Cristian CONSTANTIN

Activitatea consulară la Brăila şi Galaţi (1919-1940)

editura pim
Editură acreditată CNCSIS – 66/2010
Şoseaua Ştefan cel Mare şi Sfânt nr. 4, Iaşi –700497
Tel.: 0730.086.676, 0732.430.407, 0733.004.203
Fax: 0332.440.715
email: editura@pimcopy.ro
www.pimcoy.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
CONSTANTIN, CRISTIAN
Activitatea consulară la Brăila şi Galaţi : (1919-1940) /
Cristian Constantin. – Iaşi : PIM, 2017
ISBN 978-606-13-3624-1

94

Cristian Constantin

Activitatea Consulară la Brăila şi Galaţi (1919-1940)

editura pim
Iaşi, 2017

Cristian CONSTANTIN (născut în 1989 la Brăila) este doctorand în istorie economică la Facultatea de Istorie, Filosofie şi Teologie a Universităţii „Dunărea de Jos” din Galaţi. A absolvit cursurile de licenţă şi masterat în cadrul aceleiaşi instituţii gălăţene de învăţământ superior. Lucrarea de faţă are la bază disertaţia în istorie a autorului, susţinută în anul 2013 sub coordonarea profesorului universitar dr. Arthur Viorel Tuluş. Principalele direcţii de cercetare ale autorului converg către studiului istoriei sociale, economice şi geopolitice din arealul gurilor Dunării în secolele al XIX-lea şi al XX-lea, iar multe dintre aceste preocupări au fost diseminate în articole publicate în reviste de specialitate editate de către institute de cercetare ale Academiei Române şi muzee de istorie, precum: „Revista Istorică”, „Studii şi Materiale de Istorie Modernă”, „Danubius”, „Crisia” şi „Analele Brăilei”.

Cristian Constantin, *Activitatea consulară la Brăila şi Galaţi (1919-1940)*.

Referenţi ştiinţifici:
Prof. univ. dr. Ion Şişcanu
Prof. univ. dr. Arthur Viorel Tuluş
Conf. univ. dr. Constantin I. Stan

CUPRINS

Abrevieri

- *Cabinet Papers* (de la Arhivele Naţionale ale Angliei) = CAB
- CED = Comisia Europeană a Dunării
- CID = Comisia Internaţională a Dunării
- Serviciul judeţean al Arhivelor Naţionale Brăila = SJAN BR
- Serviciul judeţean al Arhivelor Naţionale Galaţi = SJAN GL

Listă de tabele

Listă de figuri şi imagini

Listă de documente

INTRODUCERE

1. Importanţa Dunării pentru istoria naţiunii române

Brăila şi Galaţii sunt în conştiinţa străinilor (în primul rând) porturi şi ulterior oraşe cu autohtoni şi îndeletniciri cotidiene, diferite faţă de cele care ţin strict de zona portuară. Secolul al XIX-lea a adus în conştiinţa occidentalilor lucruri care până la acea oră păreau o eternă excludere a spaţiului gurilor Dunării din geopolitica vest-europeană. Societatea europeană occidentală, în plină revoluţie industrială şi mutaţii în plan demografic, resimţea pe deplin o nevoie acută de resurse alimentare primare, iar cerealele româneşti au constituit o atracţie extrem de ieftină, la concurenţă cu hinterlandul rusesc nord pontic. Perioada coincide cu cea a afirmării identităţii naţionale a românilor, la care au contribuit pe deplin evenimentele politico-diplomatice ce ţin de „chestiunea orientală".

Drept argument pentru cele afirmate mai sus stă faptul că pentru istoria românilor dincolo de codru, Dunărea a fost cel mai importat element al vieţii locuitorilor acestui spaţiu. Simion Mehedinţi a subliniat perfect importanţa Dunării pentru naţiunea română: „Viaţa poporului nostru a avut şi are două coordonate: deoparte Muntele şi Codrul, de altă parte Muntele şi Marea. Cine zice Dunărea trebuie să zică numaidecât şi Marea Neagră. Dar numai atât: trebuie să adauge şi Bosforul (care nu-i decât o prelungire a Dunării) apoi şi Dardanelele – continuare a Bosforului"[1]. Dunărea maritimă situată între Brăila şi Sulina reprezintă, pe cei 170 km, cel mai important sector al acesteia din totalul de 2.379 km navigabili de la Regensburg la vărsarea în Marea Neagră[2].

Nicolae Iorga considera că „viaţa unui neam este adeseori hotărâtă într-un chip decisiv şi fatal […] de aria geografică pe care a

---

[1] Simion Mehedinţi, *Legăturile noastre cu Dunărea şi Marea*, Bucureşti, 1938, p. 7.

[2] *Enciclopedia României*, vol. IV, *Economie şi Comerţ*, Bucureşti, 1941, p. 78; Arthur Viorel Tuluş, *Dunărea maritimă între Aranjamentul de la Sinaia şi Acordul de la Belgrad (1938-1948)*, Galaţi, 2008, p. 11.

trebuit să se dezvolte”[3]. Indisolubil cel mai important fluviu al Europei, Dunărea, a deţinut un rol marcant în creşterea şi descreşterea poporului român. La acestea adăugăm afirmaţia lui Jean Bart conform căreia „istoria neamului nostru” reprezintă „un capitol din chiar istoria bătrânei Dunări”[4], iar schimbările produse în domeniul relaţiilor internaţionale de tratatele semnate de Marile Puteri, între 1774 şi 1829, au legătură cu Dunărea şi au contribuit pe deplin la integrarea celor două Principate Române în sistemul internaţional.

La scurt timp după semnarea tratatelor de pace de la Versailles, Grigore Antipa contribuia exponenţial la definirea lucrurilor prin care se putea rezolva chestiunea Dunării: „punerea şi menţinerea în cea mai bună stare de navigabilitate a întregului fluviu şi gurilor sale […]; legarea Dunării prin canale cu bazinele celorlalte fluvii; asigurarea libertăţii navigaţiunii pentru vasele de comerţ ale tuturor naţiunilor, cu respectarea deplină a tuturor naţiunilor, cu respectarea deplină a drepturilor de suveranitate ale riveranilor şi excluderea oricăror interese lăuntrice şi tendinţe de acaparare şi monopolizare sau de amestec în afacerile care decurg din acest drept de suveranitate”[5].

Din punct de vedere geostrategic cea mai importantă formă de relief în istoria naţiunii române a fost Dunărea. Cu toate că se consideră că Munţii Carpaţi au fost un obstacol în calea realizării unirii celor trei Principate Române, cea mai de seamă formă de relief în istoria naţiunii române a fost „bătrânul” Istros. Reputatul om politic român Alexandru Lahovary sublinia faptul că „interesul ce avem pentru Dunăre este ce mai vechiu, cel mai mare şi mai permanent interes al României şi că nu ar fi existat altă „chestiune care să fie mai importantă pentru această ţară”[6].

---

[3] Nicolae Iorga, *Locul românilor în istoria universală*, ediţie îngrijită de Radu Constantinescu, Bucureşti, 1985, p. 13.

[4] Navigatorul şi literatul român Jean Bart dedică mare parte din opera sa poporului român, ca parte a istoriei Dunării. Vezi Eugeniu P. Botez, *Cum se desleagă chestiunea Dunării, Conferinţă*, Chişinău, 1919, p. 26; Constantin Ardeleanu, *Evoluţia intereselor economice şi politice britanice la gurile Dunării (1829-1914*), Brăila, 2008, p. 3.

[5] Grigore Antipa, *Dunărea şi problemele ei ştiinţifice, economice şi politice*, Bucureşti, 1921, pp. 119-120.

[6] Alexandru Lahovary, *Interpelarea domnului ~ în Chestiunea Dunării*, Bucureşti, 1881, p. 3.

În istoriografia actuală se consideră că formule precum cele de mai sus sunt apanajul unor clişee, mai degrabă, „încărcate de valoare literar–ştiinţifică decât realităţi ştiinţifice argumentate pe baza unor solide demonstraţii istorice, economice sau geopolitice”[7]. Redactarea de către specialişti în: biologie, hidrologie, geografie, istorie, economie sau inginerie, a unor lucrări de specialitate, în care se utilizează un limbaj tehnic strict specific domeniului lor de activitate, constituie o încorsetare pentru cercetătorii din alte arii de activitate. Într-o lume în care se tinde tot mai mult către specializarea pe o singură ramură disciplinară, studii precum cele ale lui Gr. Antipa sau Jean Bart constituie elemente esenţiale în cunoaşterea constantelor istorice ale „chestiunii Dunării”[8] în epoca afirmării şi desăvârşirii unităţii naţionale a românilor.

Istoricul francez Fernand Braudel considera că „Europa nordică, de dincolo de măslini, este una dintre realităţile constante ale istoriei mediteraneene. Şi tocmai ascensiunea acestei Europe, legată de Atlantic, va hotărî, o dată cu sfârşitul secolului al XVI-lea, întregul destin al mării”[9]. Dunărea prin integrarea sa, după 1829 şi războiul Crimeii, la sistemul internaţional al protecţionismului Marilor Puteri, la lumea mediteraneană, a devenit o cale de comunicaţii esenţială între Europa Centrală, de sorginte germanică, şi celelalte colţuri ale lumii[10].

Problema Dunării a reapărut în conştiinţa europeană pe fondul divergenţelor ruso–austriece pentru controlul gurilor fluviului. Imperiul Habsburgic a primit compensaţii, pentru teritoriile pierdute în centrul şi vestul Europei, în Balcani şi gurile fluviului avute de noi

---

[7] Cf. C. Ardeleanu, în C. Ardeleanu, *op. cit.,* p. 3.
[8] *Ibidem,* p. 4.
[9] Fernand Braudel, *Mediterana şi lumea mediteraneană în epoca lui Filip a II-lea*, vol. I, traducere de Mircea Gheorghe, Bucureşti, 1985, p. 55.
[10] Tratatul de la Adrianopol (septembrie 1829) prevedea accesul Rusiei la gurile Dunării, deschiderea strâmtorilor Bosfor şi Dardanele pentru toate vasele comerciale, liberaliza comerţul cu cereale, animale vii şi lemn. A fost momentul în care Ţara Românească îşi redobândea fostele kazale otomane de pe linia Dunării, dar şi momentul impunerii Regulamentelor Organice în cele două Principate Dunărene. Dintre toate aceste aspecte, cel mai importat pentru emanciparea ideii naţionale la românii a fost cel al înlăturării monopolului otoman asupra comerţului şi navigaţiei pe Dunărea românească, Marea Neagră şi redeschiderea strâmtorilor. Lucruri care au permis românilor accesul la lumea occidentală. Pentru români, calea către lumea occidentală a venit prin accesul la o poartă deschisă în estul celor două ţări de care aparţineau.

în vedere. Rusia a căutat frecvent de la ţarul Petru cel Mare ieşire la mările calde şi controlul strâmtorilor Bosfor şi Dardanele. Sub aceste auspicii, cele două Principate Române au devenit câmp de bătălie şi de discordie între Imperiul otoman, puterea suzerană, şi cele două imperii pretendente la controlul gurilor Dunării.

Pentru istoria universală, Dunărea a devenit, după 1829, parte integrantă a lumii mediteraneene şi, implicit, parte a mutaţiilor care au survenit în plan tehnic, sanitar, comercial, legislativ şi ideologic. Intervalul dintre 1829 şi 1914 trebuie să fie considerat unanim ca cel de apogeu al istoriei Dunării maritime. În această vreme se liberalizează şi se ajunge la punctul maxim al exploatării resurselor locale, dar şi al desfacerilor debuşeurilor pieţelor occidentale în porturile amplasate aici. Tot atunci, se dezvoltă pe deplin comerţul şi navigaţia datorită noilor descoperiri tehnice aduse rapid pentru a fi testate de încurcatele căi ale Dunării[11]. În această epocă apar şi primii consuli străini, gata să atragă piaţa locală către sistemul colonial impus de metropola reprezentată; constituind elemente care îşi păstrează din atribute şi în perioada interbelică şi pe care le vom analiza, în parte, în lucrarea de faţă.

2. Marile Puteri şi gurile Dunării. Obiectivele lucrării

Pentru cunoaşterea realităţilor istorice de la Dunărea maritimă, în intervalul 1919-1940, este absolut necesară apariţia unei lucrări care să aibă în centrul atenţiei problema ataşaţilor diplomatici străini din porturile Brăila şi Galaţi[12]. Chestiunea de faţă este extrem de complexă şi continuă caruselul relaţiilor internaţionale antebelice, aliniindu-se la noua politică internaţională. România, în perioada interbelică, a jalonat între aplicarea reglementărilor Societăţii Naţiunilor, suveranitatea naţională şi protecţia faţă de colonialismul impus de Marile Puteri europene ale epocii. Cu toate că a dorit să fie un actor important pe scena relaţiilor internaţionale, a rămas în

[11] Vezi cap. I *Navigaţia cu aburi şi unificarea Dunării*, în Constantin Ardeleanu, *Gurile Dunării – o problemă europeană. Comerţ şi navigaţie la Dunărea de jos în surse contemporane (1829-1853*), Brăila, 2012, pp. 11-41.

[12] A se vedea o primă încercare, aparent reuşită, de a crea o sinteză asupra desfăşurării activităţii consulare la Galaţi în prima jumătatea a veacului al XIX-lea în Ana-Maria Cheşcu, *Reprezentanţe consulare europene la Galaţi în prima jumătate a secolului al XIX-lea: (Franţa, Anglia, Sardinia)*, Iaşi, 2015.

mentalul colectiv al pieţei internaţionale ca fiind un loc de desfacere a produselor coloniale şi tehnice, un bun producător de cereale şi lemn, dar şi un loc excelent pentru acumularea unui profit substanţial.

Pe acest fond de pur interes economic au funcţionat consulatele locale. Ele au darul de a constitui puncte de informare pentru *centrală* asupra pieţei locale. Cu toată evoluţia tehnologică şi integrarea spaţiului românesc la infrastructura internaţională, cele mai bune rapoarte şi cei mai fideli au rămas ataşaţii diplomatici permanenţi din cele două porturi, care se vor substitui şi-n poziţii de control al comerţului şi navigaţiei pe linia dintre Dunărea maritimă şi Marea Mediterană.

În epocă de tranziţie a societăţii româneşti de la metehnele lumii medievale la cele ale secolului naţiunilor, apar pe teritoriul Moldovei şi Valahiei primele misiuni diplomatice permanente ale Marilor Puteri ale vremii. Multe dintre acestea au funcţionat în porturile Dunării maritime, Galaţi şi Brăila (după 1829[13]). Cele două porturi dunărene au fost considerate de statele de apartenenţă ca fiind mult mai importante în comparaţie cu reşedinţele domneşti, cu menţiunea că toate aceste consulate se aflau în jurisdicţia misiunii diplomatice de la Constantinopol. Imperiul otoman fiind la acea vreme puterea suzerană asupra celor două Principate Române. Hotărâtoare pentru istoria românilor a fost decizia luată de Marile Puteri în 1856, la Congresul de la Paris, privind înfiinţarea Comisiei Europene a Dunării.

Cum şi între cele două războaie mondiale, state precum Marea Britanie, Franţa, Germania sau Italia au văzut în România o zonă de exploatare a resurselor proprii pentru un profit simţitor, au dorit ca situaţia antebelică să se menţină. În acest sens, menţinerea CED şi exploatarea de către aceasta a sectorului maritim al Dunării, dar şi apariţia Comisiei Internaţionale a Dunării, pentru sectorul de la izvoare până la Brăila, au contribuit masiv la lucruri care de multe ori au fost rezolvate în favoarea celor mai influenţi şi capabili de a se preta la jocuri de culise.

Problema esenţială a epocii interbelice a fost menţinerea articolului 53 al Tratatului de la Berlin din 1878. Articolul prevedea

---

[13] Pentru Brăila se poate vorbi de acest fenomen după eliberarea oraşului de sub stăpânirea otomană, 1829.

că „*organismul internaţional beneficia de completă independenţă faţă de autoritatea teritorială* în exercitarea atribuţiilor, drepturilor şi privilegiilor care îi fuseseră conferite prin tratate, aranjamente, acte şi decizii”[14]. Situaţia conflictuală era întreţinută de mirajul pe care încă îl aveau produsele româneşti, dar şi de poziţia strategică a gurilor Dunării, integral situate pe teritoriul României Mari, în apropierea pericolului bolşevic. Spaţiul era considerat în literatura de specialitate ca fiind „cordonul sanitar” împotriva extinderii comunismului spre centrul şi vestul continentului european[15].

Primele contacte ale porturilor Galaţi şi Brăila cu ataşaţii diplomatici străini au avut loc în perioada care a urmat păcii de la Kuciuk-Kainargi, când Rusia a deschis la Galaţi prima reprezentanţă diplomatică străină, urmată la scurtă perioadă de timp de Austria. În primii ani ai veacului al XIX-lea, Anglia şi Franţa şi-au stabilit în portul Moldovei primele viceconsulate de pe teritoriul celor două Principate Române[16]. La Brăila situaţia a fost diferită din cauza prezenţei otomane până în 1829. În ianuarie 1835, se înfiinţa la Brăila viceconsulatul englez, fiind urmat de cel habsburgic, al Rusiei, Greciei şi Piemontului[17].

Pe parcursul secolului al XIX-lea interesele economice şi politice occidentale s-au dezvoltat simţitor. Evoluţia importurilor României arată o creştere de la o medie anuală de 22 de milioane de lei, în intervalul 1832-1837, la una de 70 de milioane de lei, în perioada 1860-1864. Înainte de Primul Război Mondial, 1911-1914, s-a ajuns la o medie anuală a importului de 575 de milioane de lei[18].

---

[14] Pentru România, problema CED a rămas şi-n perioada interbelică o chestiune divergentă cu Anglia, Franţa şi Italia, ulterior în anii ’30 şi cu Germania nazistă, pentru drepturile asupra sectorului maritim al Dunării. Cu toate că s-au făcut eforturi pentru armonizarea situaţiei, lucrurile au decurs în maniera impusă de cei „trei mari” şi la finalul perioadei interbelice de către cel de al Treilea Reich. Vezi A.V. Tuluş, *op. cit.*, p. 15.

[15] Matei Cazacu, *România interbelică*, Bucureşti, 2006, p. 6.

[16] Paul Cernovodeanu, *The setting up of the English consulate in the Romanian Principalities (1803) and its activity until 1807*, în „Revue Roumaine d’études international”, an V, nr. 1 (11), 1971, pp. 139-162.

[17] Cristian Constantin, *Activităţi şi rapoarte diplomatice cu privire la oraşul şi portul Brăila (1919–1940)*, în „Analele Brăilei”, Seria Nouă, an XII, nr. 12, 2012, pp. 197-198.

[18] Bogdan Murgescu, *România şi Europa. Acumularea decalajelor economice (1500-2010)*, Iaşi, 2010, p. 114; şi Constantin Ardeleanu, *Comerţul exterior şi navigaţia prin gurile Dunării: serii statistice: 1901-1914*, Galaţi, 2008, p. 21.

În perioada interbelică, se ajunge la un import care variază între 3,7 miliarde de lei în 1919, 31,6 miliarde de lei în 1928 şi de 18,7 miliarde de lei în anul 1938[19].

Capitolul exporturi a fost dominat pe parcursul secolului al XIX-lea de cereale şi în mai mică măsură de lemn, iar în perioada interbelică interesele pieţei occidentale asupra celei româneşti s-au axat pe cereale la concurenţă cu produsele petrolifere. Şi în perioada interbelică situaţia s-a dorit să fie identică cu cea din epoca modernă. În acest caz, Marile Puteri au menţinut şi chiar unele, precum Franţa, şi-au extins controlul asupra societăţilor de navigaţie şi comerţ care activau la gurile Dunării, şi-n special în porturile Brăila şi Galaţi. Doar în anul 1922 se înregistrau în portul Brăila 28 de societăţi de agenţii de vapoare maritime şi 29 de birouri de expediţie[20]. Majoritatea dintre acestea aparţineau unor familii extrem de importante din domeniul afacerilor cu cereale şi care deţineau flote impresionante. Aproape toţi antreprenorii locali activau sub protecţia unui paşaport străin, iar de multe ori chiar unii din membrii unor asemenea familii ocupau demnităţi consulare în porturile Dunării maritime. Scopul acestei duble activităţi a fost de a controla situaţia economică, dar şi de a fi controlaţi, mai uşor, de autorităţile statului pe care-l reprezentau.

Numărul reprezentanţelor străine din porturile Brăila şi Galaţi a variat în funcţie de contextul internaţional, de nevoie de a avea un funcţionar în porturile dunărene sau pur şi simplu de dorinţa unui localnic de a deţine o asemenea demnitate. Cazul consulului Estoniei din Galaţi, Devy Calmanovici, este elocvent pentru ultima dintre variante. Însă se ridică o altă chestiune demnă de detaliat pe parcursul acestei lucrări. Pe cine au reprezentat aceşti consuli? În acest sens, vom recurge la un scurt studiu demografic asupra celor două porturi, cu regiunile care le înconjoară şi care formează, în mare, circumscripţia consulară a acestora.

Conform recensământului din decembrie 1930, în România Mare structura populaţiei arata astfel: 71,9% români, 7,9% unguri,

---

[19] *Anuarul statistic al României pe anul 1939-1940*, Bucureşti, 1940, p. 575; vezi şi Victor Axenciuc*, Evoluţia economică a României. Cercetări statistico-istorice 1859-1947,* vol. III, *Monedă - credit - comerţ - finanţe publice*, Bucureşti, 2000.

[20] SJAN BR, fond *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila*, dosar 44/1922, f. 17. Vezi anexa 5, tablou de agenţii de vapoare maritime şi birouri de expediţie din 13 noiembrie 1922.

4,1% germani, 4% evrei, 3,2% ruteni şi ucraineni, 2,3% ruşi şi 1,5% ţigani. În judeţele Brăila şi Covurlui situaţia se prezenta cu totul altfel. Cele mai importante comunităţi, după cea românească majoritară, au fost cele elene şi iudaice, stabilite în jurul portului şi zonelor comerciale din oraş[21]. În Brăila anului 1930, românii reprezentau 89,4% din totalul populaţiei, pe poziţia secundă se aflau evreii cu 3,1%, grecii cu 2,2%, găgăuzii cu 1,5% şi ţiganii 1,2%. În 1932, structura populaţiei oraşului pe naţionalităţi se prezenta astfel: 47.000 de români (66%) dintr-un total de 69.200, evrei 12.000 (17,3%), greci 5.000 (7,2%), restul aflându-se în jurul valorilor de 400 sau 1.000 de locuitori. Populaţia Brăilei de altă naţionalitate era de 22.200 de locuitori (34%)[22]. În judeţul Covurlui, conform recensământului din 1930, 83,7% din populaţie a fost de naţionalitate română. Cele mai importate etnii erau cea iudaică (9,5% din total), ruşii (1,7%) şi grecii (1,4%)[23].

Cu toate acestea, o mare parte dintre figurile marcante ale vieţii publice din cele două porturi a dorit să-şi apere interesele economice obţinând o cetăţenie străină. Cu ajutorul acestui privilegiu nu numai că obţinea scutirea taxelor şi impozitelor impuse de statul român propriilor cetăţeni, dar beneficia de protecţia internaţională a unui stat mult mai bine clasat la masa negocierilor. De acest statut s-au folosit, în special, localnicii de rit mozaic. Concluzia fiind că nu pentru numărul mare de străini au activat misiunile diplomatice deschise aici, ci pentru apărarea intereselor politice şi economice.

---

[21] Datele statistice aparţin recensământului din 1930, vezi Ioan Scurtu, Ioan Dordea (coord.), *Minorităţile Naţionale din România 1925-1931. Documente*, Bucureşti, 1996, pp. 458-459; şi *Recensământul general al populaţiei României din 29 decembrie 1930*, vol. II: *neam, limbă maternă, religie* şi vol. IV: *locul naşterii, situaţia în gospodărie, menaje colective, mărimea gospodăriilor, cunoaşterea limbii române, cetăţenia, vârsta*, Bucureşti, 1938.

[22] Date conform *Oficiului Stării Civile de pe lângă Primăria Brăila din 1932*, în Gh. Mihăilescu, *Populaţia Brăilei studiu de demografie dinamică şi statistică*, în „Analele Brăilei”, an IV, 1932, pp. 106-137. Statisticile nu prezintă mare siguranţă, ele fiind aproximate, iar valorile cele mai frecvente sunt de 400 şi 1.000 de locuitori. În cazul austriecilor putem vorbi de integrarea lor la naţionalitatea germană sau la cea mozaică.

[23] I. Scurtu, I. Dordea, *op. cit.*, p. 459; şi *Recensământul general al populaţiei României din 29 decembrie 1930*, vol. II şi IV.

3. Izvoarele şi istoriografia problemei

O analiză a ataşaţilor diplomatici străini la gurile Dunării, în perioada interbelică, lipseşte. Cu toate acestea, subiectul este atins de domenii conexe: activitatea CED, marile momente ale istoriei diplomatice interbelice, elemente de drept internaţional, diplomatic şi consular, care ţin de statutul juridic al navigaţiei pe Dunăre, mărturii calitative şi cantitative ale schimburilor comerciale ale României Mari. Se adaugă elemente care ţin de amenajările hidrotehnice, aspecte demografice, dar şi culturale ale celor două porturi pe care le avem în atenţie. „Chestiunea Dunării" constituie o vastă sursă bibliografică, care este dispersată în numeroase lucrări ce aparţin domniilor multiple amintite. Toate, însă, nu ating în esenţa chestiunea misiunilor diplomatice din Brăila şi Galaţi. Cu o singură excepţie, activitatea diplomaţilor de la CED. Comparativ cu sursele aferente perioadei antebelice, situaţia pentru intervalul dintre cele două conflagraţii mondiale nu se ridică la acelaşi nivel[24]. Nu ne vom referi la lucrări care deja au fost disecate de volumele dedicate „chestiunii Dunării", în secolele al XIX-lea şi al XX-lea. Precum sunt cele ale lui J. Bart, Gr. Antipa, N. Iorga sau A. Lahovary.

Esenţiale sunt, în primul rând, sursele edite sau inedite din istoriografia românească şi străină. Din punct de vedere al importanţei, în elaborarea acestei lucrări, se detaşează documentele extrem de puţin utilizate de literatura de specialitate din fondurile: *Prefecturii judeţului Brăila*, *Primăriei municipiului Brăila* şi *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila (1919-1940)*, conservate de Serviciul Judeţean al Arhivelor Naţionale Brăila. Se adaugă fondul *Comisiei Europene a Dunării*, de la Serviciul Judeţean al Arhivelor Naţionale Galaţi, destul de bine exploatat de cercetătorii chestiunii Dunării în perioada interbelică. Dintre aceştia se disting Ştefan Stanciu şi Arthur Tuluş, cu lucrări ce punct accentul pe jurisdicţia Dunării[25]. Neutilizate până acum sunt şi fondurile *Prefecturii judeţului Covurlui* şi *Primăriei municipiului Galaţi*, dar şi foarte puţin exploatatul fond al *Consulatului Portugaliei la Galaţi (1920-1946)*, care numără 47 de unităţi arhivistice (dosare), aflate în custodia arhivelor gălăţene. Singurele menţiuni asupra utilizării

[24] C. Ardeleanu, *op. cit.*, p. 13.
[25] Ştefan Stanciu, *România şi Comisia Europeană a Dunării: Diplomaţie, suveranitate, cooperare internaţională*, Galaţi, 2002; şi A. Tuluş, *op. cit*.

acestui fond arhivistic aparţin istoricilor gălăţeni Paul Păltănea şi Valentin Bodea, care fac referiri la familia Macry[26].

Datorită valorificării în ultimii ani a spaţiului virtual, de către deţinătorii publici de arhive din Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord şi cei din Olanda (în mai mică măsură), am avut acces la documente conservate de către aceştia. Ne-au fost utile studiului nostru materialele arhivistice din fondul *Cabinet Papers*[27] de la Arhivele Naţionale ale Angliei şi inventarele Arhivelor Naţionale ale Olandei[28]. Au fost utilizate surse externe şi pentru aflarea datei la care unii dintre consulii de la Dunărea de Jos au primit *exequatur*-ul din partea suveranului Marii Britanii. În acest sens, de mare ajutor au fost variantele electronice ale publicaţiilor similare „Monitorului Oficial al României"[29]. La acestea trebuie să menţionăm utilizarea parţială a unor anuare diplomatice, economice şi de navigaţie din epocă[30]. Ele au fost realizate de către specialişti

---

26 Pe parcursul anilor 2000, Paul Păltănea publică mai multe articole în cotidianul local „Viaţa Liberă"cu privire la retrocedarea casei Macry, dar şi asupra originilor acestei familii din Galaţi. Vezi şi Valentin Bodea, *Casa Macri*, în „Dunărea de Jos". Seria Nouă, an IX, nr. 99, mai 2010, pp. 44-45.

27 Arhivele Naţionale ale Angliei, CAB/24/145; CAB/24/148 şi CAB/24/84; online pe http://nationalarchives.gov.uk/ (consultat pe 10.03.2012).

28 *Inventaris van het archief van den Nederlandse Consulaten in Roemenie, 1860-1954*. Nummer archiefinventaris 2.05.337. Nationaal Archief, Ministerie van Onderwijs, Cultur en Wetenschap. (traducere: *Inventarul arhivelor Consulatelor Ţările de Jos în România, 1860-1954*. Inventarul arhivei cu numărul 2.05.337. Arhivele Naţionale, Ministerul Educaţiei, Culturi şi Ştiinţei din Olanda), 2010, online pe http://www.gahetna.nl/collectie/archief/ead/index/zoekterm/Nederlandse%20Consulaten%20in%20Roemenie/eadid/2.05.337/wollig/uit/volledige-tekst/aan/gebruikersinbreng/aan (consultat pe 12.03.2012).

29 „The London Gazette", online pe http://www.londongazette.co.uk/ (consultat pe 02.04.2012); „The Edinburgh Gazette", online pe http://www.edinburgh-gazette.co.uk/ (consultat pe 05.07.2012); „The Belfast Gazette", online pe: http://www.belfast-gazette.co.uk/ (consultat pe 05.07.2012).

30 Vezi: Denmark Udenrigsministeriet, *Udenrigsministeriets kalender,* Trykt hos F.E. Bording, 1938; *Export Directory of Denmark,* Kraks legat., 1938; Great Britain. Dept. of Overseas Trade, *Report on Economic and Commercial Conditions in Roumania*, H.M. Stationery Office, 1920; *Lloyd's Register of Shipping,* vol. II, Wyman and sons, 1933; *Lloyd's Register of Shipping: Register book. Register of ships,* vol. II, 1938; E. D. Price, William Palmer, Hammond, Hall, Thomas Allan Ingram, *The New Hazell Annual and Almanack*, Oxford University Press, 1921; *Sveriges statskalender*, Almqvist & Wiksells, 1940; *The British Corporation Register of Shipping and Aircraft*, 1928; *The Foreign Office List and Diplomatic*

din România şi din statele pe care le avem în vedere. Au fost extrem de utile studiului nostru *Anuarele Statistice ale României* interbelice şi ediţiile din *Comerţul exterior al României*, din intervalul 1926-1940[31]. Am alocat un loc semnificativ şi studierii materialelor istoriografice interbelice. Mare parte din acestea au constat în cotidienele locale din Brăila şi Galaţi[32].

Din păcate, am utilizat prea puţine dintre acestea din cauză aproape inexistentelor referiri la chestiunile care să intereseze demersului nostru. Au fost utilizate pe deplin anuarele locale[33] şi revista de cultura regională „Analele Brăilei"[34].

În perioada comunistă, au fost elaborate numeroase lucrări care au în centrul atenţiei lor arealul Dunării, dar dintre acestea a fost util redactării acestei lucrări volumul editat de Horia Brestoiu[35]. Autorul său valorifică, în plină perioada de relaxare a regimului Ceauşescu, activităţile de spionaj din preajma celui de al Doilea Război Mondial. Astfel, ne sunt clarificate câteva detalii privind acţiunile secrete întreprinse de ataşaţii diplomatici străini de la Brăila şi Galaţi, după luna septembrie 1939.

În plan publicistic, în ultimul deceniu au apărut o serie de lucrări care pun accentul pe studierea aspectelor economice ale României. În

and Consular Year Book, Harrison and sons., 1928; *The Ship Compendium and Yearbook*, Compendiums Ltd., 1922. Menţionăm faptul că utilizarea lor ne-a fost accesibilă parţial, datorită integrării lor în baza de date a site-ul http://books.google.com/ (consultat pe parcursul anilor 2012-2013).

[31] Vezi *Anuarul Statistic ale României*, ediţiile din intervalul 1922-1940, şi numerele din *Comerţul exterior al Românie*, perioada 1926-1940.

[32] Am utilizat materiale din cotidienele brăilene, „Expresul" şi „Cuvântul", dar şi „Acţiunea", an VIII, nr. 2205, vineri, 8 octombrie 1937, din Galaţi.

[33] Vezi *Anuarul Brăilei 1913*, Brăila, 1913; *Anuarul General al oraşului şi judeţului Brăila*, 1922, Brăila, 1922; S. Semilian, *Anuarul economic al Municipiului Brăila pe anul 1933*, Brăila, 1933; *Anuarul General al Municipiului şi Judeţului Brăila, ediţia 1937-1938*, editat de ziarul „Busola", Brăila 1938; *Anuarul Municipiului şi Judeţului Brăila*, Brăila, 1940; Gheorghe Munteanu Bârlad, *Galaţii*, Societatea de editură ştiinţifică-culturală Galaţi, Galaţi, 1927; Radu Volbură, *Anuarul oraşului Galaţi şi judeţului Covurlui 1936-1938*, Galaţi, 1938; Petrică Lăzărescu, Radu Volbură, *Siluete Gălăţene*, Galaţi, 1926.

[34] Publicaţia „Analele Brăilei"(1929-1940) cuprinde studii de istorie locală. Relevante pentru lucrarea noastră sunt articolele care privesc activităţile portuare, economice şi ale docurilor Brăila, elaborate de către Paul Demetriad şi Vasile T. Ciobanu.

[35] Horia Brestoiu, *Acţiuni secrete în România în preajma celui de-al doilea război mondial*, Bucureşti, 1973.

cadrul acestora se găsesc şi studii asupra comerţului şi navigaţiei, etniilor şi diplomaţiei la Dunărea maritimă. Dintre acestea, amintim volumul lui Bogdan Murgescu[36] şi articolele publicate în buletinele ştiinţifice de către Arthur Tuluş[37], Alexandru David[38], Silviu Miloiu[39], Leontin Negru[40] şi Alina Stoica[41].

Ne asumăm riscul de a prezenta o imagine neclară asupra acestui subiect, datorită nestudierii de către noi a fondurile arhivistice din străinătate, care păstrează documente aparţinând misiunilor acestor state în cele două oraşe avute în atenţie. De asemenea, ne-au fost neaccesibile cele 16 unităţi arhivistice ale *Consulatului Portugaliei*

---

[36] B. Murgescu, *op. cit.*

[37] Arthur Tuluş, *Situaţia refugiaţilor în judeţul Covurlui între 1939-1940*, în „Analele „Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi seria XIX – istorie", an II, , nr. 2, 2003, pp. 103-120; idem, *Interese economice şi politice la gurile Dunării între 1936 şi 1940*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi seria XIX – istorie", an IV, nr. 4, 2005, pp. 229-253; idem, *Dunărea maritimă în anii celui de-al Doilea Război Mondial (1941-1945)*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi seria XIX – istorie", an V, nr. 5, 2006, pp. 155-193; idem, *România şi neutralizarea Dunării (septembrie 1939-iunie 1940)*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi seria XIX – istorie", an VI, nr. 6, 2007, pp. 137-146; idem, *Cereri şi intenţii interbelice de aderare ale unor state la Comisia Europeană a Dunării,* în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi seria XIX – istorie", an VIII, nr. 8, 2009, pp. 89-102.

[38] Alexandru David, *Aspecte ale traficului naval derulat prin portul Brăila între anii 1920-1928*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi seria XIX – istorie", an IV, nr. 4, 2005, pp. 213-228; idem, *Lucrările tehnice efectuate pe Dunărea maritimă în perioada 1918-1938,* în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi seria XIX – istorie", an IX, nr. 9, 2010, pp. 119-144; idem, *Trade and Shipping on the maritime Danube during the Interwar Period (1919–1938*), în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi seria XIX – istorie", an IX, nr. 9, 2010, pp. 113-133.

[39] Silviu Miloiu, *România şi Ţările Baltice în perioada interbelică*, ediţia a II-a, Târgovişte, 2012.

[40] Leontin Negru, *Identităţi etnice la Dunărea de Jos şi ultimatumul sovietic (23 august 1939-28 iunie 1940)*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi seria XIX – istorie", an IV, nr. 4, 2005, pp. 267-276; idem, *Contribuţii la cunoaşterea stării de spirit şi activităţii politice a populaţiei ţinutului Dunărea de Jos în anul 1939*, în „Buletinul cercurilor ştiinţifice studenţeşti.", an VII, nr. 7, 2001, pp. 233-238.

[41] Alina Stoica, *Relaţii diplomatice româno-portugheze 1919-1933. Martinho de Brederode. Ambasador la Bucureşti*, Oradea, 2011; eadem, *The image of Romania and the Romanians, the Portuguese Legation Perspective in Bucharest*, în *Ethno-Confessional Realities in the Romanian Area. Historical Perspectives (XVIII-XX Centuries),* Oradea, 2011, pp. 157-170.

la Brăila (1915-1943), care după transferul de la SJAN Galaţi la SJAN Brăila au devenit inaccesibile cercetării.

4. Structura lucrării

Cu ajutorul surselor istorice, pe cât de numeroase pe atât de diverse, vom dori ca în lucrarea de faţă să oferim o perspectivă asupra unei perioade de început de declin a istoriei celor două porturi dunărene. Ţinem să subliniem faptul că mai întâi de a fi oraşe celor două aşezări trebuie să fie privite ca schele cu o importantă activitate economică. Jean Bart, un obişnuit al acestui areal, sublinia foarte bine în lucrarea sa din 1919 faptul că: „Nu se aflã act mai de seamă din viaţa noastră naţională, nu găsim pagină din istoria trecutului nostru în care să nu găsim pomenit numele acestei ape, care ne scaldă ţara, ne-a ocrotit şi ne dă viaţă”[42].

Am dorit ca această lucrare să aibă, în structura sa logică şi metodologică, elemente cât mai clare, cu relevanţă de ordin politico-diplomatic, juridic şi, mai ales, comercial şi etnic. În primul capitol, vom prezenta geneza intereselor politice şi economice străine la gurile Dunării, materializate în instalarea primilor consuli (în perioada secolului al XIX-lea şi până la intrarea României în cel de al Doilea Război Mondial), dar şi elemente care trasează situaţia dreptului internaţional şi consular şi aspecte demografice ale celor două oraşe.

În cel de al doilea capitol sunt prezentate date, în parte, despre aproape fiecare consulat străin şi ataşat diplomatic din cele două oraşe. Cu menţiunea că, se fac referiri doar la cei care au lăsat urme adânci în istoriografia problemei avute în atenţie de noi. La acestea se adaugă elemente despre CED şi despre protocoalele privind funcţionarea corpurilor consulare din Brăila şi Galaţi. Aplecându-ne mai mult asupra normelor de funcţionare ale corpului consular din Galaţi, datorită păstrării statutului şi uzanţelor de funcţionare[43] din anul 1927. Următorul capitol ţine să evidenţieze rolul jucat de ataşaţii diplomatici străini în comerţul şi navigaţia din hinterlandul danubian. Fiind capitolul cu cele mai multe referiri exclusiv la arhivele locale şi lucruri care din punct de vedere istoriografic sunt

[42] Eugeniu P. Botez, *Cum se desleagă chestiunea Dunării,* p. 8.

[43] *Statul şi Uzanţele Corpului Consular Galaţi* din 1927, în SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 28/1927, ff. 11-16, 20-22.

catalogate ca fiind inedite. Din acest capitol se deduc informaţii care privesc implicarea directă în activităţi comerciale, de navigaţie, juridice şi sabotaje ale unor consuli străini precum: membrii familiilor Vuccino, Boscoff, Mendl, Grupper, Corbu etc. Cu toţii au acţionat preponderent în interesul statului şi societăţilor pe care le reprezentau, dar de multe ori şi în interes propriu. Singura parte ieşită deplorabil din această ecuaţia a fost ce a română, care nu a putut face faţă tăvălugului pieţei economice mondiale şi rigorilor ei, acumulând un decalaj simţitor faţă de concurenţa occidentală.

Capitolul al IV-lea, cu întindere mult mai mică în comparaţie cu precedentul, pune laolaltă date mai vechi, dar şi investigaţii proprii privind acţiunile de propagandă ideologică, spionaj şi sabotaj la care au participat consulii străini din Brăila şi Galaţi. După care urmează capitolul al V-lea, dedicat relaţiilor dintre ataşaţii diplomatici, cetăţenii statului lor şi autorităţilor locale. Fără să pară un studiu exclusiv subiectiv asupra oraşului Brăila, datele arhivistice privind portul din amonte de Galaţi sunt mult mai numeroase în această privinţă. La acestea trebuie subliniată muncă depusă în ultimii ani de Muzeul Brăilei „Carol I" privind editarea a două volume dedicate etniilor din oraşul în care îşi desfăşoară activitatea şi pe care-l reprezintă[44].

Ultimul capitol priveşte activitatea consulară întreprinsă la consulatul Portugaliei din Galaţi şi relaţiile avute, în special, de consulul Cristopher Macry cu lumea politică portugheză. Noutăţile aduse de aceste pagini constau în completarea cercetărilor întreprinse în ultimii ani de cercetători din România în privinţa relaţiilor româno–portugheze[45]. Perioada interbelică manifestă un recul semnificativ al stării Portugaliei de mare imperiu colonial şi nevoii acesteia de a găsi pieţe de desfacere, dar şi de import de produse alimentare, la un preţ scăzut. Produsele erau dedicate pieţei interne şi nicidecum dorinţei ca porturile Lisabona şi Porto să devină antrepozite de produse româneşti.

[44] Vezi date în: *Un grec, doi greci, trei greci… Brăila*, ed.: Camelia Hristian, Ghena Pricop, Brăila, 2009; şi *„... Greci, Evrei, Ruşi lipoveni, Turci… Brăila. Reactivarea memoriei culturale a oraşului"*, ed.: C. Hristian, G. Pricop şi E. Smaznov, Brăila, 2012.

[45] Cea mai importantă sursă istoriografică pentru relaţiile româno-portugheze îi aparţine Alinei Stoica, cu *Relaţii diplomatice româno-portugheze 1919-1933. Martinho de Brederode. Ambasador la Bucureşti*, Oradea, 2011.

***

Această lucrare reprezintă rodul a mai multor ani de cercetare întreprinsă în arhivele şi bibliotecile din România. Suntem conştienţi de faptul că, pe lângă deschiderea unui drum în cercetarea vieţii diplomatice interbelice la gurile Dunării, lucrarea de faţă are şi foarte multe carenţe. Neîmplinirile se datorează lipsurilor documentare, în ceea ce priveşte fondurile arhivistice din statele de care aparţineau misiunile diplomatice deschise în cele două porturi dunărene. La acestea se adaugă imposibilitatea de a studia sistematic într-un timp relativ scurt, doi ani atât cât a durat stagiul de masterat, fondurile arhivistice aparţinând aceloraşi state, dar care sunt conservate de Arhivele Naţionale ale României şi de către Arhiva Diplomatică a Ministerului de Externe al României, dar şi de legislaţia română şi internaţională privind publicarea anumitor fonduri documentare. Trebuie luată în calcul şi meteahna instituţiilor publice din România de a se adapta mai greu tehnologiei actuale şi disponibilitatea acestora de a pune în prim-plan cercetarea ştiinţifică.

Adresăm cuvinte de apreciere istoricilor de la Dunărea de Jos care, nu de puţine ori, s-au pus în slujba noastră şi au reprezentat, prin calitatea lor profesională deosebită, un exemplu demn de urmat pentru un tânăr adept al muzei Clio.

CAPITOLUL I
GENEZA INTERESELOR POLITICE ŞI ECONOMICE STRĂINE LA GURILE DUNĂRII

I.1. Activităţi şi rapoarte diplomatice cu privire la gurile Dunării

Interesul cercurilor politice şi economice ale Marilor Puteri pentru comerţul şi navigaţia pe sectorul maritim al Dunării a reprezentat o constantă a relaţiilor dintre Principatele Române şi acestea, în interstiţiul dintre afirmarea ruşilor şi austriecilor, la concurenţă cu Imperiul otoman, la gurile Dunării. Începuturile reprezentărilor diplomatice ale Marilor Puteri pe sectorul maritim al Dunării au fost destul de ezitante, făcându-şi debutul pe fondul apatiei prin care trecea Imperiul otoman şi pe cel al compensaţiilor primite de Imperiul Habsburgic şi cel Rus la nord de Balcani. Raporturile diplomatice asupra acestei regiuni se intensifică după anul 1774 (Tratatul de la Kuciuk-Kainargi), şi vin ca semn al expansiunii ruso–austriece în detrimentul otomanilor. La acea vreme Austria dispunea de cea mai bine organizată reţea consulară şi de cei mai numeroşi supuşi trimişi în Principate. Raţiunea monarhiei habsburgice a fost de a-şi proteja supuşii, comerţul şi navigaţia faţă de autorităţile străine, dar şi de a observa activităţile statutului suveran şi pe cele ale celorlalte puteri care îşi desfăşurau activitatea în acest spaţiu[1].

În Principatele Române, introducerea consulatelor străine a avut scopul promovării schimburilor comerciale între statele europene şi pe cel al integrării comerţului acestora în cadrul sistemului internaţional. Spaţiul românesc devenind alternativă la cel rus din nordul Mării Negre. Sub aceste auspicii, se putea oferi occidentului, aflat în plin proces de industrializare, materii prime relativ ieftine şi posibilitatea calmări situaţiilor de foamete şi a reprofilării ţăranilor în

---

[1] Steluţa Mărieş, *Înfiinţarea Agenţiei consulare austriece în Principatele Române*, în „Danubius”, nr. 6-7, 1972-1973, pp. 69-70.

muncitorii necesari noilor centre industriale, fenomene care au venit şi pe fondul eliminării presupusului monopol otoman asupra producţiei Ţărilor Române[2]. După ce Principatele Române au fost teatru de operaţiuni, în cadrul războiului ruso-turc (1767-1774), guvernul rus a introdus în cadrul Tratatului de pace de la Kuciuk-Kainargi (10/21 iulie 1774) câteva prevederi care-i priveau direct şi pe români. Dintre acestea amintim: Rusia avea dreptul de a interveni în favoarea Ţărilor Române, devenea protectoarea creştinilor din Imperiul otoman, obţinea dreptul de navigaţie pentru flota comercială în bazinul Mării Negre şi prin Strâmtori, dar şi dreptul de a înfiinţa consulate şi viceconsulate în Imperiul otoman, acolo unde interesele sale necesitau acest aspect. Menţiunea referitoare la consuli a fost introdusă în capitolul al XI-lea al Tratatului de pace de la Kuciuk-Kainargi[3]. La 7 decembrie 1779, Rusia l-a numit pe Serghei Lazarevici Laşcarev în funcţia de consul al său în Moldova şi Ţara Românească[4].

În contra pondere, Austria a decis să înfiinţeze şi ea un consulat în cele două state române extracarpatice. Având în intenţie să anexeze cele două state române extracarpatice, diplomaţia imperială a făcut presiuni asupra Porţii pentru aplicarea Convenţiei de comerţ şi navigaţie semnată de cele două state la Passarowitz (27 iulie 1718) şi reconfirmată la Belgrad (în 1739)[5]. Articolul 5 al acestui tratat habsburgo–otoman prevedea dreptul Austriei de a numi agenţi, consuli şi viceconsuli în toate porturile şi centrele comerciale ale Imperiului otoman. În vara anului 1782, Austria l-a numit pe Ignaţiu Ştefan Raicevich în funcţia de agent (secretar imperial) în cele două state române[6]. Agentul consular austriac îşi desfăşura activitatea în cele două capitale ale Principatelor, Iaşi şi Bucureşti, fiind suplinit în lipsă de câte un cancelar[7].

---

[2] *Ibidem*; Constantin Ardeleanu, *Evoluţia intereselor economice şi politice britanice la gurile Dunării (1829-1914)*, Brăila, 2008, pp. 8-15.
[3] Al. Vianu, *Aplicarea tratatului de la Kuciuc-Kainargi cu privire la Moldova şi Ţara Românească (1775-1783)*, în „Studii”, an XIII, 1960, nr. 5, pp. 89-90.
[4] Mai multe detalii în *ibidem*.
[5] *Ibidem*, p. 72.
[6] Gheron Netta, *Expansiunea economică a Austriei şi exploatările ei orientale*, Bucureşti, 1930, p. 27.
[7] S. Mărieş, *op. cit*. p. 78.

Anii care au urmat au condus la o permanentă dispută între consulul austriac şi cel rus pentru influenţarea domnitorilor din Moldova şi Valahia, dar şi acapararea acestora la idealurile imperiale ale unuia dintre cele două Mari Puteri Europene[8]. În anul 1797, interesele austriece au determinat înfiinţarea la Galaţi a unei agenţii consulare, numite *stărostie*, care a fost ridicată la nivel de viceconsulat în 1833. În preajma Războiului Crimeii (1853-1856) s-au înfiinţat viceconsulate la Brăila (1848), Tulcea (1850) şi Sulina (1857)[9]. Apariţia agenţiilor consulare austriece şi ruse în perimetrul gurilor Dunării demonstrează şi prezintă evoluţia intereselor politice şi economice ale celor două imperii în acest hinterland aflat în plină expansiune, lucruri irealizabile pe fundalul unui Imperiu otoman solid (s.n.).

Franţa a deschis primele reprezentanţe consulare în spaţiul românesc în anul 1798, un consulat la Bucureşti şi un viceconsulat la Iaşi. Diplomaţii francezi îndeplineau rolul de avangardă a ideilor revoluţionare şi a noului imperiu francez[10]. În timpul războaielor napoleoniene şi al apariţiei pretenţiilor franceze la gurile Dunării, Anglia a reacţionat prin înfiinţarea, în anul 1803, a unui consulat în Principate, cu sediul la Bucureşti. Acest oficiu consular nu a fost dependent de *Foreign Office*, ci s-a aflat în serviciul *Companiei Indiilor Răsăritene* (*East India Company*). Francisc Summerer a fost primul consul englez numit în Ţările Române (Summerers), care şi-a desfăşurat activitatea până în 1807, din cauza războiului ruso–turc dintre anii 1806-1812. Între 1813 şi 1818, William Wilkinson, la iniţiativa *Companiei Levantului*, a condus consulatul britanic din cele Două Principate Dunărene. Perioada 1818-1826 a fost una în care activitatea consulară engleză în teritoriile româneşti a fost atribuită consulului austriac din Bucureşti. În 1826, s-a desfiinţat *Compania Levantului* iar *Foreign Office*-ul a deschis în Principate un consulat remunerat de către administraţia britanică[11].

---

[8] *Ibidem*, pp. 73-77.
[9] *Ibidem*, p. 78.
[10] Relaţiile româno-franceze sunt cu mult anterioare, dar ele se concretizează la nivel consular în anul 1798, vezi http://paris.mae.ro/node/221 (consultat pe 19.03.2013).
[11] Date conform: Paul Cernovodeanu, *The Setting up of the English Consulate in the Romanian Principalities (1803) and its Activity until 1807*, în „Revue Roumaine d'études international", an V, nr. 1 (11), 1971, pp. 187-188; C. Ardeleanu, *op. cit*, pp. 33-35; şi *Rapoarte*

Principatul Moldovei a dispus în prima jumătatea a secolului al XIX-lea de un singur port la Dunăre, Galaţii. Creşterea numărului de supuşi străini a venit pe fondul măririi intereselor economice occidentale asupra perimetrului Dunării maritime. Aceste lucruri l-au făcut pe Talleyrand să precizeze faptul că „centrul de gravitaţie al lumii" se muta „la frontierele Europei, pe Dunăre"[12]. În anul 1784, Prusia îşi înfiinţase un consulat la Iaşi, iar după aplombul economic luat de cele două Principate Române, în urma Tratatul de la Adrianopol (1829), Prusia a decis trimiterea unui agent consular la Galaţi (1837), în rang de viceconsulat. În urma tratativelor dintre Prusia, Imperiul otoman şi autorităţile române, intermediate de către ataşaţii lor diplomatici, se ajunge la numirea lui Kraus, negustor prusac din Galaţi, în funcţia de viceconsul (*staroste*) al Prusiei la Galaţi. Kraus deţinea la acea oră funcţia de agent la Galaţi al Societăţii vieneze de navigaţie cu vapoare pe Dunăre[13]. Spiritul negustoresc al lui Kraus l-a împins pe acesta să vândă unor turci paşapoarte prusace, motiv pentru care a fost înlocuit în 4 iulie 1839. În toamna aceluiaşi an a început numirea provizorie a mai multor persoane şi chiar administrarea misiunii prusace de către consulul rus[14]. Trebuie precizat faptul că aceste inexactităţi ale politicii Prusiei la gurile Dunării veneau pe fondul declarării Galaţiului *porto-franco* (1837) şi al creşterii importanţei economice a acestuia. La acestea se adaugă elementul naţionalist german care încă nu-şi definea, încă, apartenenţa la Prusia sau Austria, aspect care conducea la intrigi şi inexactităţi în luarea unor decizii în mediul german de teama concurenţei celuilalt stat (s.n.).

Noile realităţi create în spaţiul european de Tratatul de la Adrianopol (1829) au condus şi la apariţia consulilor unor state cu pretenţii şi nevoi mult mai mici ca cele prezentate până acum. Dar cu toate acestea au dorit, şi au reuşit în parte, să joace un rol important în viaţa economică a Principatelor şi ulterior a României. Spre exemplu, unul dintre cele mai importante antrepozite din ultimele

---

consulare şi diplomatice engleze privind Principatele Dunărene 1800-1812, ed. Paul Cernovodeanu, Brăila, 2007, p. XIII.

[12] Vasile Docea, *Înfiinţarea reprezentanţei consulare a Prusiei la Galaţi (1837)*, în „Danubius", nr. 13-14, 1992, p. 145.

[13] Pentru detalii suplimentare vezi *ibidem*, pp. 146-148.

[14] Arhivele Naţionale ale României, fond *Microfilme Germania*, rola 47, c. 117, *apud ibidem*, pp. 147-148.

secole a fost portul Rotterdam. Interesele olandeze la gurile Dunării au survenit şi ele odată cu liberalizarea comerţului şi navigaţiei în Marea Neagră şi pe sectorul maritim al Dunării, dar şi pe fondul creşterii puterii de export a cerealelor româneşti.

Regatul Ţărilor de Jos (Olanda) a deschis prima reprezentanţă consulară din România la Galaţi, pe 21 decembrie 1841[15]. Consulatul din Galaţi se afla în circumscripţia teritorială a ambasadei Olandei la Constantinopol, deoarece România nu era la acea vreme un stat independent, principatul Moldovei fiind un stat autonom în cadrul Imperiului otoman. Titularul postului a fost numit Anton Vlasto. La sfârşitul Războiul Crimeii, în 1856, Olanda a deschis un viceconsulat şi la Brăila. Într-o situaţie similară cu cea a Olandei s-a aflat şi Belgia, stat de sine stătător după revoluţia din 1830. În 1838, s-a înfiinţat la Galaţi primul consulat belgian din România, mutat în 1842 la Bucureşti şi transformat, în 1870, în agenţie diplomatică. După anul 1855, s-au înfiinţat consulate şi viceconsulate la Brăila, Craiova, Iaşi, Constanţa şi Sulina[16].

Prima reprezentanţă diplomatică stabilită la Brăila a fost cea a Angliei, care a funcţionat din ianuarie 1835. În următorii doi ani, şi alte state îşi deschid în acest oraş viceconsulate – Imperiul Habsburgic, Rusia, Grecia şi Piemontul. Privind comparativ la situaţia similară a oraşului vecin din aval, Galaţi, observăm că exista un decalaj de mai bine de jumătate de secol în defavoarea Brăilei, datorat ocupaţiei otomane[17]. Însă, până la începutul Primului Război Mondial, numărul ataşaţilor diplomatici în urbea brăileană a crescut exponenţial, fiind atraşi de nivelul din ce în ce mai ridicat al comerţului înregistrat în acest port. Printre factorii creşterii economice menţionăm obţinerea, în anul 1836, a statului de *porto-franco*, precum şi necesităţile sporite de cereale înregistrate de statele din Apusul Europei care determină creşterea exportului de grâne din Muntenia. Înainte de izbucnirea primei conflagraţii mondiale existau

[15] Vezi http://www.haga.mae.ro/index.php?lang=ro&id=126153 (consulat pe 03.11.2012).
[16] Vezi http://bruxelles.mae.ro/node/167 (consulat pe 04.11.2012).
[17] Vezi Cristian Constantin, *Activităţi şi rapoarte diplomatice cu privire la oraşul şi portul Brăila (1919–1940)*, în „Analele Brăilei”, Seria Nouă, an XII, nr. 12, 2012, pp. 197-215.

în Brăila 16 reprezentanţe diplomatice deschise de state din Europa şi Asia[18].

În anul 1856, s-a înfiinţat provizoriu, apoi a devenit o unealtă a Marilor Puteri, Comisia Europeană a Dunării. Care a servit nevoilor societăţilor comerciale şi de navigaţie. Situaţia consulatelor străine din Brăila şi Galaţi a evoluat pe parcursul veacului al XIX-lea în funcţie de interesele economice şi politice occidentale asupra chestiunii orientale. După Congresul de Pace de la Berlin (1878) şi recunoaşterea de către alte state a independenţei României se puteau realiza între acestea, în baza dreptului diplomatic şi consular, relaţii la nivel de legaţie şi/sau consulat.

În cei doi ani de neutralitate ai României din Primul Război Mondial, 1914-1916, starea de incertitudine din punct de vedere diplomatic a României s-a transmis şi acestor agenţii, care au aşteptat alunecarea Bucureştilor către una dintre taberele beligerante. În cele din urmă, intrarea României în război de partea Antantei a avut ca principală consecinţă locală ocuparea Brăilei în decembrie 1916 de către armata Puterilor Centrale. Până la finalul războiului, oraşul suferă de pe urma regimului militar impus. Spaţiul păstrează aceeaşi destinaţie – furnizor de cereale, după cum rezultă din relatările făcute de serviciile secrete britanice în primăvara anului 1918. Guvernul britanic era informat cu această ocazie de intenţiile Germaniei de a aduce şi transporta cereale din zona Munteniei şi a Ucrainei, utilizând în acest sens şi portul Brăila[19]. Nu ne vom opri asupra acestei perioade de ocupaţie, deşi ea se arată extrem de interesantă din perspectiva materialelor furnizate de colegiul redacţional al revistei „Analele Brăilei"[20], de cele cuprinse în publicaţia locală editată de Comandatura germană condusă de către contele von der Goltz, de rapoartele germane şi austriece trimise la Centrală din Brăila, precum şi de materialele păstrate în fondurile arhivistice

[18] *Anuarul Brăilei 1913*, Brăila, 1913, p. 99. Pentru mai multe detalii vezi tabelele Corpurilor consulare din Brăila şi Galaţi.

[19] Arhivele Naţionale ale Angliei, CAB/24/145 şi CAB/24/148, online pe: http://www.nationalarchives.gov.uk/ (consultat pe 10.03.2012).

[20] Vezi „Analele Brăilei", revistă de cultură regională, ce a apărut în Brăilei în perioada 1929-1940, cu: Gh. T. Marinescu, *Note* în „Analele Brăilei", an I, nr. 4-6, 1929, pp. 107-108; şi S. Semilian, *Presa brăileană sub ocupaţie „Donau- Armee-Zeitung"* în „Analele Brăilei", an III, nr. 3-4, 1931, pp. 151-156.

locale. O mare parte dintre acestea se găsesc menţionate în lucrarea dedicată Brăilei de către istoricul Constantin C. Giurescu[21].

În anul 1919, rapoartele făcute pentru Guvernul Majestăţii Sale a Marii Britanii fac referiri la încercările Franţei de a stabili baze militare în zona Brăila – Galaţi cu rolul de a lupta împotriva bolşevismului. În faţa acestor iniţiative franceze, România răspunde cu oarecare reţinere, de teama ca nu cumva prin intermediul trupelor să nu se răspândească ideile bolşevice asupra întregii populaţii româneşti. În cele din urmă, francezii s-au hotărât să se stabilească în zona Varna[22].

Pentru toate statele, portul Brăila a însemnat doar o atracţie economică. În acest sens, au fost elaborate studii în scopul creşterii tranzacţiilor economice. O problemă în epocă, şi subliniată de multe dintre aceste planuri redactate de ataşaţii diplomatici străini în România, a fost regimul navigaţiei pe Dunăre reglementat de tratatele internaţionale şi de Comisia Europeană a Dunării cu sediul la Galaţi. Unul dintre aceste studii i-a aparţinut comisarul de clasa a II-a Mercier adresat căpitanului de vas Belloy, ataşat naval pe lângă Legaţia franceză din Bucureşti. În data de 19 aprilie 1919, Mercier a înmânat documentul, care în capitolul a III-lea conţinea referiri la regimul navigaţiei pe Dunăre şi problemele cu care se confrunta România în amenajarea şi întreţinerea şenalului navigabil de una singură, fără ajutor din partea celorlalte state riverane[23]. O săptămână mai târziu, ministrul plenipotenţiar al Franţei la Bucureşti, Saint-Aulaire, a adresat ministrului de externe al Franţei un raport ce privea parte Dunării din amonte de Brăila[24]. Preocupările din partea Franţei vin în aceeaşi perioadă cu cele ale Anglie şi au ca punct de interes controlarea comerţului la gurile Dunării. Preocupările Angliei erau ca Franţa, prin forţele sale armate prezente în acest spaţiu, să nu devieze de la acţiunile întreprinse împotriva instalării regimului

---

[21] Constantin. C. Giurescu, *Istoricul oraşului Brăila din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Bucureşti, 1968.
[22] Arhivele Naţionale ale Angliei, CAB/24/84, f. 3, pe: http://www.nationalarchives.gov.uk/ (consultat pe 10.03.2012).
[23] Arhivele Naţionale al României, colecţia Microfilme Franţa, r. 205, c. 524-526 (*Ministère des Affaires Etrangères Archives Diplomatiques. Europe 1918-1929, Roumanie*, vol. 124) *apud Brăila file de istorie, Documente privind istoria oraşului 1919-1944*, vol. II, Bucureşti, 1989, pp. 49-52.
[24] *Ibidem*, pp. 52-55.

bolşevic în Rusia şi să intervină în regimul de navigaţie şi comerţ pe Dunăre.

Astfel de intervenţii au continuat până la încheierea sistemului de pace de la Versailles şi reglementarea navigaţiei pe Dunăre. După aceia, în apărarea intereselor economice au intervenit ataşaţii diplomatici din Brăila. Mulţi dintre aceştia, fiind localnici, au cunoscut mediul financiar local şi au desfăşurat chiar ei activităţi economice prin societăţile conduse. Mendl a fost familia brăileană cu cei mai mulţi reprezentanţi diplomatici. Dintre aceştia îi amintim pe Alfredo B. Mendl şi Achille B. Mendl, reprezentanţii consulari ai Belgiei şi respectiv Norvegiei, în preajma primei conflagraţii mondiale[25]. În cazul Galaţilor un rol semnificativ în privinţa politicii europene pe Dunăre l-a jucat, ca şi-n perioada antebelică Comisia Europeană a Dunării.

După încheierea ostilităţilor şi revenirea oraşului Brăila sub administraţie românească, relaţiile diplomatice cu celelalte state revin treptat la normal, fapt care a determinat reîntoarcerea ataşaţilor diplomatici la post. Primele menţiuni privind activitatea diplomatică la Brăila, după Primul Război Mondial, sunt legate de deschiderea unei „misiuni diplomatice ucrainene” şi de evoluţia războiului civil din Rusia. Izolarea în faţa pericolului reprezentat de bolşevismul din Rusia şi, mai ales, a pericolului contagiunii cu acest flagel ideologic a continuat şi în anii următori. Spre exemplu, aducem în discuţie raporturile dintre autorităţile române şi o aşa-zisă misiune diplomatică ucraineană care se dorea să fie deschisă în porturile româneşti dunărene. Corespondenţa purtată între autorităţile locale şi cele centrale este sugestivă în acest sens. Periodic, Ministerul de Interne avertiza oficialităţile locale să nu se lase păcălite de insistenţa acestor presupuşi diplomaţi ucraineni şi să le răspundă, deoarece existenţa unei asemenea corespondenţe oficiale ar putea servi ulterior ca argument adus guvernelor străine că partea română a recunoscut misiunea respectivă[26]. Documentele în cauză sunt datate ca fiind emise în intervalul iulie – septembrie 1922, perioadă în care relaţiile diplomatice dintre România şi Rusia rămăseseră întrerupte, însă, pe plan internaţional, Rusia sovietică făcuse deja primii paşi pentru a

---

[25] Anuarele Brăilei din anii 1913 şi 1922.

[26] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 117/1922, ff. 38, 39 şi 43.

ieşi din izolarea diplomatică, prin semnarea la 16 aprilie 1922 a Tratatului de la Rapallo cu Germania.

În 1922, în paginile unui anuar al oraşului şi judeţului Brăila, sunt prezentate persoanele care compun corpul consular local[27]. Aceste sunt primele însemnări ale revenirii misiunilor diplomatice din Brăila la normal. Se constată aici un număr de 9 reprezentanţe consulare, cum ar fi: Anglia, Belgia, Franţa, Grecia, Italia, Norvegia, Portugalia, Spania şi Suedia. Datele prezentate cuprind pe lângă numele diplomaţilor şi pe cele ale unor subalterni, aşa cum este cazul consulatului grec, la care este prezentat şi secretarul consular, şi adresele de reşedinţă ale acestora. Care, probabil, în lipsa unor surse ne fac să credem că ele corespundeau şi cu sediul consular. În multe dintre aceste misiuni erau numiţi afacerişti locali. Doisprezece ani mai târziu se observă pe baza unui anuar, elaborat în oraşul Brăila, existenţa a 13 misiuni diplomatice. Unele dintre cele existente în cursul anului 1922 au dispărut, dar atunci sunt consemnate altele, precum cele ale: Cehoslovaciei, Danemarcei sau Olandei[28]. Peste patru ani numărul consulatelor locale a scăzut la 12. De semnal, pentru perioada 1937-1938, a fost prezenţa la Brăila a lui Conrad Grupper în postura de ataşat diplomatic al statului Panama[29]. Numărul constat de douăsprezece–treisprezece misiuni diplomatice s-a păstrat până la începutul celui de al Doilea Război Mondial. Atunci se înregistrau, conform datelor prezentate în *Anuarul Municipiului şi Judeţului Brăila*[30], aferent anilor 1939-1940, prezenţa a 13 reprezentanţe diplomatice.

Pentru ataşaţii diplomatici din Brăila interbelică o şansă de afirmare a constituit-o organizarea de banchete în cinstea unor sărbători naţionale. Prin astfel de manifestări se putea exprima clar gradul de civilizaţie şi bunăstare materială a ţării aflată în centrul atenţiei în acea zi. Mare parte dintre ataşaţii diplomatici străini la Brăila au considerat de bun augur, ca la fiecare aniversare a vreunei

---

[27] *Anuarul General al oraşului şi judeţului Brăila, 1922*, Brăila, 1922, p. 97.

[28] S. Semilian, *Anuarul economic al Municipiului Brăila pe anul 1933*, Brăila, 1933, p. 93.

[29] *Anuarul General al Municipiului şi Judeţului Brăila, ediţia 1937-1938*, editat de ziarul „Busola”, Brăila 1938, p. 17.

[30] *Anuarul Municipiului şi Judeţului Brăila*, Brăila, 1940, p. 27. Mai multe detalii privind elementele statistice ale reprezentanţelor diplomatice se găsesc în cadrul anexelor acestei lucrării.

sărbători naţionale a statului lor, să organizeze manifestări la care să fie invitaţi cei mai elocvenţi reprezentanţi ai ţării respective. La aceştia se adăugau corpul consular din localitate, dar şi oficialităţi brăilene.

Cu ajutorul unor asemenea acţiuni se putea socializa, dar şi discuta la nivel local situaţii cheie ale epocii. Astfel de recepţii erau considerate în epocă o bună metodă de a scoate din anonimat misiunea diplomatică în cauză, inclusiv pe liderul ei., dar şi o şansă pentru a arăta celor din jur noile tendinţe ale modei din ţara în cauză. Aceste fapte trebuiau să demonstreze şi o bunăstare economică. Multe dintre persoanele care erau acreditate în funcţii diplomatice la Brăila, în această epocă, erau localnici. O parte dintre aceştia îşi desfăşurau activitatea economică în port, iar astfel de întâlniri constituiau prilejuri de creare de relaţii cu factorii politici locali, aflate la limita legii[31]. Cu ocazia apropierii unui asemenea moment aniversar, reprezentanţii diplomatici adresau autorităţilor locale invitaţii de participare la astfel de întruniri. Aşa s-a întâmplat şi în cazul Brăilei, unde consulii statelor din Apusul Europei, cu precădere, organizau serate dedicate sărbătorii diverselor personalităţi ale respectivei ţări. Cele mai frecvente au fost erau la celebrarea zilei naţionale sau de ziua de naştere, cea autentică sau cea convenită, a suveranului său. Multe astfel de invitaţii au fost cele adresate Prefecturii Brăila de către ataşaţii diplomatici britanici şi francezi din localitate.

Asemenea manifestări au fost mai frecvente şi mai importante, pentru fiecare din părţile implicate, în timpul marii crize economice dintre anii 1929-1933. Spre exemplu, în luna iunie a anului 1931, viceconsulul Regatului Unit al Marii Britanii la Brăila, Jack Corbu, îl invita pe Prefectul Brăilei la sărbătorirea aniversării regelui George al V-lea[32]. Pe 10 iulie acelaşi an, reprezentantul Franţei a adresat şi el oficialităţilor brăilene invitaţia de a participa la o recepţie în cinstea zilei naţionale a Franţei, 14 iulie[33]. A doua zi a sosit confirmarea

[31] Cu ocazia unor astfel de întâlniri se puteau pune la punct planuri de afaceri între persoana consulului, în multe din cazuri proprietarul unor importante societăţi locale, şi autorităţile sau alţi ataşaţi diplomatici. Se realiza un cartel al proprietarilor firmelor de navigaţie şi de docheri din portul Brăila în defavoarea lucrătorilor.

[32] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 148/1931, f. 16.

[33] *Ibidem*, dosar 148/1931, f. 18.

participării şi felicitările din partea invitatului[34]. Menţiuni de acest gen s-au păstrat în tot intervalul studiului nostru şi au cam aceleaşi coordonate: invitaţii adresate autorităţilor locale, iar în cel mai scurt timp răspunsul favorabil oferit de către acestea. Situaţii identice s-au înregistrat şi la Galaţi, dar numărul documentelor păstrate de fondurile documentare este mult mai subţire în acest sen şi de altfel, încă o enumerare de acest gen nu îşi are rostul.

În Galaţi, situaţia consulatelor străine a evoluat după prima conflagraţie mondială, la fel ca şi la Brăila, în funcţie de nevoile comerciale sau de dorinţa ferventă a vreunui localnic de a reprezenta un stat care-i să-i ofere protecţia sa. Numărul misiunilor diplomatice din Galaţi a fost tot timpul mai mare ca cel din Brăila. Comparativ, în Galaţi cifra consulatelor străine s-a aflat în jurul valorii de 20, în timp ce la Brăila se situează în jurul cifrei de 15; semn clar al importanţei perimetrului gurilor Dunării pentru interesele Marilor Puteri şi nu numai.

I.2. Reglementări ale dreptului diplomatic şi consular

Pentru a înţelege cauzele şi efectele care urmează să fie expuse trebuie să facem apel la reglementările şi normele dreptului internaţional, consular şi diplomatic. Din punct de vedere juridic, dreptul internaţional reprezintă un corp de reguli care face trimiteri la drepturile şi obligaţiile statelor în relaţiile dintre ele şi conţine şi dreptul diplomatic şi consular. Dreptul diplomatic şi consular fiind „privit” ca un „beneficiar” al surselor, doctrinei şi principiilor de drept internaţional, fiind considerat subramură a dreptului public, mai precis a ramurii sale „externe”, aşadar dreptul internaţional public (*just gentium*), [este] parte a ansamblului de norme cu privire la drepturile şi obligaţiile statelor şi ale organizaţiilor internaţionale, ca şi la drepturile şi obligaţiile companiilor şi ale indivizilor pe planul relaţiilor interstatale”[35]. În ceea ce urmează, ne vom referi strict la noţiunile care ţin de dreptul consular, de legăturile dintre două state de la apariţia la închiderea unui oficiu consular.

Misiunea diplomatică permanentă (aici se include şi postul consular) este înfiinţată cu scopul „atingerii obiectivelor din

[34] *Ibidem,* f. 19.
[35] Dan Năstase, *Drept diplomatic şi consular*, Bucureşti, 2006, p. 11.

domeniul relaţiilor diplomatice şi consulare”[36], fiind constituită pentru a funcţiona pe termen delimitat, înţelegându-se de la sine că între cele două state există relaţii diplomatice. Domeniul dreptului diplomatic şi consular este în strânsă legătură cu următoarele domenii: politică externă, interes naţional, identitate naţională, securitate naţională şi securitate internaţională, fiind apanajul statelor, iar, în acest scop, politica externă utilizează diplomaţia. Termenul diplomaţie se poate defini ca fiind modalitatea, priceperea, de a soluţiona o chestiune delicată cu tact şi politeţe între reprezentanţii statelor. Termenului i s-a adăugat şi sensul de duplicitate[37].

Dreptul diplomatic şi consular se bazează pe reguli scrise şi unanim acceptate de către state. În perioada Evului Mediu, au apărut colecţii scrise de cutume care au avut rolul reglementării diplomaţiei. În dreptul internaţional cutuma internaţională este exprimarea tacită a consimţământului statelor cu privire la recunoaşterea unor reguli care reprezintă norma de conduită obligatorie în relaţiile dintre ele[38].

Elveţia a găzduit la Lausanne, în intervalul 22 noiembrie 1922 şi 24 iulie 1923, o conferinţă iniţiată de Franţa, Italia şi Marea Britanie. Scopul acestei întâlniri internaţionale a fost găsirea unei soluţii la situaţia creată după ce Turcia a denunţat Tratatul de pace încheiat în 1920, la Sèvre. Au mai participat reprezentanţii Japoniei, Greciei, României, Iugoslaviei, Turciei şi S.U.A., în postura de observator, precum şi Bulgariei, Albaniei, Olandei, Spaniei, Portugaliei, Norvegiei şi Suediei, ca invitaţi. Reprezentanţii Uniunii Sovietice au fost acceptaţi doar la dezbaterile privind problemele teritoriale, militare şi regimul strâmtorilor. Pe parcursul conferinţelor, a fost asasinat un membru al uneia dintre delegaţii. Autorităţile elveţiene au arătat că victima nu fusese notificată drept participantă la conferinţa internaţională, iar statul elveţian a refuzat să-şi asume răspunderea pentru neasigurarea protecţiei necesare. Poziţia elveţiană demonstrează că Elveţia îşi asumase obligaţia de a-i proteja pe

---

[36] *Ibidem.*

[37] *Ibidem*, p. 17.

[38] „În Evul Mediu, s-au alcătuit colecţii scrise de cutume, „oglinzi”, precum *Sachsenspiegel*, în 1230, *Schwabenspiegel*, între 1273 şi 1282, sau *Les Établissements*, pe care regele Franţei, Louis al IX-lea (Saint Louis), le-a dat în 1270. Hegel considera culegerea de cutume a fi „cod de legi” în *ibidem*, p. 27. Vezi şi Jules Cambon, *Le diplomate*, Paris, 1926.

membrii delegaţiilor, în conformitate cu norma cutumiară potrivit căreia statul-gazdă este ţinut să acorde protecţie participanţilor la o conferinţă internaţională[39].

Carol Quintul, împăratul Sfântului Imperiu Roman de naţiune germană, şi Henry al VIII-lea, regele Angliei, au încheiat în anul 1520 un tratat cu privire la instalarea de ambasadori. Anexa a VII-a a Actului final al Congresului de la Viena (adoptată în 19 martie 1815) este primul cod al dreptului diplomatic. În 21 noiembrie 1818, la Aix-la-Chapelle (Aachen), s-au adus adăugiri la regulamentul adoptat la Viena, făcându-se o clasificare a agenţilor diplomatici. De la finalul secolului al XIX-lea şi până la Primul Război Mondial au avut loc în lume mai multe congrese, care au reglementat codul după care funcţionează relaţiile diplomatice dintre state. În decembrie 1924, experţii desemnaţi de Consiliul Societăţii Naţiunilor să examineze posibilitatea de dezvoltare a dreptului internaţional au avut în atenţia lor şi capitolul destinat privilegiilor şi imunităţilor diplomatice. Materialele adunate cu această ocazie aveau rolul de a îmbunătăţi Regulamentul din 1815. În următorii ani au avut loc mai multe conferinţe internaţionale, care au avut pe agenda de zi problema reglementărilor dreptului internaţional şi a activităţilor consulare[40]. În 1856, s-au adăugat reglementările aduse dreptului internaţional de apariţia primului organism care gestiona un fluviu, *Comisia Europeană a Dunării*[41].

Misiunea diplomatică reprezintă acţiunea de a trimite, a investi o persoană, în numele statului, cu rolul de a îndeplini o activitate. Misiunile diplomatice sunt îndeplinite de agenţi diplomatici, demnitari şi funcţionari ai statului. În funcţie de rangul agenţilor diplomatici, **misiunile diplomatice se împart în misiuni diplomatice la nivel înalt şi misiuni diplomatice auxiliare**. Cele la nivel înalt aparţin şefului statului, prim-miniştrilor şi a miniştrilor de externe, şi a locţiitorilor acestora. **Cele auxiliare includ şi misiunile consulare** şi aparţin diplomaţilor de profesie. Misiunea diplomatică este alcătuită din persoane care îndeplinesc funcţii diplomatice şi

---

[39] Ion M. Anghel, *Dreptul diplomatic. Diplomaţia ad-hoc şi diplomaţia multilaterală*, Bucureşti, 1987, p. 127.

[40] D. Năstase, *op. cit.*, pp. 38-39.

[41] Comisia Europeană a Dunării a fost organismul internaţional care a reglementat pentru uzul internaţional, chestiuni care ţin de la un sistem comun de unităţi de măsură şi până la navigaţie sau diplomaţie.

realizează activităţile necesare îndeplinirii funcţiilor diplomatice. În cadrul unui grup, una dintre persoanele desemnate urmează să aibă şi atribuţia de şef al misiunii diplomatice. Cei care nu pot participa la îndeplinirea funcţiilor misiunii diplomatice sunt declarate *persona non grata*, semn că acea persoană nu este dorită sau binevenită. De asemenea, pe parcursul exercitării atribuţiilor statul pe a cărui teritoriu se desfăşoară misiunea îşi poate retrage consimţământul şi-l poate declara pe diplomat *persona non grata*. În acest caz, *persona non grata* trebuie rechemată în ţară de care aparţine misiunea diplomatică, iar în locul său este numită altă persoană sau misiunea se desfiinţează (fie şi temporar)[42].

Cel mai important privilegiu de care se bucură o misiunea diplomatică este cel care permite supunerea misiunii diplomatice doar statului care a constituit-o, dar are şi obligativitatea de a respecta legile statului străin pe teritoriul căruia acţionează. Atât misiunea diplomatică, cât şi personalul misiunii, beneficiază de **privilegiul inviolabilităţii**. Statul pe a cărui teritoriu se desfăşoară misiunea diplomatică are obligaţia să asigure paza şi protecţia sediilor şi personalului acesteia. Membrii misiunilor diplomatice beneficiază de privilegiul de a fi scutiţi de controlul bagajului personal. Libertatea de a comunica şi a circula este un alt privilegiu inviolabil, pe care ambele state au obligaţia să-l respecte. Cu menţiunea că statul pe a cărui teritoriu se desfăşoară misiunea poate impune anumite restricţii în zone de conflict sau considerate că ar putea pune în pericol viaţa diplomaţilor. De asemenea, diplomaţii beneficiază de **imunitate diplomatică**[43].

Cuvântul ***consul*** a fost utilizat de latini pentru a face referire la cei doi colegi cărora le revenea magistratura supremă, fiind succesorii ai regilor. În latina medievală termenul îi era atribuit consilierului regal. Pentru limba franceză termenul de *concile* sau *console* a evoluat din secolul al XIII-lea spre cel de *consul*, în secolul al XVII-lea, cu trimitere la magistratul municipal din Marsilia. În timpul Revoluţiei Franceze, magistraţii supremi, cei care guvernau Republica Franceză, au fost denumiţi *consuli*. Din 1799, Napoleon Bonaparte a fost numit *prim-consul*, iar din 1802 proclamat *consul*

[42] Traian Chebeleu, *Dreptul diplomatic şi consular*, Oradea, 2000, p. 569.
[43] D. Năstase, *op. cit.*, pp. 57-64; şi Jules Cambon, *op. cit.*, cap. V *Les Consuls*, pp. 73-80.

pe viaţă. Din secolul al XIX-lea, ***consulul*** **este agentul diplomatic care îndeplineşte atribuţiile unui stat în străinătate**[44].

Relaţiile consulare se stabilesc între două state şi ţin de acordurile încheiate între ele. **Postul consular** este considerat ca fiind instituţia administrativă constituită de un stat pe teritoriul altui stat, pe baza reciprocităţii din tratatele încheiate între ele şi este o misiune diplomatică permanentă, care nu are o durată de funcţionare determinată. **Postul consular poate fi în funcţie de rangul claselor de posturi consulare**: consulat general, consulat, viceconsulat sau agenţie consulară. Consulatul general şi consulatul sunt înfiinţate de statul care le trimite, cu acordul prealabil al statului pe teritoriul căruia se desfăşoară misiunea. Viceconsulatul şi agenţia consulară sunt înfiinţate de consulatul general sau de consulat, fiind subordonate acestora. **Postul consular poate fi de carieră** – trimis (*missus*), şi este condus de un funcţionar consular de carieră, sau **onorific** – consul ales (*electus*), fiind condus de un funcţionar consular onorific. **Circumscripţia consulară** reprezintă teritoriul pe care îşi exercită funcţiile consulare un post consular[45].

Ruperea relaţiilor consulare dintre două state are loc pe fondul dispariţiei unuia dintre ele sau atunci când unul dintre statele care au stabilit relaţii consulare consideră că aceste relaţii trebuie să înceteze. Conform unor doctrinari şi pe baza unor exemple concrete se poate constata că în momentul ruperii relaţiilor diplomatice sau a războiului dintre două state nu este neapărată nevoie ca relaţii consulare să înceteze. „Întreruperea sau ruperea relaţiilor consulare nu poate fi înţeleasă de la sine, mai ales că dreptul diplomatic stabileşte că relaţiile consulare pot continua şi dacă relaţiile diplomatice au încetat”[46].

O misiune consulară îşi începe activitatea atunci când este numit un şef de post consular şi acesta este acceptat. Numai statele pot numi funcţionari consulari. Numirea unui şef de post consular este un act unilateral al statului de care depinde postul consular, acceptarea depinde de statul de reşedinţă. Fără acorduri între cele două state privind înfiinţarea posturilor consulare nici un stat nu poate face acest lucru. În funcţie legislaţia internă privind politica

---

[44] *Ibidem.*

[45] Ion Diaconu, *Tratatul de drept internaţional public*, vol. II, 2003, p. 151, *apud ibidem*, p. 260.

[46] D. Năstase, *op. cit.*, p. 261.

externă fie şeful statului, fie Guvernul numeşte consulii. Statul pe a cărui teritoriu urmează să se desfăşoare misiunea diplomatică poate doar să refuze acceptarea funcţionarului consular. Nu se poate implica în numirea sau activitatea acestuia[47].

La numirea unui şef de post consular se emite un document numit ***patentă.*** Documentul specifică datele personale ale celui desemnat să conducă misiunea şi dacă aceasta este de carieră sau onorifică, circumscripţia şi sediul, dar şi alte elemente pe care statul emiţător le consideră că ar putea fi utile. Patenta este emisă de şeful statului dar în anumite condiţii ea poate fi emisă şi de alţi reprezentanţi ai statului emitent, în funcţie de legislaţia internă privind politica externă a unui stat. Patenta este prezentată autorităţilor statului de reşedinţă pe cale diplomatică. Documentul prin care şeful de post consular este acceptat de statul pe a cărui teritoriu urmează să-şi desfăşoare activitatea se numeşte ***exequatur***[48]. După emiterea *exequatur*-ului, statul de reşedinţă, este obligat să asigure condiţiile îndeplinirii misiunii de către cel acceptat şi să informeze autorităţile competente din circumscripţia consulară de numire. În caz de necesitate, continuitatea misiunii diplomatice era asigurată temporar de către un gerant[49].

Desfiinţarea unei misiunii consulare are loc atunci când relaţiile consulare între cele două state încetează. Acestea se produc în condiţiile în care unul dinte titularii acestora decide în acest sens sau atunci când numai poate adopta decizii în această chestiune, nemaifiind subiect de drept internaţional. Statul trimiţător poate să desfiinţeze postul consular sau să-l recheme pe un membru al unui post consular. De asemenea, un membru al unui post consular îşi poate da demisia sau poate deceda. Se poate aplica şi atunci când statul de reşedinţă îl declară *persona non grata*. Încetarea de către un funcţionar consular a misiunii sale se comunică de către statul trimiţător statului de reşedinţă prin retragerea *exequatur*-ului[50]. În aceste condiţii, statul de reşedinţă este obligat să facă cele necesare pentru a facilita transportul, plecare consulilor şi a familiilor acestora, chiar şi în condiţiile unui conflict. Consulii care şi-au încheiat misiunea au obligaţia ca împreună cu familia lor să

---

47 Ion M. Anghel, *Dreptul consular*, Bucureşti, 1978, pp. 75-76 şi 136-138.
48 *Ibidem*, pp. 141-142.
49 D. Năstase, *op. cit.*, pp. 265-266.
50 Anghel, *Drept consular,* 1978, p. 119.

părăsească teritoriul statului de reşedinţă într-un timp foarte scurt de la retragerea *exequatur*-ului, putând să-şi ia cu ei bunurile dobândite în timpul misiunii[51].

Personalul postului consular este alcătuit din funcţionari consulari şi din angajaţi administrativi, tehnici şi persoane de serviciu casnic. Personalul postului consular include personalul consular, alcătuit din şeful postului consular, şi de alte categorii de personal. La conducerea unui post consular se află şeful consular care este inclus într-una din clasele: consul general, consul, viceconsul, agent consular. Şi ceilalţi membrii ai personalului consular se supun, de obicei, aceloraşi rigori de eliberare de *exequatur.* Ordinea şi atribuţiile fiecărui membru al unei misiuni consulare sunt stabilite de statul de care aparţin şi care este reprezentat de aceştia. O persoană poate fi numită funcţionar consular pentru mai multe state simultan, cu consimţământul statului de reşedinţă[52]. **În dreptul diplomatic şi consular actual** se specifică faptul că **funcţionarilor consulari de carieră le sunt interzise activităţile profesionale sau comerciale** din care pot obţine foloase personale[53]. Aceste prevederi nu se aplică şi în cazul perioadei interbelice, unde vom vedea că una din funcţiile primordiale ale unui consul a fost aceea de a efectua profit pentru statul său cât şi pentru sine[54].

Postul consular funcţionează într-un local consular. În această clădire sau o parte de clădire se desfăşoară exclusiv activităţile postului consular. În componenţa postului consular intră şi arhiva care cuprinde toate înscrisurile, documentele, corespondenţa, inclusiv evidenţa acestora, indiferent de suportul lor, precum şi mijloacele folosite pentru protecţia şi păstrarea acestora[55].

---

51 *Ibidem.*

52 D. Năstase, *op. cit.*, pp. 269-270.

53 *Convenţia de la Viena privind relaţiile consulare*, din 24 aprilie 1963, prevede în articolul 57 următoarele: „Dispoziţii speciale referitoare la ocupaţia particulară cu caracter lucrativ. Funcţionarii consulari de carieră nu vor exercita în statul de reşedinţă nici o activitate profesională sau comercială în profitul lor personal”, în *ibidem*, p. 270.

54 *Ibidem*, pp. 120-121.

55 *Ibidem*, p. 271. Pe baza acestora se poate reconstitui activitatea din trecut a unei misiuni diplomatice.

Funcţiile unui post consular se exercită numai în circumscripţia consulară care-i revine pe teritoriul statului de reşedinţă şi este îndreptăţit să îndeplinească următoarele îndatoriri[56]:

1) să protejeze şi să apere drepturile şi interesele statului trimiţător şi ale cetăţenilor săi;

2) să favorizeze relaţiile bilaterale ale statului trimiţător şi ale statului de reşedinţă;

3) să culeagă, pe căi licite, informaţii şi să informeze statul trimiţător şi persoanele interesate despre statul de reşedinţă;

4) să funcţioneze ca birou de evidenţă a cetăţenilor statului trimiţător din statul de reşedinţă şi de înregistrare a acestora. Să le emită documente de identitate şi de călătorie, paşapoarte, precum şi vize pentru persoanele care doresc să meargă în statul trimiţător;

5) să le acorde ajutor şi asistenţă cetăţenilor statului trimiţător, oferindu-le informaţii şi comunicări oficiale cu privire la obligaţiile cetăţeneşti, la referendumuri şi la alegeri. Şi sprijin pentru a putea participa la ele, îndrumări şi servicii îndeosebi în domeniul securităţii sociale, asistenţei sociale şi medicale;

6) să exercite şi să emită acte notariale, de stare civilă şi administrative;

7) să apere interesele cetăţenilor statului trimiţător în privinţa succesiunilor;

8) să apare interesele minorilor şi ale incapabililor, cetăţeni ai statului trimiţător;

9) să-i reprezinte pe cetăţenii statului trimiţător sau să le asigure reprezentarea adecvată în faţa autorităţilor statului de reşedinţă;

10) să transmită acte judiciare şi extrajudiciare sau se efectueze rogatorii;

11) să exercite drepturile de control şi de inspecţie asupra navelor maritime, a navelor fluviale, a aeronavelor şi a echipajelor lor având naţionalitatea statului trimiţător;

12) să acorde asistenţă navelor şi echipajelor lor, să primească declaraţiile asupra curselor lor, să examineze şi să vizeze documentele de bord, să ancheteze incidentele şi să soluţioneze divergenţele dintre căpitan şi marinari;

13) să îndeplinească şi alte funcţii încredinţate de statul trimiţător;

---

[56] *Ibidem*, pp. 274-281.

Şi în cazul funcţionarului cu titlu de consul onorific se aplică aceleaşi prevederi aferente celui de carieră, cu anumite diferenţe. Funcţionarul consular onorific nu primeşte salariu şi este ales dintre rezidenţii de pe teritoriul statului de reşedinţă sau dintre cetăţenii acestui stat şi pot avea o ocupaţie paralelă chiar şi în domeniul comercial, iar membrii familiei sale nu beneficiază de privilegiile consulare[57].

Acestea sunt câteva din reglementările pe care dreptul diplomatic şi consular le prevede cu privire la consuli. Mare parte din prevederile actuale sunt în vigoare de la Congresul de Pace de la Viena, din 1815, fiind doar adaptate mediului diplomatic actual. În următoarele capitole vor fi dezbătute probleme care ţin de cele prevăzute şi reglementate mai sus.

I.3. Realităţi demografice în Brăila şi Galaţi (1829-1940)

Demografia reprezintă studiul dinamicii populaţiilor umane. Cuprinde studiul mărimii, structurii şi distribuţiei populaţiei, precum şi modul în care o populaţie se modifică în timp, în urma naşterilor, deceselor, migraţiei şi îmbătrânirii. O analiză demografică se poate referi la societăţi întregi sau la grupuri care sunt definite după anumite criterii: nivel de educaţie, naţionalitate, religie etc. Un studiu demografic asupra istoriei unui spaţiu are rolul de a da dimensiunea evoluţiei umane într-o anumită epocă sau comparativ cu alta[58].

Galaţii sunt cunoscuţi de la sfârşitul secolului al XVIII-lea ca un centru al populaţiei alogene din Ţările Române. Documentele păstrează amprenta unor conflicte interetnice care îi priveau pe evrei. De asemenea, sunt menţionaţi ca locuind în portul Galaţi un număr

---

[57] *Ibidem*, pp. 302-303. În perioada interbelică, de care ne ocupăm noi, nu erau prevăzute aceste distincţii. Consulii de carieră puteau avea ocupaţii paralele în domeniul comercial, iar laa acea dată erau în vigoare prevederile cu privire la privarea de salariu a consulului onorific şi cea de reşedinţă. Reglementările ulterioare celui de al Doilea Război Mondial s-au bazat şi pe situaţiile concrete petrecute înainte, dar şi de implicaţiile comerciale ale consulilor de carieră.

[58] Vezi un studiu asupra demografiei spaţiului românesc, în secolul al XIX-lea, în Ştefan Ştefănescu, *Demografie, dimensiune a istoriei*, Timişoara, 1974, pp. 24-27.

important de comercianţi şi navigatori: greci, armeni, turci etc[59]. Conform unei catagrafii din 1828, oraşul Brăila avea 545 de familii de români şi 46 familii de străini, dintre acestea 25 au fost de armeni şi 21 de evrei[60]. Evoluţia economică a Brăilei, după anul 1829, a condus la creşterea numărului etniilor care s-au aşezat în oraş, cu scopul de a întreprinde activităţi economice în raza portului. După impunerea Regulamentului Organic în Ţara Românească, în 1831, autorităţile au realizat în anul 1838 o catagrafie a oraşului Brăila. Situaţia locuitorilor săi este detaliată pe număr de familii, repartizare în funcţie de sex, pe fiecare mahala (vopsea) în parte.

Populaţia Brăilei a evoluat şi a ajuns la 46.715 locuitori în anul 1891. Recensământul din 1891 arată că din cei 46.715 locuitori ai Brăilei 30.277 au fost români, 6.752 evrei, 4.238 greci, 1.785 unguri[61], 978 de bulgari şi alte naţionalităţi care nu depăşeau 500 de locuitori[62]. Trebuie precizat faptul că pe parcursul secolului al XIX-lea s-au refugiat din motive politice în oraşele Brăila şi Galaţi un număr important de locuitori ai Imperiului otoman, dar care erau de naţionalitate bulgară, elenă, albaneză, dar şi români din Transilvania, aflată sub stăpânirea dualismului austro-ungar. În acest sens, se poate aminti faptul că Brăila a devenit locul preferat de bulgari pentru a-şi controla acţiunile revoluţionare, având în Hristo Botev un important lider[63]. După înlăturarea otomanilor, 1828-1829, s-au aşezat în comuna Pisc de lângă Brăila (astăzi în interiorul oraşului) un număr de 3.000–4.000 de ruşi lipoveni[64].

Primul şi cel mai important recensământ desfăşurat pe întreg teritoriul României Mari a avut loc în anul 1930. Conform acestuia, România avea 18.057.028 de locuitori, dintre care 12.981.324

---

[59] N. Iorga, *Studii şi documente cu privire la istoria românilor*, XXIII, Bucureşti, 1913, p. 46, *apud* Elena Emilia Lica, *Localism creator la Dunărea de Jos în perioada interbelică*, Brăila, 2003, p. 54.

[60] M. Popescu, *Catagrafia locuitorilor şi venitului din oraşul şi judeţul Brăila în 1828*, în „Analele Brăilei”, an V, nr. 2-3, 1932, pp. 61-64.

[61] Probabil se includ aici şi românii din Transilvania care conform dualismului austro-ungar din 1867 aparţineau de Budapesta.

[62] *Recensământul populaţiei din 1891*, în *Marele Dicţionar Geografic al României*, vol. I, Bucureşti, 1898, p. 616.

[63] S. Semilian, *Emigranţii şi revoluţionarii bulgari în Brăila. Rolul Brăilei în renaşterea naţională şi culturală bulgară*, în „Analele Brăilei”, an IV, nr. 2-3, 1932, pp. 106-137.

[64] E. Lica, *op. cit.*, p. 54.

(71,9%) erau români, restul aparţineau minorităţilor naţionale, protejate conform sistemului de alianţe încheiate de România la Paris în anii 1919-1920[65]. În 1930, din totalul de 237.549 de locuitori (100%), în judeţul Brăila românii au reprezentat 214.347 de locuitori (89,4% din populaţia locală). Cea mai numeroasă minoritate etnică a fost cea a evreilor 6.825 (3,1%), fiind urmată de greci 4.738 (2,2%), găgăuzi aproximativ 3.600 (1,5%) şi ţigani 3.181(1,2%). În judeţul Covurlui, din totalul de 211.196 locuitori (100%): 83,7% au fost români, evrei 9,5%, ruşi 1,5 %, greci 1,4%, unguri 1,1% şi ţigani 0,6%[66]. În cele ce urmează vom detalia situaţia demografică a celor două porturi şi hinterlanduri începând cu anii premergători Primului Război Mondial şi până în intrarea României în cea de a doua conflagraţie mondială.

Judeţul Brăila dispunea şi în perioada interbelică aceeaşi suprafaţă ca înainte de Primul Război Mondial, 4.358 km^2. Populaţia judeţului Brăila a fost la 1910 de 174.629 de locuitori şi a crescut cu 10% până în 1915. În anul 1914, erau în Brăila 187.680 de locuitori, iar în anul următor cifrele statistice au ajuns la 191.426 de locuitori. Densitatea populaţiei a variat între 40 şi 43 de locuitori/km^2. În anul 1915, locuiau în oraşul Brăila 34% din locuitorii judeţului[67]. Judeţul Covurlui avea o întindere de 2.961 km^2 şi o populaţie de 166.174 de locuitori în 1910. În anul 1914, erau 177.375 de locuitori iar un an mai târziu populaţia Covurluiului a ajuns la 180.086 de locuitori. Densitatea populaţia a fost de 25 locuitori/km^2 în 1910 şi ulterior de 32 locuitori/km^2. În 1915, locuiau în oraşul Galaţi aproximativ 40%

---

65 Marile Puteri au impus României semnarea Tratatului privind minorităţile la 9 decembrie 1919. În baza acestui tratat internaţional, România dădea garanţii egale locuitorilor Vechiului Regat cât şi noilor teritorii unite cu ţara.

66 Pentru judeţul Brăila datele sunt mai clare datorită păstrării graniţelor judeţului spre deosebire de judeţul Covurlui, care împreună cu altele se v-a transforma în judeţul Galaţi, după reorganizarea teritorială din 1968. Vezi date statistice în *Enciclopedia României*, vol. II, Bucureşti, 1938, pp. 84, 163, 482; şi *Recensământul general al populaţiei României din 29 decembrie 1930*, vol. II: *neam, limbă maternă, religie* şi vol. IV: *locul naşterii, situaţia în gospodărie, menaje colective, mărimea gospodăriilor, cunoaşterea limbii române, cetăţenia, vârsta*, Bucureşti, 1938.

67 Pentru judeţele din noile teritorii unite cu România la sfârșitul Primului Război Mondial s-au efectuat recensăminte în anii 1919-1922. Pentru cele din Vechiul Regat s-a utilizat şi-n statisticile de până în anul 1930 datele din 1915. *Anuarul Statistic al României pe anul 1922*, Bucureşti, 1923, pp. 22-23.

din locuitorii judeţului Covurlui[68]. Gh. Munteanu Bârlad îşi începe lucrarea sa din 1924, *Galaţii*, cu un studiu asupra geografiei fizice şi a demografiei., care include şi un tabel, efectuat de Prefectura judeţului Covurlui, cu numărul şi naţionalitatea străinilor, aflaţi în oraş până la 1 octombrie 1924[69].

În municipiul Brăila trăiau legal, în 1930, 68.310 locuitori. Dintre aceştia 32.328 erau bărbaţi şi 35.982 femei. În municipiul Galaţi locuiau 101.148 de persoane, dintre care 49.690 au fost de sex masculin şi 51.458 de sex feminin[70]. Un recensământ efectuat în 1932, pentru Primăria Municipiului Brăila, arăta că în oraşul Brăila trăiau circa 47.000 de români (66%). Evrei erau în număr de 12.000, fiind urmaţi de greci în număr de 5.000 şi de alte naţionalităţi[71]. Cifrele înscrise aici nu reprezintă o sursă sigură. Ele sunt aproximate şi conduc la ideea că acest recensământ nu a avut la bază o metodologie specifică acestui domeniu, ci a fost realizat pentru orientarea autorităţilor locale asupra stării populaţiei după naţionalităţi.

În plan confesional, pe baza recensământului din 1930, în judeţul Brăila 93,6% din populaţie s-a declarat de religie ortodoxă, greco-catolicii reprezentau 0,2%, iar celelalte confesiuni 6,2%. În judeţul Covurlui, 87% din populaţie a fost de religie ortodoxă, 0,2% greco-catolică şi 12,8% de alte confesiuni[72]. Existau la începutul anilor ’30, în Brăila, 93 de biserici ortodoxe (din care una greacă şi una bulgară), o biserică greco-catolică, patru biserici lipoveneşti, patru temple şi sinagogi, o biserică lutherană (evanghelică) şi alte numeroase lăcaşuri de cult protestante[73]. În judeţul Covurlui existau

---

68 *Ibidem*.

69 Gh. Munteanu Bârlad, *Galaţii*, Galaţi, 1924, p. 11.

70 *Enciclopedia României*, vol. II, Bucureşti, 1938, pp. 84, 163, 482; şi *Recensământul general al populaţiei României din 29 decembrie 1930,* vol. II şi vol. IV.

71 Date conform *Oficiului Stării Civile de pe lângă Primăria Brăila din 1932*, în Gh. Mihăilescu, *Populaţia Brăilei studiu de demografie dinamică şi statistică*, în „Analele Brăilei”, an V, 1932, pp. 106-137. Statisticile nu prezintă mare siguranţă, ele fiind aproximate. Valorile cele mai frecvente fiind de 400 şi 1.000 de locuitori. În cazul austriecilor putem vorbi de integrarea lor la naţionalitatea germană sau la cea mozaică.

72 E. Lica, *op. cit.*, p. 209, anexa 10.

73 *Ibidem*, p. 210.

106 biserici ortodoxe, una romano-catolică, un templu mozaic (plus 23 de sinagogi) şi numeroase lăcaşuri de cult protestante[74].

În anul 1939, populaţia României a ajuns la 19.933.802 de locuitori. În vara anului 1940 a început destrămarea statului român şi realităţile demografice interbelice s-au modificat radical. Datele acestui studiu demografic au fost mai accentuate asupra oraşului Brăila, datorită cercetărilor întreprinse de-a lungul timpului de grupul redacţional de la „Analele Brăilei” cu ocazia centenarului eliberării oraşului de sub stăpânirea otomană, dar şi de studiile mai noi apărute. Rolul acestora este de a prezenta evoluţia Brăilei de la 1829 şi până la începutul celui de al Doilea Război Mondial. Un studiu demografic amplu asupra oraşului Galaţi încă este bine venit cercetărilor ulterioare.

Tabelul I.1.
Împărţirea administrativă şi numărul de locuitori ai oraşului Brăila în 1838[75]

Vopseaua Mahalaua	Nr. familii:	Număr locuitori:		
		Bărbaţi	Femei	Total
Galbenă	430	749	654	1.403
Roşie	516	1.113	978	2.091
Albastră	236	492	291	783
Verde	557	1.059	1.051	2.110
Total:	**1.739**	**3.413**	**2.974**	**6.387**

[74] *Ibidem*.
[75] Spiridon Cristocea, *Oraşul Brăila în Catagrafia din anul 1838*, Brăila, 2012, p. 7.

Tabelul I.2.
Compoziţia etnică a oraşului Brăila în anul 1838[76]

Nr. crt.	Etnia	Vopseaua / Mahalaua				Total
		Galbenă	Roşie	Albastră	Verde	
1.	Armeni	50	16	13	-	79
2.	Arnăucheni	-	6	2	-	8
3.	Arnăuţi	26	-	-	-	26
4.	Botezaţi	-	2	5	2	9
5.	Bulgari	262	37	3	-	302
6.	Catolici	-	-	1	-	1
7.	Creştini	1	-	-	-	1
8.	Englezi	-	3	-	-	3
9.	Evrei	79	8	93	8	188
10.	Greci	252	725	195	283	1.455
11.	Lipoveni	21	239	10	1	271
12.	Luterani	2	-	-	-	2
13.	Maloruseni	6	-	-	-	6
14.	Mocani	3	-	-	-	3
15.	Nemţi	15	6	17	4	42
16.	Poleci	6	1	5	-	12
17.	**Români**	**307**	**555**	**205**	**1.314**	**2.381**
18.	Ruşi	22	66	3	1	92
19.	Sârbi	331	402	223	473	1.429
20.	Saşi	-	-	-	4	4
21.	Sclavuni	-	9	1	-	10
22.	Talieni	6	5	-	-	11
23.	Ţigani	-	6	4	4	14
24.	Unguri	4	3	-	3	10
25.	Ungureni	8	2	-	16	26
26.	Zaporojeni	2	-	-	-	2
	Total:	**1.403**	**2.092**	**784**	**2.109**	**6.387**

76 *Ibidem*, p. 9. La etnia greacă din mahalaua roşie, cifra corectă este 725 nu 7265 cum notează eronat autorul lucrării.

Tabelul I.3.
Străinii după ţările de origine în judeţul Covurlui şi oraşul Galaţi – în anul 1924[77]

Nr. crt.	Naţionalitatea	În comunele rurale	În oraşul Galaţi
1.	ruşi	11	260
2.	poloni	5	356
3.	cehoslovaci	5	177
4.	unguri	15	105
5.	iugoslavi	17	209
6.	bulgari	86	17
7.	greci	38	1.000
8.	turci	5	115
9.	germani	3	187
10.	austrieci	3	135
11.	italieni	35	386
12.	francezi	-	95
13.	englezi	-	19
14.	americani	-	-
15.	egipteni	-	-
16.	alte ţări	4	502
Total:		**227**	**3.563**

[77] Gh. Munteanu Bârlad, *op. cit.*, p. 11. În text apare cifra de 3.237 de străini în oraşul Galaţi, calculele făcute de noi indică un număr de 3.563 alogeni.

Tabelul I.4.
Starea populaţiei din oraşul Brăila în anii 1891 şi 1932[78]

Nr. crt.	Naţionalitatea	Nr. locuitori în 1891	Nr. locuitori în 1932
1.	**română**	**30.277 (59%)**	**47.000 (66%)**
2.	evreiască	6.752	12.000
3.	greacă	4.238	5.000
4.	bulgară	978	400
5.	ungară	1.785	1.000
6.	austriacă	406	0
7.	germană	356	400
8.	iugoslavă	56	400
9.	turcă	384	400
10.	armeană	0	400
11.	poloneză	0	400
12.	cehoslovacă	0	400
13.	rusă	257	400
14.	italiană	182	c. 1.000
15.	franceză	51	c. 1.000
16.	engleză	46	c. 1.000
17.	elveţiană	10	c. 1000
18.	belgiană	1	c. 1.000
19.	albaneză	0	c. 1.000
20.	persană	0	c. 1.000
Total străini:		**15.442 (41%)**	**22.200 (34%)**
Total general de locuitori:		**45.719**	**69.200**

[78] E. Lica, *op. cit.*, pp. 207-208; şi Gh. Mihăilescu, *Populaţia Brăilei…*, pp. 106-137.

Tabelul I.5.
Populaţia statornică în 1930 după neam
în judeţele Brăila şi Covurlui[79]

Nr. crt.	Etnia	Brăila	Covurlui
1.	**români**	**89,4%**	**83,7%**
2.	unguri	0,7%	1,1%
3.	germani	0,5%	0,6%
4.	ruşi	0,6%	1,5%
5.	ruteni, ucraineni	*	*
6.	sârbi, croaţi, sloveni	0,1%	0,1%
7.	bulgari	0,2%	0,2%
8.	cehi, slovaci	*	*
9.	polonezi	*	0,2%
10.	huţanii	-	-
11.	evrei	3,1%	9,5%
12.	greci	2,2%	1,4%
13.	albanezi	*	*
14.	armeni	0,1%	0,3%
15.	turci	0,2%	*
16.	tătari	*	*
17.	găgăuzi	1,2%	*
18.	ţigani	1,2%	0,6%
19.	alte neamuri	*	0,5%

[79] I, Scurtu; I, Dordea (coord.), *Minorităţile naţionale din România 1925-1931. Documente*, Bucureşti, 1996, pp. 458-459; şi *Recensământul general al populaţiei României din 29 decembrie 1930*, vol. II şi vol. IV.

CAPITOLUL II
CONSULATELE DIN BRĂILA ŞI GALAŢI

II.1. Consulatele din Brăila interbelică

Unul dintre cele mai importante acte diplomatice ale ataşaţilor străini la Brăila, între cele două conflagraţii mondiale, a fost existenţa unui corp consular. Acesta trebuia să reprezinte interesele comune ale celor acreditaţi în portul de la Dunărea de Jos. Cercetările întreprinse, în cadrul materialelor disponibile în fondurile arhivelor din Brăila, întrevăd existenţa unui asemenea organism începând cu anul 1935. Principalele amănunte legate de activitatea corpului consular de la Brăila sunt prezente în cadrul corespondenţei dintre acest organism şi autorităţile locale ale vremii. Ele sunt păstrate în fondul *Prefecturii judeţului Brăila* de la Serviciul Judeţean al Arhivelor Naţionale Brăila.

O cercetare a acestor chestiuni presupune aflarea informaţiilor care privesc legătura dintre factorii locali de decizie şi membrii reuniţi în acesta instituţie comună. Cele mai frecvente referiri sunt cele care prezintă reprezentanţilor Guvernului la Brăila numele celor care formează organismul de conducere al „Corpului Consular Brăila”. Se observă clar o participare comună şi fără animozităţi a reprezentanţilor statelor care dispuneau la acea vreme de o misiune consulară în portul în cauză. Prima referire arhivistică existentă, ce priveşte acest organism, datează din 21 decembrie 1935. Aceasta este adresa decanului, M. Sachellaridis, care informează că toţi reprezentanţii diplomatici, acreditaţi în Brăila, fac parte din „Corpul Consular”[1]. Primul decan al acestei formaţiuni a fost M. Sachellaridis, consulul Greciei. Secretar a fost desemnat M. Boscoff, agentul consular francez, iar funcţia de trezorier a fost deţinută de

---

[1] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 36/1935, f. 40; Cristian Constantin, *Activităţi şi rapoarte diplomatice cu privire la oraşul şi portul Brăila (1919–1940)*, în „Analele Brăilei”, Seria Nouă, an XII, nr. 12, 2012, pp. 203-205.

viceconsulul Marii Britanii, Jack Corbu. Pentru suplinitor al decanului a fost ales viceconsulul Norvegiei, A. Mendl[2].

Surse privind existenţa şi înainte de Primul Război Mondial, a unei astfel de formaţiuni, se constantă în însemnarea din 1913 din *Anuarul Brăilei 1913*[3]. În dreptul numelui reprezentantului Imperiului otoman, A. Bechir Bey, apare specificată funcţia de „consul decan”. Iar dacă la acest aspect mai adăugăm şi faptul că toate referirile din anuarele interbelice consultate au în dreptul titlului destinat prezentării misiunilor diplomatice locale pe cel de „Corpul Consular”, uneori fiind adăugat şi numele localităţii, „Brăila”, rezultă clar existenţa sa de mai multă vreme. Ultima referire existentă (în arhivele brăilene) la această formaţiune diplomatică este o adresă către Prefectul V Atanasiu. Prin ea li se înştiinţau autorităţile române din Brăila faptul că Sourlas Constantin, agentul diplomatic al Greciei, ocupă funcţia de decan al organismului adus în discuţie[4].

Reprezentanţele diplomatice din Brăila au dispus de un personal care a întreprins şi alte activităţi decât cele strict diplomatice. Acestea au fost din cele mai diverse, mulţi dintre consulii străini au fost legaţi de mediul economic portuar, dar au avut şi alte activităţi care trebuie expuse în dreptul fiecăruia dintre ei. În cele ce urmează o să prezentăm, pe scurt, cele mai longevive misiuni diplomatice din Brăila prin imaginea ataşaţilor lor, luând fiecare dintre aceste state în ordine alfabetică.

1. ANGLIA (MAREA BRITANIE)

După Primul Război Mondial, în funcţia de viceconsul al Marii Britanii la Brăila a fost numit domnul Mariotti. Acesta s-a făcut remarcat în anul 1922, în urma unui scandal public în care a fost angrenat împreună cu soţia. Pe parcursul lunii februarie 1922, fondurile documentare ale arhivelor locale au păstrat amprenta unui jaf la care a fost supusă consoarta ataşatului britanic. În data de 8 februarie 1923, în jurul orei 9, doamnei Mariotti i-a fost furată suma

[2] *Ibidem*.
[3] *Anuarul Brăilei 1913*, Brăila, 1913, p. 99.
[4] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 50/1940, f. 21. Vezi şi Cristian Constantin, *Etniile din Brăila – o problemă europeană (1919-1940*), în „*… Greci, evrei, ruşi lipoveni, turci… Brăila. Reactivarea memoriei culturale a oraşului*”, ed.: Camelia Hristian, Ghena Pricop şi Evdochia Smaznov, Brăila, 2012, p. 444.

de 800 de lei când se întorcea de la piaţă. După ce, conform afirmaţiilor ataşatului diplomatic, asupra lor a mai existat un precedent, nereuşit, pe 3 februarie acelaşi an. Consecinţa a fost sporirea pazei pe străzile centrale din Brăila[5].

Jack Corbu a fost succesorul lui Hugh William Border, despre care se cunoaşte faptul că în august 1925 a fost mutat la viceconsulatul britanic de la Constanţa[6]. Jack Corbu a deţinut funcţii secundare în cadrul corpului consular local, a fost membru al Instituţiei Constructorilor de vapoare din Scoţia şi asociat al Instituţiei arhitecţilor navali din Londra. Împreună cu Aschbold, a deţinut pe strada C.A. Rosetti, la nr. 7, o societate de antreprenori de lucrări publice – arhitecţi, experţi şi ingineri navali. Reprezenta societăţile: *Lloyd's Register of Shipping*; *Registro Navalo Italiano*; *American Bureau of Shipping*; *Brithis Corporation for the Registry of Shipping*[7]. În preajma Primului Război Mondial, s-a căsătorit cu Hortensia, localnică. Aceasta din urmă avea un copil din prima căsătorie, pe Roger Fresco-Corbu, născut la Constantinopol în data de 22 iulie 1912, gerant şi el, în septembrie 1936, când tatăl său vitreg a fost în imposibilitatea exercitării funcţiei[8]. Jack Corbu a fost şi autorul mai multor lucrării, dintre care se distinge *Chestiunea înfiinţărei unei linii maritime sub pavilion român*[9]. A decedat în ziua de 6 iunie 1938 la sanatoriul central din Bucureşti, iar bunurile sale au fost lăsate soţiei, care a trebuit să facă faţă unui proces de succesiune[10].

---

[5] Vezi SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 82/1923, ff. 10-12.

[6] Scrisoarea consulului general al Marii Britanii de la Galaţi, Laurence Milner Robinson, din data de 13 august 1925, către Prefectura judeţului Brăila. Prin aceasta, Jack Corbu a fost numit viceconsul interimar la Brăila. Vezi *ibidem*, ff. 78-79; Cristian Constantin, *Etniile din Brăila – o problemă Europeană (1919-1940)*, pp. 444-445; şi *The Foreign Office List and Diplomatic and Consular Year Book*, 1940, pp. 78, 174, 205.

[7] Informaţii despre societăţile britanice de navigaţie vezi în *Lloyd's Register of Shipping, vol. II, Wyman and sons*, 1933, pp. 885, 938, 995; *Lloyd's Register of Shipping: Register book. Register of ships*, vol. II, 1938, pp. 29, 98, 181; şi *The British Corporation Register of Shipping and Aircraft*, 1928, p. XXIV.

[8] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 30/1936, f. 16.

[9] Corbu Jack, *Chestiunea înfiinţărei unei linii maritime sub pavilion român*, Brăila, 1912.

[10] *„Jack Corbu, Deceased. Pursuant to the Trustee Act, 1925. ALL persons having claims against the estate of Roumania Engineer (who died at The Central Sanatorium Bucharest Roumania on the 6th day of June 1938 and of whose English*

Maiorul William Watson a primit confirmarea numirii în funcţia de viceconsul al Marii Britanii la Brăila în data de 4 septembrie 1939, după o perioadă în care de probleme consulare de Brăila s-a ocupat ataşatul de la Galaţi. A locuit pe strada Împăratul Traian, la nr. 15, şi a fost implicat în misiuni de sabotaj pe Dunăre. A fost ales de autorităţile britanice pentru că participase, în timpul Primului Război Mondial, la acţiunile de distrugere a instalaţiilor petrolifere de pe Valea Prahovei[11].

2. BELGIA

Înainte de Primul Război Mondial, de consulatul belgian la Brăila s-a ocupat Alfredo B. Mendl, din familia Mendl – antreprenori de cereale. În perioada interbelică funcţia a fost deţinută pe rând de: H. Giurescu, până în noiembrie 1927, când a încetat din viaţă; Eugen van Roy a fost în funcţie din iunie 1928 şi până în 1936, iar la 26 februarie 1936, ataşat diplomatic al Belgiei la Brăila a devenit Alfred Trivier[12].

3. CEHOSLOVACIA

Dr. Haim zis şi Heinerich Braun, născut în luna mai 1874, şi naturalizat român la 21 februarie 1919. A fost un evreu de seamă al urbei, dar şi un aprig susţinător al intereselor Cehoslovaciei la Brăila, deţinând funcţia de consul al acestui stat. Heinerich Braun a fost posesorul unei societăţi individuale, care avea ca obiect de activitate comerţul de birou de expediţiei şi expeditor vamal, fiind implicat în activităţi economice care trebuiau să aducă profit familiei sale.

---

estate letters of administration with the Will annexed were on the 27th day of April 1939 granted by the Principal Probate Registry to Midland Bank Executor and Trustee Company Limited as attorney of Hortense Jack Corbu) are required to send particulars thereof in writing to the undersigned on or before the 8th day of July next, after which date the administrator will proceed to distribute the assets, having regard only to the claims of which the administrators shall then have had notice. - Dated 1st day of May 1939. BADDELEY, WARDLAW and CO., 77, Leadenhall Street, London, E.C. 3, Solicitors (171) for the said Administrator". În „The London Gazette", 5 mai 1939, 3045, online pe: http://www.londongazette.co.uk/issues/34622/supplements/3045/page.pdf (consultat pe 15.05.2012).

11 Ioan Munteanu, *Stradele Brăilei. Documente pentru viitor*, vol. II, Brăila, 2009, p. 119; vezi şi Horia Brestoiu, *Acţiuni secrete în România în preajma şi la începutul celui de-al doilea război mondial*, Bucureşti, 1973.

12 Date conform documentelor din SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*.

Împreună cu soţia sa, Feighe zisă Fany născută Grunberg, au avut o fiică, Leontina (7 ani), şi un băiat, Marcel (12 ani)[13]. Reşedinţa familiei Braun era situată în Brăila pe Bulevardul Carol, la nr. 70. Informaţiile despre Dr. Haim vin din sfera activităţilor comerciale din raza portului Brăila şi noii legislaţii impuse de statul român pentru agenţiile de vapoare care îşi desfăşurau activitatea pe teritoriul său. Societatea lui Heinerich Braun a fost înregistrată la Tribunalul Brăila în 11 iunie 1913 şi dispunea de un sediu pe strada Mistiilor[14].

Pe 15 august 1916, Braun a fost mobilizat pe front şi şi-a efectuat stagiul militar la Administraţia Financiară în intervalul 1 octombrie 1916 – 6 octombrie 1916. Din 9/10 octombrie 1916 şi până în 1 noiembrie 1916 a fost internat la spitalul Bălcescu, ca din 21 noiembrie 1916 să fie mobilizat la batalionul de miliţie, de unde, pe 15 mai 1918 a fost scos de la „drepturi şi demobilizat"[15]. Conform documentelor existente, Heinerich Braun nu a săvârşit acte care să-i fi adus condamnări sau să fie implicat în acte de o moralitate îndoielnică. Pentru Brăila a rămas o persoană retrasă care, ca mai toţi evreii, şi-a îndreptat atenţia spre spectrul comercial al urbei, dar şi a celui diplomatic[16].

4. FRANŢA

De problemele consulare ale Franţei la Brăila s-a ocupat, multă vreme, familia Vuccino. În anul 1913, funcţia de reprezentant al intereselor franceze la Brăila a fost deţinută de Marc Vuccino, ca după război să fie înregistrat Charles Vuccino. Din 14 martie 1929, agentul consular al Franţei a devenit Michel Boscoff. Familia Boscoff (sau Boskoff) este atestată în oraşul Brăila în jurul anului 1845, când un anume Gheorghe Boskof a fost directorul Băncii Filemborice. Unul dintre membrii familie Boscoff a deţinut funcţie de consul al Franţei la Brăila între 1884 şi 1908[17], dar şi al Rusiei. În

[13] SJAN Brăila, fond *Colecţia Agenţii de vapoare Brăila*, dosar 17/1933, f. 3 urm. Vârsta copiilor era cea din dată întocmirii documentului la care facem referire.
[14] *Ibidem*, f. 1.
[15] *Ibidem*, f. 5.
[16] Cr. Constantin, *Etniile din Brăila – o problemă europeană (1919-1940*), pp. 440-441.
[17] *Ibidem*, pp. 442-443; şi Ana-Maria Vele, *Reprezentarea diplomatică a Franţei în România (1866-1914)*, în „Anuarul Institutului de Istorie G. Bariţiu din Cluj-Napoca", tom. XLVII, 2008, pp. 143-156.

calitatea de reprezentant diplomatic al Rusiei ţariste, a fost donatorul materialului de construcţie necesar ridicării Bisericii armeneşti din Brăila[18].

Familiile Vuccino şi Boscoff au deţinut împreună mai multe societăţi comerciale şi agenţii de vapoare. Acestea au avut în centrul atenţiei lor relaţiile comerciale dintre Franţa şi România. Firme precum: *Vuccino & Boscoff, Fraissinet* sau *Société Française de Navigation Danubienne*, înfiinţată la Paris în 1920 şi un an mai târziu şi-a început activitatea la Brăila, au fost conduse de cele două familii. Atât Vuccino, cât şi Boscoff, au fost pe parcursul anilor 1920-1940 angrenaţi în dispute privind mişcările sindicaliste din rândurile muncitorilor portuari. În 1923, Vuccino a întreprins chiar şi activităţi de caritate, donând Bibliotecii „Petre Armencea" din Brăila suma de 1.250 de lei pentru achiziţionarea de cărţi străine traduse în limba română[19]. Conform datelor din martie 1940, Michel Boscoff era necăsătorit[20].

5. GERMANIA

După prima conflagraţie mondială, Germania a intrat într-un con de umbră în relaţiile internaţionale, până la semnarea la 16 aprilie 1922 a Tratatului de la Rapallo cu Rusia sovietică. La 2 aprilie 1930, Jean Bessi[21] (de multe ori apare doar Besi) a devenit consulul Germaniei la Brăila. Pe parcursul deceniului patru, al secolului trecut, a întreprins acţiuni diplomatice şi economice pentru societatea *George Bessi & Fii*. Această firmă a fost reprezentanta societăţilor comerciale şi a agenţiilor de vapoare germane, implicate în diferendurile de muncă dintre patronate şi muncitorii angajaţi în muncile specifice portului Brăila. Jean Bessi apare ca solicitant al unor „privilegii" din partea autorităţilor locale brăilene, cu privire la

---

[18] Maria Stoica, *Brăila. Memoria oraşului. Imaginea unui oraş românesc din secolul al XIX-lea*, Brăila, 2009, p. 563.

[19] „Am onoarea a vă remite, odată cu aceasta, suma de lei 1.250 (una mie două sute cincizeci) ce am primit de la Jacques Vuccino, spre a vi-i transmite ca o donaţie, cu destinaţia de a cumpăra cele mai bune traduceri româneşti din clasicii latini, francezi şi italieni, pentru biblioteca ce conduceţi. După efectuarea cumpărăturilor, vă rog să comunicaţi d-lui Vuccino o listă a cărţilor". În SJAN BR, fond *Primăria municipiului Brăila*, dosar 29/1923, f. 14, *apud Brăila file de istorie. Documente privind istoria oraşului 1919-1940*, vol. II, Bucureşti, 1989, p. 112.

[20] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 50/1940, f. 8.

[21] *Ibidem*.

organizarea de sărbători tipice regimului nazist sau cereri de confirmare a religiei unora dintre cetăţenii germani născuţi la Brăila. Tot reprezentantul diplomatic al Germaniei la Brăila, a fost şi cel care apare alături de alţi cetăţeni germani în operaţiuni de „supraveghere a transporturilor de cereale” româneşti către Germania, conform tratatelor dintre cele două state din preajma celui de al Doilea Război Mondial[22].

6. GRECIA

I. Stefanos a deţinut funcţia de consul al Greciei la Brăila după Primul Război Mondial. Au mai fost semnalaţi în această funcţie: D. Inglessis, M. Sechelaridis (consul din octombrie 1927)[23], Hristu Xantopol şi Constantin A. Sourlas. Aceştia s-au evidenţiat prin implicarea în aplanarea unor conflicte care îi vizau pe supuşii greci. Multe dintre aceste altercaţii i-au privit pe supuşii eleni aflaţi la limita legii sau nemulţumiri ale acestora, în ceea ce priveşte întârzierea cu care se emiteau actele la consulatul local. C.A. Sourlas şi M. Sechelaridis au deţinut funcţia de decan al Corpului Consular Brăila[24].

7. ITALIA

La începutul perioadei interbelice, în postura de ataşat diplomatic al Italiei la Brăila s-a aflat L. Arduni. Ca ulterior, Alexandru Gattorno să ocupe aceste atribuţii începând cu 22 decembrie 1922, dată la care decretul de numire a fost semnat de regele Ferdinand al României, conform *exequatur*-ului oferit de Regele Victor Emmanuel al III-lea, în data de 29 octombrie acelaşi an[25]. Familia Gattorno a deţinut societatea de navigaţie *Gattorno S.A.R.*, fondată în anul 1857, care era cea mai veche din portul Brăila şi dispunea de un capital de 5.000.000 de lei. Aceasta a fost reprezentanta companiilor: *Adriatica S.A. di Navigazione*, *Venezia*; *Compagnia Genovese di Navigazione a Vapore*, *S.A.*, *Genova*; *Lloyd Triestino S.A. di Navigazione*, Trieste; *Italia S.A. din Navigazione*,

---

22 Cr. Constantin, *Activităţi şi rapoarte diplomatice cu privire la oraşul şi portul Brăila (1919–1940)*, pp. 203-205.
23 SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 54/1927, f. 59.
24 *Ibidem*, f. 21, vezi pentru relaţia dintre consuli şi supuşii străini Cr. Constantin, *Etniile din Brăila o problemă europeană (1919-1940)*, pp. 453-457.
25 SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 82/1923, ff. 3-5.

Genova[26]. Cu această societate a fost implicat în litigii de muncă privind muncitorii rujari şi elevatorişti din port.

A urmat decizia Romei de a adăuga circumscripţiei consulare Galaţi şi pe cea a Brăile şi de a-l numi la Brăila pe Vittorio Seganti, în funcţia de viceconsul[27]. Din 1930, funcţia de viceconsul al Italiei la Brăila a fost deţinută de Vicenzo Gulli. Ultimii doi au fost implicaţi în distribuirea de propagandă fascistă în rândurile funcţionarilor brăileni. Scopul era atragerea, în plină criză economică, a românilor către modelul lui Mussolini din Italia, dar şi de a afla informaţii ale statului român. În februarie 1933, Vicenzo Gulli a fost mutat la Callao, în Peru. În locul său a fost numit, pentru scurtă vreme, Sonino până la găsirea unei soluţii locale, dr. Belafronte[28]. Belafronte a intrat în posesia postului său la sfârşitul lunii august, 1933. În presa locală, a apărut un articol care considera că „numirea d-sale a produs o excelentă impresie, d.sa bucurându-se de multe simpatii în sânul coloniei italiene din localitate". La care se adaugă informaţii importante despre persoana şi simpatiile ideologice ale lui Belafronte: „D. dr. Belafronte aparţine tineretului care militează pentru succesul şi buna reputaţie a fascismului italian în afară, astfel că numirea d-sale este, desigur, o alegere bine făcută"[29].

La începutul lunii februarie 1938, atribuţiile viceconsulatului au fost preluate de A. Pancaldi[30], ca din 24 februarie, acelaşi an, Giuseppe Toffoletto să se ocupe de aceste chestiuni[31], până la începutul războiului.

---

[26] *Municipiul Brăila a XXI-a Adunarea Generală a uniunei oraşelor din România. 29, 30 şi 31 octombrie 1937*, Brăila, 1937, p. 58.
[27] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 32/1928, f. 25.
[28] Vezi *Noul consul al Italiei la Brăila*, în „Ancheta", an IV, nr. 649, marţi 22 august 1933, p. 1.
[29] *Ibidem*. Nu se cunoaşte numele autorului articolului, dar pare extrem de entuziasmat de numirea lui Belafronte ce constituia un pion important în cadrul intereselor lui Mussolini la gurile Dunării.
[30] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 32/1938, f. 7.
[31] *Ibidem*, f. 10.

8. NORVEGIA

Interesele Norvegiei la Brăila au fost apărate de către familia Mendl. Înainte de prima conflagraţie mondială, mai exact în 1913, Achille B. Mendl este menţionat ca deţinând aceste atribuţii. Din 1922, a fost semnalat Alfredo B. Mendll. Familia Mendl, de religie mozaică, a dispus de imense proprietăţi în judeţul Brăila, iar în timpul răscoalei din 1907 a dorit chiar să părăsească ţara. A întreţinut relaţii economice prospere în exportul de cereale, de pe terenurile proprii, prin intermediul caselor de comerţ şi agenţiilor de vapoare deţinute de omologii săi din Franţa, Polonia, Belgia etc[32].

9. OLANDA

Viceconsulatul Olandei la Brăila a fost înfiinţat în anul 1872. Reprezentanţa a fost condusă pe rând de: J.B. Screm (1874-1894), J.M. Kars (1894-1921), V.B. Mendl (1921-1925) şi Petre M. Costersuss (1925-1946, data desfiinţării)[33].

Începând cu anul 1925 (20 februarie), Petre M. Costeruss a fost reprezentantul diplomatic al Olandei în Brăila. Consulatul a fost situat, la început, pe strada Rubinelor nr. 3, iar din 1939, să apară la adresa din strada R.S. Campiniu nr. 20. Multe dintre datele privind existenţa şi activitatea ataşaţilor diplomatici ai Olandei sau ai Ţărilor de Jos la Brăila se găsesc în arhivele olandeze[34].

10. PANAMA

Conrad Grupper, evreu de naţionalitate română şi negustor de seamă al urbei, şi-a intrat în atribuţiile de consul al statului Panama la Brăila, în data de 24 martie 1933. Relatările despre activităţile sale

---

[32] Detalii suplimentare în Cr. Constantin, *Etniile din Brăila – o problemă europeană (1919-1940)*, pp. 441, 449-450.

[33] *Inventaris van het archief van den Nederlandse Consulaten in Roemenie, 1860-1954*. Nummer archiefinventaris 2.05.337. Nationaal Archief, Ministerie van Onderwijs, Cultur en Wetenschap. (traducere: *Inventarul arhivelor Consulatelor Ţările de Jos în România, 1860-1954*. Inventarul arhivei cu numărul 2.05.337. Arhivele Naţionale, Ministerul Educaţiei, Culturi şi Ştiinţei din Olanda), 2010, p. 10.

[34] Inventarul aduce în discuţie aproximativ 2,3 metrii liniari de documente ce au aparţinut misiunilor diplomatice olandeze din România, în intervalul 1860-1954. Acestea constituie, conform inventarului, creat în 2010, date despre corespondenţa Brăila - centrală, rapoarte economice, numiri de consuli, starea populaţiei etc., în *ibidem*. Vezi şi *Sveriges statskalender*, Almqvist & Wiksells, 1940, p. 245.

diplomatice lipsesc din cadrul arhivelor locale. Sunt menţionate, însă, raporturile acestuia cu mediul economic local. Începând cu anul 1933 el a fost înregistrat, frecvent, în litigiile economice dintre muncitorii portuari şi compania sa, *G. & F. Grupper S.A – Comision şi exportator de cereale*[35]. Tot el a întreţinut şi raporturi comerciale cu societăţile deţinute de Vuccino şi Boscoff. În anul 1932 a deţinut funcţia de preşedinte al Bursei Brăila. De multe ori sunt semnalate încălcări ale legii, în special în activitatea portuară, de către angajaţii lui Grupper. Nu se cunoaşte dacă aceştia făceau aceste lucruri la cererea patronului lor[36].

11. POLONIA

În 21 decembrie 1927, Michel Boscoff a primit Decretul Regal de numire în funcţia de consul al Poloniei la Brăila, având drept circumscripţie consulară judeţul Brăila şi Delta Dunării[37].

Anton Theodoridi a fost pe parcursul anilor 1931-1940 un important întreprinzător brăilean, dar şi consulul Poloniei din data de 10 februarie 1931. A deţinut societatea *Theodoridi & Co*, care funcţiona în Brăila din anul 1900. şi era reprezentanta intereselor străine ale societăţilor: *Soc. Affrêteurs Reunis* – Paris, *Lloyd Royal Belge*, *A, Regier* – Londra, *Maritima* – Brăila, *Soc. Belgia Gulf Oil Ltd., Armement Deppe S.A.* Anversa, etc. precum şi pe mulţi armatori din Grecia. Avea ca obiect de activitate armamentul şi vapoarele, reuşind să încarce în ambarcaţiunile sale, aproximativ 600, peste 17 milioane de tone de cereale şi cherestea. A fost, ca şi mulţi dinte omologii săi, angrenat în incidentele privind mediul economic portuar brăilean[38].

12. PORTUGALIA

În perioada interbelică, sunt amintiţi în funcţia de ataşaţi diplomatici ai Portugaliei la Brăila: Iosef Goldberg, Spiru Valerianos şi Panaghi Theodossatos. Unul din primarii Brăilei de la începutul anilor '30, Nicolae Petrovici, îi face primului dintre cei amintiţi mai

---

[35] SJAN BR, fond *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila*, dosar 14/1933, f. 382.

[36] Cr. Constantin*, Etniile din Brăila – o problemă europeană (1919-1940*), p. 442.

[37] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 32/1928, ff. 1-2.

[38] Idem, fondurile *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila* şi *Prefectura judeţului Brăila*. Vezi şi Cr. Constantin, *Activităţi şi rapoarte diplomatice cu privire la oraşul şi portul Brăila (1919–1940).*

sus o descriere ce data din perioada ocupaţiei germane asupra oraşului Brăila, 1916-1918: „Pentru asigurarea curăţeniei oraşului şi de teama epidemiilor care s' ar fi putut ivi, mai cu seamă că primăvara se anunţa călduroasă, s' a instituit un comitet de asanare, pus sub conducerea lui *Iosef Goldberg*, azi decedat, un evreu bogat, fost bancher, care se bucura de stima tuturor"[39]. Spiru Valerianos a preluat atribuţiile consulatului Republicii Portugalia la Brăila pe 4 iulie 1925, după acordarea *exequatur*-ului de către regele Ferdinand I[40].

P. Theodosatos a intrat în serviciu[41] la data de 18 septembrie 1931, sediul consular, în anul 1940, aflându-se pe strada Galaţi, la nr. 54. Din datele de la acea oră, Theodossatos nu era căsătorit. Asupra acestuia a planat, în vara anului 1940, un scandal diplomatic care a privit emiterea de paşapoarte false[42]. Se poate spune că relativa stare de neutralitate a regimului lui Salazar, dar şi modelul dat de Aristides de Sousa Mendes, consulul Portugaliei la Bordeaux în aceeaşi perioadă, au fost un imbold pentru apărarea unor persoane ce au simţit nevoia refugierii din România anului 1940, ce tindea tot mai mult spre relaţii cordiale cu cel de al Treilea Reich. În urma acestor incidente, problemele consulatului de la Brăila au fost preluate de către Cristopher Macry, consulul portughez din Galaţi[43].

13. SUEDIA

În preajma Primului Război Mondial, Victor B. Mendl s-a ocupat de reprezentarea supuşilor suedezi la Brăila. În aceeaşi manieră ca ceilalţi membrii ai familiei sale, Mendl, a avut în centrul atenţiei afacerile cu cereale. La începutul anilor '30, Keneth Archbold a fost cel care a deţinut aceste atribuţii până în aprilie

---

39 Vezi pe larg în Nicolae Petrovici*, Brăila sub ocupaţie, 23 Decembrie 1916-10 Noembre 1918*, Brăila, 1939, *passim*.

40 SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 54/1925, ff. 63-64

41 *Ibidem*, dosar 50/1940, f. 8.

42 Perioada de care discutăm , vara anului 1940, a fost una extrem de dramatică pentru Europa care devenea o partidă paşnică de vânătoare de teritorii dusă de Germania şi URSS. În acest context, unii ataşaţi diplomatici au încercat pe tot posibilul să scape anume grupuri etnice, evrei în cele mai multe dintre cazuri, de măsuri represive din partea noilor autorităţi. Astfel, s-au luat măsuri împotriva aplicării ideologiei naziste prin emiterea de acte care atestau apartenenţa la un alt stat. În acest caz Portugalia, în *ibidem*, ff. 31-32.

43 *Ibidem*.

1935, când a demisionat. Keneth Archbold a fost un diplomat de carieră care a servit, la nevoie, şi interesele Olandei la Constanţa în perioada interbelică[44]. Funcţia a fost preluată de G.B. Marshall, ca din 24 noiembrie 1937 misiunea diplomatică să-i revină inginerului Ioan M. Daniel[45].

Tabelul II.1.
Corpul consular din Brăila în anul 1913[46]

Nr. crt.	Statul reprezentat	Numele reprezentantului diplomatic	Adresa reprezentanţei/ reprezentantului diplomatic/e
1	Anglia	Norcop W.	Str. Polonă nr. 11
2	Austro-Ungaria	Hakman Nicolaus	Bulev. Cuza nr. 147
3	Belgia	Alfredo B. Mendl	Str. Călăraşi nr. 6
4	Franţa	Vuccino Marc	Str. Fortificaţiei nr. 8
5	Germania	Kars M. I.	Str. Vapoarelor nr. 17
6	Grecia	Contoumas	Str. Galaţi nr. 56
7	Italia	Pascale Giov	Str. Orientală nr. 14
8	Muntenegru	Zerman Max	Str. Polonă nr. 9
9	Norvegia	Mendl B. Achille	Str. Germană nr. 6
10	Olanda	Kars M. I.	Str. Vapoarelor nr. 17
11	Persia	Lobl Ioseph	Str. Radu Campiniu nr. 15
12	Portugalia	Litziaca Achille	Str. Grădinei Pub. nr. 17
13	Serbia	Nicolici George	Str. Carol nr. 313
14	Spania	Cavadia George	Str. Grădinei Pub. nr. 10
15	Suedia	Mendl B. Victor	Str. Pension nr. 19
16	Turcia	A. Bechir Bey	Str. Danubiu nr. 16

[44] Inventarul Arhivelor Naţionale ale Olandei despre consulatele sale din România.
[45] Vezi şi Cr. Constantin, *Etniile din Brăila – o problemă europeană (1919-1940)*, pp. 441-443.
[46] Tabele care prezintă Corpul Consular din Brăila au fost întocmite de noi, pe baza anuarelor statistice brăilene şi a documentelor de arhivă, vezi Cr. Constantin, *Activităţi şi rapoarte diplomatice cu privire la oraşul şi portul Brăila (1919–1940)*, pp. 207-209.

Tabelulul II.2.
Corpul consular din Brăila în anul 1922

Nr. crt.	Statul reprezentat	Numele reprezentantului diplomatic	Adresa reprezentanţei/ reprezentantului diplomatic/e
1	Anglia	Mariotti	Str. Coroanei nr. 14
2	Belgia	Giurescu H.	Str. Franceză
3	Franţa	Vuccino Ch.	Str. Călăraşi nr. 5
4	Grecia	Stefanos I. (consul) Vartolonatos O. (secretar)	Str. Teatrului nr. 9 Str. Şcolii. Publice nr. 10
5	Italia	Arduni L.	Bulevardul Mariei nr. 10
6	Norvegia	Mendl Alfred	Str. Călăraşilor nr. 6
7	Portugalia	Goldberg Iosef	Str. Oituz nr. 11
8	Spania	Topali Spiru	Grădina Publică nr. 10
9	Suedia	Mendl Victor	Str. Vapoarelor nr. 6

Tabelul II.3.
Corpul consular din Brăila în anul 1933

Nr. crt.	Statul reprezentat	Numele reprezentantului diplomatic	Adresa reprezentanţei/ reprezentantului diplomatic/e
1	Anglia	Jack Corbu	Str. Împ. Traian nr. 7
2	Belgia	Eugen Van Roy	Str. Rosetti nr. 6
3	Cehoslovacia	Dr. Braun	P-ţa Dum. Ionescu nr. 4
4	Danemarca	Jack Corbu	Str. Împ. Traian nr. 7
5	Franţa	Michel Boscoff	Str. Grădinei Publice nr. 94
6	Germania	Jean Bessi	Str. Împ. Traian nr. 42
7	Grecia	M. Sechelaridis	Str. Şcoalei Publice nr. 2
9	Italia	Vicenzo Gulli	Str. Grădinei Publice nr. 4
8	Iugoslavia	Dr. Ivan Bozic	Str. Bolintineanu nr. 15
10	Norvegia	A. B. Mendl	Str. Cojocari nr. 12
11	Olanda	P. Costerus	Str. Rubinilor nr. 3
12	Portugalia	D. Teodosatos	Str. Galaţi nr. 7
13	Suedia	Keneth Archbold	Faţa Portului nr. 15

Tabelul II.4.
Corpul consular din Brăila în anii 1937-1938

Nr. crt.	Statul reprezentat	Numele reprezentantului diplomatic	Adresa reprezentanţei/ reprezentantului diplomatic/e
1	Belgia	Eugene van Roy	Piaţa Furtunei nr. 11
1	Cehoslovacia	Dr. Braun	Str. Pensionatului
3	Danemarca	Jack Corbu	Str. Împ. Traian
4	Franţa	Boscoff	Str. General Praporgescu
5	Germania	Jonny Besi	Str. Împ. Traian
6	Grecia	Sakelaridis	Str. Nicolae Filipescu
7	Italia	Pancaldi	Str. General Praporgescu nr. 4
8	Marea Britanie	Jack Corbu	Str. Împ. Traian
9	Norvegia	Alfredo B. Mendl	Str. Pensionatului
10	Olanda	Petrus Costeruss	Str. Rubinelor
11	Panama	Conrad Grupper	Str. Faţa Portului
12	Portugalia	Teodosatos	Str. Unirei

Tabelul II.5.
Corpul consular din Brăila în anii 1939-1940

Nr. crt.	Statul reprezentat	Numele reprezentantului diplomatic	Adresa reprezentanţei/ reprezentantului diplomatic/e
1	Belgia	Alfred Trivier	P-ţa Dumitru Ionescu nr. 12
2	Danemarca	M.W. Parslow	Str. Împ. Traian nr. 35
3	Franţa	Michel Boscoff	Str. Grădinei Publice nr. 11
4	Germania	Jean Bessi	Str. Grădinei Publice nr. 1
5	Grecia	Hristu Xantopol	Str. Călăraşi nr. 22
6	Italia	Giuseppe Toffoletto	Bulev. Cuza nr. 283
7	Marea Britanie	După decesul lui Jack Corbul problemele diplomatice au fost preluate de consulatul din Galaţi. Din martie 1940 este consemnat la Brăila William Watson în funcţia de consul.	
8	Norvegia	Alfredo Mendl	Str. Orientală nr. 41
9	Olanda	Petre M. Costerus	Str. Campiniu nr. 20
10	Panama	Conrad Grupper	Str. Const. Berlescu nr.17
11	Polonia	Anton Theodoridi	Str. Rosetti nr. 1
12	Portugalia	P. Teodosatos	Str. Galaţi nr. 54
13	Suedia	Inginer Ion Daniel	Str. Const. Berlescu nr. 39

II.2. Consulatele din Galaţi

Istoria primelor reprezentanţe diplomatice străine din Galaţi îşi are originea la sfârşitul veacului al XVIII-lea. Pe fondul unei bune dezvoltări politice şi economice, portul Galaţi a atras dorinţele Rusiei şi ale Austriei de a controla şi a se implica în treburile interne ale Moldovei. În acest context, Rusia şi-a trimis primul agent consular după Tratatul de la Kuciuk-Kainargi, iar acesta nu dispunea de atribuţii precise, dar avea ordin să se implice activ în politica statului în care era acreditat. „Starostele" austriac, însă, este considerat de mulţi, poate eronat, ca fiind „cel mai vechi reprezentant al intereselor străine la Galaţi". Contradicţia apare chiar şi în lucrarea lui Gh. N.

Munteanu Bârlad *Galaţii*[47] din anul 1927, unde se realizează o scurtă istorie a fiecărui consulat străin existent în Galaţi de-a lungul timpului. În cele ce urmează, vă propunem o scurtă istorie a fiecărei misiuni diplomatice străine, de la înfiinţare şi până la începutul perioadei interbelice. Scopul acestei prezentări este de a se vedea evoluţia numărului, dar şi a importanţei deschiderii în portul de la Dunărea maritimă a unui astfel de stabiliment[48]. Trebuie menţionat faptul că la *Comisia Europeană a Dunării* (CED), de multe ori, membrii supleanţi au fost aceiaşi consuli locali.

1. ANGLIA (MAREA BRITANIE)

În 1826, a fost deschis la Galaţi viceconsulatul englez sub administrarea *Foreign Offi*ce-ului, după ce în prealabil a fost avangarda intereselor economice ale *Companiei Indiilor Răsăritene* şi *Companiei Levantului*. Din 1840, acesta a fost ridicat la rangul de consulat, în fruntea lui situându-se Charles Cunnigham. Personalitatea acestuia a fost legată de perioada unionistă şi de primele intervenţii britanice la gurile Dunării, care au culminat cu apariţia CED. Cei mai importanţi ataşaţi diplomatici englezi la Galaţi, în perioada interbelică, au fost: Laurence Milner Robinson în anii ’20, T.B. Wildman, atestat după 1930, Cyril Mariott, în a doua jumătate a deceniului al IV-lea şi până în octombrie 1937, când postul de consul la Galaţi i-a revenit lui Dare’lls Wilianis[49]. Sediul consular s-a aflat pe rând în str. Lascăr Catargiu nr. 2, str. Hatmanul Arbore nr. 5 şi str. col. Boyle nr. 19.

Pe 25 mai 1939, regele Carol al II-lea a acordat *exequatur*-ul de numire în funcţia de consul general al Marii Britanii la Galaţi domnului R.D. Macrae[50]. Laurence Milner Robinson s-a născut pe 6

---

[47] Gheorghe Munteanu Bârlad, *Galaţii*, Galaţi, 1927, pp. 154-155.

[48] Datele privind activitatea fiecărui consulat prezentat aici sunt desprinse din lucrarea lui Gheorghe Munteanu Bârlad, *Galaţii* şi din fondurile SJAN GL. Pentru a nu reveni asupra lor o să omitem repetarea frecventă a lucrării lui Gh. Munteanu Bârlad.

[49] Presa locală gălăţeană prezintă în paginile sale primele vizite oficiale ale noului consul englez la Galaţi, în „Acţiunea”, an VIII, nr. 2205, vineri, 8 octombrie 1937, p. 3; vezi şi *The Foreign Office List and Diplomatic and Consular Year Book*, 1928, p. 78, 160, 201.

[50] Ministerul de Interne al României către prefectul judeţului Covurlui, pe 1 iulie 1939: „Ministerul Afacerilor Străine, cu adresa Nr. 33251/939, ne face cunoscut că, prin Înaltul Decret Nr. 2159 din 25 Mai 1939, Majestatea Sa Regele a bine voit a

august 1885 la Catford, Kent, în Anglia, şi a decedat în 1957 la Surrey, în Anglia. Studiile l-au purtat pe la Marlborough College, Peterhouse College şi Cambridge University[51]. Din 1 ianuarie 1921, a deţinut funcţia de consul al Marii Britanii în Ungaria, cu reşedinţa la Budapesta[52]. Pe 1 ianuarie 1924, a primit numirea în funcţia de consul-general la Galaţi de la Majestatea Sa Regele Marii Britanii. Circumscripţia sa cuprindea: Bucovina, Basarabia, Vechiul Regat şi Dobrogea, iar reşedinţa îi era fixată la Galaţi[53]. La sfârşitul perioadei interbelice, Robinson a deţinut funcţia de consul al Marii Britanii la Hamburg, în Germania[54].

2. AUSTRIA

Consulatul austriac a fost ce de-al doilea înfiinţat la Galaţi, în 1797[55]. În luna decembrie a anului 1833, noile realităţi istorice şi implementarea Regulamentelor Organice au condus la ridicarea starostelui, doar cu atribuţii de supraveghere a negoţului austriac, la rang de viceconsulat, ca doi ani mai târziu să se facă trecerea la nivelul de consulat. Sediul consular, până la prima conflagraţiei mondială, s-a aflat în strada Codreanu la nr. 5, iar în perioadă interbelică a funcţionat în strada Portului nr. 143 şi în strada col. Boyle nr. 26. De conducerea consulatului austriac la Galaţi, în perioada interbelică, s-a ocupat Michel Angius.

În epocă, M. Angius a fost descris astfel: „Două silabe-i formează numele. Masivitatea sobră-i compune caracterul. Unii se ridică cu succes de jos în sus, alţii oscilează, prudent, dintr'o parte în

acorda exequaturul de rigoare Domnului R.D. Macrae, numit Consul General al Marei Britanii la Galaţi şi Ţinuturile Marea, Dunărea de Jos, Nistru, Prut şi Suceava." Informaţii în SJAN GL, fond *Prefectura judeţului Covurlui,* dosar 77/1939, f.7; şi în *ibidem.*, ff. 13-14.

[51] http://www.cricketarchive.com/Archive/Players/1033/1033291/1033291.html, (consultat pe 02.07.2012).

[52] „The Edinburgh Gazette", 4 martie, 1921, online pe: http://www.edinburgh-gazette.co.uk/issues/13684/pages/331, (consultat pe 05.07.2012).

[53] Informaţia apare în „Monitorul oficial al oraşului Belfast", în „The Belfast Gazette", vineri, 1 februarie 1924, online pe: http://www.belfast-gazette.co.uk/issues/136/pages/609, (consultat pe 5.07.2012).

[54] http://www.abendblatt.de/kultur-live/article1843808/Diplomatenberichte-aus-der-Nazi-Zeit.html, (consultat pe 02.07.2012).

[55] Cf. Paul Cernovodeanu primul consulat austriac în Moldova a fost înfiinţat în 1797, în *Rapoarte consulare şi diplomatice engleze privind Principatele Dunărene 1800-1812*, ed. Paul Cernovodeanu, Brăila, 2007, p. VII-XV.

alta. D-l M. Angius, astăzi eminent Consul Austriac, s'a urcat din vale, unde este unanim apreciat, la deal, unde-i bucuros revendicat. Desăvârşit cancelarist, reprezintă laborozitatea în formă şi în fond, în toată adâncimea unui plurilateral, găsindu-se astfel bine pregătit în prezenţa celor mai multiple chestiuni de comerţ şi diplomaţie[56]".

3. BELGIA

În noiembrie 1839, a fost înfiinţat la Galaţi consulatul belgian, care avea de acoperit ambele Principate Române. Din 1855, a fost ridicat la gradul de viceconsulat, ca doi ani mai târziu să devină consulat. Sediul consulatului belgian a funcţionat pe strada Victor Macri, la nr. 22. Pe 31 decembrie 1921, M.S. Regele României, Ferdinand I, a acordat *exequatur*-ul de numire în funcţie lui E. Bribosia. Acesta era numit consul general al Belgiei la Galaţi şi avea drept circumscripţie consulară întregul regat al României[57]. La sfârşitul anului 1928, pe 20 decembrie, regele a acordat *exequatur*-ul de numire în funcţia de consul al Belgiei la Galaţi lui A. Herman[58].

Cel mai longeviv consul belgian la Galaţi, în perioada interbelică, a fost Alfred Hermann. Despre acesta, Fred (cum îi spuneau gazetarii vremii) se ştie că a deţinut funcţia de director al *Societăţii de Gaz Aerian*[59]. Tot sursele contemporane vorbesc despre o fire „înclinată profund spre urbanitate şi democraţie, acestea amândouă au făcut ca numele d-lui Herman să pătrundă în opinia publică gălăţeană"[60]. Despre Herman se mai ştie că a fost autorul, sub pseudonim, al cărţii *Le temple de l'avenir*[61].

4. BRAZILIA

Existenţa consulatului brazilian la Galaţi a depins de modul în care Ministerul Externe al statului sud-american a dorit să gestioneze misiunile sale diplomatice. La începutul anilor '20, de atribuţiile consulare s-a ocupat şi viitorul consul al Portugaliei la Galaţi,

[56] Petrică Lăzărescu, Radu Volbură, *Siluete Gălăţene*, Galaţi, p. 76.
[57] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 117/1922, f. 7.
[58] SJAN GL, fond *Primăria oraşului Galaţi*, dosar 2/1929, f. 3.
[59] Teodor Iordache, *Albumul Galaţilor 1935-1936*, Galaţi, 1936, p. 13.
[60] *Ibidem*.
[61] *Ibidem*.

Cristopher Macry[62]. În aprilie 1929, a fost numit să se ocupe de administrarea Consulatului Braziliei la Galaţi Alfredo Polzin[63]. Doi ani mai târziu, în 23 martie 1931, Polzin şi-a anunţat colegii că este mutat la Belgrad, iar Consulatul Braziliei la Galaţi a intrat sub administrarea lui Brdail de la Legaţia din Bucureşti. Sediul consulatului brazilian s-a aflat pe strada col. Boyle, la nr. 26[64]. „Alfredo Polzin a fost însărcinat de Guvernul său să gireze afacerile Consulatului General al Braziliei, pe tot timpul absenţei D-lui Osorio Dutra”[65]. Interesele Braziliei la Galaţi au mai fost apărate de Georges Dahrouge şi Victor Bassili.

Presa umoristică a epocii l-a caracterizat pe Osorio Duttra în modul următor: „Figură de pictor cubist. Paradoxală încurcătură de linii. E trimisul unei ţări complet exotice la noi: Brazilia. Publicist şi bibliofil. Complex de inteligenţă şi voinţă, de simpatică exteriorizare şi abilitate consulară. Vreţi să-l cunoaşteţi? Ascultaţi-l când vorbeşte. Dar cine cunoaşte limba portugheză, să-i guste poezia. Estet delicat şi fin cunoscător al literaturii franceze. A publicat două volume de versuri, ce au avut un frumos răsunet în America latină şi Europa. Are o bibliotecă bogată. Actualmente lucrează la o monografie asupra „Romantismului francez”[66].

5. CEHOSLOVACIA

După prima conflagraţie mondială, a apărut pe harta lumii şi statul cehoslovac. După sistemul de tratate de la Paris, Cehoslovacia şi-a început relaţiile diplomatice prin deschiderea de reprezentanţe consulare, iar unul dintre acestea s-a aflat şi la Galaţi. Principala ţinta a fost existenţa unui reprezentant al intereselor lor la gurile Dunării, Cehoslovacia fiind ţară riverană şi în plină dezvoltare economică. Principali ataşaţi diplomatici ai Cehoslovaciei la Galaţi au fost:

---

[62] SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 1/1920, f. 25. Scrisoarea lui M. Bredorede, din 9 august 1923 - Bucureşti, către C. Macry. Din câte se pare relaţiile avute de către familia Macry îl propulsau pe Cristophe(r) într-o poziţie privilegiată în raporturile sale ulterioare.

[63] SJAN GL, fond *Primăria oraşului Galaţi*, dosar 2/1929, ff. 11-12; şi SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 3/1920, f. 77.

[64] Informaţia este descoperită în corespondenţa oficială a consulatelor Brazilie şi Portugaliei, în SJAN GL, *fond Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 3/1920, f. 94.

[65] Înştiinţarea Prefecturii judeţului Covurlui către Primăria oraşului Galaţi nr. 8.735, din 30 mai 1929, în SJAN GL, fond *Primăria oraşului Galaţi*, dosar 2/1929, f. 14.

[66] P. Lăzărescu, R. Volbură, *op. cit.*, p. 76.

Francis Kaderacek, Michel Lacko, din august 1928, şi Frantisek Trzicky, din iulie 1932[67].

Dr. Francis Kanderabec a fost prezentat de presa vremii astfel: „Originar din Praga, D-l Consul al Cehoslovaciei este doctor în drept. Fusese pe vremuri unul dintre cei mai naţionalişti combatanţi, împotriva opresiunei vechei Austrii şi s'a remarcat în răsboiul, care a dat independenţa şi Republica Cehoslovaciei. este chemat în diplomaţie şi destinat ca reprezentant în Fiume, dela 1920 a fost trimis în oraşul nostru, iar acum de cei plecaţi spunem numai de bine"[68].

6. DANEMARCA

Din iulie 1853, a existat la Galaţi un consulat al Danemarcei. Alfons Dall' Orso şi Carl Aage Jorgensen au fost ataşaţii diplomatici ai acestui stat la Galaţi, în perioada interbelică. Adresa sediului consulatului a variat, fiind situat pe: str. Sf Nicolae nr. 5, str. Domnească nr. 89 şi str. Sf. Apostoli nr. 5.

Presa anilor '20 îi realiza lui Dall' Orso, într-o notă umoristică, următoarea descriere: „Figură complet occidentală. De o nobleţe progresist-conservatoare. Consulul Danemarcei, director de bancă, a fost preşedinte al Camerei de Comerţ, preşedinte al Intim Clubului preşedinte al … (of! Doamne). Credeţi că e o titulatură de carte de vizită? Nu! Ferit-a sfântul. D-l Dall'Orso e prea modest pentru activitatea D-sale polilateră. Sânge de mediteranean, D-sa îşi încheie ziua printr'o privire retrospectivă: Am lucrat oare suficient azi?[69]"

7. ESTONIA

Începând cu anul 1933, Estonia a înfiinţat un consulat onorific la Galaţi[70]. Din noiembrie 1928, directorul de la cotidianul local „Vocea Galaţilor" a început demersurile pentru a se face remarcat şi ales pentru a îndeplini funcţia de ataşat diplomatic al Estoniei la

[67] Informaţiile reies din tabele existente în publicaţiile locale şi din documentele de arhivă semnate, disponibile în SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*.
[68] P. Lăzărescu, R. Volbură, *op. cit.*, p. 78.
[69] Am redat integral descrierea făcută de autorii volumului, în lipsa unei altei posibile prezentări asupra persoanei consulului, în *ibidem*, p. 72.
[70] Silviu Miloiu, *România şi Ţările Baltice în perioada interbelică*, ediţia a II-a, Târgovişte, 2012, p. 103.

Galaţi şi Brăila[71]. Acest Devy Calmanovici a fost numit de către autorităţile estoniene în mai 1933, după ce efectuase şi o călătorie în Estonia pe parcursul anului 1931. Născut pe 11 mai 1898, în comuna Bogdăneşti, districtul Bacău, D. Calmanovici a absolvit Şcoala Superioară Comercială şi cunoştea trei limbi străine: germana, franceza şi spaniola. Din 1914, la 16 ani, a devenit proprietar al cotidianului „Vocea Galaţilor", apoi preşedinte al *Sindicatului Jurnaliştilor Galaţi*, vicepreşedinte al *Societăţii Thalmud* din Galaţi şi membru al comitetului de direcţie al *Băncii de Credit Mărunt* din Galaţi[72]. Pentru a putea ocupa funcţia dorită, Calmanovici a apelat la recomandări din partea consulului Letoniei la Galaţi, Panait Gherasim Avgherino, şi a prefectului judeţului Covurlui, Gheorghe Marinescu[73].

La jumătate de an de la numirea sa în funcţie, el a fost denigrat la Ministerul Afacerilor Externe din Tallin, în februarie 1934, de către o scrisoare a Cercului comercianţilor din Galaţi, care îl caracteriza astfel pe Calmanovici: „şantajist, incult escroc, calomniator, cupid, infam, lipsit de cultură generală, lipsit de cunoştinţe de limbi străine", solicitându-se revocarea acestuia[74]. Din câte se pare, cel care a semnat aceste acuze a fost un concurent din presa gălăţeană, B. Marian. Acesta din urmă, în nou apărutul cotidian local „Noutatea", din 21 martie 1934, a inclus acele acuze plus unele noi, legate de fals în privinţa diplomelor şi studiilor deţinute de Calmanovici, dar şi faptul că o alăturare între acesta şi consulatul estonian puteau aduce prejudicii de imagine statului baltic. Acuzele au fost rezolvate de o verificare a Siguranţei Galaţi şi a rapoartelor făcute de diplomaţii estonieni din România şi Polonia, dar şi de garantarea dată de către consulul Letoniei din Galaţi[75]. Ancheta a demonstrat că totul a fost o calomnie adusă de B. Marian, un fost angajat, jurnalist, la „Vocea Galaţilor" care a fost dat afară, iar în semn de răzbunarea a pus la punct acest plan[76].

---

[71] Arhivele Naţionale al Estoniei, pachet 3, dosar 608, f. 25 (decizia nr. 2635), *apud* S. Miloiu, *op. cit.*, p. 103.
[72] *Ibidem*.
[73] *Ibidem*, pp. 104-105.
[74] *Ibidem*.
[75] *Ibidem*, p. 105.
[76] *Ibidem*.

Până la sfârşitul perioadei interbelice Calmanovici a putut să-şi continue ambele ocupaţi, cea de consul dar, mai ales pe cea de gazetar.

Fig. 1
Devy Calmanovici, consulul Estoniei la Galaţi şi Brăila (1933-1940)[77]

8. FRANŢA

Primul ataşat diplomatic francez, prezent la Galaţi, datează din luna iunie a anului 1838. Agentul consular desemnat a fost Violier şi a condus destinele consulatului din strada Domnească până în perioada interbelică, sediul consulatului francez a funcţionat în strada G-ral Berthelot nr. 75 şi str. Egalităţei nr 21. Consulatul a fost

[77] *Ibidem*, p. 104.

condus, în perioada interbelică, de către Gabriel Gaston Philippe Mouille, reprezentant şi la CED. În 20 iunie 1939, Gabriel Gaston Philippe Mouille aducea la cunoştinţa factorilor administrativi locali faptul că el se pensionează, iar în locul său a fost numit Gabriel Richard[78].

Presa anilor 20' i-a realizat următoare descriere lui Mouille: „Avem o nobilă mândrie. Distinsul consul al Franţei în Galaţi este, o spunem cu drag şi noi o reproducere cu plăcere, moldovan. Ţine la bridegul dela Itim Club şi la prietenii de afară. Grăeşte o românească impecabilă. În adevăr, s'a născut în fosta capitală a Moldovei, acel fericit oraş: Iaşii, cari au cunoscut atâtea figuri eminente. D-l Mouille, fiu de savant profesor universitar, a început studiile în Franţa, iar destinul amabil ni l-a adus Consul, nu numai pentru a reprezenta cu distincţie înţeleapta Republică franceză, dar şi pentru ca să ne iubească ţara, pentru că o cunoaşte şi o apreciază din copilărie[79]".

9. GERMANIA

Primul ataşat diplomatic al Prusiei la Galaţi s-a stabilit în acest port în anul 1839. După finalizarea unificării Germaniei şi transformarea acesteia în imperiu, 1871, consulatul a reprezentat interesele tuturor germanilor până la sfârşitul celui de al Doilea Război Mondial. Pe toată perioada interbelică sediul consulatului a fost stabilit la adresa strada Holban nr. 1. Cei mai importanţi ataşaţi ai acestei perioade au fost: Wilhelm Otto Fritz Schonberg şi Gerhart Lutkens, după 1936. Din mai 1939, consul al Germaniei a fost Alfred Lörner[80].

10. GRECIA

Viceconsulatul elen la Galaţi a luat fiinţă în luna februarie a anului 1835, iar din 1851 a fost ridicat la rangul de consulat. Sediul

---

[78] Document în limba franceză adresat Prefectului judeţului Covurlui, colonelului T. Turturescu, în SJAN GL, fond *Prefectura judeţului Covurlui*, dosar 77/1939, f. 5.
[79] P. Lăzărescu, R. Volbură, *op. cit.*, p. 74.
[80] „Prin Înaltul Decret Nr. 2161 din 25 Mai 1939, Majestatea Sa Regele a binevoit a acorda exequatorul de rigoare Domnului Dr. Alfred Lörner, numit Consul de carieră la Galaţi, având drept circumscripţie consulară oraşul Galaţi şi Ţinuturile Dunărea de Jos, Nistru şi Marea", în SJAN GL, fond *Prefectura judeţului Covurlui*, dosar 77/1939, f. 6.

consulatului a funcţionat pe strada Cuza, la nr. 15. Consulii amintiţi sunt: Constantin Pangalopoulos, Marino Sigouro(s) şi Denis N. Inglessis (spre sfârşitul anilor ’30).

În epocă, presa locală gălăţeană i-a realizat următorul portret lui C. Pangalopoulos: „Arta, filosofia şi eleganţa greacă veche, are un demn reprezentant. D-l Pangalopoulos, le păstrează corect, distins, înăscut … în paşi calculaţi şi siguri, par’că D-sa radiază supleţea jocurilor olimpice. În ochi: Socrat. În stil: Athena renăscută, Athena glorioasă, monumentală de altădată. Simpatic … atât la supuşii statului elen cât şi la cei care au putut să-l cunoască. Consul Grec dela noi îşi poartă pe aripi de vânt parfumul măreţ al trecutului său glorios”[81].

Marino Sigouro a fost recunoscut Consul al Greciei la Galaţi, prin exequaturul dat prin Decretul Regal nr. 2889, din 26 noiembrie 1928[82].

11. ITALIA

În aprilie 1833, a luat fiinţă la Galaţi Consulatul Sardiniei. Din 1859, a fost transformat în consulat general, iar din anul 1861 i-a reprezentat pe toţi italienii. Sediul consular a fost situat la următoarele adrese: str. Lascăr nr. 4, Catargiu str. Domnească nr. 104 şi 106. Reprezentanţii diplomatici ai Italiei au fost: Luigi Arduni (începând cu decembrie 1925), Giovanni Battista Dolfini, Amedeo Mammallela, A. Pancaldi şi Luigi Nardi. În 2 aprilie 1938, în funcţia de viceconsul girant s-a aflat A. Pancaldi, care a semnat în numele Consulatului Italiei o solicitare către ofiţerul stării civile din Galaţi prin care solicita o copie după actul de naştere al supusul italian Oscar Flax[83]. Din august 1938, actele consulare sunt semnat de către Luigi Nardi, consul general al Italiei[84].

Lui Luigi Arduini, presa epocii i-a realizat următoarea descriere: „Roma (*etterna cittá*) ne-a trimis pe D-l Luigi Arduini; un torent intelectual. Părintele spiritual al coloniei locale, D-l Arduini

[81] P. Lăzărescu, R. Volbură, *op. cit.*, p. 79.
[82] SJAN GL, fond *Primăria oraşului Galaţi*, dosar 2/1929, f. 1.
[83] *Ibidem*, dosar 169/1938, f. 10.
[84] Informaţiile se regăsesc în cererile adresate ofiţerului stării civile pentru eliberarea de documente pentru supuşii italieni, ce poartă semnătura lui Luigi Nardi în *ibidem*, dosar 169/1938, ff. 28-31. Ultima referire la A. Pancaldi datează din 25 iulie 1938, vezi *ibidem*, dosar 169/1938, f. 24.

oscilează între organizaţia rece a spiritului sănătos al fasciei şi între sentimentalismul înnăscut al rasei. Politicos până la exagerare (diplomat nu?) e totuşi de o sociabilitate molipsitoare. Are cuvântul prieteniei distante şi al avântului specific. Talentul său oratoric va face farmecul celor ce vor pleca la Vălenii de Munte să-i asculte conferinţele"[85]. De menţionat faptul că în perioada interbelică consulul Italiei a fost şi reprezentantul acestui stat la CED.

Consulul Amedeo Mamallela era descris de presa vremii ca fiind un bun gazetar, dar din câte se pare orientarea sa a fost una pro Mussolini. Acesta s-a născut la Napoli, a ocupat funcţia de deputat al Parlamentului Italiei, a fost decorat cu: medalia de argint „Valoarea Militară", Comandator al Coroanei Italiei şi Ofiţer al Sfinţilor Mauriziu şi Lazăr. Pe parcursul anilor 1921-1923, a deţinut funcţia de expert pe lângă Societatea Naţiunilor la *Bureau International du Travail* (Biroul Internaţional al Muncii)[86].

În luna mai 1940, M.S. Regele Italiei, Albaniei şi Împărat al Etiopiei a luat decizia de a-l muta pe Luigi Nardi la Köln şi a-l numi pe Armando Odenigo în funcţia de consul al Italiei la Galaţi[87].

12. NORVEGIA

Din 1850, a început să funcţioneze viceconsulatul norvegian din Galaţi. După şase ani a fost avansat la rangul de consulat. Sediul acestuia a fost situat pe strada Domnească, la nr. 90 bis, respectiv 140. Einar Mathiesen a fost reprezentantul diplomatic al Norvegiei între cele două războaie mondiale. Norvegia şi ales cadrele din cadrul familiilor cu stare financiară şi socială importantă[88].

13. OLANDA

Din 1841 a funcţionat un viceconsulat olandez, ridicat la rangul de consulat în octombrie 1882. Consulatul a funcţionat, în perioada interbelică, pe strada col. Boyle nr. 11. Consulul Wilhelm Roth a avut drept atribuţii reprezentarea entităţii statale a imperiului olandez, Pays Bas. Ataşaţii diplomatici ai Olandei la Galaţi au fost:

---

[85] P. Lăzărescu, R. Volbură, *op. cit.*, p. 73.
[86] Teodor Iordache, *Albumul Galaţilor 1935-1936*, p. 13.
[87] SJAN GL, fond *Prefectura judeţului Covurlui*, dosar 23/1940, f. 17.
[88] Cf. Cr. Constantin, *Activităţi şi rapoarte diplomatice cu privire la oraşul şi portul Brăila (1919–1940)*, pp. 200-206; coroborat cu anuarele interbelice gălăţene.

G.S. Vlasto (1860-1876), Fa. Schmierer (1876-1928) şi W. Roth (1928-1951, data lichidării)[89].

Decretul de numire al lui W. Roth a venit în 19 februarie 1928, iar din 13 martie, acelaşi an, şi-a luat în primire funcţia[90].

14. PERSIA

Până în iulie 1929, a funcţionat la Galaţi şi un consulat persan condus de Mehmed Vasfi Kessoglu. După această dată, Guvernul Imperial Persan a hotărât ca Legaţia Belgiei din Bucureşti să primească „însărcinarea de a se îngriji de interesele supuşilor Persiei”.[91]

Imaginea şi personalitatea lui Kessoglu au fost expuse în paginile presei gălăţene în următorul mod: „Figură blândă de om cum se cade. N’are nimic din răceala elegantă a reprezentanţilor streini. E sincer şi hotărât. Salută în stânga şi în dreapta, când trece pe stradă, pentru a evidenţia politeţa sângelui şi lungul sediu în Galaţi. E consul al celui mai strălucitor blazon. Un leu în două picioare (mai solide decât picioarele … leului românesc), încercând să tae cu paloşul un soare, mai strălucitor decât … o gheaţă lustruită de cel mai abil lustragiu persan. Reprezentantul Persiei e un bun prieten al nostru şi în faţa prieteniei ne descoperim (sau mai bine ne salutăm printr’un „salam-alek” profund)”[92].

15. POLONIA

Până în octombrie 1929 de administrarea Consulatului Poloniei din Galaţi s-a ocupat Zdzislav Maciejewski. Acesta a fost înlocuit de către Antoine Swierzbinki[93]. În 1938, Apostol P. Popa a deţinut funcţia de consul al Poloniei la Galaţi[94].

---

[89] *Inventaris van het archief van den Nederlandse Consulaten in Roemenie, 1860-1954*. Nummer archiefinventaris 2.05.337. Nationaal Archief, Ministerie van Onderwijs, Cultur en Wetenschap. (traducere: *Inventarul arhivelor Consulatelor Ţările de Jos în România, 1860-1954*. Inventarul arhivei cu numărul 2.05.337. Arhivele Naţionale, Ministerul Educaţiei, Culturi şi Ştiinţei din Olanda), 2010, p. 10.

[90] SJAN GL, fond *Primăria oraşului Galaţi*, dosar 2/1929, ff. 9-10.

[91] *Ibidem*, f. 17.

[92] P. Lăzărescu, R. Volbură, *op. cit.*, p. 80.

[93] SJAN GL, fond *Primăria oraşului Galaţi*, dosar 2/1929, f. 20.

[94] Informaţii despre acesta se găsesc în solicitarea făcută primarului Galaţilor de a elibera „un certificat de naştere al lui Simion Ludwig Spielberg, născut la Galaţi pe

Lazislas Maciejowski a fost descris de presa epocii sale în următoarea manieră: „Vistula furioasă l-a contaminat. Ei îi datorează nervul ascuţit. Duios ca Paderewski şi hotărât ca Pildzuski în ritm de „Campanella”. Ataşat comercial: după personalitate, reuşeşte să strângă raporturile comerciale între cele două popoare prietene, intenţionează să ne aproprie de fierul lucrat al Bielitz-ului, de stofăria Lodz-ului, de blănurile Lembergului, de ciorapii „Seiden-flos” ai Varşoviei, de pielăria lucrată artistic a Teschen-ului. Şi dacă comercial ne desparte zlotul, sufleteşte în schimb, ne-a unit, indestructibil, definitiv, prietenia”[95].

16. PORTUGALIA

Despre Consulatul Portugaliei la Galaţi stau mărturie, pentru perioada interbelică, cele 47 de unităţi arhivistice disponibile la SJAN Galaţi. Cel mai important ataşat diplomatic al Portugaliei la Galaţi, din prisma relaţiilor politico-economice, a fost Christopher Macri, din 1927 până în 1948, când consulatul şi-a încetat activitatea din ordinul autorităţilor române. Această decizie a venit pe fondul inexistenţei unei reprezentări diplomatice româneşti în Portugalia, dar şi de faptul că statul portughez era condus, la acea oră, de regimul cu iz fascist al lui Salazar. Până la venirea lui C. Macri în funcţia de consul, în 1927, atribuţiile consulare au fost exercitate de către Jean D. Vlassopoulo[96]. Sediul consulatul a fost situat, începând cu 1927, la reşedinţa Macri de pe strada Domnească nr. 112, astăzi nr. 80.

Christopher Macri a fost fiul doctorului Nicolae Macri şi al Elenei Climis, căsătoriţi în anul 1889[97]. S-a născut, ca şi sora sa, Alexandra, la Constantinopol, unde tatăl lor a fost medic voluntar. La 16 mai 1919, Christopher Macri a obţinut diploma de licenţă în domeniul ştiinţelor fizico-chimice la Universitatea din Geneva. După

---

20 Julie 1876 din părinţii Izac şi Sara Spielberg, de naţionalitate mozaică”, în *ibidem*, dosar 169/1938, f. 11.

[95] P. Lăzărescu, R. Volbură, *op. cit.*, Galaţi, p. 75.

[96] SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 1/1920, f. 13. Corespondenţa lui Jean D. Vlassopoulo cu Marthino de Brederode, diplomat portughez la acea oră la Belgrad, ulterior cu implicaţii în viaţa politică românească interbelică. Despre M. Brederode vezi Alina Stoica, *Relaţii diplomatice româno-portugheze 1919-1933. Martinho de Brederode. Ambasador la Bucureşti*, Oradea, 2011.

[97] Ion N. Caşu, *Consulatul Portugaliei - Casa Macri*, în „Altă Viaţă magazin”, an V, nr. 4.540, 16-17 octombrie 2004, p. 4.

ce a revenit în România, a efectuat un stagiu, timp de jumătate de an, la *Banca Crissoveloni* din Galaţi.

Cariera sa diplomatică a fost legată de căsătoria surorii sale, în 1921, cu Martinho Nobre De Mello. Cumnatul său a fost un important avocat şi om politic portughez, fiind fiul unui fost guvernator al Insulelor Capului Verde şi devenind ulterior prim ministru al justiţiei în Portugalia, a putut înlesni o carieră diplomatică pentru rudele sale[98].

Căsătoria lui Christopher Macri (la Galaţi) cu Carolina Johanna Anneliesel Ost a constituit un alt prilej de înrudire cu un factor financiar şi de sprijin esenţial în dezvoltarea relaţiilor şi în mediul antreprenorial internaţional. Soţia sa a fost fiica reprezentantului la Galaţi al companiilor engleze *Bessler*, *Waechter & Co. LTD. Lincoln*, administrator delegat al *Uzinelor Metalurgice Unite*, *Titan*, *Nădrag*, *Călan S.A.R*[99].

17. SPANIA

În luna iunie 1870, a fost deschis la Galaţi Consulatul Spaniei. Acesta a funcţionat până în perioada interbelică, ca şi celelalte, cu mici întreruperi în timpul Primului Război Mondial, dar şi în perioada războiului civil din Spania. Sediul a fost amplasat pe strada col. Boyle, la nr. 26. Ataşaţii diplomatici acreditaţi au fost: George Dahrouge şi Frederico-Ferrer Sicars, o scurtă perioada de timp până a revenit Dahrouge. Aceste întreruperi ale existenţei unui ataşat diplomatic spaniol la Galaţi se datorau războiul civil din Spania. În decembrie 1940, în funcţia de viceconsul al Spaniei lui Franco la Galaţi a fost numit George Dahrouge. Circumscripţia consulară cuprindea oraşul Galaţi şi judeţele Covurlui şi Brăila[100].

18. TURCIA

Despre un consul recunoscut al Imperiului otoman şi ulterior al Turciei moderne se poate discuta după recunoaşterea independenţei României, în 1879. De la această dată în Galaţi a existat permanent un consul al turcilor. Sediul consulatului a fost amplasat în strada Brăilei, la nr. 20. Pe finalul perioadei interbelice acesta a fost mutat

---

[98] Valentin Boldea, *Casa Macri* în „Dunărea de Jos”, Seria Nouă, an IX, nr. 99, mai 2010, pp. 44-45.
[99] *Ibidem*.
[100] SJAN GL, fond *Prefectura judeţului Covurlui*, dosar 23/1940, f. 26.

pe strada Holban, la nr. 5. Dintre consulii Republicii Turcia la Galaţi, în perioada interbelică, îi amintim pe: Mouhiddin şi pe A. Assaf[101].

***

Reglementări ale Corpului Consular din Galaţi

În Galaţi au fost înregistrate şi alte consulate, care au funcţionat într-un anumit interval, atunci când statele pe care le reprezentau au fost capabile să întreţină relaţii diplomatice cu România, dar şi să resimtă nevoia de a fi reprezentate. Acestea au fost: Elveţia, Guatemala şi Suedia. La acestea se adaugă cazul Rusiei, care după revoluţia bolşevică din toamna lui 1917 a întrerupt relaţiile diplomatice cu România.

Una din principalele atribuţii ale unui ataşat diplomatic străin, în oraşul în care îşi desfăşoară atribuţiile, este de a participa la constituirea şi lucrările Corpului Consular din acea localitate. Ca şi-n cazul altor oraşe, nici Galaţii, nu au dus lipsă de un asemenea organism, care apăra drepturile diplomaţilor, dar şi pe cele ale diplomaţiei internaţionale.

Scopul constituirii unei asemenea entităţi au fost acelea, conform articolului 1 din *Statutul Corpului Consular din Galaţi* pe anul 1927, de a consolida relaţiile personale dintre toţi membrii săi, de a dezvolta relaţiilor de prietenie dintre agenţii care locuiesc în Galaţi şi autorităţile locale, de a proteja drepturile şi privilegiile Corpului Consular şi să poată înlesnit legal discutarea problemelor de interes comun dintre membrii săi[102].

Cum din acest organism au făcut parte toţi consulii ataşaţi la Galaţi, dorim să redăm mai jos principalele obligaţii ale acestora. Membrii Corpului Consular din Galaţi se angajau să recunoască şi să respecte autoritatea de decan în îndeplinirea funcţiilor sale, după cum urmează:

ART. 4[103].

Ei se angajează, în măsura în care este posibil:

a) pentru a ajunge la fiecare şi fiecare, în special, de serviciile pe care colegii lor ar avea nevoie;

---

[101] Vezi tabele consulare şi anuarele locale ale epocii.

[102] *Statul Corpului Consular Galaţi* din 1927, în SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 28/1927, ff. 11-16.

[103] *Ibidem.*

b) să furnizeze decanului, la cerere, orice informaţie de interes a Corpului Consular;

c) de a fi reprezentat în faţa autorităţilor din ţară, de către decan, el va verifica atât de interesul general al Corpului Consular.

d) la cererea decanului să facă revizuirile necesare;

e) menţinerea de armonie perfectă de acţiune.

Din cadrul consulatelor au fost membrii de drept, cu drepturi depline, ai Corpului Consular din Galaţi următoarele persoane:

a) consulii generali, consulii, viceconsulii, agenţii consulari, agenţii comerciali, de carieră sau de onoare, numiţi de către guvernele, care au fost aprobaţi de administraţiile teritoriale:

b) persoanele care, nu au obţinut procedura de *exequatur* sau de aprobare a Guvernului Teritorial, cu toate acestea, exercită la Galaţi, fiind numit sau desemnat de către reprezentanţii lor diplomatici, în funcţiile consulare.

Conducerea Corpului Consular din Galaţi a fost asigurată de către un decan, apoi pe scara ierarhică era situat un prodecan, un secretar şi un trezorier. Aceştia trebuiau să respecte următoarele aspecte:

DECANUL ŞI PRODECANUL

ART. 6.

Corpul Consular este reprezentat de către decan, sau decan asociat, în absenţa sau incapacitatea decanului:

ART. 7.

Decanul este consulul general din cele mai lungi cariere în activitate.

ART. 8.

Vice-decanul este viceconsul, consul general de carieră sau o carieră cu o poziţie anterioară, după decan.

Tot actul după care funcţionează Corpul Consular, *Statutul*, reglementează şi cazul conducerii acestui organism în lipsa decanul sau vice-decanul în funcţie.

ART. 9.

În caz de absenţă sau incapacitate simultană a decanului şi vice-decanului, decanul revine consulului general de carieră, sau în lipsa acestuia, consulului cu cea mai lungă carieră în activitate.

Decanului Corpului Consular din Galaţi îi revin următoarele atribuţii, conform articolului 10 din *Statutul Corpului Consular din Galaţi*, din anul 1927:

ART. 10.

Decanul vorbeşte în numele Corpului Consular, în toate întâlnirile oficiale la care acesta trebuie să participe;

a) prezidează la reuniunile corpului consular şi Comitetul permanent;

b) să semneze procesul-verbal, cu secretarul Comitetului;

c) se stabileşte, în acord cu Comisia, în măsura posibilului, protocolul care urmează să fie urmat de membrii Corpului Consular la ceremoniile oficiale;

d) convoacă membrii ai Corpului Consular, în toate cazurile în care le consideră adecvate. Acest aviz poate fi printr-o scrisoare personală a tuturor membrilor Corpului Consular sau circulare.

Pentru stabilirea şi prioritatea vechimii unui ataşat diplomatic se luau în calcul data de la care acesta intra în posesia reprezentanţei diplomatice şi adresa scrisorii de anunţare membrilor Corpului Consular, ci nu data la care a primit exequaturul de numire din partea statului său sau de recunoaştere din partea regelui României. Acest articol 11 servea reglementării celor care urmau să ocupe funcţia de decan în lipsa titularului.

VECHIMEA ŞI PRIORITATEA

ART. 11.

Pentru a stabili vechimea diferiţilor membri ai Corpului Consular din Galaţi vom lua ca punct de plecare data de la care agentul a intrat în posesia efectivă a atribuţiilor sale, de la data emiterii *exequatur*-ului până la numire, pentru că realitatea de timp nu corespunde întotdeauna cu serviciu la locuri de muncă.

În cadrul Corpului Consular din Galaţi nu se făceau distincţii între membrii pe criterii de clase sau de calificări academice. Singurele care erau acceptate erau titlurile diplomatice şi cele consulare.

ART. 12.

Distincţia de consuli pe clase nu este luată în considerare.

ART. 13.

Nu există nici o menţiune a calificărilor academice sau a altor, cu excepţia titlurilor diplomatice şi consulare.

Prioritatea membrilor Corpului Consular ţinea de titlul diplomatic ocupat de aceştia. În acest sens, se prezintă la articolul 14 ierarhia funcţiilor conducătorilor unei misiuni diplomatice.

ART. 14.

Prioritatea Corpului Consular din Galaţi se stabileşte după cum urmează:

a) consuli generali de carieră;
b) consul onorific general;
c) consulii de carieră;
d) consulii onorifici;
e) vice-consulii de carieră;
f) adjuncţi consulilor onorifici;
g) managerii de Consulat General;
h) managerii unui Consulat;
i) directorii unui viceconsulat.

În situaţia în care o reprezentanţă diplomatică rămânea temporar fără titularul postului, managerul era cel care îl înlocuia. Acesta era numit fie de cel care nu îşi putea exercita temporar funcţia, fie de Guvernului statului în cauză, până la numirea altei persoane.

ART. 16.

Managerul este considerat un post consular în care o persoană înlocuieşte titularul, cu aprobarea Guvernului sau a reprezentantului său diplomatic din urmă.

În anumite cazuri, cum este şi cel al Franţei, funcţia de viceconsul nu exista. Aceasta era însă similară cu cea de cancelar. La articolul 17 din *Statut* era făcută următoare precizare:

ART. 17.

Cancelarul de la Consulatul Franţei este tratat ca viceconsul de carieră la ani, după cum cariera franceză consulară în rang de viceconsul nu mai există şi că următorul rang mai mare decât cel al cancelarul este cel al consulului.

Adunarea Generală reprezintă consiliul de conducere al Corpului Consular. Decanul o poate convoca de câte ori consideră că este necesar. La rândul său putea fi convocat la cererea scrisă a cel puţin un sfert din şefii de post consular din Galaţi.

ADUNAREA GENERALĂ

ART. 19.

Adunarea Generală este convocată de către decan ori de câte ori crede de cuviinţă. El, de asemenea, este convocat la cererea scrisă semnată de cel puţin un sfert din şefii de post, precizând motivul pentru întâlnire.

Reunită în fiecare an în luna decembrie, Adunarea Generală Ordinară, avea ca atribuţii: analiza gestiunii trezorierului şi a

fondurilor, stabilirea bugetului pe anul următor, alegerea membrilor Comitetului, stabilirea cuantumului taxei anuale şi alte elemente introduse pe ordinea de zi de către membrii săi. În afară de această reuniune toate celelalte sunt extraordinare.

ART. 20.

Adunarea Generală Ordinară se va desfăşura în a doua săptămână a lunii decembrie a fiecărui an. Acesta îşi propune să facă următoarele lucruri:

a) analiza de management financiar şi a îndeplinirilor trezorierului;

b) să stabilească bugetul pentru anul următor;

c) de a alege membrii Comitetului;

d) stabileşte taxa anuală;

e) discută orice elemente introduse pe ordinea de zi şi toate propunerile făcute de către unul sau mai mulţi dintre membrii săi.

ART. 21.

Toate celelalte reuniuni ale Adunării sunt extraordinare.

Pentru luarea unei decizii se lua în considerare majoritatea de voturi. În situaţie de egalitate, decanul era cel care avea votul decisiv. La prima convocare, pentru a se putea lua decizii era necesară întrunirea majorităţii celor cu drept de vot. În caz contrar, avea loc o a doua şedinţă în termen de opt zile, unde prezenţa majorităţii numai era necesară.

ART. 22.

Deciziile sunt luate cu majoritate de voturi. În caz de egalitate de vot, Decanul are votul decisiv.

ART. 23.

La prima convocare, Adunarea poate delibera numai în cazul în care prezenţa majorităţii membrilor săi cu drept de vot este asigurată.

ART. 24.

A doua întâlnire să aibă loc în termen de opt zile, prezenţa majorităţii nu mai este necesară.

Conform articolelor 25, 26 şi 27, la vot puteau lua parte nu numai cei cu drept de vot, fără, însă, să îşi exprime opţiunea. Dreptul la vot îl puteau primi în lipsa liderului reprezentanţei diplomatice. Un membru cu drept de vot putea delega, în scris, pentru o singură şedinţă, unul dintre colegi. Doar conducătorii de posturi consulare aveau dreptul la voturi decizionale.

ART. 25.

Doar şefii de posturi au dreptul la un vot deliberativ.

ART. 26.

Alţi membri pot lua parte la discuţie, dar poate vota numai în lipsa liderilor lor.

ART. 27.

Un membru cu drept de vot poate delega să-l reprezinte unul dintre colegii săi, care, de asemenea, votează. Această delegare trebuie să fie în scris şi trebuie să fie valabilă doar pentru o singură sesiune.

Pentru fiecare şedinţă în parte ordinea de zi era stabilită de către decan, dar se puteau discuta şi alte aspecte dacă Adunarea îşi exprima acordul.

ORDINEA DE ZI

ART. 28.

Ordinea de zi este stabilită de decan.

ART. 29.

Aspectele care nu sunt enumerate pe ordinea de zi pot fi discutate cu acordul expres al Adunării.

Comisiile permanente al Corpului Consular din Galaţi au fost formate din: decan, prodecan, secretar, secretar adjunct, trezorier şi un trezorier adjunct.

COMISIILE PERMANENTE

ART. 30

Pentru a ajuta Decanul în sarcinile sale, el a creat un comitet permanent format din preşedinte de drept, decanul, vice-preşedinte de drept, prodecanul, un secretar, un trezorier, un secretar adjunct şi un trezorier adjunct.

ART. 31

Secretarii şi trezorierul, sunt aleşi pentru o sesiune prin vot secret şi cu majoritatea Adunării Generale ordinare. Ei sunt realeşi.

Secretarul Corpului Consular se afla sub conducerea decanului. În atribuţiile sale intrau corespondenţa, arhivarea documentelor, păstrarea registrelor cu toţi membrii, scrierea proceselor verbale ale reuniunilor Adunării Generale. În caz de urgenţă poate să contrasemneze corespondenţa semnată de decan.

SECRETARUL

ART. 37.

Secretarul, sub conducerea Decanului, corespondenţa şi înregistrări.

ART. 38.

Cu excepţia cazului de urgenţă sau nu, să contrasemneze corespondenţa semnată de către Decan.

ART. 39.

El păstrează un registru de înregistrare a numelor tuturor membrilor.

ART. 40.

El scrie procesele-verbale ale reuniunilor Adunării Generale.

Tot sub autoritatea decanului se înscrie şi trezorierul. Atribuţiile acestuia au constat în adunarea taxelor şi eliberarea de chitanţe pentru fiecare sumă de bani preluată. Cu acordul decanului suportă toate cheltuielile din bugetul Corpului Consular.

TREZORIERUL

ART. 41.

Trezorierul este responsabil, sub direcţia decanului, de contabilitate.

ART. 42.

El adună încasările pentru toate sumele plătite, el dă o chitanţă pentru toate sumele plătite primite;

El dă o chitanţă pentru toate sumele primite de el.

ART. 43.

Toate cheltuielile sunt suportate de către trezorier de acord cu Decanul.

Fiecare membru al Corpului Consular era obligat să plătească taxa anuală, la începutul fiecărui an.

ART. 44.

Taxa anuală trebuie să fie plătite trezorierul în cursul celei de a două săptămâni a lunii ianuarie. Aceasta este plătită de către fiecare membru.

Pentru a nu exista carenţe de comunicare, limba oficială utilizată de către Corpul Consular din Galaţi, a fost cea utilizată, în epocă, de diplomaţia mondială, franceza.

LIMBA OFICIALĂ

ART. 45.

Limba oficială a Corpului Consular din Galaţi este limba franceză.

***

Reglementări în cazul evenimentelor speciale

La şedinţa din 9 decembrie 1927, Adunarea Generală a Corpului Consular din Galaţi a adoptat uzanţele generale admise[104]. Acestea aveau rolul de a reglementa chestiuni legate de: obligaţiile unui nou venit în rândul consulilor din Galaţi, festivităţile şi ceremoniile, vizitele de lucru, dar şi cele pe un vas de război, concediul şi plecarea unui coleg.

La numirea şi sosirea unui nou coleg acesta trebuia să îndeplinească câteva reguli. În momentul preluării mandatului noul şef de post trebuia să înştiinţeze în scris autorităţile teritoriale şi pe colegii săi şi notifica în lista Corpului Consular asumarea de birou a subordonaţilor săi, aparţinând altor state reprezentate la Galaţi.

Decanul putea solicita secretarului, atunci când considera necesar, o vizită la noul şef de post şi/sau întocmirea unui dosar care să-i ofere informaţii despre noul venit şi criteriile numirii sale. După preluarea postului, noul venit, avea obligaţia de a efectuat vizite, în ordine, la prefectului judeţului Covurlui, la decanul Corpului Consular Galaţi. Decanul are obligaţia, cu ocazia acestei vizite, să-i ofere o listă cu cele mai importante autorităţi locale, dar şi cu colegii săi, consulii, iar noul coleg îi înmânează informaţii utile ce pot fi incluse pe lista Corpului Consular. Noul şef de post efectua, în timp de maximum opt zile, vizite la colegii săi. Vizitele puteau fi realizate personal de către ambele părţi în „haine de stradă”, nefiind obligaţi să îmbrace uniforma specifică.

Cu ocazia unor festivităţi şi ceremonii trebuiau respectate câteva prevederi. Fiecare consulat era obligat să marcheze, pe lângă sărbătorile naţionale ale statului lor, Ziua Naţională a Românie, 10 mai. Cu această ocazie, consulul purta uniforma cu decoraţiuni sau rochia (festivă). Cu ocazia fiecărei ceremonii oficiale membrii Corpului Consular erau invitaţi de către autorităţi sau de către colegi. În anumite cazuri speciale decanul putea să indice neparticiparea.

Vizitele, între colegii Corpului Consular, pentru Ziua Naţională a fiecărui coleg se efectuau între orele 11 şi 1 şi se puteau efectua în „haine de stradă”. Între membrii Corpului Consular nu se efectuau vizite de Anul

[104] Material disponibil în SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 28/1927, ff. 20-22.

Nou, dar cele la autorităţile locale erau opţionale. Cu ocazia sărbătorilor religioase consulatele erau libere să adopte propria lor decizie.

În cazul în care vizita unei nave de război îi era anunţată consulului, acesta avea obligaţia să informeze *Comisia Europeană a Dunării* de data şi ora de sosire la Sulina şi solicita un pilot. De asemenea, avea obligaţia să informeze pe căpitanul portului Galaţi pentru a-i cere să i se asigure, navei, un loc în raza portului şi la nevoie un pilot pentru andocare. Consulul poate solicita decanului Corpului Consular o listă cu autorităţile pe care se obişnuia să se viziteze la asemenea ocazii. Pe durata şederii în port a navei de război, consulatul purta drapelul naţional.

Cu ocazia plecării în concediu, şefii de birou aveau obligaţia să anunţe autorităţile locale, decanul Corpului Consular şi pe colegii săi. De asemenea, trebuie să menţioneze perioada concediului cât şi succesorii săi pe durata acestuia.

Cu ocazia părăsirii serviciului de către un şef de post, consul, acesta anunţa în scris autorităţile teritoriale şi pe toţi şefii de birou de acest fapt. Cu această ocazie el efectua o vizită de rămas bun, aceasta se putea realiza în „haine de stradă”. Dacă unul dintre colegii săi îşi încheia activitatea anunţa acest aspect Corpului Consular.

Decanul împreună cu colegul, aflat în situaţia de a părăsi postul, hotărau data şi ora plecării acestuia pentru a-i informa pe membrii Corpului Consular. La ora plecării, decanul, însoţit de unul sau mai mulţi membrii ai Comitetului Permanent, participa la acest eveniment. Dacă acest lucru nu se putea efectua în ziua plecării, decanul şi colegii săi realizau efectua vizita de rămas bun cu o zi înainte.

Tabelul II.6.
Corpul Consular din Galaţi în anul 1929[105]

Nr. crt.	Statul reprezentat	Numele reprezentantului diplomatic	Adresa reprezentanţei/ reprezentantului diplomatic/e
1.	Anglia	Laurence Milner Robinson	str. Hatmanul Arbore nr. 5
2.	Austria	Michel Angius	str. Boyle nr. 26
3.	Belgia	Alfred Hermann	str. Victor Macri nr. 22
4.	Brazilia	Georges Dahrouge	str. Mihai Bravu nr. 11
5.	Cehoslovacia	Michel Lacko	str. Codreanu nr. 7
6.	Danemarca	Carl Aage Jorgensen	str. Sf Nicolae nr. 5
7.	Elveţia	Gottlieb Byland	str. Maior Fotea nr. 2 bis
8.	Franţa	Gabriel Gaston Philippe Mouille	str. G-ral Berthelot nr. 73 bis
9.	Germania	Wilhelm Otto Fritz Schonberg	str. Holban nr. 1
10.	Grecia	Marino Sigouro	str. Cuza nr. 15
11.	Guatemala	Edouard Schwab	str. col. Boyle nr. 17
12.	Italia	Giovanni Battista Dolfini	str. Domnească nr. 106
13.	Letonia	Panait Gherasim Avgherino	str. Pasagiul Bursei nr. 1 bis
14.	Norvegia	Einar Mathiesen	str. Domnească nr. 140
15.	Pays- Bas (Ţările de Jos, Olanda)	-	str. col. Boyle nr. 11
16.	Persia	Mehmed Wasfi Kessoglou	str. Străjescu nr. 22
17.	Polonia	Zdzislas Charles Maciejowski	str. Mihai Bravu nr. 28
18.	Portugalia	Cristophe Macry	str. Domnească nr. 112
19.	Spania	George Dahrouge	str. col Boyle nr. 26
20.	Suedia	Cyril Mendl	str. col. Boyle nr. 17
21.	Turcia	Mouhiddin	str. Brăila nr. 20

[105] SJAN GL, fond *Primăria oraşului Galaţi*, dosar 2/1929, f. 8.

Tabelul II.7.
Corpul Consular din Galaţi în anii 1930-1931[106]

Nr. crt.	Statul reprezentat	Numele reprezentantului diplomatic	Adresa reprezentanţei/ reprezentantului diplomatic/e
1.	Anglia	T. B. Wildman	str. col. Boyle nr. 19
2.	Austria	M. Michel Angius	str. col Boyle nr. 26
3.	Belgia	M. Alfred Hermann	str. V. Macri nr. 22
4.	Brazilia	M. Georges Dahrouge	str. col. Boyle nr. 26
5.	Cehoslovacia	M. Michel Lacko	str. Codreanu nr. 7
6.	Danemarca	M. Carls Joergensen	str. Domnească nr. 89
7.	Elveţia	M. Gottlieb Byland	str. V. Poenaru
8.	Franţa	M. Gabriel Gaston Philippe Mouille	str. G-ral Berthelot nr. 73 bis
9.	Germania	M. Wilhelm Otto Fritz Schonberg	str. Holban nr. 1
10.	Grecia	M. Marino Siguero	str. Cuza nr. 15
11.	Guatemala	M. Eduardo Schwab	str. Mihai Bravu nr. 7
12.	Italia	M. Giovanni Battista Dolfini	str. Domnească nr. 104
13.	Letonia	M. Panait Gherasin Avgherino	str. Hagi Stoian nr. 1
14.	Norvegia	M. Einar Mathiesen	str. Domnească nr. 140
15.	Polonia	Antoine Swierzbinski	str. Mihai Bravu nr. 28
16.	Portugalia	M. Cristophe Macry	str. Domnească nr. 112
17.	Spania	M. Frederico-Ferrer Sicars	str. col Boyle nr. 26
18.	Suedia	M. Cyril Mendl	str. Dr. Serfioti nr. 2
19.	Turcia	M. Mouhiddin	str. Brăilei nr. 20

[106] Radu Volbură, *Anuarul General al oraşului Galaţi şi judeţului Covurlui, ediţia 1930-1931*, partea I, p. 73.

Tabelul II.8.
Corpul Consular din Galaţi în anii 1936-1938[107]

Nr. crt.	Statul reprezentat	Numele reprezentantului diplomatic	Adresa reprezentanţei/ reprezentantului diplomatic/e
1.	Anglia	Cyril Mariott	str. col. Boyle nr. 19
2.	Anglia	Charles Alfred Macduff (vice-consul)	str. col. Boyle nr. 19
3.	Austria	Michel Angius	str. col. Boyle nr. 26
4.	Belgia	Alfred Hermann	str. Victor Macri nr. 22
5.	Brazilia	Victor Bassili (vice-consul)	str. col. Boyle nr. 26
6.	Brazilia	Const. Sp. Macri (agent. cons.)	str. col. Boyle nr. 27
7.	Cehoslovacia	Frantisek Trzicky	str. Codreanu nr. 7
8.	Cehoslovacia	Henry Kinel (cancelar)	str. Codreanu nr. 7
9.	Danemarca	Carl Aage Joergensen	str. Sf. Apostoli nr. 5
10.	Estonia	Devy Calmanovici	str. Lahovary nr. 9
11.	Finlanda	Apostol P. Popa	str. Pasag. Bursei nr. 2
12.	Franţa	Gabriel Gaston Philippe M.	str. Egalităţei nr. 21
13.	Germania	Gerhart Lutkens	str. Holban nr. 1
14.	Germania	Herman Sellien (inspect. super. al cancel.)	str. Holban nr. 1
15.	Grecia	Denis N. Inglessis	str. Holban nr. 5
16.	Grecia	Nicolas Inglessi (vice-consul)	str. Holban nr. 5
17.	Italia	Amedeo Mammalella	str. Domnească nr. 104
18.	Italia	Aristide Pancaldi (vice-consul)	str. Domnească nr. 104
19.	Letonia	Panait Gherasim Avgherino	str. col Boyle nr. 17
20.	Norvegia	Einar Mathiesen	str. M. Bravu nr. 9
21.	Pays-Bas (Olanda)	Wilhelm Roth	str. col. Boyle nr. 11

[107] Radu Volbură, *Anuarul oraşului Galaţi şi judeţului Covurlui 1936-1938*, partea I, pp. 17-18.

22.	Portugalia	Cristophe Macry	str. Domnească nr. 112
23.	Spania	George Dahrouge (vice-consul)	str. col. Boyle nr. 26
24.	Suedia	Gotlieb Byland	str. M. Bravu nr. 7
25.	Suedia	William Scwaf (gir. cons.)	str. M. Bravu nr. 7
26.	Turcia	A. Assaf	str. Holban nr. 5

II.3. Relaţia dintre consulii străini de la Dunărea de Jos şi CED

„Dunărea este cel mai important fluviu al Europei, cu un bazin de 817.000 km^2 care se întinde în 17 ţări. Fiind considerată o cale a comerţului şi civilizaţiei, Dunărea a avut şi va avea un rol important în viaţa popoarelor continentului. Pentru poporul român, fluviul are o însemnătate deosebită, fiind „partea care ne ţine în contact cu popoarele din apusul şi centrul Europei”. Nu numai din punct de vedere comercial, ci, mai cu seamă, ca spaţiu de succesiune şi colaborare între culturi şi civilizaţii, Dunărea a fost liantul. Importanţa economică, politică, culturală şi istoria aşezărilor umane din bazinul inferior al Dunării a atras atenţia unui însemnat număr de cercetători români, din diverse domenii, care au publicat studii, articole, sinteze şi monografii despre subiecte referitoare la fluviu”.

(Ştefan STANCIU[108])

De la afirmarea intereselor Austriei şi Rusiei pentru gurile Dunării şi, mai ales, de la creşterea nevoilor comerciale ale statelor care treceau la acea vreme de la revoluţiile liberale la cele industriale, porturile Brăila şi Galaţi au constituit un câmp de bătălie deschis luptelor economice şi intereselor statelor care în istoriografie sunt cunoscute drept Marile Puteri[109]. În lupta cu apa, dar şi cu

---

108 Ştefan Stanciu, *România şi Comisia Europeană a Dunării: Diplomaţie, suveranitate, cooperare internaţională*, Galaţi, 2002, p. 9. Am redat integral primul paragraf al lucrării, în dorinţa de a subliniat acurateţea cu care autorul a surprins, încă din primele sale fraze, importanţa jucată de Dunăre în istoria lumii şi implicit a Ţărilor Române.

109 „Marile Puteri” a fost sintagma care pentru Ţările Române a denumit, în secolele al XIX-lea şi prima jumătatea a veacului al XX-lea, grupul de state care au garantat şi s-au implicat direct în existenţa unui stat la gurile Dunării. Rolul acestui stat a fost

nevoile economice, state precum: Anglia, Franţa, Prusia (ulterior Germania) sau Piemontul (ulterior Italia) au văzut în neexperimentatele politic, diplomatic şi naţional, Principate Române un pământ al făgăduinţei şi prosperităţii financiare pentru ele şi cetăţenii lor, dar nu neapărat şi pentru locuitorii micilor state care deveneau indirect colonii ale mai marilor exploatatori.

Dacă pentru realizarea intereselor economice britanice în coloniile de peste Atlantic a fost înfiinţată *Compania Indiilor Orientale* în 1600. Pentru apărarea gurilor Dunării a fost înfiinţată un alt fel de companie, cu capital multinaţional, *Comisia Europeană a Dunării*. Din 1856, CED a funcţionat la Galaţi, având rolul primordial de lucra în slujba societăţilor franceze, britanice sau italiene, care transportau cereale şi cherestea pentru pieţele statele lor (s.n.). În acest context politico–diplomatico–economic, şi-au făcut apariţia permanent şi şi-au mărit numărul consulilor străini ataşaţi în cele două porturi[110].

În 1856, formau CED cele şapte Mari Puteri, ca la după Primul Război Mondial din cadrul acestui organism să facă parte patru state. România, Anglia, Franţa şi Italia au preluat frâiele unei comisii care a avut drept atribuţii oficiale teritoriul fluvial de la Sulina şi până în amonte de Galaţi sau cum se interpreta Tratatul de la Londra, din 1883, până la Brăila. Pe tronsonul Ulm – Brăila jurisdicţia aparţinea unei noi comisii, *Comisia Internaţională a Dunării*. Toate statele componente ale CED, după prima conflagraţie mondială, au fost învingătoare în acest război şi, toate în afara României, au fost parte semnatară a tuturor comisiilor de pace de la Versailles, în anii 1919-1920. Au fost văduvite de şansa de a participa la deciziile din cadrul acestei comisii Rusia, în prag de sovietizare, Germania, marea vinovată a Primul Război Mondial, şi muribundul Imperiu otoman.

Noul context mondial punea cele trei puteri şi statul care îşi dorea suveranitatea asupra teritoriului, care de fapt era situat în interiorul propriei ţări, în situaţia de a-şi disputa pe tărâm diplomatic doleanţele. Întregul sector administrat de CED a fost practic situat, în

---

acela de a fi un tampon între interesele Rusiei şi Austriei, moştenitoare ale supremaţiei balcanice a otomanilor.

[110] Primele „consulate" străine şi-au făcut apariţia la Galaţi după Pacea de la Kuciuk-Kainargi, din 1774. La începutul veacului al XIX-lea apar cele engleze şi franceze. În cazul Brăilei, primii ataşaţi diplomatici străini îşi stabilesc sediul după Tratatul de la Adrianopol, semnat în 1829.

perioada interbelică, pe teritoriul României, dar acest aspect nu a împiedicat politica economică franco-britanică să facă rabat de la propriile interese. Noua conjunctură situa România *de jure* în poziţia de aliată cu dreptul depline a CED. *De facto*, însă, Anglia, Franţa şi Italia o plasau, datorită forţei lor economice şi politice, în postura unei colonii. Termenul nu trebuie să pară nici pe de parte dur, ci constituie o realitate atestată de modul de exploatare a resurselor României căutate de piaţa celor trei state. Pentru celelalte trei partenere ale României de la CED, cerealele, cheresteaua şi, mai nou, petrolul româneşti constituiau puncte esenţiale de controlat[111]. Cu toate că producţia românească de cereale era în declin, cheresteaua exportată prin Galaţi se menţinea la un nivel mediu iar petrolul începea să fie un punct de reper pentru comerţul românesc, mai ales în deceniul al IV-lea; interesele economice străine nu au deviat de la dorinţa controlului gurilor Dunării de către cele Trei Mari Puteri Europene[112].

În situaţia excluderii statelor germane şi a Rusiei de la Dunărea maritimă, comerţul României şi-a îndreptat atenţia către societăţile internaţionale existente în cele mai importante porturi ale sale. Printre aceste porturi s-au situat şi oraşele Brăila şi Galaţi, strâns legate de existenţa în vecinătatea lor a celui mai important fluviu european. Firmele internaţionale de transport şi achiziţii au simţit nevoia unor reglementări legale care să le favorizeze accesul la resursele găsite în cele două porturi. În acest sens, a lucrat CED pentru reglementarea şi apărarea intereselor statelor proprii.

În 1927, situaţia CED a atins un punct semnificativ al existenţei sale din cauza neputinţei achitării creditelor realizate pentru funcţionarea comisiei şi efectuării lucrărilor de întreţinere a şenalului navigabil la bara Sulina. Pentru corectarea situaţiei deficitare, delegaţii CED, fără consultarea părţii române, s-au pus de acord pentru angajarea unor împrumuturi. Discuţiile care au urmat între

---

[111] Pentru mai multe detalii vezi capitolul dedicat implicării ataşaţilor diplomatici în economie.

[112] În timpul tratativelor de pace de la Paris din 1919-1920, s-au afirmat trei state europene ca „moştenitoare” ale puterii decizionale ale fostelor imperii declarate învinse şi destrămate după Primul Război Mondial. Imperiul Britanic, Franţa şi Italia au fost pentru Europa reperul şi garantul noului sistem internaţional generat de Sistemul de Pace de la Versailles.

Carlo Rosseti[113] şi C. Conţescu[114] sunt edificatoare pentru cele afirmate de noi mai sus. Argumentul lui Rosseti, în apărarea deciziilor luate, a fost: „procedura întrebuinţată a fost, poate greşită, dar că nu putem să lăsăm Comisiunea la poarta falimentului, cei mai mulţi dintre creditori ameninţând cu protestarea poliţelor…[115]". În replică Conţescu a dat dovadă de orice lipsă de diplomaţie, dar cu toate acestea a fost plină de adevăr şi fără orice lipsă de prefăcătorie asupra necunoaşterii situaţiei reale, care a condus la cele făcute de către ceilalţi trei delegaţi: „încântat de această eventualitate, dar că aceste ameninţări nu mă impresionează câtuşi de puţin, creditorii noştri fiind aceeaşi vampiri obişnuiţi – agenţi consulari italieni, francezi şi englezi care fac pe mijlocitorii de mărfuri la Sulina – şi care nu riscă uşor a pierde un client aşa prodigios ca Comisiunea Europeană…[116]." La acestea se adaugă, datorită studiilor noastre, şi cu siguranţă Conţescu ştia acest lucru, şi situaţia similară a consulilor din porturile Brăila şi Galaţi, care erau parte componentă a aceloraşi societăţi care îşi desfăşurau activitatea şi la Sulina.

Am redat mai întâi o situaţie din 1927 pentru a se putea vedea clar contextul, cunoscut şi de contemporani, în care se afla comerţul pe Dunăre şi strânsa şi directa funcţionare a CED pentru apărarea intereselor celor trei state, care alături de România compuneau această comisie. Care au fost cauzele care au condus la această situaţie? Printre atribuţiile CED a fost, pe toată perioada existenţei comisiei, efectuare de lucrări pentru întreţinerea şenalului navigabil. Costurile erau achitate din bugetul comisiei la care contribuiau fiecare stat membru în parte. Pentru găsirea fondurile se apela rapid la credite în băncile străine care erau garantate de guvernele statelor membre.

Problemele României au început încă de la Conferinţa Internaţională a Dunării (1920-1921), de la Paris, unde delegaţia României a fost condusă de Toma Stelian şi începând cu a doua sesiune de către Constantin Conţescu. Delegaţii români au cerut

---

[113] Delegatul Italiei la CED şi cel care împreună cu V. de Lacroix (Franţa) şi J. Baldwin (Anglia) s-au pus de acord pentru mărirea împrumutului de la 3,5 milioane de franci francezi la 7 milioane, fără a respecta regulamentele de funcţionare a CED.
[114] Delegatul României la CED între anii 1919-1939.
[115] SJAN GL, fond *Comisia Europeană a Dunării. Delegatul României,* dosar 134/1927, f. 55, *apud* Şt. Stanciu, *op. cit*., p. 259.
[116] *Ibidem.*

desfiinţarea *Comisiei Europene a Dunării* şi trecerea competenţelor ei puterii teritoriale. Cu toate încercările de menţinere a ideilor sale în faţa comisiei, România a trebuit să semneze Convenţia, care stabilea Statutul Dunării (înainte semnase un „Protocol interpretativ" cu ceilalţi trei membrii ai CED)[117]. Protocolul a stabilit drepturile de suveranitate pe sectorul maritim al Dunării urmând să fie respectat, iar CED urma să renunţe a-şi exercita jurisdicţia pe sectorul Galaţi – Brăila şi în celelalte porturi româneşti. România considera că cele 14 puncte ale declaraţiei lui W. Wilson se aplică şi-n cazul suveranităţii sale asupra porturilor şi Dunării. În acest sens, a aplicat la concedarea unor prerogative ale suveranităţii sale către CED, nu către statele care compuneau comisia, pe baza unor convenţii internaţionale ce au avut rolul, în baza dreptul internaţional, la tranzit, comerţ şi navigaţie libere pe Dunăre[118]. Toate aceste idei promovate de către români au venit pe fundalul dreptului la autodeterminare, dar şi în condiţiile în care Europa de după Primul Război Mondial dorea să-şi refacă titlul de primă putere mondială, pierdut în dauna SUA. Noile condiţii impuse de refacerea economiilor internaţionale şi instabilitatea politică a statelor din partea orientală a Europei au impus atât CED, cât şi statelor care o compuneau, să aplice la tactici care nu ţineau, nici pe departe, de noua „legislaţie" internaţională a ideilor wilsoniene (s.n.).

Nevoia acută de materie primă şi alimente de pe piaţa occidentală a impus celor trei state membre, alături de România, să treacă la practici neortodoxe şi tipice perioadei imperialiste. Cu toate că se afirmă că CED nu a găsit creditele necesare pentru efectuarea lucrărilor pe şenalul navigabil şi nu a putut garanta traficului comercial, măcar la nivelul antebelic, atunci cum se interpretează deschiderea de societăţi de navigaţie şi comerţ cu cereale, şi nu numai, ale statelor componente ale CED?

Cum poate fi interpretată decizia Franţei de a da pe mâna viceconsulilor din Brăila *Société Française de Navigation Danubienne*, fondată după război la Paris şi care dispunea de un sediu secundar şi o direcţiune la Brăila. Capitalul societăţii era de 5.000.000 de franci francezi, fiind dotată la sfârşitul perioadei

---

[117] Şt. Stanciu, *op. cit.*, p. 333.

[118] România a crezut că se poate impune în faţa Marilor Puteri respectând noile idei care cuprinseseră lumea după război, vezi *ibidem*.

interbelice cu 13 remorchere, 16 tancuri şi 53 de şlepuri[119]. Astfel că, familiile Boscoff şi Vuccino au controlat o parte semnificativă din comerţul cu cereale pe Dunăre, în contextul în care doar potenţialul agricol românesc se dublase. La acestea se adaugă numeroasele sucursale ale societăţilor controlate de ataşaţii diplomatici străini: italieni, englezi, greci, olandezi, norvegieni sau germani din Brăila. Aşa se poate explica şi tendinţa de a continua să fie considerată drept graniţă a prerogativelor CED zona din amonte de Brăila, prevăzută de Tratatul de la Londra din 1883[120]. Trebuie menţionat faptul că cea mai mare parte din tranzacţiile economice ale membrelor CED, din perioada interbelică, în afară de România, se realizau prin portul Brăila şi erau supervizate de către firmele reprezentanţilor diplomatici ai acestora, subalterni ai celor din Galaţi, care de multe ori au îndeplinit şi funcţia de membrii supleanţi la CED (s.n.). Cu toate acestea, comerţul românesc cu cereale de pe piaţa britanică făcea cu greu faţă produselor importate din America[121].

În noua conjunctură politico-economică, Marile Puteri au acuzat România de faptul că împiedică instituţia să-şi îndeplinească atribuţiile oferite de tratatele internaţionale. Tratate care prevedeau întreţinerea de către CED a şenalului navigabil şi efectuarea lucrărilor tehnice necesare, care costau, şi în noul context al importurilor din America de Nord nu îşi mai găseau rostul. Astfel, CED ar fi început să lucreze în folosul micilor state, care ar fi beneficiat de pe seama lucrărilor tehnice şi a unor taxe acceptabile, iar lucrul acesta nu ar fi fost pe placul celor trei Mari Puteri Europene.

Dorinţa Angliei, Franţei şi Italiei de a controla întregul sector maritim al Dunării a condus Guvernul României şi pe cele trei la arbitrajul instituţiilor internaţionale abilitate pentru judecarea acestor speţe. Au fost judecate de către Societatea Naţiunilor şi Curtea Permanentă de Justiţie Internaţională de la Haga teritoriile asupra

---

[119] *Municipiul Brăila a XXI-a Adunarea Generală a uniunei oraşelor din România. 29, 30 şi 31 octombrie 1937*, Brăila, 1937, p. 58.

[120] Tratatul de la Londra din 1883 presupunea mărirea jurisdicţiei CED până la Brăila, principalul port al exportului românesc. În perioada interbelică, Marile Puteri doreau continuarea stării de fapt de dinainte primei conflagraţii mondiale, în ceea ce priveşte exploatare de către ele a acestui spaţiu economic.

[121] Şt. Stanciu, *op. cit.*, p. 333.

cărora se aplică jurisdicţia CED[122]. În continuare, atribuţiile CED s-au întins de la Sulina până în amonte de Brăila.

În 1927, legăturile dintre Corpul Consular din Galaţi şi CED au fost prevăzute de către „Reglementările Corpului Consular din Galaţi”. Atunci când vizita unei nave de război îi este anunţată consulului acesta avea obligaţia să informeze CED de data şi ora de sosire la Sulina şi putea cere un pilot. Aveau obligaţia să informeze pe căpitanul portului Galaţi pentru a-i cere să i se asigure, navei, un loc în rada portului şi la nevoie un pilot pentru andocare. Consulul poate solicita decanului Corpului Consular o listă cu autorităţile cu care se obişnuia să se viziteze la asemenea ocazii. Pe durata şederii în port a navei de război, consulatul purta drapelul naţional[123].

După trecerea crizei economice şi redresarea traficului la Dunărea de Jos, atât CED cât şi statele reprezentate în porturile Brăila şi Galaţi s-au confruntat cu expansiunea fascistă şi, mai ales, cu interesele naziste. Consulii Angliei, Franţei şi Italie au preluat mare parte din atribuţiile existenţei CED, fiind practic permanenţi la Galaţi, ocupând funcţia de delegaţi supleanţi. Doar în cazuri de discuţii şi conferinţe internaţionale participau delegaţii Marilor Puteri membre la CED.

Spre exemplu, în anul 1932, delegaţii celor patru state membre ale CED erau C. Conţescu (România), J. Baldwin (Marea Britanie), C. Rosetti (Italia) şi O. Laporte (Franţa). Pentru buna funcţionare a organismului european, care se îngrijea de traficul pe sectorul Dunării maritime, au existat şi delegaţi supleanţi. În acest timp, cei patru supleanţi au fost E. Bonachi (România), T.B. Wildman (Marea Britanie), G. Batista Dolfini (Italia) şi G. Mouille (Franţa). Conducerea CED era asigurată de către secretarul general F. Rey[124].

T.B. Wildman, Batista Dolfini şi G. Mouille deţineau la acea oră şi funcţiile de consuli ai ţărilor lor la Galaţi, iar Eugen Bonachi a fost prim preşedinte al Curţii de Apel din Galaţi. Funcţia de consul presupunea apărarea intereselor propriilor cetăţeni, dar atribuţiile de la CED nu ţineau de apartenenţa la vreun stat, ci de respectarea legislaţiei internaţionale în baza căreia funcţiona Comisia. În postura dublă de ataşaţi diplomatici la consulatele străine din Galaţi, dar şi de

---

[122] *Ibidem.*
[123] SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 28/1927, ff. 20-22.
[124] Şt. Stanciu, *op. cit.*, anexa XIII.

delegaţi supleanţi la CED, cei trei puteau dirija deciziile Comisiei în funcţie de propriile interese. Propriile interese erau, de cele mai multe, cele ale agenţiilor navale şi comerciale aparţinând statelor lor.

Cele mai frecvente divergenţe apăreau în încasarea taxei de tranzit a barei Sulina, impusă de CED. Un caz interesant a fost cel al barjei *Ville de Toulon*. Aceasta a intrat pe Dunăre efectuând un transport de cereale din nordul Basarabiei (portul Bugaz) şi până la Brăila, pentru a fi transbordate pe vase maritime, în lipsa unor astfel de vase în portul basarabean. La întoarcere, şlepul a ieşit din Dunăre pe braţul Sfântul Gheorghe pentru a nu fi nevoit să plătească taxele impuse de CED. Deşi mărfurile oricum ar fi ieşit pe vasele maritime prin braţul Sulina, administrat şi de a cărui îngrijire se ocupa CED[125]. La sfârşitul anilor '30, devenise o modă ca astfel de lucruri să se petreacă în timpul războiului economic dintre cele trei puteri de la CED şi expansiunea Germaniei naziste, asistată de către flota elenă de la Dunărea maritimă.

Responsabili la CED, în acea perioadă[126], au fost: Gaston Mouille (delegat supleant al Franţei la CED şi consul la Galaţi), Cyril Herbert Marriott (supleant la CED şi consul al Marii Britanii la Galaţi), Amedeo Mammalella (supleant la CED şi consul al Italiei la Galaţi), Eugen Bonachi (supleantul României la CED şi prim preşedinte al Curţi de Apel Galaţi) şi girantul secretariatului general, Etienne Thilly. În asemenea cazuri, de „fentare" a legislaţiei Comisiei, s-au înscris multe dintre societăţile comerciale şi de navigaţie care nu au dorit să intre în jocul celor de la CED, care majoraseră enorm taxele faţă de perioada antebelică, de şapte ori în 1919[127].

Revizionismul german şi-a făcut simţită prezenţa în cazul Dunării începând cu 1938, la doi ani după ce revizuise statutele internaţionale ale fluviilor, prevăzute de către tratatele de la

[125] SJAN GL, fond *Comisia Europeană a Dunării. Secretariatul General*, dosar 319, f. 129, *apud* Arthur Tuluş, *Interese economice şi politice la gurile Dunării între 1936 şi 1940*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" Galaţi, seria XIX – istorie", an IX, nr. 9, 2005, p. 232.

[126] Vezi Radu Volbură, *Anuarul oraşului Galaţi şi al judeţului Covurlui 1936-1938*, Galaţi, 1938, *Comerţ*, p. 41.

[127] Vezi Şt. Stanciu, *op. cit.*, capitolele dedicate perioadei interbelice.

Versailles[128]. Prin aranjamentul de la Sinaia, din 18 august 1938, CED a recunoscut României suveranitatea deplină pe sectorul Sulina – Brăila. Negocierile finale au avut loc pe 1 martie 1939, când s-a semnat Acordul de la Bucureşti. Momentul consfinţeae primirea Germaniei în CED, ca membră cu drepturi egale şi depline ca celelalte patru de până atunci[129]. Paradoxal, nu România a fost cea care a beneficiat cel mai mult de pe urma acestor aranjamente, ci Germania, care prin intermediul societăţilor sale a practicat o politică de subordonare a comerţului internaţional de la gurile Dunării, prin acte de spionaj, acapararea societăţilor comerciale, alianţa cu Italia fascistă şi politica conciliatoristă dusă de către Franţa şi Anglia.

Până în 1939, de comerţul prin bara Sulina s-a ocupat CED, după această perioada atribuţiile au revenit puterii suverane, România. Prin acest transfer de putere, România a preluat şi dreptul de a încasa contravaloarea taxelor impuse de CED pentru utilizarea barei Sulina, dar şi obligaţia întreţinerii şenalului navigabil. După ce obţinuse ce îşi dorise, Germania a revenit la politica sa normală în ceea ce priveşte piaţa românească şi a început transportul mărfurilor pe sectorul administrat de *Comisia Internaţională a Dunării* şi nici de cum utilizând ruta ocolitoare şi costisitoare a Dunării maritime. Astfel, mare parte din mărfurile care aveau ca destinaţie Germania au fost îmbarcate pe vase cu un tonaj redus şi au circulat pe traseul Galaţi/Brăila – porturile fluviale din Germania. Pentru Dunărea maritimă au fost păstrate produsele care necesitau ambarcaţiuni cu un tonaj ridicat (s.n.).

În noul context internaţional, Grecia a devenit prima în clasamentul navelor care au utilizat bara Sulina. Au ieşit în mare utilizând braţul Sulina, în anul 1939, 152 de nave cu un tonaj total de 282.779 tone şi au intrat în fluviu 160 de ambarcaţiuni greceşti cu un total de 310.516 tone. Aliata Germaniei şi beneficiară politicii revizioniste a lui Hitler a fost cea care a dat „Regatului condus de Duce” poziţia secundă. Un număr de 72 de vase sub pavilion italian au ieşit din Dunăre, cu un total de 192.011 tone, şi au intrat pe Dunăre 72 de ambarcaţiuni însumând 197.357 de tone[130]. Se observă un import mai semnificativ în comparaţie

---

128 A. Tuluş, *Interese economice şi politice la gurile Dunării între 1936 şi 1940*, p. 233.

129 *Ibidem*, p. 234. În urma acestor negocieri la 17 mai 1939 la Sulina a fost arborat pavilionul românesc în locul celui al CED Atunci era maxima politică a conciliatorismului dusă de Franţa şi Anglia în folosul Germaniei naziste.

130 Date statistice conform A. Tuluş, în *ibidem*, p. 242.

cu exportul românesc. Acestea lucruri aveau loc pe fundalul semnării de către România, în primăvara lui 1939, a acordurilor economice cu Germania şi respectiv Marea Britanie. Deşi beneficia de cea mai importantă flotă pe Dunăre, Franţa, nu s-a ridicat la nivelul comercial de dinainte afirmării Germaniei. Cauzele pot fi identificate în automulţumirea, credinţa în invincibilitatea sa în faţa Germaniei şi, mai ales, în politica sa de acceptare a tuturor doleanţelor celui de al Treilea Reich.

În anul 1940, situaţia economică de la Dunărea maritimă a fost integrată în sistemul internaţional al celui de al Doilea Război Mondial. Autorităţile române au încercat pe cât posibil să păstreze intact şenalul navigabil şi să nu pună navele aflate în cele două tabere în situaţia de a fi vecine în rada portului sau în timpul navigaţiei. De asemenea, tratatele internaţional prevedeau transportul de armament de către ţările riverane, nu însă şi intrarea pe Dunăre a vaselor militare ale ţărilor beligerante[131]. Odată cu intrarea României în război, în 1941, noua situaţie nu a mai permis aplicare legislaţiei şi încasările de taxe şi efectuare lucrărilor de întreţinere a şenalului navigabil după modelul CED[132].

Comisia Europeană a Dunării a jucat pentru ataşaţii diplomatici străini la Brăila şi Galaţi din perioada interbelică drept instituţia de reglementare a drepturilor economice ale acestora, de multe ori favorizând interesele celorlalte membre componente ale Comisiei în dauna ţării suverane şi membre cu drepturi depline, România. Dar cu toate acestea, proasta gestionare şi incapacitatea de adaptare la noile realităţi internaţionale interbelice au silit ca CED să nu fie altceva decât o instituţie ce menţinea în viaţa un colonialism premodern, un mecanism incapabil de redresat, în ciuda pârghiilor constituite de societăţile de navigaţie proprii statelor membre şi a nevoilor de materie primă românească de pe piaţa franceză, italiană şi britanică. Cu toate acestea, cea mai „şifonată” din această încleştare de interese internaţionale a ieşit România. Altă dată, în secolul al XIX-lea, o perlă a intereselor austriece, britanice, italiene şi franceze, dar şi un loc al muncii tuturor „popoarelor mării”.

[131] Vezi Arthur Tuluş, *România şi neutralizarea Dunării (septembrie 1939 - iunie 1940)*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos” Galaţi”, seria XIX – istorie”, an VI, nr. 6, 2007, pp. 137-146.
[132] *Ibidem.*

CAPITOLUL III
IMPLICAREA CONSULILOR STRĂINI DE LA DUNĂREA DE JOS ÎN ECONOMIA INTERNAŢIONALĂ

Mediul economic prosper al gurilor Dunării a constituit un miraj pentru multe din statele care dispuneau de acces la Oceanul Planetar şi nu numai. Din Antichitate şi până în zilele noastre, termenul care ar putea defini ansamblul compus din geografie, resurse şi politică se numeşte geopolitică. Geopolitica poate fi definită simplu, ca fiind ştiinţa politică care studiază influenţa factorului spaţial asupra politicului, pe când geografia politică, paronim cu care este frecvent confundată geopolitica, studiază tocmai inversul, influenţa factorului politic asupra spaţiului (formarea hărţii politice a lumii)[1]. Geopolitica are ca obiect de activitate studiul raportului spaţiu-politică în ansamblu, fără a distinge sau separa aspectul vieţii politicii interne şi externe a unui stat[2].

De la Imperiul Roman şi până la sultanii otomani şi Napoleon Bonaparte, Marile Puteri au căutat să-şi aducă sub ascultare prin diferite moduri comerţul de la gurile Dunării. Termenul de „geopoliticiă" a început să fie utilizat frecvent din secolul al XIX-lea, atunci când are loc deschiderea navigaţiei pe Dunăre, după Tratatul de la Adrianopol, în detrimentul Imperiului otoman[3]. Pentru contracararea intereselor şi expansiunii ruse la Dunărea de Jos, şi eventual spre Strâmtori, Franţa şi Anglia au convenit asupra

---

[1] Vezi Ion Marin, Țuțu Pişleag, *Geopolitica şi terorismul*, Craiova, 2009, pp. 72-79.

[2] Autorii prezintă definiţii diverse pentru termenul de „geopolitică", în *ibidem*.

[3] Tratatul de pace de la Adrianopol, a fost finalizat la încheierea războiului ruso-turc din 1828-1829. Acesta a adus faţă în faţă Imperiul Rus şi pe cel otoman. Imperiul otoman oferea ţarului, printre altele, accesul la gurile Dunării. Tratatul deschidea strâmtorile Dardanele și Bosfor tuturor vaselor comerciale, liberalizând comerţul cu cereale, animale vii şi lemn. Pentru Principatele Române, tratatul prevedea recunoaşterea domniei pe viaţă a principilor aleşi, fixa hotarul dintre Imperiul otoman şi Muntenia pe talvegul Dunării şi restituia raialele Brăila, Giurgiu şi Turnu. Acest tratat aducea Rusia în situaţia de a înlocui treptat puterea Porţii asupra Principatelor Române.

înfiinţării în anul 1856, la Galaţi, a Comisiei Europene a Dunării (CED). Aceste trei decenii, de la Tratatul de la Adrianopol şi până la Unirea Principatelor Române sub Cuza, 1859, au fost pentru oraşele Brăila şi Galaţi prilejuri de a cunoaşte importanţa consulatelor străine şi a intereselor economice ale statelor lor[4].

Astfel, pentru poporul român, Dunărea oferă starea de a fi „partea care ne ţine în contact cu popoarele din apusul şi centrul Europei”[5], o legătură între civilizaţii şi comerţul mondial, o şansă de care nu a profitat doar noul stat ci însuşi statele puternice din Apusul Europei. În contextul revoluţiei industriale, perpetue, de pe parcursul secolului al XIX-lea, România a oferit cereale şi cherestea prin porturile sale de la Dunărea maritimă, Brăila şi Galaţii, în schimbul unor importuri cu mult sub exporturi şi la preţuri nici pe departe la fel de mici ca produsele româneşti.

Contextul era favorizat de două mari chestiuni. Prima dintre ele a fost constituită de prezenţa, în ambele porturi, a unor reprezentanţi diplomatici specializaţi în două lucruri majore, comerţ, care de multe ori erau antreprenori-localnici, şi diplomaţi de carieră. Cei din urmă trebuiau să întrunească scopurile legislative şi să negocieze aplicarea legislaţiei internaţionale. A doua chestiune avea în prim-plan producţia românească de cereale, produse pe loturi imense de către marii proprietari, care utilizau o mână de lucru ieftină şi retardată faţă de standardele occidentale. Comparaţia şi producţia dintre anii antebelici şi perioada interbelică a fost frecvent făcută de către istoricii economiei. Concluziile oricăruia dintre aceşti specialişti prezintă situaţia extrem de diferită şi decadenţa perioadei interbelice, în comparaţie cu epoca antebelică. În cele ce urmează, vă propunem un studiu asupra intereselor străine la gurile Dunării, exemplificat ulterior de câte un studiu al implicării ataşaţilor diplomatici străini din Brăila şi Galaţi în economie, pe fiecare oraş în parte.

Pentru localnici, dar şi pentru reprezentanţii statelor străine, perioada interbelică se dorea a fi, cel puţin, o continuare a situaţiei

[4] Pentru Galaţi au existat consulate ale Rusiei, Austriei, Franţei şi Angliei de la sfârşitul veacului al XVIII-lea şi începutul celui de al XIX-lea, purtând denumiri precum „starostele austriac”. În Brăila primele reprezentanţe consulare se pot deschide după eliberarea de sub otomani şi semnarea Tratatului de la Adrianopol.

[5] Gr. Antipa, *Dunărea şi problemele ei ştiinţifice, economice şi politice*, Bucureşti, 1921, p. 2, *apud* Ştefan Stanciu, *România şi Comisia Europeană a Dunării. Diplomaţie. Suveranitate. Cooperare internaţională*, Galaţi, 2002, p. 9.

economice favorabile de dinainte de război, dar într-un context al statelor naţionale şi al începutului supremaţiei americane pe toate planurile. Aparent, în spaţiul românesc dar şi balcanic, perioada interbelică semnifică astăzi o epocă a apogeu a istoriei acestor state. Cu toate acestea nu se poate vorbi nici pe departe de o „epocă de aur” a României între cele două războaie mondiale, deşi în mentalul colectiv al celor care au trăit în perioada interbelică şi cea comunistă, comparaţia dintre cele două o fixează pe prima dintre ele cu mult înaintea celeilalte. Această poveste a „epocii de aur” româneşti, cu toate teritoriile unite în cadrul aceluiaşi regat, reprezintă o „fata morgana” creată în mentalul românilor întorşi la democraţie, după 1989[6].

Ca să înţelegem implicaţiile economice în care au fost puşi reprezentanţii diplomatici ai statelor străine de la Galaţi şi, mai ales, Brăila în perioada interbelică, trebuie să înţelegem factorii care au condus la o nevoie crescândă de control a traficului comercial la gurile Dunării. Perioada interbelică a fost caracterizată ca o epocă a revenirii după prima conflagraţie mondială, o încercare de adaptare la sistemul de pace de la Versailles şi la politica revizionistă. L acestea s-au adăugat: creşterea populaţiei, în deceniul al patrulea, scăderea nivelului de trai, datorat şi incapacităţii noilor state, beneficiare de pe urma fostelor imperii, să se adapteze. Printre aceste state s-a înscris şi România. De asemenea, trebuie avută în vedere scăderea ponderii Europei în cadrul lumii în ceea ce priveşte populaţia şi produsul global brut[7]. Intervalul 1919-1925 poate fi caracterizat la nivel global ca fiind unul al refacerii după război sau al terminării acţiunilor militare, aşa cum a fost cazul Rusiei, Poloniei, Turciei şi Greciei, state care se învecinau perimetrului geopolitic al României. Politica de vecinătate cu state aflate în conflict sau care puneau lumea în faţa unui nou model de democraţie, populară, Rusia sovietică, au constituit alte impedimente în cale revenirii la situaţia antebelică pentru România şi comerţul acesteia.

România şi-a bazat şi în perioada interbelică mare parte din economie pe exportul de cereale. Trebuie observat faptul că producţia românească de cereale a revenit la nivelul antebelic în anul

---

[6] Vezi Bogdan Murgescu, *România şi Europa. Acumularea decalajelor economice (1500-2010)*, Iaşi, 2010, pp. 205-206.
[7] *Ibidem.*

1926. Având în vedere şi sportul demografic, constatăm o scădere a producţiei cerealiere pe cap de locuitor. Înainte de război, Vechiul Regat producea o medie de aproximativ 890 kg/locuitor, ca în anul 1919 producţia să fie de undeva la 578 kg/locuitor şi nivelul să scadă la cifra de 550 kg/locuitor anual, în intervalul 1934-1938[8]. Din compararea cu cu producţia pe întregul teritoriu României Mari de dinainte de război se observă o scădere simţitoare datorată războiului, dar, mai ales fragmentării loturilor de pământ[9].

Înainte de război, traficul fluvial pe întregul sector al Dunării româneşti prezenta o medie anuală de 5.520.000 tone, din care 2.250.000 de tone au reprezentat intrările şi ieşirile din Portul Brăila, aproximativ 40%. La începutul perioadei interbelice media anuală a traficul total a fost de 2.895.000 tone, iar media traficului prin portul Brăila a fost de „doar" 1.000.000 tone (35%)[10]. În ceea ce priveşte traficul maritim, înainte de război se înregistra o medie anuală de 4.120.000 tone, din care prin Brăila se încărcau 1.500.000 de tone (40%). După Primul Război Mondial se înregistra prin Dunărea maritimă şi Constanţa o medie anuală de 2.156.000 tone. În Brăila, se încărcau, în medie, 930.000 de tone, care reprezentau 44%[11].

Radu Portocală încearcă să găsească în studiile sale din „Analele Brăilei" explicaţii pentru situaţia dezastruoasă a portului Brăila. Dincolo de: reforma agrară, parcelarea terenurilor agricole, seceta şi sistemul muncii, la acestea se adăugau cauze interne şi cele ce ţineau de noua configuraţie politică a Europei, care a deplasat axele mişcărilor economice, a despărţit prin noi graniţe pieţele de desfacere a grânelor româneşti de centrele de aprovizionare şi se schimbau rutele de aprovizionare. Deficitul de export al Rusiei (URSS) a fost acoperit de către cerealele din Moldova. Austria a utilizat cerealele din Oltenia şi Muntenia, folosind Dunărea în amonte, situaţie în care traficul prin porturile de la Dunărea maritimă a fost cel mai afectat[12]. Radu Portocală adaugă una dintre cele mai esenţiale cauze ale descreşterii traficului prin portul Brăila: „Nu fără o simţitoare însemnătate a fost şi politica muncitorească a portului. Organizaţiile

---

8 *Ibidem*, pp. 226-227.

9 Date suplimentare în B. Murgescu, *op. cit.*, pp. 205-243.

10 Radu Portocală, *Evoluţia negoţului internaţional al Brăilei. Probleme economice regionale*, în „Analele Brăilei", an I, nr. 2-3, martie-iulie 1929, p. 54.

11 *Ibidem*, pp. 54-55.

12 *Ibidem*, p. 57.

muncitoreşti ale porturilor Galaţi, Reni şi Constanţa au făcut o aprigă concurenţă Sindicatelor brăilene; căci deşi stabileau împreună tarife uniforme de muncă, pentru toate porturile, totuşi la încheerea contractelor ele consimţeau preţuri inferioare celor hotărâte, atrăgând astfel o parte din traficul destinat Brăilei”[13].

Am semnalat problemele sindicatelor şi muncitorimii portuare pentru a înţelege situaţia ulterioară în care au fost angrenaţi înşuşi consulii străini cât şi firmele acestora sau cele care se aflau în administrarea lor. Aceaste cauze au fost extrem de semnificative în ceea ce priveşte exportul de cereale prin portul Brăila în epoca interbelică, cunoscându-se că Brăila a fost cel mai important port al exportului din România.

Pentru situaţia noastră, cel mai important studiu este ce al mişcării vaselor maritime. După război s-a constat o scădere progresivă a traficului vaselor maritime (situaţia se aplică şi-n cazul vaselor fluviale) prin Brăila şi este cel mai elocvent indicator al traficului pentru import şi export. Între anii 1911-1913, au intrat în medie, anual, în portul Brăila 549 de vase. În intervalul 1920-1933, se constată o medie anuală de 476 de vase, situaţia pentru segmentul 1934-1938 este de 349 vase anual. Se observă între 1920-1933 o scădere de 13,3% faţă de perioada antebelică, iar în a doua jumătate a anilor ’30 descreşterea progresivă atinge 36,2% din cifra antebelică[14].

Încărcătura vaselor intrate, în portul Brăila între anii 1911-1913 a avut o medie de 260.220 de tone. După război situaţia s-a schimbat dramatic. Pentru intervalul 1920-1933 media anuală a fost de 66.617 tone, iar între anii 1934-1938 media a sporti până la 119.833 de tone. Regresul anilor 1920-1933 faţă de perioada antebelică a fost de 74%, iar în ultimii ani ai studiul nostru doar de 53,5% din situaţia de dinainte de Primul Război Mondial[15]. Şi situaţia ieşirilor a fost afectată cam în aceeaşi măsură. Între 1911-1913, ieşeau în medie 1.173.340 de tone de produse prin portul Brăila şi se înregistra o

---

[13] Sublinierea lui Radu Portocală are drept consecinţă politica muncitorilor din portul Galaţi, în *ibidem*, p. 58.

[14] Date statistice prezentate de către directorul Docurilor Brăila din 1940, Vasile T. Ciobanu, în *Comentarii asupra activităţii portului şi docurilor Brăila între anii 1911-38. Concluzii pentru viitor*, în „Analele Brăilei”, an XII, nr. 1-2, ianuarie-iunie 1940, p. 31.

[15] *Ibidem.*

medie anuală de 1.061.960 de tone, între anii 1920-1933. Pentru perioada 1934-1938, se înregistrează o medie anuală de 904.890 de tone de mărfuri exportate de vasele maritime din portul Brăila spre diverse centre comerciale ale lumii. Pentru prima perioadă interbelică, 1920-1933, se constată o scădere de 9,4% faţă de media anilor 1920-1913, iar în anii 1934 -1938 regresul a fost de 22,8%, faţă de aceeaşi medie antebelică[16]. La acestea se adaugă situaţia din intervalul 1934-1938, când 38% din traficul pentru această perioadă a constat în tranzitul mărfurilor străine, iar această situaţie nu a implicat direct servicii ale muncitorilor brăileni sau un profit pentru aceştia şi societăţile locale[17].

Cum Brăila a excelat la exportul de cereale, datele privind exportul acestui produs este relevant pentru scăderea traficului, profitului, dar şi menţinerea intereselor străine la gurile Dunării. În perioada antebelică, sosirile pe uscat ale cerealelor au fost de trei ori mai mari ca cele din perioada interbelică, de aici rezultă un scăzământ de 69%. Sosirile pe apă au crescut în perioada interbelică, dar acestea nu necesitau aceeaşi muncă de transferare ca cele de pe uscat pe vapoarele maritime. Ele utilizau un sfert sau cel mult 1/3 din muncile de manipulare a grânelor de pe uscat pe vas[18]. Astfel că, arată şi autorul studiului, dar vom exemplifica mai mult noi, doar 25% din valoarea acestor speţe intra în buzunarele muncitorilor şi ale intermediarilor firmelor, restul lua calea conturilor armatorilor străini, aici îi integrăm şi pe ataşaţii diplomatici la Brăila. Aceştia din urmă au fost reprezentanţi diplomatici, dar şi afacerişti de seamă în domeniul transporturilor maritime. În cazul cerealelor româneşti s-a înregistrat prin portul Brăila un declin de 42,5% în intervalul 1920-1933, faţă de perioada antebelică şi de 50,5% între anii 1934-1938.

Portul Brăila reprezenta înainte de război între 14% şi 20% din totalul importurilor României (Vechiul Regat). Maximul a fost atins în 1911 (200.118 de tone). După război s-a petrecut ceva straniu. Deşi populaţia şi punctele de import au crescut, procentajul Brăilei la importul naţional a variat între 4% şi 40%, cu un maxim de 118.417 tone. Importul a totalizat o scădere cu 56% în perioada interbelică faţă de epoca antebelică. Principalele produse importate prin portul

[16] Calculele sunt efectuate de către Vasile T. Ciobanu, în *ibidem*, pp. 31-32.
[17] *Ibidem.*
[18] *Ibidem*, pp. 32-33.

Brăila au fost: orezul necojit, fierul, oţelul (şi produse din acest material) şi cărbunii[19], fiind destinate fabricilor locale nu întregii ţări. Aceste importuri se realizau de către societăţile internaţionale care aducea la Brăila marfa necesară şi pe care o considerau ca sigur vândută şi plecau înapoi, în special, cu produse cerealiere; o situaţie care prin controlul şi cu acordul statelor occidentale şi nu numai hotărau soarta produselor româneşti. Principala marfă, cerealele, constituia, cu toate că îi scăzuseră standardele, un element necesar în controlarea pieţei.

Controlul pieţei locale şi stabilirea preţurilor, implicarea în conflicte de muncă, o piaţă întreagă de lucru la negru şi chiar deţinerea de către unii a unor rămăşiţe importante de proprietăţi funciare, semnificative pentru sectorul cerealier, de către reprezentanţii diplomatici ai unor state occidentale, poate induce ideea că Brăila devenise o colonie a Franţei, Angliei, Norvegiei şi Olandei. La sfârşitul anilor ’30, locul acestora a fost luat de către cel de al Treilea Reich. De aceea în studiul asupra implicării ataşaţilor diplomatici străini la Brăila o să se constate frecvente referiri la societăţile: *Vuccino & Boscoff*, *Grupper*, *Mendl* şi *Bessi*[20].

Prima parte a perioadei interbelice, anii 1920-1933, reprezintă pentru Galaţi o încercare de revenire la situaţia antebelică de principal port al importurilor pentru România. Anii ’20, după cum vom vedea, sunt doar o continuitate, în linii mari, ai epocii de

---

[19] *Ibidem*, pp. 33-34.

[20] Sunt frecventele menţiunile în care consulii şi viceconsulii: Marii Britanii, Franţei, Suediei, Norvegiei, Danemarcei, Italiei şi Germania, de la Brăila şi Galaţi, desfăşurau activităţi comerciale pentru societăţile de navigaţie şi comerciale ale statelor pe care le reprezentau în porturile Dunării maritime. În acest sens, sunt numeroase exemplele din anuarele economice, navale şi diplomatice, realizate de către aceste state, care atestă această dublă calitate. Vezi: Denmark Udenrigsministeriet, *Udenrigsministeriets kalender*, Trykt hos F.E. Bording, 1938; *Export Directory of Denmark*, Kraks legat., 1938; Great Britain. Dept. of Overseas Trade, *Report on Economic and Commercial Conditions in Roumania*, H.M. Stationery Office, 1920; *Lloyd's Register of Shipping*, vol. II, Wyman and sons, 1933; *Lloyd's Register of Shipping: Register book. Register of ships*, vol. II, 1938; E. D. Price, William Palmer, Hammond, Hall, Thomas Allan Ingram, *The New Hazell Annual and Almanack*, Oxford University Press, 1921; *Sveriges statskalender*, Almqvist & Wiksells, 1940; *The British Corporation Register of Shipping and Aircraft*, 1928; *The Foreign Office List and Diplomatic and Consular Year Book*, Harrison and sons., 1928; *The Ship Compendium and Yearbook*, Compendiums Ltd., 1922.

dinainte de Primul Război Mondial. Perioada anilor 1934-1940 a fost cea care a afectat porturile de la Dunărea maritimă şi în special Galaţii. Prin surplusurile de cereale scoase la export de către Moldova dintre Prut şi Nistru, Galaţii au devenit şi, cu ajutorul unei munci ilegale, un centru semnificativ şi concurent al Brăilei la export. Nu există pentru această epocă date semnificative pentru implicare ataşaţilor diplomatici străini la Galaţi în practici ce tind spre contravenţii în favoarea propriilor societăţi şi supuşi[21]. Acest lucru se datorează lipsei documentelor arhivistice păstrate peste timp.

Cele mai importante chestiuni, demne de a fi observate, sunt cele ale reprezentanţilor diplomatici străini în chestiunile economice din a doua jumătate a anilor '30. Totalul mărfurilor exportate prin gurile Dunării între anii 1936 şi 1940 a fost influenţat de o serie de factori economici şi politici. Exporturile au depăşit anual 1.200.000 de tone, excepţie a făcut anul 1940. Cei mai importanţi ani au fost 1936 şi 1937, cu 1.893.108 tone de mărfuri exportate, respectiv 1.650.832 de tone[22]. Interesant este că în a doua jumătate a anilor '30, interesele economice ale marilor state europene au fost la concurenţă cu cele ale unor ţări din „eşalonul secund" pentru care România devenise o piaţă importantă de achiziţii de materii prime. Această coexistare[23] a constituit atât o contrapondere găsită de România la scăderea traficului comercial cu Franţa, Anglia, dar şi o alianţă de război economic între firmele statelor cu valută slabă şi cele două blocuri militare din cel de al Doilea Război Mondial.

După venirea la putere, în Germania, a lui Hitler a început să se intensifice în mentalul colectiv ideea integrării gurilor Dunării în planurile construirii unei artere navigabile de la Marea Neagră la Marea Nordului, care să se afle sub conducerea Führerului. Dorinţa, uşor utopică, a lui Hitler dorea transformarea lacului Bodensse în centru al navigaţiei europene. Legarea fluviilor europene Elba, Oder,

---

[21] O comparaţie cu cei de la Brăila nu îşi are rostul. Cei din Brăila pot fi consideraţi „guvernatorii" gurilor Dunării şi exponenţii intereselor economice ale statelor occidentale.

[22] Arthur Tuluş, *Interese economice şi politice la gurile Dunării între 1936 şi 1940*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" Galaţi", seria XIX – istorie", an IV, nr. 4, 2005, p. 236.

[23] Termen desemnat de către A. Tuluş pentru efectuarea de către România, în a doua jumătate anilor '30, a comerţului atât cu statele tradiţional interesate de această piaţă cât şi cu cele cu valută slabă. Acestea ţări au fost: Grecia, Belgia, Egiptul, Siria etc.

Rin şi Dunărea, prin construirea unor canale navigabile, trebuia să constituie o axă economică principală în aprovizionarea Reichului[24]. Costurile enorme ale unui asemenea plan au fost abandonate de către Germania în detrimentul dorinţei de a fi integrată, cu drepturile depline, la CED. Pretenţiile Germaniei au fost ascultate în 1939, când pe 1 martie a fost semnat Acordul de la Bucureşti. Această întâlnire a consfinţit şi deplina suveranitate a României asupra sectorului administrat de către CED, lucru recunoscut încă de la Aranjamentul de la Sinaia din 18 august 1938[25].

Pentru anii 1936-1940, Marea Britanie a reprezentat contraponderea democraţiei la interesele germane din porturile Brăila şi Galaţi. Nu se poate percepe cauza scăderii interesului francez asupra acestei „colonii" a sa. Cert este că politica franceză a influenţat enorm şi situaţia societăţilor controlate de către oamenii lor. În acest sens, nu se poate înţelege abandonul Franţei în faţa politicii expansioniste a Germaniei, atâta vreme cât, vom vedea, mare parte din comerţul din portul Brăila anilor '20 şi începutul anilor '30 i-a avut în prim plan pe Vuccino şi Boscoff. În această perioadă, contraponderea la Germania a fost legată de către firmele lui Costeruss, Grupper sau cele reprezentate de consulii greci ori agenţiile egiptene, siriene sau belgiene. Singura mare putere care a ţinut standardul ridicat şi în această perioadă a fost Marea Britanie, la concurenţă cu Italia, care a început să reprezinte prima opţiune a navigaţiei la gurile Dunării. În anii 1938, 1939 şi 1940 Grecia a fost principala sursă a traficului naval pe Dunăre prin bara Sulina[26]. Vasele armatorilor eleni au fost, în parte, subordonate intereselor germane prin societatea familiei de origine elenă din Brăila, Besi (uneori apare şi Bessi).

La sfârşitul anilor '30 s-au intensificat acţiunile de spionaj economic desfăşurate de către Marile Puteri europene. În acest timp de acţiuni s-au înscris şi ataşaţii diplomatici din Brăila şi Galaţi. La acest capitol a excelat Jean Bessi, consulul Germaniei la Brăila, care pentru apărarea tranzacţiilor cu cereale şi petrol a constituit un paravan pentru grupuri de spioni germani. Pentru porturile Brăila şi

---

[24] Planurile naziştilor cuprindeau sisteme de ecluze a navelor de 1.200 de tone, vezi Arthur Tuluş, *Interese economice şi politice la gurile Dunării între 1936 şi 1940,* p. 232.

[25] *Ibidem*, p. 234.

[26] Pentru date suplimentare şi statistici vezi *ibidem*, pp. 239-250.

Galaţi, războiul economic a început cu mult înaintea agresiunii Germaniei asupra Poloniei din 1 septembrie 1939, pentru că în opinia lor, porturile de la gurile Dunării au constituit doar centre de aprovizionare cu produse din ţări exotice.

Contextul internaţional şi neputinţa de adaptare la noile realităţi internaţionale (şi sociale interne) au condus România la situaţia unui trafic internaţional prin gurile Dunării cu mult sub cel de dinainte de Primul Război Mondial şi unirea cu noile teritorii. În cele ce urmează vom detalia, pentru fiecare oraş în parte, modurile în care ataşaţii diplomatici străini la Brăila şi Galaţi au influenţat economia mondială. Vă menţionăm de la început că datele sunt mai numeroase, în această privinţă, în ceea ce priveşte Brăila, datorită existenţei aici a celui mai important port al exportului românesc, dar şi a deţinerii de către persoanele vizate a unor societăţi economice implicate în astfel de acţiuni.

III.1. Implicarea consulilor străini în activitatea economică din Brăila

Pe lângă misiunile clar delimitate de convenţiile internaţionale, ataşaţii diplomatici din Brăila au întreprins şi alte activităţi. Aspectul esenţial conform căruia mulţi dintre ei au fost localnici ori s-au stabilit în portul dunărean, după detaşarea lor în aceste locuri, a făcut ca aceştia să îşi caute, ca pe lângă activităţile diplomatice, şi alte îndeletniciri pentru a-şi mări substanţial veniturile. În acest fel, au fost atraşi de mediul economic prosper din portul Brăila, care spera la un reviriment şi o importanţă antebelică. Mirajul prosperităţii economice a anului 1911 era încă viu în mintea multora. Diplomaţii din portul brăilean au fost de două categorii: diplomaţi de carieră, care se ocupau doar cu ce le dicta centrala, şi localnici care erau deja prosperi oameni de afaceri. Fie că vorbim de arendaşii evrei Mendl, care au condus multe decenii reprezentanţele diplomatice ale Norvegiei şi Suediei la Brăila, fie că aduce în discuţie familia de armatori francezi Vuccino & Boscoff sau de Grupper şi Bessi, ultimul fiind omul Germaniei între 1930 şi 1940, cu toţii au făcut jocurile statelor care-i numeau şi pe cel personal. Aceştia au fost atraşi şi au influenţat mediul economic portuar brăilean, aflat într-o vizibilă scădere.

O interesantă propunere de reconstruire a magaziilor din port a fost propusă de I. Ceylon în cotidianul local „Expresul”[27]. Liniile trasate de autorul articolului au constat în căutarea de mijloace pentru reclădirea rapidă a unui mediu economic de nivel antebelic. Vecinătatea cu un important port a făcut ca mulţi dintre localnici să-şi îndrepte atenţia către această zonă, printre ei şi ataşaţii diplomatici acreditaţi la Brăila. Principalele atracţii au constant în reprezentarea filialelor locale ale societăţilor de navigaţie ori ale agenţiilor de vapoare aparţinând statului pe care-l reprezentau sau în a le conduce pe cele pe care le patronau.

Lucrurile nu aveau cum să stea altfel şi datorită revenirii la normal, dar nu la acelaşi nivel, a vieţii portuare după Primul Război Mondial. În anul 1919, oraşul intrase în ritmul său normal de principal port al Munteniei, dar ororile războiului şi-au pus amprenta şi asupra vieţii portuare, iar în acest sens au fost trase semnale de alarmă pentru a se face toate eforturile posibile reclădirii instalaţiilor şi magaziilor din port. Pentru punerea rapidă în funcţiune a acestor magazii au fost făcute planuri precum cel al lui I. Ceylon. Planul din februarie 1919 a constat în atragerea de investitori particulari, pe motiv că aceştia sunt mai rapizi în aplicarea iniţiativelor[28].

Spre exemplu, în anul 1920 au intrat în portul Brăila 2.912 nave fluviale, care însumau un deplasament de aproximativ 800.000 de tone. La capitolul plecări s-au înregistrat 1.084 de vase ce au fost încărcate cu aproximativ 600.000 tone de produse. Numărul navelor maritime intrare fiind de 400 şi având un deplasament de peste 600.000 tone. Capitolul plecări a fost cu aproximativ 20% mai scăzut

---

[27] I. Ceylon, *Reclădirea magaziilor din port*, în „Expresul”, an XIV, nr. 40, marţi 19 februarie 1919, p. 1.

[28] „Făcând apel la creditul şi iniţiativa particulară, întotdeauna mai sprintenă şi evitând intervenţia Statului atât de greoaie şi angajată în present, două soluţiuni ne par mai practice, mai potrivite pentru rezolvarea problemei: 1. Avansarea fondurilor, de către o Bancă sau un consorţiu Bănci. 2. Creiearea unei societăţi generale de antrepozite […] Băncei creditoare i s’ ar da suficiente garanţii prin hipotecarea imobilelor în construcţie şi cesionarea sumelor ce ulterior s’ ar atribui pentru vechile magazii distruse […] Societatea antrepozitelor ce preconizăm ca o a doua soluţie ar fi societate anonimă, cu un capital social subscris”. Probleme reclădirii magaziilor din port şi mai ales a modernizări instalaţiilor afectat enorm activitatea economică în privinţa transportului naval. Aceste aspecte au făcut uzul unor cercetări frecvente şi care duc la concluzia unei retardări a zonei portuare brăilene ce ţine de nivelul sfârşitului de secol al XIX-lea, în *ibidem.*

ca cel al intrărilor[29]. La începutul perioadei interbelice funcţionau în portul Brăila numeroase societăţi de navigaţie şi agenţii de vapoare care asigurau mare parte din traficul de mărfuri. În anul 1922, au fost înregistrate 28 de agenţii de vapoare maritime şi 30 de birouri de expediţie[30].

În anii 1919-1922, lumea a început să-şi revină la normal, dar în noul context impus prevederile Congresului de Pace de la Paris şi de noile realităţi interbelice. Nu a făcut rabat de la acestea nici portul Brăila. Unul dintre cele mai importante centre de export din lume, înainte de prima conflagraţie mondială, a încercat un reviriment anterior situaţiei beligerante. Intervalul 1920-1922 a adus portul Brăila în încercarea de a reveni în prim planul exportului de cereale. Se constată, în cei trei ani, o medie anuala a exporturilor de cereale de 378.696 tone, cu mult sub media de peste 500.000 de tone anual înregistrată anterior războiului[31]. Mare parte din apatia cu care se desfăşurau activităţile în portul Brăila se datora şi extinderii ideilor comuniste în rândul muncitorimii, dar şi a negocierilor prelungite şi anevoioase în ceea ce priveşte nivelul salarial, numărul zilelor lucrătoare şi atragerea constituită de portul Constanţa şi transportarea cerealelor până acolo pe calea ferată.

Mare parte din ataşaţii diplomatici la Brăila a profitat de situaţia lor şi de faptul că erau fie reprezentanţi ai unor firme ce aveau ca obiect de activitate transportul pe apă ori chiar erau proprietarii unor astfel de societăţi comerciale, extrem de profitabile.

În anul 1922, se constată nemulţumiri în rândul muncitorilor portuari şi intense negocieri salariale între sindicatele care-i reprezentau şi armatori. Un prim caz supus atenţiei este cel de la finele lunii aprilie 1922. În ziua de 26, a acelei luni, *Uniunea Armatorilor* din România a hotărât să-i delege[32] „pe D-nii V. MENDL, B. BELLAFRONTE, MICH. DANIEL, V. HIOTTU şi M.

[29] Alexandru David, *Aspecte ale traficului naval derulat prin portul Brăila între anii 1920-1928*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi, seria XIX – istorie", an IV, nr. 5, 2005, p. 217.
[30] SJAN BR, fond *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila*, dosar 44/1922, f. 17; vezi anexa 5.
[31] Date statistice prezentate de Radu Portocală în *Activitatea portului şi docurilor Brăila în anii 1935/1936 faţă de anii precedenţi*, în „Analele Brăilei", an X, nr. 1, ianuarie-martie 1938, p. 46.
[32] SJAN BR, fond *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila* , dosar 19/1922, f. 1.

BOSCOFF de a se prezenta în numele Armatorilor la Prefectura Jud. Brăila în ziua de Joi, 27 Aprilie orele 9 a.m. invitaţi fiind de către Dl. Inspector Central al Ministerului Muncii şi Ocrotirilor Sociale"[33]. Scopul acestei întâlniri a fost fixarea nivelului salarial pentru fiecare meserie exercitată în zona portuară.

În acest scop, s-au semnat de către reprezentanţii agenţiilor de vapoare următoarele niveluri salariale lunare[34]: pentru remorchere: un căpitan pilot şi mecanic primea 3.325 de lei plus un spor de 20%, dacă deţinea brevete şi patente, secunzii şi mecanicii II 2.450 de lei plus un spor de 10% pentru aceleaşi acte ca şi principalul, un şef de echipa era remunerat cu 1.730 de lei etc. Cursele de noapte urmau să fie socotite „100% salariul de zi, iar pentru orele din port se vor socoti 50%, Duminicile dublu, nu şi sărbătorile"[35]. La capitolul şlepuri, salariile erau următoarele: un căpitan primea 1.925 de lei, iar un marinar 1.400 de lei. „De asemenea şlepurilor li se vor da ore de noapte se vor da ca şi la facerea şi desfacerea şchelei 300 lei"[36]. Se adăuga posibilitatea de negociere, în jurul sumei de 20 de lei sacul, pentru descărcarea vagoanelor de cereale. La tancurile maritime se adăugau la suma şlepurilor un plus de 40 de lei.

Cei desemnaţi să negocieze au fost reprezentanţii unor firme, dar îndeplineau şi funcţia de ataşaţi diplomatici ai unor state. Victor Mendl a fost, în anul 1922, consulul Suediei la Brăila şi rudă cu Alfred Mendl, reprezentantul Norvegiei la Brăila, ambii făcând parte dintr-o familie de evrei stabilită la Brăila în secolul al XIX-lea, care a avut preponderent ca domeniu de activitate deţinerea şi exploatarea terenurilor agricole din judeţul Brăila. Michel Boscoff a fost reprezentatul agenţiei de vapoare *Vuccino & Boscoff*. Cum reiese şi din titulatura societăţii, asociat a fost domnul Ch. Vuccino, viceconsul al Franţei la Brăila, după război şi până la sfârşitul anilor '20, când îl va succeda chiar M. Boscoff[37]. Semnăturile puse pe acest acord salarial sunt ale următorilor armatori şi societăţi: *Dunărea, S.R.D., Vuccino & Boscoff – soc. Franceză, Watson Youell, Serv. Maritim Român, Statatos, Calaugis, Troianos, Navig. Generală Română, Societatea Naţională de Navigaţie. Petru Levenoi,*

---

[33] *Ibidem.*
[34] *Ibidem*, f. 3.
[35] *Ibidem.*
[36] *Ibidem.*
[37] *Anuarul general al oraşului şi judeţului Brăila 1922*, Brăila, 1922, p. 97.

Matzuchis, Cerasimo Annos, Draifus, Radocovici, Dumitriu, Klaarsfeld, George Peretele, Soc. Granaria Italiana, Embiricos & CO. Brăila[38].

Drept răspuns la cererile trimise de către inspectoratul de muncă Brăila firmei *Theodoridi & Co,* reprezentatul acesteia a infirmat faptul că: „nici subsemnatul personal, şi nici firma Theodoridi & Co. al cărei titular sunt, nu posedă vase pe Dunăre, astfel încât nu pot da curs invitaţiunei Dvs. de a trimite un delegat al meu pentru a lua parte la şedinţa Dvs. de împăciuire”[39].

Ca reacţiei la cererile salariale considerate exagerate de către plătitori au început şi măsurile luate de patronat împotriva salariaţilor. O adresă a armatorului Georges Porto din data de 2 mai 1922, către Inspectoratul Muncii Brăila, atrage atenţia prin faptul că acesta solicita numele angajaţilor de pe vasele sale care l-au reclamat pentru mărirea salariului[40]. Societatea lui Georges Portolo, armator în Brăila, avea ca domeniul de activitate, aşa cum reiese din antetul folosit în actele emise de societatea sa, importul de carbon, agenţie de construcţii navale şi achiziţia de remorchere şi barje[41].

În lunile aprilie şi mai 1922, au existat numeroase conflicte de muncă în zona portului, datorate nevoii de exporturi de cereale păstrate peste an în magazii, şi în perspectiva obţinerii de către muncitori a unor tarife avantajoase pentru noul sezon care se apropria. Există, în acest sens, numeroase reclamaţii şi şedinţe de punere de acord în ceea ce priveşte nivelul salarial şi plata restanţelor datorate de angajatori muncitorilor portuari. La începutul lunii mai, agenţiile de vapoare împuterniceau societatea *Vuccino & Boscoff*, reprezentanta intereselor franceze în Brăila, „să ia parte […] cu depline puteri ca împuternicit – supleant la şedinţa de împăciuire ce va avea loc în ziua de Joi 4 Mai 1922 sub preşedinţia Dlui delegat al Ministerului Muncei”[42]. Societăţile care făceau acest lucru au fost:

[38] SJAN BR, fond *Inspectoratul regional al muncii Brăila*, dosar 19/1922, f. 4.

[39] Menţiunea lui Anton Theodoridi, proprietarul societăţii *Theodoridi & Co.,* privind nedeţinerea de vase pe Dunăre, în *ibidem,* f 32.

[40] „Domnule INSPECTOR, Bine-voiţi vă rog a-mi permite de a cerceta în tablourile aflătoare la Dvs. cari din personalul vaselor mele au reclamat pentru mărirea salariului”, în *ibidem,* f. 60.

[41] *Ibidem.*

[42] Împuternicirea a avut loc la data de 3 mai 1922 şi a venit ca răspuns la adresa Inspectoratului regional de Muncă Brăila, în *ibidem,* dosar 25/1922, f. 11.

Societatea Anonimă Română Watson & Youell, *Agenţie de vapoare*; *Theodoridi & Co; Agenzia del Lloyd Triestino Brăila*; *Kyriakides; Troianos Brothers*; *Marc Vuccino & Fils*; *Embiricos & Co*; *Nautilus, Maritimă Internaţională*; *Gattorno*[43].

O zi mai târziu, a sosit pe adresa Inspectoratului regional al Muncii Brăila, chiar în ziua în care aveau loc întrevederile, împuternicirea din partea altor companii care îşi desfăşurau activitatea în raza portului Brăila. Prin acest act, au fost împuternicite societăţile *Gattorno & Co., Theodoridi & Co*. şi *Troianos Bros* „pentru ca, direct sau prin mandatarii lor legali, să ia parte în numele nostru şi cu depline puteri la şedinţa de împăciuire ce va avea loc în ziua de Joi 4 Mai 1922 sub preşedinţia D-lui delegat al Ministerului Muncei”[44]. Această împuternicire poartă semnătura aceloraşi societăţi, care aveau să fie reprezentate de două părţi în conflictul lor cu muncitorii portuari, lucru des întâlnit în epocă. Odată ce sunt semnate de către aceleaşi societăţi, ambele împuterniciri, nu putem vorbi de o concurenţă între ele sau vreo influenţă din partea altcuiva.

În data de 8 mai, acelaşi an, au avut loc alte tratative între muncitorii portuari şi agenţiile de vapoare. Se cunoaşte acest aspect din adresa de împuternicirea lui Charles Vuccino de către societatea *Gattorno & Co*., datând din 7 mai 1922[45]. Pe 29 mai 1922 se adresa o împuternicire aceluiaşi Inspectorat al Muncii Brăila pe care reprezentanţii Guvernului nu-l luau în calcul, datorită nerespectării legislaţiei în vigoare, şi solicita un altul până la data de 31 mai[46].

Noii împuterniciţi pentru alegerea preşedintelui Comisiei de arbitraj din data de 31 mai 1922 au fost Paul Demetriade şi Jacques

---

[43] *Ibidem.*
[44] Adresa este datată 3 mai 1922 şi intrată la 4 mai în evidenţele adresantului, în *ibidem,* f. 16.
[45] *Ibidem,* f. 20.
[46] La 29 mai 1922, „J. Vuccino în numele firmei Vuccino & Boscoff, J. Schnell în numele firmei Troianos Brothers şi J. Fein în numele firmei Theodoridi & Co, împuterniciţii agenţiilor de vapoare din Brăila pentru tratativele de împăciuire cu muncitorii dockeri, numim prin prezenta pe Domnii Jacques Vuccino şi Johan Schnell ca arbitri şi pe Dl. Pascal Visin ca arbitru supleant ai agenţiilor de vapoare din localitate în arbitrajul aceluiaş diferend”. Adresa poartă însemnele de dezacord ale inspectorului şi menţiunile de refacere a împuternicirii conform legii, în *ibidem*, f. 34.

Vuccino[47]. Diferendele dintre cele două părţi au continuat până la finele lunii iulie 1922, când începea noul sezon de export bazat pe noua recoltă.

La 28 iulie 1922, Comisia de Arbitraj pentru conflictul de muncă dintre muncitorii docheri manufacturişti şi agenţiile de vapoare din portul Brăila a decis propunerea domnului Vuccino, din partea societăţilor, pentru acordarea unei majorări de 15% a nivelului salarial al lucrătorilor manuali din port. A fost acceptat de o parte dintre muncitori[48]. Tot aceeaşi hotărâre prevedea faptul că urmau să fie favorizaţi la angajare muncitorii sindicalişti în defavoarea celor neasociaţi în vreun sindicat. Au apărut, în consecinţă, nemulţumiri datorate faptului că între armatori şi liderii sindicali, trimişi la arbitraje, se putea realiza un cartel care să menţină scăzut nivelul salariilor. La aceste nemulţumiri se pot adăuga altele. Societăţile comerciale aveau capital străin, fiind reprezentanţe ale unor case străine, interesate de un nivel al preţurilor relativ scăzut, care ar fi adus un profit satisfăcător după vânzarea produselor în Occident. Cum multe dintre persoanele desemnate să negocieze erau reprezentanţi străini, în dublă calitate de agent diplomatic al unui stat străin şi interesat direct de profit, prin agenţiile de vapoare controlate, suspiciunile şi nemulţumirile, animate şi de scăderea exportului, nu i-au favorizat pe muncitori, care fiind destui, agenţiile aveau de unde alege la un preţ scăzut.

O altă practică, care a favorizat un câştig pentru societăţile comerciale, a fost legea care prevedea că pentru participarea la arbitraje, în conflictele de muncă, trebuiau ca acestea să fie reprezentate de către 3 persoane, separat pentru fiecare ramură a activităţii lor. În mai 1922, Inspectoratul de Muncă Brăila a trebui să le recunoască, în urma solicitării cartelului portuar, format din agenţiile de vapoare, importatori de cărbuni şi exportatori de cereale şi lemne[49]. Ar fi fost, în concluzie, 12 reprezentanţi vocali şi influenţi la arbitrajele de ordin salarial cu muncitorii.

---

[47] Conform adresei din data de 29 mai 1922, de care inspectoratul a luat act şi şi-a exprimat acordul o zi mai târziu, în *ibidem*, f. 35.

[48] *Ibidem*, ff. 96-98.

[49] „Cu referire la invitaţiunea Dvs. […] vă aducem la cunoştinţă următoarele: Ramurile de Comerţ: 1. Agenţii de vapoare, 2. Importatorii de cărbuni, 3. Exportatorii de lemne, 4. Casele de expediţii nu pot fi considerate ca întreprinderi similare, având fiecare activitatea sa cu totul diferită, astfel încât nu pot fi grupate la

În luna august, diferendele între muncitorii din port şi angajatori au reizbucnit. Pe 18 august 1922, Inspectoratul Brăila al Ministerului Muncii şi Ocrotirilor Sociale a adresat angajatorilor solicitarea de a-şi desemna reprezentanţii pentru ca „în ziua de 20 august 1922 ora 8 dimineaţa la sediul Inspectoratului Muncii din strada Plevnei 194 să aibă loc întâlnirea cu împuterniciţii muncitorilor Dockeri din portul Brăila”[50].

Încă din data de 15 august, societatea de navigaţie *Fraissinet* aducea la cunoştinţă faptul că negociase „cu o casă de export de scânduri, pe baza preţurilor actuale, încărcarea unui caric de 120 tone scânduri pe vaporul *HENRY FRAISINET* […] dar cerând muncitorilor să încarce această partidă, ei au cerut un preţ care întrece cu mult preţul legal”[51]. În consecinţă, încărcătura a rămas pe chei, iar vaporul *Henry Fraissinet*, fiind unul poştal, a avut de suferit, din cauza prejudiciilor aduse de tergiversarea procesului de încărcare. Sub semnătura[52] lui Charles Vuccino, societatea solicita Inspectoratului aplicarea legii. Pe 19, ale aceleaşi luni, firma *Fraissinet* a revenit cu o adresă[53] la Inspectoratul Muncii, prin care arăta că fiind constrânşi de: „respectarea transacţiei comerciale, de necesitatea bunei echilibrări a caricului si de necesitatea plecărei acestui vas (poştal) la data prevăzută” şi după ce au aşteptat, timp de două zile, rezolvarea conflictului de muncă, a fost nevoită să accepte cererile salariale ale muncitorilor. Astfel am acceptat „condiţiunile muncitorilor şi am plătit 750 Lei de vagon, în loc de Lei 450”. La acestea se adaugă şi dorinţa aceluiaşi Ch. Vuccino ca Inspectoratul să ţină cont de cele petrecute şi să ia măsurile de rigoare, conform prevederilor legale, plus dorinţa ca „prin toate mijloacele ce ne stau la îndemână să se păstreze ordinea în munca portului Brăila şi cu toate sacrificiile făcute suntem pentru a menţine această ordine,

---

un loc pentru a discuta revendicările muncitoreşti. Invitaţiunea Dvs. de a fi reprezentanţi, pentru toate aceste ramuri, numai de 4 delegaţi nu este deci în conformitate cu legea reglementărei conflictelor de muncă. Vă rugăm deci să binevoiţi a lua notă că în baza art. 10 din lege invocat de Dvs., vom trimite la şedinţă de Joi 4 crt. câte 3 împuterniciţi speciali, pentru fiecare din ramurile suszise absolut distincte”. La 4 mai 1922 inspectoratul a aprobat solicitarea ca fiind în conformitate cu legea, în *ibidem*, dosar 26/1922, f. 15.

[50] *Ibidem*, f. 16.

[51] *Ibidem*, f. 27.

[52] *Ibidem*, f. 28.

[53] *Ibidem*, f. 29.

suntem totuşi constrânşi de a ne supune la cerinţele acestor muncitori, şi aceasta contra stipulaţiilor Legei, care înlătură putinţa acestei eventualităţi”[54]. Lege care a fost încălcată, de multe ori, pentru a onora comenzile.

Revendicările muncitorilor din portul Brăila au ajuns, în luna august 1922, la un nivel de 220 de lei pe zi pentru un muncitor, care într-o echipă de 15 oameni trebuia să transporte din vagoane pe ambarcaţiuni cam 5–6 vagoane de cherestea, un vagon având cam 22 de metri cubi[55]. Cele mai importante societăţi care trimeteau acest memoriu au fost: *Fratelli Fratrineli*; *Foresta Română – Secţia de navigaţie Brăila*; *A. P. Calantzis*; *Intercontinentala*. Ele au întocmit o analiză a problemelor cu care se confrunta activitatea din portul Brăila, în ceea ce priveşte exportul de lemn. Se cunoaşte faptul că cel mai important centru de export al lemnului din România, chiar de dinainte de Primul Război Mondial, a fost Galaţii. În acest scop, aceste societăţi au realizat un tablou comparativ al nivelului salarial din cele două oraşe, plus solicitările Sindicatului Muncitorilor brăileni. În anul 1914, pentru „descărcarea unui vagon de 22 m.c. aşezat în stive de 2 vagoane orice distanţă şi bine acoperit la Galaţi se plătea 4 lei iar în anul 1922 suma ajunsese la 150 de lei în timp ce la Brăila se ofereau 200 de lei iar tariful sindicatului era de 300 de lei”[56]. Acelaşi memoriu menţionează şi aspecte privind numărul crescut de muncitori gălăţeni în acest domeniu şi faptul că mulţi dintre aceştia „se găsesc în cete care lucrează cu preţuri chiar mai reduse ca cele arătate în tariful de mai sus”[57].

Luna august 1922 a fost afectată din cauza aceloraşi probleme de reglementare şi aplicare a nivelului salarial şi cele 10 societăţi importatoare de cărbuni[58] din Brăila: *Watson & Youell*; *Theodoridi &*

[54] *Ibidem*, f. 30.
[55] *Ibidem*, f. 36.
[56] La cele redate mai sus se adaugă toate tarifele pentru fiecare tip de muncă executată de muncitori în descărcarea, manipularea şi încărcarea vaselor, în *ibidem*, f. 35.
[57] Se realizează o comparaţie între muncitorii din portul Brăila şi cei din Galaţi, care are menirea de a demonstra că din cauza solicitărilor exagerate ale brăilenilor are foarte mult de suferit această ramură economică în Brăila. În concluzie, pentru o mai bună dezvoltare a exporturilor de lemn din Brăila trebuiau ca muncitorii, în opinia societăţilor exportatoare, să scadă preţul cerut sub cel al vecinilor din aval, în *ibidem*, f. 35 verso.
[58] *Ibidem*, f. 40.

Cie; *M. Embiricos & Cie*; *Lascarides & Cie*; *N. G. Kyriakydes*; *Comptoir Anglo - Italo - Român*; *J. G. Matzoukis*; *Gattorno & Cie*; *Alfred Lowenbach* şi *Societatea de Navigaţiune Danubiană*. Acestea i-au delegat pe W. Kupfer de la *Watson & Youell*, pe I Fein de la *Theodoridi & Cie*. şi pe A. Dallas de societatea *Lascarides & Cie*. pentru ca „să se prezinte la Onor. Inspectoratul Muncei Brăila în vederea tranşărei conflictului existent cu muncitorii dockeri”[59].

Spre sfârşitul anului 1922, cele două părţi s-au pus de acord doar asupra datei la care să aibă loc noile negocieri salariale pentru anul 1923. S-a hotărât, în 17 noiembrie 1922, ca „pentru a numai lungi discuţiile contradictorii, părţile cad de acord ca noile tratative să înceapă a doua zi de Bobotează, adică la 7 Januarie 1923”[60]. Semnatarii acestei înţelegeri au fost domnii Gattorno şi Fain, din partea angajatorilor, Paul Demetriade, din partea Docurilor Brăila, Nicu Caspireschi, Vasile Pătraşcu şi Toma Mihăilescu, din partea muncitorilor. De remarcat a rămas poziţia inginerului Demetriade, care a afirmat că „dacă s-ar admite muncitorilor noi sporuri, Administraţia Docurilor n-ar mai putea acorda sporul neavând fonduri”[61], cu referire la cererile de acordare de sporuri crescute solicitate de reprezentanţii muncitorilor, fiind un semn clar al posibilităţilor financiare de care dispuneau docurile brăilene.

Spre deosebire de anul 1921, pe parcursul anului 1922 au intrat 475 de nave maritime faţă de 544 în anul precedent. Totalul încărcăturilor din 1922 a fost de 45.432, faţă de 17.574 în 1921. La capitolul ieşiri se înregistrează un recul în 1922, în comparaţie cu anul precedent. Au ieşit din portul Brăila 482 de vase maritime spre deosebire de cele 534 din anul precedent. Încărcătura ieşită prin Brăila însuma 701.319 tone, faţă de 940.225 tone în anul 1921[62]. România a importat în anul 1922 583.668 tone faţă de 615.415 tone

---

[59] *Ibidem.*

[60] Încercarea de punere de acord pentru un barem salarial până la finalul anului a căzut. Astfel, reprezentanţii muncitorilor din sindicate, printre care şi noul apărut *Dreptatea*, şi societăţile de navigaţie au hotărât doar data următoarelor discuţii. Având în vedere faptul că în spaţiul românesc sărbătorile sunt foarte importante, iar cu toţii trebuie să se bucure de ele, s-au amânat discuţiile, în *ibidem*, dosar 44/1922, ff. 20-21.

[61] *Ibidem.*

[62] Vasile T. Ciobanu, *Comentarii asupra activităţii portului şi docurilor Brăila între anii 1911-38. Concluzii pentru viitor*, în „Analele Brăilei”, an XII, nr. 1-2, ianuarie-iunie 1940, Brăila, p. 37.

în 1921. Ceea ce înseamnă că a plătit 12.325.366 de mii de lei, în comparaţie cu cele 12.145.405 de mii de lei din anul 1921. În anul 1921 s-a plătit pentru o tonă de marfă importată 19.735 lei, pentru ca în 1922 să se ajungă la suma de 21.117 lei[63]. Prin portul Brăila au fost importate în anul 1921 66.379 tone, 11% din importurile României, ca pe parcursul anului 1922 să se ajungă la doar 34.430 tone, 6%. În privinţa exportului se constată o tendinţă de înjumătăţire a cantităţilor. Pe parcursul anului 1922, au fost exportate prin Brăila 327.861 tone, 8% din totalul României, în comparaţie cu cele 671.527 tone, 14%, din anul 1921[64]. România exportase, în anul 1921, 2.713.138 tone, faţă 4.069.963 tone în următorul an. Valoarea exporturilor, în cei doi, a fost de 8.263.009 mii de lei în 1921 şi de 14.039.296 mii de lei în 1922. România a primit pentru o tonă de produse exportate în anul 1921 3.045 lei, ca să ajungă în anul 1922 la suma de 3.449 lei/tona exportată[65].

Aceste date conduc la ideea că prin portul Brăila au fost generate, la suma medie a României, venituri la export vamal în valoare de aproximativ 2 de miliarde de lei, ca în anul 1922 să se înregistreze câştiguri de 1,13 miliarde de lei. O scădere imensă pentru situaţia economică a portului Brăila şi a celor care îşi desfăşurau activitatea aici. Importurile prin Brăila au fost în valoare de 1,3 miliarde de lei în anul 1921 şi 727 de milioane de lei pe parcursul anului următor[66].

După cum am observat, cei mai interesaţi de dezvoltarea şi controlul comerţului la gurile Dunării, în primii ani de după Primul Război Mondial, au fost francezii. Prin implicarea lor directă în actele de arbitraj dintre muncitorii portuari şi autorităţi, aceştia au încercat să conducă porturile dunărene la statutul de „colonie a intereselor franceze”. Numărul crescut de litigii de muncă, în care apar numele celor care controlau comerţul şi viceconsulatul din Brăila, Vuccino şi Boscoff, este în strânsă legătură cu numărul de

---

[63] Sumele au fost calculate pe baza informaţiilor din *Anuarul statistic al României 1939-1940*, Bucureşti, 1940, p. 575.

[64] V.T. Ciobanu, *op. cit.*, p. 39.

[65] Date coroborate din B. Murgescu, *op. cit.*; *Anuarul Statistic al României pe anul 1922*; şi Victor Axenciuc, *Evoluţia economică a României. Cercetări statistico-istorice 1859-1947,* vol. III, *Monedă - credit - comerţ - finanţe publice*, Bucureşti, 2000.

[66] Sumele sunt calculate pe baza mediei anuale pe ţară.

vase sub pavilion francez sosite în porturile Dunării maritime. În anul 1914 au intrat 55 de vase maritime franceze şi au ieşit din portul Brăila 93 de vase. Ca în anii 1921 şi 1922, cei ai apariţiei societăţii franceze de navigaţie pe Dunăre, să se înregistreze o creştere destul de considerabilă, dată fiind refacerea rapidă a flotei comerciale franceze după război. Capturarea navelor germane a făcut ca *Société Française de Navigation Danubienne* să controleze, alături de flota britanică, sectorul administrat de către CED. Au intrat 157 de vase franceze în anul 1921, ca în 1922 această cifră să scadă la 80. La capitolul ieşiri, se înregistrează 125 în anul 1921 şi 124 un an mai târziu[67].

Înainte de prima conflagraţie mondială, se importau în medie din Franţa 14.396 de tone, 1,44% din totalul României, care reprezenta 30.548 de mii de lei, 5,8% din totalul României[68]. Pe parcursul anilor 1920-1924, media a fost de 32.617 tone importate din Franţa, 5,38%, pentru 1,35 de miliarde de lei. Datele statistice aferente anului 1922 indică un import de 29.673 de tone, 5%, pentru o contravaloare de 727,5 de milioane de lei, 5,9%. Cu mult mai puţin comparativ cu anul precedent, când România importase din Franţa 51.221 tone, 8,32%, pentru 1,65 de miliarde de lei, 13,61%.[69]

România a exportat în medie, între 1911-1915, către Franţa 246.485 tone, 6,55%, pentru 37.852 de mii de lei, 6,25%. Balanţa comercială ,dintre export şi import, fa fost pe plus pentru România, 7.304 de mii de lei[70]. Media exportului românesc către Franţa pentru intervalul 1920-1924 a fost de 223.746 tone, 6,22%, pentru 1,32 miliarde de lei, 8,4%. Aceste date conduc la o balanţă comercială negativă în raporturile comerciale româno-franceze, de „doar” 30,6 milioane de lei[71]. Pe parcursul anului 1922, România a exporta către Franţa 261.749 tone de mărfuri, 6,43%, pentru un total de 1,35 miliarde de lei, 9,65%; date care indică o balanţă economică pozitivă pentru România, de peste 627 de milioane de lei. În comparaţie, în

---

[67] *Anuarul Statistic al României pe anul 1929*, Bucureşti, 1929, pp. 376-378.

[68] Media calculată este cea pe anii 1911-1915, vezi *Comerţul Exterior al Românie 1929-1930*, Bucureşti, 1931, p. 483; şi Victor Axenciuc, *op. cit.*

[69] *Ibidem.*

[70] *Ibidem.*

[71] România şi-a menţinut parcursul de a importa mai puţin decât exportă, dar pe preţuri cu mult mai mari faţă de propriile exporturi. Un asemenea caz se înregistrează şi în raporturile comerciale dintre România şi Franţa.

anul 1921, România a exportat către Franţa mărfuri în cantitate de 219.589 tone, 8%, pentru 728 de milioane de lei, 8,82%. Balanţa economică a României cu Franţa fiind negativă, de peste 924 de milioane de lei[72]. Principalele produse româneşti exportate către piaţa franceză au fost cerealele, de aici şi frecventele implicări consulare în viaţa economică portuară şi în dorinţa de a stabili preţuri cât mai mici la exportul românesc şi la tarifele percepute de muncitori (n.n.).

În anul 1923, datorită unei conjuncturi favorabile, prilejuite de faptul că Iugoslavia şi-a deviat exportul de cereale spre porturilor româneşti, pentru a fi transbordate de pe şlepuri pe vapoare, tranzitul a crescut. Au intrat pe parcursul acestui an 3.854 de vase fluviale şi 1.330 străine, adică un total de 5.184 nave fluviale. Dintre navele fluviale intrare, 2.219 au fost încărcate cu mărfuri ce însumau 252.071 de tone, iar 2965 de nave aveau lest. Au fost transportate de către navele româneşti 364.878 tone, 754 de tone de cereale şi 245.886,389 de tone ce constituiau diverse mărfuri, în comparaţie cu cele de provenienţă străină, care au dispus de 272.316,812 tone cereale şi 6.185,028 de tone mărfuri diverse. Numărul de vase fluviale care au părăsit portul Brăila a fost în anul 1923 de 3.805 sub pavilion românesc şi 1.298 străine, doar 662 dintre ele au părăsit portul cu mărfuri la bord, aproximativ 100.000 de tone. Diferenţa dintre transportul de cereale, de către vasele româneşti şi cele străine, era de peste 30.000.000 de tone în favoarea celor aflate sub pavilion străin. La capitolul alte mărfuri, se observă 21.851.474 de tone transportate de navele româneşti şi 1.435.419 de tone de către cele străine[73].

Un număr de 504 vase maritime au intrat pe parcursul acestui an în portul Brăila. Dintre acestea, 462 au fost străine şi au dispus de un deplasament de 1.073.210 de tone. Vapoarele aparţinând altor state, care au ieşit din portul Brăila, au transportat 837.079,617 tone de cereale şi 84.594,160 tone de mărfuri diverse şi putem afirma că navele străine au controlat şi au fost esenţiale pentru existenţa relaţiilor economice în portului Brăila. Se constată o preluare de 10% din traficul general de către portul Brăila, faţă de 40% înainte de război[74].

---

[72] *Comerţul Exterior al Românie 1929-1930*, Bucureşti, 1931, p. 483.
[73] Alexandru David, *op. cit.*, pp. 219-220.
[74] *Ibidem.*

Sub preşedinţia judecătorului Al. St. Georgescu, la 13 octombrie 1923, a avut loc judecarea arbitrajului privind conflictul de muncă dintre muncitorii cârmaci şi marinarii de pe şlepuri cu patronii şi armatorii de asemenea ambarcaţiuni[75]. Din partea salariaţilor s-au prezentat în instanţă domnii Coman der Octav Nedelcu şi Anastase Svoronos, conform împuternicirii reglementate de articolul 17 din legea conflictelor colective de muncă. Cealaltă parte nu a fost prezentă. Jacques Corbu, viitorul viceconsul al Marii Britanii[76], şi D. Vretos au lipsit, la fel şi supleanţii. Conform articolului 24, din legea conflictelor de muncă, neparticiparea uneia dintre părţi dă posibilitatea judecătorului să fie cel care dă decizia după ce consultă partea participantă, decizia fiind valabilă pentru ambele părţi. Se „decide majorarea salariilor cu 50% şi respectarea tuturor celor stipulate în procesul verbal din 8 Iulie 1922 în punctele aşa cum arată acestora cărora s-au ivit conflicte şi cari sunt mai sus specificate - cu menţiunea că şi plata gradaţiilor să se facă lunar odată cu plata salariilor, cu sancţiunea că atunci când una din părţi nu va respecta această hotărâre, litigiul va fi diferit Justiţiei conform dreptului comun. Hotărârea de faţă este obligatorie pentru ambele părţi, împreună cu celelalte stipulaţiuni neconstatate din procesul verbal cu data de 8 Iulie 1922 având efectul unui contract colectiv de muncă, pe periodul de timp de la 25 Iunie 1923 - 25 Iunie 1924, rămânând în vigoare după expirarea termenului dacă părţile nu o denunţă”[77]. Deciziile luate au fost reglementate de arbitrajul din 8 iulie 1922 şi solicitate de reprezentanţii muncitorilor chiar şi în timpul procesului. Datorită nesusţinerii punctului lor de vedere şi a documentelor semnate cu un an în urma, decizia a fost de partea muncitorilor. În consecinţă, preţurile au crescut semnificativ iar cei defavorizaţi au fost neparticipanţii la negocieri şi cei care cumpărau mărfurile transportate de aceste societăţi.

În noiembrie 1922, erau înregistrate în registrele Inspectoratului de Muncă Brăila un număr de 28 de agenţii de vapoare maritime şi 30 de birouri de expediţie care activau în portul Brăila, funcţionarea

---

75 SJAN BR, fond *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila*, dosar 18/1923, ff. 19-20.
76 *Anuarul economic al municipiului Brăila pe anul 1933*, p. 93.
77 *Ibidem.*

acestora fiind afectată de deciziile prezentate mai sus[78]. Atunci când J. Corbu şi D. Vretos au făcut (probabil) jocurile cuiva, neparticiparea din alte motive nefiind justificată, iar la acestea se adaugă faptul că J. Corbu a fost ataşatul diplomatic al Londrei la Brăila, nu aduce în discuţie incapacitatea acestuia de a lua decizii cheie.

Pe parcursul anului 1925, au avut loc tratative între muncitorii rujari nesindicalizaţi cu agenţiile de vapoare: *Fraissinet*, *Watson & Youell*, şi *Theodorid*i din Brăila. Munca rujarilor consta în nivelarea grânelor încărcate în vrac, în vederea umplerii golurilor. Astfel încât, capacitatea magaziei să fie utilizată la maximum şi încărcătura să nu se poată deplasa în timpul navigaţiei.

La începutul lunii mai, nemulţumirile muncitorilor rujari nesindicalizaţi din portul Brăila au început să prindă contur. Pe 7 mai 1925 apare în evidenţa Inspectoratului Muncii Brăila un memoriu adresat de lucrătorii „Rujari afară din Sindicat către Onor Ministerul Muncei Ocrotirilor sociale et Onor. Căpitănia Portului Brăila şi Agenţiile Maritime”[79]. Inspectorul central Tuffli a dat curs cererii rujarilor brăileni şi a fixat pentru data de 11 mai, ora 17 la sediul Inspectoratului din strada C. Iancu (fostă Roşie) nr. 2, o întrevedere cu armatorii, după ce, în prealabil, trebuiau să expedieze numele delegaţilor împuterniciţi[80]. Acelaşi inspector a adresat şi domnilor Jacques Vuccino (reprezentantul *Fraissinet*), C. Kenaskis (*Watson & Youell*) şi L. Fein (de la *Theodoridi*), solicitarea de a-şi trimite reprezentanţi la acea întrevedere cu muncitorii rujari[81]. Delegaţi din partea muncitorilor au fost desemnaţi 6 lucrători: Ştefan Constantin,

---

[78] SJAN BR, fond *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila*, dosar 44/1922, ff. 17-18.

[79] „Sub-semnaţii lucrători Rujari din portul Brăila în număr de ∗ nesindicalizaţi [∗ *Memoriul* a fost semnat, pe verso, de 38 de persoane] […] vă rugăm să bine-voiţi a dispune să ni se acorde un spor peste preţurile stabilite de Onor. Ministerul Muncei […] faţă de scumpirea excesivă ce se prezinte în toate cele ale vieţei şi independent de orice” lasă la aprecierea angajatorilor şi Inspectoratului nivelul cuantumului. „Sindicatele Muncitoreşti unelte de presiune şi de scopuri de interes personal” Iar de aceea au solicitat o întrevedere cu armatorii şi agenţiile de vapoare din Brăila. Document existent în *ibidem*, dosar 30/1925, f. 1.

[80] *Ibidem*, f. 2.

[81] *Ibidem*, f. 3.

Nicu Chefaliadis, Orlău Ioan, Dumitrescu Tudose, Christea Coman şi Tudorii Taţandri[82].

Conform procesului verbal întocmit la data de 11 mai 1925, la tratative s-au prezentat doar 3 persoane. Au fost prezenţi doi reprezentanţi ai muncitorilor (Ştefan Constantin şi N. Chefalidis) şi delegatul căpităniei portului (căpitanul Popa). În acest context, subinspectorul Vernescu, delegat să medieze această cauză, a hotărât să amâne tratativele pentru joi 14 mai, ora 17[83]. Tot Vernescu a fost cel care a purtat corespondenţă în următoarele zile cu cele două părţi, pentru ca în data de 14 mai să aibă loc întrevederea pentru a se pune de acord[84]. Hotărârea luată, în data de 14 mai, a constat în majorarea salariului[85] de 440 de lei/zi cu 30 de lei. Cei 38 de petenţi „au beneficiat de un câştig simţitor" obţinut de la reprezentanţii caselor occidentale[86].

Intervalul de linişte în viaţa portuară brăileană a fost scurt. În 20 mai, acelaşi an, aceleaşi părţi au fost implicate într-un proces similar de cereri de mărire a salariului muncitorilor rujari.[87] Termenul pentru confruntare a fost fixat pentru data de 26 mai 1925, la ora 17. Agenţiile prin reprezentanţii lor Ch. Vuccino şi L. Fein nu au întrunit condiţiile legale. În acest sens, autorităţile au fixat noul termen la care agenţiile să-şi poate trimite reprezentanţi la discuţii[88]. În acelaşi timp, muncitorii rujari nesindicalizaţi din portul Brăila au cerut Inspectoratului muncii din localitate recunoaşterea profesiunii lor şi dreptul de a fi singurii care au voie să o practice, fără a mai exista, în afară, de ei alte persoane care să practice această meserie pe lângă

---

[82] *Ibidem*, ff. 4-5.

[83] Procesul verbal prevede faptul că amânarea a avut loc doar fiindcă armatorii nu s-au prezentat, nu şi fiindcă nu au fost prezenţi toţi delegaţii muncitorilor rujari nesindicalizaţi, în *ibidem*, f. 6.

[84] *Ibidem*, ff. 7-8.

[85] Conform documentului „*Formular A* pentru anunţarea conflictelor colective de muncă" semnat de inspectorul central Tuffli: „Părţile au căzut de acord cu instanţa. ___ elementul patronal a oferit un spor de lei 30 la suma de 440 lei pe zi pe care o primeau muncitorii, delegaţii muncitorilor au acceptat".

[86] *Ibidem.*

[87] Părţile implicate în acest nou conflict de muncă, au fost aceleaşi agenţii de vapoare şi case de comerţ: Fraissinet şi Theodoridi. Printre împuterniciţi se găsesc: Charles Vuccino şi L. Fein, din partea societăţilor, şi Ştefan Constantin, T. Tzantzandri etc. din partea muncitorilor, în *ibidem*, f. 10.

[88] *Ibidem.*

altele[89]. În sprijinul celor afirmate de către muncitorii rujari, Căpitănia Portului Brăila „în virtutea art. 30 din Legea de Organizare a Marinei Militare, motivat de cererea D-lui Nico Kefalitis, din 25 Mai 1925, prin care cerea un certificat în care să se arate că muncitorii notaţi în cererea sus zisă sunt de profesiune muncitori rujari, înscrişi la Căpitănie, având în vedere registrul de înscrierea muncitorilor, certificăm că numiţii mai jos notaţi, se găsesc înscrişi la Căpitănie şi funcţionează în port recunoscuţi de noi ca muncitori rujari de profesiune”[90]. În acest mod, au fost rezolvate o parte din doleanţele muncitorilor rujari de a numai avea concurenţă neloială şi un nivel salarial redus. Rujarii trebuiau să obţină şi din partea agenţiilor de vapoare o recunoaştere pe măsură a muncii lor.

Procesul verbal al şedinţei din 26 mai 1925, privind punerea de acord asupra unui nou barem salarial pentru muncitorii rujari din portul Brăila, a adus faţă în faţă pe împuterniciţii agenţiilor de vapoare[91] şi pe muncitorii rujari brăileni, acum recunoscuţi ca parte distinctă în port. Delegaţii muncitorilor au cerut majorarea salariului de la 440 de lei/zi la suma de 500 de lei/zi, în timp ce patronii au oferit doar 460 lei. Astfel „în urma discuţiilor urmate părţile cad de

---

[89] „Noi subscrisii exercitând profesiunea muncei de rujari, în acest port, ne am văzut siliţi de a ne retrage din cauza ca să evităm exploatarea, adică „OM CĂTRE OM LA MUNCă” faţă de Statutul Uniunei cuprins la art. 3, si care ne a determinat pe noi ca astăzi să fim cu desăvârşire retraşi din Sindicat şi conduşi dela sine prin noi înşine Secţiunea „RUJARI” în număr de 54. Rugăm pe D-voastre şi pe Dmnii. patroni ai Agenţiilor de vapoare să admite recunoaşterea noastră ca persoane cu deplină cunoştintă în această branşă şi fără altă ocupaţiune sau serviciu de cât numai asupra acestui branşe pe care o exercităm, ca muncitori în portul Brăila şi ca persoane speciale în această branşă de „RUJAR” din care ne am selecţionat în anul 1922. Cerem […] să fim recunoscuţi de Dv. precum şi Onr. Căpitania Portului Brăila faţă de acele persoane care profesionează aceasta muncă seriorizând tabloul prin modul ca: ocupând diferite întreprinderi şi servicii în afara de această branşă a muncei. Şi de aceea solicitam ca şi acele persoane care exercită alte servicii să fie excluse cu desăvârşire din aceasta branşă care au căutat să ne exploateze pe noi”. Documentul este semnat de reprezentanţii muncitorilor şi cuprinde 54 de nume care trebuie recunoscute ca având profesiunea de „rujar”, în *ibidem*, f. 11.

[90] În listă apar 55 de nume, cu unul mai mult faţă de tabelul prezentat de rujari. Acest certificat a venit ca o nevoie în înlăturarea concurenţei neloiale din port, dar care, după cum vom vedea, crescuse exportul în celelalte porturi de la Dunărea de Jos, în *ibidem*, f. 12.

[91] Conform împuternicirii din 20 mai 1925, agenţiile de vapoare i-au delegat pe: A . L. Gattorno de la societatea omonimă, pe Ch. Vuccino de la Fraissinet şi pe Fein de la societatea Theodoridi, în *ibidem*, f. 13.

acord la suma de lei 470 pe zi. Iar delegaţii muncitorilor îşi iau obligaţia ca toţi muncitorii rujari în număr de 55 cuprinşi în certificatul eliberat … să lucreze ori de câte ori va fi nevoie, nelăsând pe Dnii patroni în suferinţă"[92]. Termenul de la care a intrat în vigoare această înţelegere a fost 1 iunie, acel an, şi momentan tensiunile şi divergenţele salariale dintre agenţiile de vapoare, reprezentate, multe dintre ele, chiar de ataşatul diplomatic şi muncitorii din port, care erau de toate naţionalităţile.

La fel ca-n primii ani de după război, portul Brăila a suferit de lovituri proprii care au avut repercusiuni directe în ceea ce priveşte traficul şi schimburile economice. Printre problemele care au măcinat lumea portuară brăileană, şi implicit pe reprezentanţii agenţiilor de vapoare şi al birourilor de expediţie, a fost utilizarea, după modelul secolului al XIX-lea, a muncii manuale în detrimentul utilajelor. Se adaugă şi alte probleme cum ar fi tarifele crescute ale CED pentru dragările, necesare şi reglementate prin tratatele internaţionale, ale adâncimii de la gura braţului Sulina. S-a întâmplat ca de multe ori mărfurile să fie transportate cu şlepurile până la Sulina şi apoi transferate pe vase maritime. Adâncimea minimă recomandată fiind de 24 de picioare (ft.), 7,31 m, lucru pe care CED nu l-a respectat întocmai în fiecare an. În primii ani de după război, se poate vorbi de valori situate între 20 şi 24 ft., ca în anii 1923 să fie de 17 ft., în 1924 doar 13 ft. şi între 1925 şi 1928 să varieze de la 14 ft. în primăvara lui 1926, la 25 ft. în 1928. Blocarea Dunării de către sloiurile de gheaţă a fost o altă dificultate resimţită de navigatori, muncitorii portuari şi angajatorii lor. Chiar dacă şi porturile Galaţi şi Reni se confruntau cu probleme ce ţineau de nivelul taxelor, al infrastructurii portuare, România pierzând foarte mult din lipsa investiţiilor în utilaje moderne şi limitând factorul uman, s-au mai adăugat cerinţele uşor exagerate ale muncitorilor brăileni de a avea venituri considerabil mai mari faţă de concurenţă. Trebuie spus şi un alt aspect, de care au ţinut cont societăţile comerciale, a fost posibilitatea negocierii cu muncitorii din Galaţi, Reni şi Constanţa, a unor tarife mai mici faţă de cele stabilite prin lege. O astfel de concurenţă neloială şi faptul că Brăila nu era ajutată de căi de comunicaţii terestre, bine dezvoltate, a condus la un declin

[92] *Ibidem,* f. 14.

semnificativ faţă de perioada anterioară Primului Război Mondial, comparaţiile cu anul 1911 neavându-şi rostul[93].

Comerţul exterior al României din anul 1925 a contabilizat un import de 899.925 tone de mărfuri pentru un preţ de aproximativ 30 de miliarde de lei. În timp ce, exportul s-a ridicat la 4.663.892 tone, însumând aproximativ 29 de miliarde de lei. Ceea ce înseamnă o balanţă negativă de aproximativ 800 de milioane de lei[94]. Pe parcursul anului 1925 au intrat în portul Brăila 464 de vase maritime, cele care contează cel mai mult în comerţul exterior, şi au ieşit 463 de bastimente, din care 40 fără încărcătură. Tonajul vaselor intrate a fost de 67.376 tone, iar a celor ieşite de 950.038 tone. Pe parcursul anului 1925 a intrat un număr impresionant de nave pe Dunăre. Dintre acestea, cele mai multe au fost: austriece (1.882 – toate fluviale), elene (1.589, din care 451 maritime), englezeşti (345, din care 331 maritime), franceze (859, din care 141 maritime), germane (742, din care 142 maritime), italiene (554, din care maritime 354), olandeze (285, din care 115 maritime) etc. La capitolul ieşiri, numărul a fost cu mult mai mare. Cele mai active nave ieşite de pe Dunăre s-au aflat sub următoarele pavilioane: austriac (1.854, toate fluviale), elen (1.582, din care 452 maritime), englez (346, din care 328 maritime), francez (873, din care 140 maritime), german (716, din care 140 maritime), italian (562, din care 358 maritime) şi olandez (283, din care 113 maritime)[95].

Radu Portocală sintetiza excelent problemele legate de muncitorimea brăileană din port şi necesitatea mecanizării acestui segment: „Organizarea raţională a muncii portului Brăila este o problemă de cea mai urgentă necesitate. Politica Sindicatelor profesionale socialiste tinde la monopolizarea mişcării portului, de către munca manuală, concepţia autorităţilor urmăreşte monopolizarea prin munca mecanică. Evident că ambele sisteme, fiind exagerate, sunt greşite. Cele două feluri distincte de necesare, fiindcă au particularităţi neasimilabile. Munca mecanică prezintă

---

93 Date preluate din statisticile realizate de Radu Portocală, în *Evoluţia negoţului internaţional al Brăilei. Probleme economice regionale*, în „Analele Brăilei”, an I, nr. 2-3, martie-iunie 1929, pp. 54-68; şi Alexandru David, în *op. cit.*, pp. 224-228.

94 Date confruntate între V. Axenciuc, *op. cit.*; *Anuarele Statistice ale României* şi *Comerţul Exterior al României*, din perioada interbelică.

95 Conform *Anuarului Statistic al României pe anul 1925*, Bucureşti, 1926, pp. 166-167.

superiorităţi incontestabile de intenzitate şi durată, ea rezolvă mai metodic şi mai ieftin, cantităţile prea mari. Dar munca manuală execută lucrări de cari e incapabilă cea dintâi. Astfel, ea singură aplicabilă în manipularea mărfurilor variate, în munca pe distanţe neregulate şi interioare, dar cu deosebire de munca de specialitate <rujăritul cerealelor, stivuitul mărfurilor, arimatul cărbunilor, etc.> […] În acest sistem, singurul pe care-l cred efectiv şi radical, s' ar întemeia o societate anonimă potrivit sistemului comercializărilor, între Stat, exportatori – importatori – capitalişti şi muncitori. Aportul Statului ar consta în imobile şi utilajul portului, al particularilor în capital, iar al muncitorilor, cari ar trebui selecţionaţi, în muncă" [96].

Contradicţiile între noile metode de lucru în port, expuse mai sus de Radu Portocală, şi soluţiile ce trebuiau aplicate pentru rezolvarea acestor chestiuni vin să întărească conştiinţa publică şi să rezume traiectoria descendentă în care se afla lumea portului Brăila, un univers prea ocupat de arbitraje şi obţineri de foloase economice, sporite uşor, practicând metode cu mult depăşite de realităţile şi capacitatea de adaptare a concurenţei.

Muncitorii din port au încercat să pună presiune asupra angajatorilor prin acordarea de interviuri în presă. La începutul anului 1927, cotidianul „Cuvântul" prezenta „Suferinţele muncitorilor din port"[97], o scrisoare primită la redacţie din partea muncitorilor din portul Brăila. Mulţi dintre cei care au semnat această scrisoare au fost implicaţi şi în alte divergenţe între angajatori şi rujari. La acea vreme „în rândurile muncitorimei domnea în adevăr agitaţie: dar această agitaţie provine din cauza conducătorilor cari vor primi tiranie să ne încă tuşeze toate drepturile. Muncitorii rujari organizaţi în sindicat, s' au retras din Uniune". Nici o lege nu-i obliga să se alieze la sindicate şi nici să îmbrăţişeze ideile socialiste. Tot aici se discută de o tentativă de diversiune a comuniştilor din Brăila. Semnatarii scrisorii vorbesc de elemente agitatoare care ar fi pătrunsă în sediul sindicatului şi ar fi creat agitaţie după care l-au atacat, pe strada Galaţi, pe muncitorul rujar Gheorghe Corbeanu. Corbeanu se retrăsese din sindicat şi nu

---

[96] Fragmentul a fost redat pentru a sublinia dincolo de realităţile, foarte bine exprimate de autor, faptul că acesta, în ciuda mandatului de primar al oraşului Brăila, între anii 1922 şi 1925, şi de membru al 3 guverne la sfârşitul anilor '30, nu a reuşit să aplice la rezolvarea lor. În Radu Portocală, *op. cit.*, p. 59.

[97] „Cuvântul", an VIII, nr. 13, Brăila, joi 20 ianuarie 1927, p. 1.

era în asentimentul acelor elemente[98]. Agenţia de vapoare Theodoridi s-a confruntat şi cu un naufragiu care a afectat substanţial veniturile societăţii[99]. Pe 27 ianuarie 1927, vasul *Sava*, aflat sub pavilion italian, a eşuat pe nisipul de lângă satul Mamaia. Vaporul venea din Sulina şi transporta cereale.

România a importat în anul 1927 1.008.069 tone de mărfuri pentru un preţ total de 33 de miliarde de lei. Exportul a reprezentat un total de 7.337.087 tone pentru 38 de miliarde de lei, ceea ce a condus o balanţă comercială pozitivă de aproximativ 4,25 de milioane de lei. Dar trebuie ţinut cont de faptul că o tonă de mărfuri româneşti exportate valora de 7 ori mai puţin decât o tonă importată[100]. Spre exemplu, România a exportat în anul 1927 cereale şi derivate ale acestora în cantitate de 3 milioane de tone pentru 19 milioane de lei, dar a şi importat asemenea produse în valoare de 426 de mii de lei, aproximativ 24 de tone[101]. Pe parcursul anului 1927 au intrat în portul brăilean 447 de vase, din care 331 deşerte, aducând cu ele 46.038 tone de produse necesare pieţei româneşti. Au părăsit portul Brăila, pe parcursul aceluiaşi an, 449 de vase, din care 30 deşerte, ducând cu ele 914.024 tone de produse[102]. Importul vamal prin portul Brăila a fost de „doar” 51.990 de tone, 5% din totalul României, iar exportul s-a ridicat la 722.296 de tone, 10%[103].

La începutul anilor 1930, România s-a aflat în postura detronării uni rege (Mihai), minor şi aflat sub regenţă, şi proclamarea ca monarh a lui Carol al II-lea. Încă de la început, acesta din urmă şi-a manifestat dorinţa instaurării unui regim autoritar al cărui prim solist să fie. Dorinţa Majestăţii Sale a devenit practică la începutul anului 1938. Până atunci, Regatul României a încercat să caute ori i s-au dat drept modele mai multe sisteme politice europene. Italia fascistă a lui Mussolini a constituit, de abia în vremea dictaturii regale, un model. Dar până atunci ataşaţii diplomatici străini din România au încercat

---

98 Se pare că ziarul „Curierul” ar fi prezentat eronat diversiunea de la Sindicatul muncitorilor portuari, din relatările muncitorilor rezultă că acest lucru ar fi fost premeditat, în *ibidem*.

99 *Naufragiul unui vapor*, în „Cuvântul”, an VIII, nr. 15, Brăila, 22 ianuarie 1927, p. 1.

100 Vezi *Anuarele Statistice ale României* şi *Comerţul Exterior al României* din această perioadă.

101 *Comerţul exterior al României în anul 1927*, Bucureşti, 1928, p. 3.

102 V.T. Ciobanu, *op. cit*., p. 37.

103 *Ibidem*, p. 39.

atragerea unor factori decizionali de partea modelului fascist, fie doar şi prin prezentarea măsurilor întreprinse de adepţii lui Mussolini în Peninsulă.

În 9 ianuarie 1930, viceconsulul regent al Italiei la Brăila a expediat directorului Biroului Muncii Brăila un exemplar din nr. 10 al publicaţiei italiene „Feuille d' Informations Corporatives", varianta în limba franceză[104]. Din câte se pare, relaţiile dintre cele două părţi erau destul de cordiale, aşa că partea italiană a încercat atragerea la noul model implementat în Italia. La 30 ianuarie, acelaşi an, Viceconsulatul Italiei revine pentru aceleaşi rugăminţi de rezolvarea ale unor chestiuni nemenţionate în documente, dar de care aveau cunoştinţă cele două părţi, plus un nou număr din aceeaşi publicaţie de propagandă[105]. Pe 24 februarie, a fost expediată aceleaşi instituţii un exemplar din cartea *Le contract de travail des journalistes* a lui Ermanno Amicucci[106]. Numărul din ianuarie 1930 al „Feuille d' Informations Corporatives" a fost trimis la 3 martie 1930, dată la care, directorul Biroului Muncii semnează pe această adresă hotărârea de a da curs cererilor necunoscute de noi, formulate anterior[107].

Propaganda şi încercarea de a obţine anumite avantaje din partea funcţionarului român au continuat. Pe 12 martie 1930, acelaşi regent al Viceconsulatului Italiei la Brăila a alăturat cererii saleşi 5 exemplare din „Le contrôle sur l' exportation italienne des pommes de terre". Din luna martie 1930, noul viceconsul titular al Italiei la Brăila a fost Vicenzo Gulli. Acesta din urmă, a adresat în 31 martie 1930 directorului Corporaţiei Meseriaşilor o solicitare a chestiunilor amintite cu altă ocazie, dar continua cu bună pricepere expedierea de

[104] Publicaţia a fost editată la Roma în noiembrie 1929 şi cuprindea: actele legislative, reformele din domeniul agriculturii, activitatea sindicatelor corporatiste etc. realizate de fascişti. Atât adresa regentului cât şi publicaţia se găsesc în SJAN Brăila, fond *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila*, dosar 12/1930, ff. 3-13.

[105] Se expediază acum nr. 11-12, din decembrie 1929. Din sumarul acestuia enumerăm: *Bilanţul activităţii sindicatelor corporatiste pe anul 1929,* activitatea legislativă, activitatea sindicatelor corporatiste, activitatea instituţiilor de cultură din Italia etc., în *ibidem*, ff. 14-21.

[106] Cartea lui Ermanno Amicucci nu a fost găsită ca făcând parte din acest fond aflat la SJAN BR, în comparaţie cu pagini existente ale celorlalte publicaţii amintite, în *ibidem*, f. 29.

[107] *Ibidem*, ff. 30-34.

materiale cu caracter propagandistic.[108] Vicenzo Gulli a cerut în 3 noiembrie 1930 „domnului Inspector al Muncii Regiunea a V-a informaţii privind condiţiile de lucru pe diverse ramuri, rata şomajului şi alte date asemănătoare”[109], aceasta fiind o ultimă tentativă în acel an pentru propagarea de idei fasciste, dar şi un preambul la informaţiile din presă. Cotidienele locale abundau de informaţii privind criza din portul Brăila. Cotidianul „Expresul” prezenta succint o anchetă[110]. Redactorii expuneau situaţia deplorabilă la care au fost supuşi muncitorii locali şi cât a avut de suferit comerţul local. Problemele constau în nemulţumirile salariale ale muncitorilor, care erau specializaţi doar pentru această muncă, spre deosebire de portul Galaţi, unde pentru munci similare erau întrebuinţaţi chiar şi simpli ţărani. Ca răspuns la problema muncitorească, în decembrie 1930, guvernul l-a desemnat pe subsecretarul de stat Virgil Potârcă (de la Ministerul de Agricultură şi Domenii) să discute cu autorităţile locale şi cu reprezentanţii muncitorilor mijloacele de aplanare a situaţiei existente[111].

[108] La această dată a fost alăturată solicitării nr. 2 din publicaţia „Feuille d' informations corporatives”, în *ibidem,* ff. 61-72.

[109] „Cu onoare vă rog să binevoiţi a-mi da informaţiuni asupra condiţiunilor actuale de lucru, costul manoperei în diferite ramuri (Industrial, comerciale, agricol, etc.) precum şi în privinţa şomajului, proporţia sa în raport cu manopera şi alte informaţiuni de felul acesta”. Inspectorul a cerut subalternilor să se dea curs cererii lui Gulli, în *ibidem,* f. 162.

[110] „Am rugat pe delegaţii muncitorilor manuali: Petre Apostol, Roman Ioan şi Ilie Chiriac, să ne spună câteva din nevoile grupului pe care îl conduc. Interlocutorii noştri încep a ne spune că contractele colective, încheiate cu casele comerciale, expiră la 1 Decembrie. - Actualmente, în baza acestor contracte - zic ei - ni se plăteşte câte 450 lei de vagon, cărat din magazie în căruţe şi din căruţe în vapor. Ni s' a spus că, comercianţii cerealişti intenţionează, ca după expirarea contractelor colective, să ne scadă preţul cu 25%, sub pretext că, munca este prea scumpă şi că, diferenţa ce vor obţine-o dela noi să fie întrebuinţată la majorarea preţurilor cerealelor. Noi avem în sindicatul nostru, înscrişi, 620 muncitori şi cu munca, se face prin rotaţie, pe echipe revenindu-ne la câte două săptămâni, câteva vagoane, nu putem accepta reducerea preţurilor de manipulare […] Un muncitor nu câştigă astăzi nici 70-80 lei pe zi […] Comercianţii locali, ne tot spun, că la Galaţi, munca este mai eftină cu 25% decât cea dela Brăila. Dar trebuie să se ştie că la Galaţi munca nu se face cu muncitori de profesie, ci cu plugari cari n' au ce face, aduşi de cine ştie unde […]” în *Munca în portul Brăila*, în „Expresul”, an XXV, nr. 410 (seria IV), Brăila, duminică 12 octombrie 1930, p. 1.

[111] „Pe peronul gărei, se aflau, pentru întâmpinare, d. Avesalom, prefectul judeţului, d. Ionel Marinescu, prefect administrativ, d. Mihail Pantely, preşedintele Camerei de comerţ, d. Florian Cristescu, chestorul municipiului, d. I. Berceanu, etc.” […] A

Interesele Italiei din anul 1930 au venit pe fondul unui import românesc de produse italiene în cantitate de 3.837 de tone, 4,77% din totalul importurile româneşti, în valoare de 1,8 miliarde de lei, 7,92%. Exportul românesc către Italia s-a ridicat la valori de 3,67 miliarde de lei, 12,88% din exportul românesc, adică 1.260.742 de tone, 13,68%[112]. Italia se afla la concurenţă cu celelalte state componente ale CED şi cu Germania, care îşi revenea după război, şi cu grecii, cărăuşii lumii pe apă. Se justifică astfel mişcările masive de propagandă fascistă în cadrul funcţionarilor români prin intermediul şi sub stricta supraveghere a viceconsulatul italian din localitate.

În 1933 au loc întruniri pentru stabilirea numărului de echipe de docheri care urmau să lucreze într-un schimb la activităţile de transportare şi încărcare a vaselor. La aceste şedinţe au participat şi reprezentanţii agenţiilor de vapoare, cărbuni şi cherestea, care deţineau şi titluri de reprezentanţi diplomatici. În urma şedinţei din 24 februarie 1933, agenţiile de vapoare *Lloyd Trestino, Gattorno S.A.R., George Besi* etc., au solicitat ca vasele poştale şi cele de linie ce veneau în portul Brăila să dispună, conform articolului 8 din regulamentul legii organizării muncii în porturi, de o singură echipă aparte specializată pentru toate şi care să facă toate operaţiunile necesare de „descărcare, încărcare, transbordare şi manipularea mărfurilor generale care ar reprezenta singura soluţie pentru o mai bună executare şi desvoltare a acestor activităţi în portul Brăila”[113].

urmat ceaiul la ora 9 la cofetăria „Palace” după care s-au prezentat la negocieri. „Au luat parte la această consfătuire şi d-nii. D. Vârnav, Tufli, inspector a muncei, comandor Muhuţu, Luciliu Oprean, preşedintele Camerei de agricultură, C. Grupper, A Draculis, Witzling şi un însemnat număr de cerealişti şi muncitori […] La urmă s’a hotărât ca să se facă un memoriu în care se vor expune doleanţele cerealiştilor şi muncitorilor şi totodată cerând desfiinţarea asoc. muncitoreşti şi înfiinţarea unui birou oficial pentru distribuirea muncii în port”. Nici după două zile datele prezentate nu au fost mai concludente şi dătătoare de speranţă pentru revigorarea activităţii economice brăilene. Materiale detaliate în presa vremii ce aduc iar în atenţie nume de ataşaţi diplomatici precum Grupper. Vezi *Guvernul şi problema muncitorească la Brăila*, în „ Expresul”, an XXV, nr. 460 (seria IV), Brăila, vineri 12 decembrie 1930, p. 3; şi nr. 462, duminică 14 decembrie 1930, p. 1.

[112] *Comerţul exterior al României în anii 1929-1930*, Bucureşti, 1932, p. 4.

[113] „Buletinul Comisiunilor de muncă din porturile României”, an II, nr. 1-12, Brăila, 1933, pp. 3-4.

Comisiunea după ce s-a mai consultat cu d-nii Gattorni şi Besi[114], a hotărât ca să se formeze „2 echipe separate pe specialităţi de muncă repartizându-le astfel: una pentru operaţiunile de descărcări de cărbuni şi încărcări de cherestea, iar cealaltă pentru mărfurile generale, urmând ca ambele echipe să uzeze de sistemul adaptat şi până în prezent cu repartizarea produsului între aceştia pe bază de paralâc”[115].

Acest gen de întrevederi a continuat pe tot parcursul anului 1933. Ele au avut în centrul atenţie stabilirea echipelor şi negocierile privind nivelul salarial alocat orelor suplimentare efectuate. În acest sens, comisiile întrunite – din care făceau parte pe lângă patroni, muncitori şi reprezentanţii Inspectoratului de muncă şi Paul Demetriad (directorul Docurilor Brăila) – au trebuit să reglementeze aducerea de muncitori necalificaţi după ora 17 pentru efectuarea rapidă a transbordării surplusului de produse[116].

Reprezentantul agenţiei de vapoare *Vuccino & Boscoff* era în anul 1933, conform actelor întocmite pentru Direcţia Generală a Vămilor, Michel Boscoff, cetăţean francez şi totodată viceconsulul acestui stat în Brăila, reprezentanta „casei franceze *Louis Dreyfus & Cie*”[117]. Cum domnii Vuccino şi Boscoff, asociaţii acestei societăţi, nu erau cetăţeni români şi nu deţineau vase, George Luca,

---

[114] Besi este familia de greci-macedoneni din care Germania şi-a numit reprezentantul diplomatic la Brăila, pe Jean Bessi (uneori apare şi sub numele de Jonny Besi).

[115] Comisia „decide: Toţi muncitorii docheri vor fi împărţiţi pe echipe de 20-25 muncitori, separat pentru mărfurile generale, cărbuni şi cherestea. Munca se va împărţi de Biroul muncii prin rotaţie pe echipe şi pe categorie de muncă: mărfuri generale, cărbuni şi cherestea. Dacă echipele de la una din aceste categorii de muncă nu sunt suficiente pentru efectuarea muncii, Biroul muncii va repartiza echipele de la celelalte categorii de muncă, iar dacă şi acestea nu sunt suficiente, se va recurge la muncitorii de port disponibili şi apoi la flotanţi. Plata şi angajarea muncii se va face numai prin Biroul muncii, ajutat de conducătorii celor 3 categorii de muncă. Muncitorii docheri vor avea un delegat permanent la Biroul muncii şi 3 conducători de muncă pentru fiecare categorie, adică unul pentru cherestea, al doilea pentru cărbuni şi al treilea pentru mărfuri generale”. Paralâcul urma să fie reglementat de către Comisia muncii iar până pe 27 februarie muncitorii docheri urmau să depune numele muncitorilor înscrişi pe echipe, în *ibidem*, p. 4.

[116] Sunt prevăzute de „oficiosul” Camerei de Muncă mai multe documente care atestă întâlniri pentru rezolvarea acestor chestiuni. De fiecare dată se vorbeşte şi de punctul de vedere al reprezentanţilor agenţiilor de vapoare şi caselor de comerţ, aceeaşi patroni ce reprezentau şi interesele altor state, în *ibidem*, pp. 10-28.

[117] SJAN BR, colecţia *Agenţii de vapoare Brăila*, dosar 10/1933, f. 1.

administratorul regional vamal, a respins cererea depusă de aceştia: „Agenţia Comercială şi Maritimă Franceză pe Dunăre *Vuccino şi Boscoff* din Brăila, ce dispunea de sucursale la Galaţi şi Brăila nu îndeplineşte condiţiunile pretinse de art. 21 punctul II din legea vămilor, de a putea obţine autorizaţia, să îndeplinească formalităţile şi a face operaţiuni vamale pe lângă vama Brăila întrucât nu face dovada, că este proprietară de vase, sau vase închiriate sau are reprezentanţi şi nu prezintă avizul prealabil al Camerei de Comerţ şi Industrie […] nu pot îndeplini formalităţile vamale astfel că, trebuie să aibă împuterniciţi ne naţionalitate română”[118]. Cu toate acestea, agenţia de vapoare *Vuccino & Boscoff*, cu sediul în Brăila, str. Portului nr.17, a deţinut un certificat emis de Registrul Comerţului prin care a putut să-şi desfăşoare fără activitatea fără vreun impediment[119].

Activitatea economică a firmei ce reprezenta interesele franceze la gurile Dunării consta, conform declaraţiilor oferite de reprezentanţii acesteia, în „operaţiunile legate de cele 15-20 vapoare pe an, în toate porturile”[120]. Pentru a funcţiona conform legilor în vigoare, Direcţiunea Vămilor a pus în vedere firmei *Vuccino & Boscoff* ca pe lângă actele prevăzute de art. 21 din lege trebuia să achite integral sau în 6 rate lunare egale suma de 300.000 de lei, reprezentând garanţia după care îşi putea primi autorizaţia[121], iar astfel: „În conformitate cu dispoziţiunile Onor. Direcţiunii Generale a Vămilor Nr. 210587/933 se făcea cunoscut că s’ a acordat autorizaţia prevăzută de art. 21 din Legea Vămilor, ca Agenţie de Vapoare”[122].

România a importat în anul 1933 o cantitate de produse de 466.962 tone, care a valorat 11,7 miliarde de lei. Exportul românesc s-a ridicat la 8.777.30 tone şi a generat venituri de circa 14 miliarde

---

[118] *Ibidem*, f. 2.

[119] „Susnumita societate îndeplineşte formalităţile ca agent de vapoare, manifeste şi conosamente, numai pentru vapoare ce sosesc Societăţii Louys Dreyfus & Co. Drept care i s’ a eliberat prezentul certificat”, în *ibidem*, ff. 3-4.

[120] Declaraţia dată în ziua de 24 septembrie 1933 de către M. Boscoff, viceconsulul Franţei la Brăila, chiar pe o hârtie cu antetul viceconsulatului, sub care au fost trecute cele ale agenţiei de vapoare şi respectiva declaraţie, în *ibidem*, f. 6.

[121] Înştiinţarea Serviciului Administrativ de la Direcţiunea Vămilor din cadrul Ministerului Finanţelor, din data de 4 octombrie 1933, în care se mai solicita şi situaţia datoriilor acestei societăţi, în *ibidem*, f. 10.

[122] *Ibidem*, f. 19.

de lei, ducând la o balanţă comercială pozitivă a României, cu toate că o tonă exportă de aceasta a valorat cât jumătate de tonă importată. Prin portul Brăila au intrat pe parcursul anului 1933 448 de vase maritime, din care 273 fără încărcătură, aducând 218.820 de tone şi au ieşit 450 de vase maritime, 58 deşerte, însumând 1.340.937 de tone[123]. Comerţul exterior al portului Brăila din anul 1933 s-a ridicat la 188.417 tone importate, 40% din totalul României, şi 675.182 tone exportate, 7%. Pentru moment se constata o reorientare a portului Brăila către importuri, element care a creat un climat propice dezvoltării intereselor naziste, fasciste şi franco-engleze.

Importurile româneşti de produse englezeşti s-a ridicat la 10,76% din cantitatea totală importată de România şi la 14,85% din valoarea totală plătită pentru mărfurile intrate în ţară. Franţa a reprezentat „doar" 5,51% la cantităţi importate şi 10,55% la valoarea importului, Germania 13,77% la cantitate şi 18,57 la valoare, iar Italia 6,13% din cantitatea totală importată şi 10,53% din valoarea totală a importurilor României[124]. Exporturile României către Anglia au reprezentat 14,76% din totalul cantităţii exportate şi 15,4% din valoare, în vreme ce exporturile către Franţa au fost de 11,11% din cantitate şi de 12,37% din valoare, 6,18% respectiv 10,60%, iar cele ale Italiei de 12,69% din valoare şi de 9,17% din valoarea totală exportată de România[125].

Reprezentantul diplomatic al Poloniei de la sfârşitul deceniului patru controla societatea *Theodoridi S.A.R.*, având ca obiect de activitate reprezentarea societăţilor: *Armament Deppi S.A Anver*s, *Pr. Philipacopoulos*, *Belgian Cself Company S.A Anvers*. Sediul firmei din Brăila a fost situat pe strada Împărat Traian, la nr. 8. Agenţia a beneficiat şi de sucursale în Galaţi, Bucureşti, Sulina, Constanţa şi Constantinopol[126]. Spre deosebire de omologii săi francezi, Anton Theodoridi a primit încă de la început autorizaţia din partea Direcţiei Vămilor şi a Camerei de Comerţ şi Industrie Brăila. Trebuie specificat faptul că Anton Theodoridi deţinea cetăţenia română, dispunea de colaboratori români şi achitase la începutul lunii octombrie taxele privind garanţia. Conform datelor existente,

[123] V.T. Ciobanu, *op. cit*., p. 37.
[124] *Comerţul exterior al României în anul 1933*, Bucureşti, 1934, p. 7.
[125] *Ibidem.*
[126] SJAN BR, colecţia *Agenţii de vapoare Brăila*, dosar 13/1933, ff. 1-11; şi Ioan Munteanu, *Stradele Brăilei*, vol. II, Brăila, 2009, pp. 106-107.

societăţii *Theodoridi*, care avea ca obiect de activitate şi armamentul, i-a fost verificat ultima dată un vapor, *Spiridon* în mai 1934[127].

Interesele economice ale Cehoslovaciei la Brăila au fost apărate de către Heinerich Braun, cetăţean român din 21 februarie 1919[128]. Societatea pe care o deţinea Braun a fost una individuală, înregistrată în registrul de firme individuale în 11 iunie 1913. Firma a avut ca obiect de activitate comerţul de birou de expediţie, era sediul a fost situat în strada Mistiilor[129]. H. Braun a funcţionat, din 1913 şi până în 1 octombrie 1933, ca expeditor vamal conform legilor. În 19 ianuarie 1934, ca rezultat al cererii efectuate de Braun, pentru a-şi putea continua activitatea, i s-a dat un răspuns favorabil, dar sub obligaţia de a plăti cele 13 rate lunare reglementate de art. 21 din Legea Vămilor[130]. Pe 17 ianuarie 1935, Braun a fost înştiinţat de Direcţiunea Vămilor că autorizaţia de vămuire individuală i s-a ridicat iar garanţia i se va returna[131]. În iulie 1938, H. Braun a fost invitat pentru ca să poată continua activitatea pe lângă un birou de expediţie, să prezinte actele legalizate[132]. În toată această perioadă statul cehoslovac a deţinut o societate oficială de navigaţie pe Dunăre, *Cehoslovaca*.

Familia Besi (uneori apare şi Bessi), de origine elenă, a fost una dintre reprezentantele intereselor germane la Brăila. La conducerea Viceconsulatului german pe parcursul anilor ’30 s-a aflat Jean

---

[127] *Ibidem*, ff. 13-14.

[128] „Prin ordonanţa de Încetăţenire cu No. 19 pronunţată de acest Tribunal în ziua de 21 Februarie 1919, s’a acordat cetăţenia română d-lui HAIM zis HEINRICH BRAUN, de ani 45, de religie mozaică, născut în Brăila în luna Maiu 1874, de profesie comerciant, domiciliat în Brăila B-dul Carol No. 70, soţiei sale FEIGHE zisă FANY BRAUN născută GRUNBERG, precum şi copiilor săi Marcel de ani 12 şi Leontina de ani 7, cu domiciliul sus arătat”, în *ibidem*, dosar 17/1933, f. 3.

[129] *Ibidem*, f. 2.

[130] *Ibidem*, ff. 15-19.

[131] „Avem onoarea a vă comunica că, Direcţiunea Vămilor, prin ordinul No. 314.260 din 17 Ianuarie 935 ne face cunoscut, că pe baza deciziei Ministeriale No. 107.807/934, v’ a ridicat autorizaţia de vămuire, în mod individual, de pe lângă această vamă, restituidu-vi-se garanţia”. Se pare că activitatea consulului Cehoslovaciei a fost mai degrabă de supravieţuire şi nicidecum o afacere prosperă, în *ibidem*, f. 23.

[132] „Vă invităm a pune în vederea D-lui H. Braun, fost expeditor, că pentru a putea lucra pe lângă un birou de expediţie, trebuie să ne depună procura legalizată şi celelalte acte cerute de art. 21 l. v. pentru procurişti”, în *ibidem*, ff. 25-26.

Besi[133]. Această agenţie de vapoare a fost reprezentanta în portul Brăila companiilor: *Deutsche Levant – Linie Hamburg, Atlas Levant – Linie Bremen, Hamburg – Amerika Linie Hamburg, Norddeutscher Lloyd, Bremen, Schuldt Orient – Linie, Hamburg, Svenska Orient –* Liniean, *Goteborg*[134]. Reprezentantul agenţiei, care dispunea de filiale şi la Galaţi şi Constanţa, a fost George Besi, iar unul dintre fiii acestuia a deţinut atribuţiile de consul al Germaniei din anul 1930. Prin această societate autorităţile germane au încercat să constituie o alternativă şi un impediment în coasta agenţiilor franceze şi engleze. Relatările despre agenţia *Bessi & Fii* au fost mai reduse ca cele despre cea franceză.

Între aceste societăţi străine au existat chiar şi schimburi de personal, ca să numai vorbim despre demersuri comerciale. Pe 4 aprilie 1933, *G. & F. Grupper S.A – Comision şi exportator de cereale* adresa Inspectoratului Muncii Brăila o adresă prin care anunţa un schimb de personal între această societate şi cea aflată sub influenţă franceză[135]. În aranjarea rapidă a lucrurilor, doamna Marii Ch. Vuccino a declarat că îl are drept angajat pe cârmaciul Valentino Raizis şi că roagă a i se viza carnetul de muncă pentru a trece la firma controlată de cetăţeanul român, de origine etnică evreu, Grupper[136].

Mişcările de nemulţumire din porturile României au atras atenţia guvernanţilor şi pe parcursul anului 1934. Cotidianul local brăilean „Cuvântul" prezenta publicului demersul ministerului muncii pe lângă cel al comunicaţiilor pentru a acorda atenţie muncii manuale din porturi şi a nu creşte rata şomajului[137]. În şedinţa din 30 iunie

---

133 Informaţiile privind originea etnică şi cetăţenia acestora provin din f. 1 a dosarului 26/1934 din colecţia *Agenţii de Vapoare Brăila*. Document greşit arhivat, deoarece această filă nu corespunde deloc cu documentele acestui dosar. Ele ar fi fost indicat să fie prezente în dosarul 28/1934, care păstrează actele societăţii *George Besi şi Fii S.A.*

134 SJAN BR, Colecţia *Agenţii de Vapoare Brăila*, dosar 28/1934, f. 1.

135 „Urmând a angaja în serviciul nostru pe dl. Valentinos Raizis, în calitate de căpitan pe şlepul „MARIA T."proprietatea d-ne Marie Ch. Vuccino, şlep pe care îl deţinem cu chirie, - cu onoare vă rugăm să binevoiţi a dispune vizarea livretului de libera exercitare a profesiei No. 04215, aparţinând susnumitului." În SJAN BR, fond *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila*, dosar 14/1933, f. 16.

136 Conrad Grupper a deţinut funcţie de consul al statului Panama la Brăila în a doua jumătate a anilor '30, în *ibidem*, f. 382.

137 „Cuvântul", an XV, nr. 22, Brăila, vineri 26 ianuarie 1934, p. 4.

1934, agenţiile de vapoare *Gattorno S.A.R.*, *Agenţiile de Vapoare Unite S.A.R.*, *Watson & Youell S.A.R.*, *Intercontinentala Maritima S.A.* şi *George Besi* au primit un răspuns din partea comisiei Inspectoratului Regional de Muncă Brăila. Prin aceasta a fost reglementat faptul că se „consideră liberă munca de epistat de covertă în sensul ca să rămână la dispoziţia agenţiilor de vapoare”, urmând ca epistaţii de covertă să treacă la muncitorii rujari „cu dreptul de a presta muncă de epistat în cazul când vor fi aleşi în acest scop de agenţiile de vapoare”[138].

Importul României în anul 1934 a fost de 635.868 de tone, pentru care s-au achitat 13,2 miliarde de lei, în timp ce exportul s-a ridicat la 8.854.096 de tone, aproximativ 13,6 miliarde de lei. Balanţa comercială a fost pozitivă, 447 de milioane de lei, dar o tonă de produse româneşti a valorat de aproape 12 ori mai puţin comparativ cu una importată[139].

Principalele state care au întreprins comerţ cu România au fost: Anglia, Franţa, Germania, Italia, Grecia, Cehoslovacia, Belgia şi Italia. Marea Britanie a exportat în România produse care au reprezentat 10,66% din cantitatea importată de România şi 16,25% din valoarea acestora, în timp ce exportul românesc către Anglia a reprezentat 10,59% din totalul cantităţilor şi 10% din valoarea acestora. Franţa a constituit 9,16% din totalul cantităţilor importate de România şi 11% din cel al valorilor. România a exportat către Franţa un procent de 9,42% din totalul cantităţilor exportate de ea şi de 9,68% din cel al valorilor. Germania a exportat mărfuri în România care au constituit 8,83% din totalul cantităţilor şi de 15,5% din cel al valorilor. Exportul românesc către Germania a fost de 8,95% din totalul cantităţilor şi de 16,38% din cel al valorilor financiare. Importul românesc de produse italiene a fost de 3,5% din totalul cantităţilor importate de România şi de 7,34% din cel al valorilor plătite. România a exportat în Italia 11,94% din totalul cantităţilor vândute altor state şi de 7,74% din cel al valorilor exportate[140]. Cele mai exportate produse româneşti au fost cerealele şi petrolul.

---

[138] „Buletinul comisiunilor de muncă din porturile României”, an III, nr. 1-6, ianuarie-iunie 1934, p. 19.
[139] *Comerţul exterior al României în anul 1934*, Bucureşti, 1935, p. 7; şi V. Axenciuc, *op. cit*.
[140] *Ibidem*, p. 7.

În anul 1934, au intrat în portul Brăila 305 vase maritime, din care 152 deşerte, cu o cantitate de 159.157 tone şi au ieşit din portul Brăila un total de 304 nave maritime, din care 27 fără încărcătură, cu un tonaj total de 758.195 tone[141]. Comerţul exterior vamal al portului Brăila arată un import de 118.965 tone, 18% din totalul României, şi un export de 393.676 tone, 4%[142]. Cele mai importate produse prin portul Brăila pe parcursul anilor 1934-1935 au fost cele din fierărie şi oţel (58.457 tone), cărbuni (29.542 tone) şi orez (19.950 tone)[143]. La capitolul exporturi, cele mai bine vândute produse româneşti au fost cerealele (orz –109.170 tone şi porumbul – 127.517 tone)[144].

Pe parcursul anului 1935 au fost semnalate aceleaşi discuţii privind existenţa vătafilor şi epistaţilor din port. În epoca, aceştia nu au fost priviţi cu ochi buni de niciuna din părţile contractoare. Se considera că aceşti paznici alegeau, în funcţie de interesele proprii, muncitorii care urmau să lucreze în ziua respectivă, prejudiciind atât pe muncitorii care nu le intrau în joc cât şi pe armatori, care nu beneficiau de cea mai bună mână de lucru. S-au încercat tot felul de strategii regulamentare pentru eliminarea acestor neregularităţi. În 2 iulie 1935, pe lângă sentinţa dată în cazul petiţiei liderului muncitorilor manuali Anghel Panait, care solicita, în contradicţie cu delegatul muncitorilor elevatorişti, D. Rahoveanu, o cotă parte din munca întreprinsă de elevatorişti, s-a judecat şi cazul muncitorilor angajaţi de Grupper[145]. Pe ordinea de zi a fost şi soluţionarea raportului agentului de port Şerban Gheorghe, care a solicitat judecare cazului în care Grupper a apelat la muncitorii Lascu Alexandru, Petre Ivanciuc şi Constantin Marin zis Velcu prin

---

141 V.T. Ciobanu, *op. cit*, p. 37.
142 *Ibidem*, p. 39.
143 Paul Demetriad, *Activitatea porturilor şi docurilor Brăila în perioada 1 aprilie 1934 - 31 martie 1935, faţă de activitatea anilor precedenţi*, în „Analele Brăilei”, an VII, nr. 1, ianuarie-martie 1935, p. 59.
144 *Ibidem* p. 60.
145 „Având în vedere pe dealtă partă că pretenţiunea muncitorilor manuali de a li se acorda 1-10 vagoane din muncile din specialitatea elevatoarelor urmează a fi respinsă, dat fiindcă descărcarea cerealelor din şlepuri în vapoare de mare şi viceversa se execută mult mai rapid cu elevatorul decât cu braţele; iar în al doilea rând cheltuielile în plus ca, facerea schelei, chirie saci şi cantar, garanţia la firma Salmanowitz fiind mai mare ca la elevatoare (se scade risipa, un epistat în plus şi un vătaf)”. Se pare că autorităţile au început să înţeleagă nevoia utilizării utilajelor în detrimentul muncii manuale. În „Buletinul comisiunilor de muncă din porturile României”, an IV, nr. 7-9, iulie-septembrie 1935, pp. 3-4.

intermediul asistentului de cereale Isidor Aurbach şi Nicolae Roşca, comerciant din Făurei, pentru încărcarea a două vagoane de rapiţă din curăţitorul Grupper în vagoane. Acestă activitate „nu a fost declarată la biroul muncii conform art. 47 din regulamentul legii pentru organizarea muncii în porturi”[146]. Muncitorii au fost prejudiciaţi de un tarif normal, iar statul de plata taxelor. Cert este faptul că atât Isidor Aurbach cât şi Roşca Nicolae au fost declaraţi vinovaţi pentru încălcarea legii, conform art. 7 din legea pentru organizarea muncii în porturi şi art. 48 din regulamentul ei de aplicare[147]. Nu se cunoaşte faptul concret că însuşi Conrad Grupper ar fi solicitat angajaţilor săi contractarea unor muncitori dincolo de prevederile legale în scopul obţinerii unor beneficii, dar cu toate acestea, implicarea unui vas ce-i aparţinea a fost o pată pe activitatea sa.

Grupper a mai fost implicat în anii 1934-1935 într-un proces care privea transportul orzului de la depozite la vasele din port. Dumitru Pelea, delegat al muncitorilor manuali din portul Brăila, a făcut recurs la sentinţa pronunţată de comisia muncii din portul Brăila în mai 1934 cu privire la procedurile legale de transport a orzului de la curăţătorie în raza portului. S-a decis că apelul făcut de Dumitru Pletea, delegat al muncitorilor manuali din portul Brăila, cu petiţia înregistrată la No. 122/934 în contra deciziunii No. 92 din 7 Mai 1934, pronunţată de comisiunea muncii portului Brăila şi „reformează în parte deciziunea apelată în ce priveşte punctul 1, considerându-se ca muncă de port transportul mărfii din vagoane, căruţe, arioae şi stive la magazia curăţitorului şi în consecinţă ea urmează să se efectueze de către muncitorii permanenţi înscrişi la Căpitănia portului, pe baza principiului rotaţiei”[148]. Recursul făcut de către societăţile intimate, de mai sus, nu a avut succes, sentinţa dată

[146] *Ibidem*, p. 4.

[147] „Art. 7 - Este cu desăvârşire oprit angajarea muncii prin intermediul vătafilor (antreprenori de muncă). Oricine va angaja munca în porturi, direct sau indirect, prin vătafi (antreprenori de muncă), se va pedepsi cu amendă de la 5.000 lei la 50.000 lei”, în *ibidem*, pp. 5- 6.

[148] Sentinţa a reglementat această ramură a transportului de orz prelucrat de la magazii în spre port. Sector economic în care alături de societăţile *Portera*, *Rizeria Română* şi comerciantul C. A. Cristescu mai activa şi o firmă cu numele de *G. & F. Grupper*, a familiei consulului statului Panama. Vezi „Buletinul comisiunilor de muncă din porturile României”, an IV, nr. 10-12, octombrie-decembrie 1935, pp. 69-76.

fiindu-le nefavorabilă şi au fost obligaţi să plătească drept cheltuieli de judecată suma de 2.000 de lei[149].

România a importat pe parcursul anului 1935 533.268 tone, cu o valoare de 10,8 miliarde de lei, faţă de anul precedent în care importurile s-au situat la 635.868 tone şi pentru care s-au achitat 13,2 miliarde de lei. Exporturile României pe anul 1935 au fost în cantitate de 9.276.009 tone şi la un preţ de 16,7 miliarde de lei, faţă de cele 8.854.096 tone exportate în anul 1934 pe o valoare de 13,6 miliarde de lei[150].

Reclamaţia muncitorului lopătar divers Vodă Haralambie din 1936, prin care îl denunţa pe Gherasim Pappadat, delegatul acestor muncitori lopătari diverşi, că nu distribuia munca conform legilor în vigoare, ce priveau selecţia şi rotaţia muncitorilor la activităţile din port[151]. Cu toate că în zilele de 23 şi 24 martie 1936, revizorul Vasilache de la firma *Louis Dreyfus*, la solicitarea pârâtului G. Pappadatos, i-a repartizat pe muncitorii Rudolf Dais şi Bercu Ghidale la o muncă ce avea loc la paioalele (hambarele) din interiorul unui vapor al societăţii franceze, comisia de muncă din Brăila a respins cererea depusă Vodă Haralambie. Instanţa a a ajuns la concluzia că muncă prestată de aceştia nu ţine de spaţiul portului şi implicit de aria de decizie a Inspectoratului Muncii Brăila[152].

În 1936, România a importat 630.443 tone pentru o valoare de 12,6 miliarde de lei şi a exportat produse în cantitate de 10.548.913

---

149 *Ibidem*, p. 90.

150 *Anuarul statistic al României 1939-1940*, Bucureşti, 1940, p. 575; şi V. Axenciuc, *op. cit*.

151 „Buletinul comisiunilor de muncă din porturile României”, an V, nr. 4-9, aprilie-septembrie 1936, pp. 3-4.

152 „Având în vedere că din declaraţiile martorilor audiaţi se constată că ei au efectuat munca numai în interiorul vaporului la paioale (hambare) atât dimineaţa cât şi după amiaza. Muncile din interiorul hambarelor vapoarelor plutitoare, nu sunt munci de port conf. art. 2 din Legea pentru organizarea muncii in porturi, pentru a executa prin sistemul de rotaţie de muncitorii permanenţi înscrişi la Căpitănia portului, casele comerciale având dreptul a angaja la aceste munci, muncitorii de încredere. Simpla intervenţie a delegatului Gherasim Papadat de ase repartiza la muncile de încredere ale firmei Louis Dreyfus muncitori lopătari diverşi dela rotaţie, nu poate constitui o culpă în sarcina sa”. Firma franceză *Louis Dreyfus* a fost reprezentată în portul Brăila de către *Vuccino & Boscoff*, societatea celor doi viceconsuli interbelici ai Franţei la Brăila, în *ibidem*.

tone pentru care s-au încasat 21,7 miliarde de lei[153]. Pe parcursul anului 1936, au intrat în portul Brăila 476 de vase maritime, dintre acestea 311 au fost deşerte, cu o încărcătură de 97.921 de tone. Au ieşit în acel an 477 de vase maritime, din care 59 goale, cu o încărcătură totală de 1.358.406 tone. Comerţul exterior vamal al portului Brăila s-a ridicat în 1936 la 100.152 tone importate, 16% din totalul României, şi la 919.770 de tone exportate, 8% din totalul ţării.

Exportul către către Marea Britanie a totalizat 1.404,4 de mii tone în schimbul cărora s-au încasat 3,12 miliarde de lei, în timp ce importul s-a ridicat la 928 de milioane de lei (7,85%), adică 362.799 tone (5,75%). Franţa a reprezentat 4,66% din cantităţile importate şi 5,9% din valoarea importurilor româneşti. România a exportat către Franţa 9,83% din totalul cantităţilor şi doar 8,1% din cel al valorilor. Produsele importate din Germania au reprezentat 27,42% din totalul cantităţilor şi 36,13% din cel al preţurilor plătite! în timp ce exporturile României către Germania au reprezentat 14,55% din cantităţi şi 17,76% din cel al valorilor încasate. În raport cu Germania, România a avut o balanţă comercială negativă de aproximativ 711 de milioane de lei. Importurile din Italia s-au situat la 1%, în timp ce exporturile româneşti către Italia au reprezentat 7,8% din totalul cantităţilor şi 6,14% din cel al valorilor. Balanţa comercială a fost una pozitivă pentru România, de 1,1 miliarde de lei[154].

Pe parcursul anului 1937, au fost înscrise la căpitănia „portului Brăila: 7 vapoare dintre care 3 cargoboturi, 5 drage, 3 tancuri, 21 ceamuri, 40 elevatoare, 28 remorchere, 120 şlepuri, 1 şlep cu motor, 11 şalupe, 7 bakuri”, conform statisticilor prezentate de cei care au întocmit lucrarea *Municipiul Brăila a XXI-a Adunarea Generală a uniunei oraşelor din România. 29, 30 şi 31 octombrie 1937*[155].

Societăţile de navigaţie existente în Brăila erau în număr de trei. *N.F.R. (Navigaţiunea Fluvială Română),* care funcţiona din anul 1895 şi dispunea de 17 vapoare de pasageri, 24 de remorchere, 143 de şlepuri şi tancuri plus 14 pontoane. *S.R.D.* a fost întemeiată în anul 1914 cu sprijinul lui Vintilă I.C. Brătianu şi dispunea de un

---

[153] *Anuarul statistic al României 1939-1940*, Bucureşti, 1940, p. 575; şi V. Axenciuc, *op. cit*.
[154] *Comerţul exterior al României în 1936*, p. 7.
[155] *Municipiul Brăila a XXI-a Adunarea Generală a uniunei oraşelor din România. 29, 30 şi 31 octombrie 1937*, Brăila, 1937, p. 58.

capital de 53.300.000 de lei investiţi în 24 tancuri pentru transportul produselor petrolifere, 70 şlepuri pentru transportul cerealelor şi diverselor mărfuri, 4 pontoane, un şantier flotant, 3 vapoare de pasageri amenajate cu un confort modern, 15 remorchere dintre care 2 vase de cataracte, 3 şalupe puternice, 4 elevatoare, marele şantier naval Galaţi a fost „Şantierele Române de la Dunăre" – unde lucrează cotidian 600 de lucrători"[156]. *S.F.N.D.* fondată în anul 1921, la Paris, cu numele de *Société Française de Navigation Danubienne*, dispunea de un sediu secundar şi o direcţiune la Brăila. Capitalul societăţii era de 5.000.000 de franci francezi, şi era dotată cu 13 remorchere, 16 tancuri şi 53 de şlepuri[157].

Conform aceloraşi date statistice cuprinse în sursa noastră[158], pentru anul 1937, în Brăila funcţionau un număr de 13 agenţii de vapoare. *Agenţia S.M. Reului, Serviciul Maritim Român (S.M.R.)* a fost înfiinţată în 1895 şi era singura societate de navigaţie românească care dispunea de vapoare proprii. Aceasta avea de un parc compus din: „3 vapoare de călători, 8 vapoare mixte, 3 cargoboturi care, prin confortul, eleganţa şi viteza lor, pot rivaliza cu vasele marilor companii streine de navigaţie"[159]. Vasele *S.M. R.-ului* au fost cele care au dezvoltat relaţiile economice dintre România şi Orientul Apropiat. *George Besi Fii, S.A.R.* a reprezentat companiile germane: *Deutsche Levante Linie, Hamburg Atlas Levante–Linie, Bremen Schuldt–Orient–Linie, Hamburg–Frachte–treuhand G. m. v. H.* De activitatea acestei societăţii s-a ocupat reprezentantul diplomatic al Germaniei la Brăila, Jean Bessi. *Societatea Gattorno, S.A.R.*, fondată în anul 1857, a fost cea mai veche din portul Brăila şi dispunea de un capital de 5.000.000 de lei. Aceasta a fost reprezentanta companiilor: *Adriatica S. A. di Navigazione, Venezia; Compagnia Genovese din Navigazione a Vapore, S. A., Genova; Lloyd Triestino S. A. di Navigazione, Trieste; „Italia", S. A. din Navigazione, Genova*. Compania de navigaţie *Achille Lauro* din Napoli a fost reprezentată în portul Brăila de agenţia de vapoare *Intercontinentala Maritima, S. A. R.*

Theodoridi, S.A.R., cu un capital de 2.000.000 de lei, a uncţionat din anul 1900 şi reprezenta interesele firmelor străine precum: *Soc.*

---

[156] *Ibidem*, pp. 58-59.
[157] *Ibidem*, p. 59.
[158] *Ibidem*, pp. 59-60.
[159] *Ibidem*, pp. 58-59.

„Affrêteurs Reunis” – Paris, „Lloyd Royal Belge”, „A, Regier” – Londra”, „Maritima – Brăila”, „Soc. Belgia Gulf Oil Ltd.”, „Armement Deppe” S. A. Anversa, etc. precum şi pe mulţi armatori din Grecia. Până în anul 1937 a avut ca obiect de activitate armamentul şi vapoarele, reuşind să încarce în ambarcaţiunile sale, aproximativ 600, peste 17 milioane de tone de cereale şi cherestea. *Watson & Youell, S.A.R.*, care a avut sediul la Galaţi, a fost agenţia generală a companiilor engleze şi olandeze: *Johnstone–Linie, Royal Netherlands Steamhip Company*.

Mai trebuie amintite şi agenţiile *A. Dracoulis* din strada Mistiilor, *G.Z. Troianos* au reprezentat „numeroşi armatori din Grecia”, *F. Bartha & Co.*, *George Kiriakides*, ce reprezenta, şi el, pe unii armatori din Grecia, dar dispunea şi de ambarcaţiunii proprii, *Agenţiile de Vapoare Unite*, înfiinţată în 1933, la care se adaugă *Căpitănia Portului* şi *Serviciul Hidraulic*, ultimele două în postura de reprezentante ale statului român. Cu siguranţă, pe lângă acestea, au mai existat şi altele, care fie nu s-au adaptat mediului economic local, fie au fost încorporate de cele existente ori au fost omise de autorii acestui anuar.

Pe parcursul anilor 1937-1938, România devine un izvor important pentru maşinăria de război germană care se pregătea de un nou conflict mondial. În acest sens, nu se poate explica maniera în care, în acest timp, atât Franţa, cu cea mai bogată flotă de pe Dunărea maritimă, cât şi Anglia au cedat în faţa expansiunii naziste şi fasciste din zonă. Beneficiind de complicitatea navelor sub pavilion grecesc, nemţii au controlat la sfârşitul deceniului patru comerţul şi navigaţia la gurile Dunări, în ciuda reglementărilor CED şi a unui factor geografic. Pentru Germania, calea cea mai scurtă către ţară pentru navele sale era cea a utilizării sectorului fluvial şi nicidecum cel al Dunării maritime. Cu toate acestea, concesiile franco-engleze şi nesiguranţa României au condus la transformarea porturilor Brăila şi Galaţi în centre ale „colonialismului nazist”, în dauna unora care au făcut acest lucru aproape un secol, britanicii şi francezii[160]. În anul 1938, România a importat 820.603 tone pentru o sumă de 18,7 miliarde de lei şi a exportat produse în cantitate de 7.409.084 tone,

[160] Vezi Arthur Tuluş, *Interese economice şi politice la gurile Dunării între 1936 şi 1940*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos” din Galaţi seria XIX – istorie”, an IV, nr. 4, 2005, pp. 229-250.

cu o valoare de 21,5 miliarde de lei. Aceste sume indică o balanţă comercială pozitivă de aproximativ 2,7 miliarde de lei. Pe parcursul anului 1939, România a importat peste 700 de mii de tone, cu o valoare de 22,8 miliarde de lei, iar exportululurile sale au fost de 7,56 milioane de tone, circa 26,8 miliarde de lei. Balanţa comercială a României în anul 1939 a însemnat un plus 3,9 miliarde de lei[161].

În 1938, au intrat în portul Brăila 306 vase maritime, din care 190 goale, cu o încărcătură de 93.424 tone, faţă de cele 428 de vase maritime intrate în anul 1937, din care 275 au fost fără încărcătură, cu un total de 121.700 de tone. Pe parcursul anului 1938 au ieşit din portul Brăila 306 vase maritime, din care 75 deşerte, cu o încărcătură de 783.172 de tone, în comparaţie cu anul 1937 când au părăsit portul 425 de nave maritime, din care 75 fără încărcătură, cu un tonaj de 1.085.540[162]. Importul vamal din portul Brăila s-a situat în anul 1937 la 82.753 de tone (11%) şi de 82.193 tone în anul următor. Exporturile din 1937 au fost de 816.443 tone (8%) şi de 482.431 tone în 1938. Prin portul Brăila au ieşit în 1938 circa 347 de mii de cereale, 272 de mii de tone de cartofi şi legume, şi 341 de mii de tone de „uleiuri minerale şi esenţe, petrol”, dintr-un total exportat de 482.431 de tone[163].

La sfârşitul anilor ’30 devenise aproape iminent un conflict armat în Europa care urma să implice Germania nazistă. Pentru că situaţia politica a fost de aşa natură, România a intrat pentru a supravieţui în sfera de influenţă a celui de al Treilea Reich. Cele două state au semnat acorduri privind vânzarea de cereale şi petrol de către România statului militarizat din centrul Europei. Concesiile făcute de către Anglia şi Franţa la Munchen în 29 septembrie 1938 şi expansiunea rapidă a naziştilor în Europa Centrală şi de Est au făcut ca după 1 septembrie 1939 reprezentanţele diplomatice ale Germaniei să devină adevărate case de spionaj. Nevoia acută de cereale şi de petrol a îndemnat Reichul să instaleze pe lângă misiunile sale diplomatice şi economice oameni de încredere. Nici oraşul Brăila, mai cu seamă raza portului, nu a fost scutită de astfel de personaje misterioase.

161 *Comerţul exterior al României în 1939*, p. 9.
162 V.T. Ciobanu, *op. cit*., p. 37.
163 *Ibidem*, p. 40.

Arhivele local păstrează amprenta câtorva dintre aceşti „supraveghetori ai comerţului”. În data de 4 ianuarie 1940, a fost semnalat, de către Serviciul Migraţiuni, faptul că „firma George Besi & Fii din Brăila are reprezentanţa firmei germane Deutsche Levant Linie din Hamburg care are ca om de încredere de Dl Gunther Froreich”. Acesta a fost omul de „legătură dintre cele 2 firme şi personalul vaselor Soc. D.L.L”. El mai avea drept atribuţii transmiterea corespondenţei la centrala din Germania. De asemenea a fost specificat faptul că salariul lui G. Froreich „îl primeşte dela D.L.L prin firma G. Besi fii care-l decontează”. De asemenea a fost specificat şi faptul că trimisul german nu se amestecă în administraţia internă a societăţii G. Besi[164]. Un caz asemănător a fost cel al lui Karl Heinz Werner, venit în România la 1 mai 1939, şi care locuia la Rudolf Spiesswinkel, membru în consiliul Reichului pentru cereale, furaje şi alte produse agricole. R. Spiesswinkel aparţinea de secţiunea comercială *Berlin Vilmersdorf* şi se ocupa de supravegherea cerealelor cumpărate în baza acordului din 10 decembrie 1938. K. H. Werner nu dispunea de o firmă sau un birou propriu şi salariul îl primea de la Berlin în mărci, ci era dependent de Spiesswinkel[165]. În luna martie 1940, Herbet Holste a fost o altă persoană implicată în astfel de procedee. Legaţia Germaniei a intervenit ca el să-şi poată exercita profesia de supraveghere a transporturilor de grâne[166].

---

164 „Reprezentantul firmei G. Besi declară că acest sistem este utilizat de firma germană în toate ţările, şi la noi a avut întotdeauna câte un asemenea reprezentant pe care îl schimbă din 3 în 3 ani. În astfel de situaţie, întrucât i s’a aporbat şi până acum termen de şedere în ţară, suntem de părere a i se da şi anul acesta”. Încercând să liniştească lucrurile şi să obţină aprobarea prelungirii şederii în ţară a acestui „supraveghetor” reprezentantul firmei Besi & Fii, şi totodată cei care apărau interesele cetăţenilor germani prin simplul fapt că unul dintre acţionari a fost consulul Germaniei, a dezvăluit că Germania apelase la asemenea procedee cu de mai multă vreme. O altă cerere a fost înregistrată la Direcţia Muncii Brăila în 14 decembrie 1939, în SJAN BR, fond *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila*, dosar 14/1939, ff. 176-177.

165 „D-l Karl Heinz Werner e funcţionar la D-l Spiesswinkel, încă cu alţi 6 funcţionari germani. - N’are firmă.- Un birou comun pentru toţi în str. Bălcescu Nr. 22. - Salariul îl primeşte dela Berlin în mărci. - Posedă adeverinţă dela M. Muncii Nr. 7618, din care reiese că are prelungirea până la 31 Decembrie 1940”, în *ibidem*, f. 194.

166 „Alăturat, trimitem adresa Legaţiunii Germaniei [nu a fost păstrată – s.n.] jurn. no. 10105/1940, care intervine pentru prelungirea termenului de şedere cu drept de

Începând cu 1940, multe din societăţile amintite au devenit un instrument de luptă directă în cel de al Doilea Război Mondial. Majoritatea vaselor aparţinând societăţilor de navigaţie au devenit arme în acest conflict economic şi strategic. Pe parcursul anului 1940, au fost exportate prin gurile Dunării 370.757 tone, doar un sfert din anul precedent[167], şi constituie un efect dăunător al războiului, dar şi al noilor reglementări impuse de România privind navigaţia pe Dunăre şi avantajarea vaselor sub pavilion german, cu toate că s-a constat, în primăvara şi vara lui 1940, un tranzit important al vaselor sub pavilion francez şi englez[168].

Mediul economic al portului Brăila a resimţit din plin pe parcursul perioadei interbelice nevoia statelor occidentale de a controla nivelul comerţului de aici sau al reprezentanţilor diplomatici de a face jocurile, după propriul lor interes. Cu toate acestea, informaţiile privind neajunsurile muncitorimii portuare şi regresul activităţilor comerciale din portul Brăila au avut în atenţie şi capacitatea diplomaţilor străini de a gestiona situaţiile cheie, chiar şi altele decât cele obişnuite pentru un diplomat.

III.2. Implicarea consulilor străini în activitatea economică din Galaţi

Importanţa economică a spaţiului de la vărsarea Siretului în Dunăre se cunoaşte din Antichitate. Asupra sitului arheologic de la Bărboşi (Barboşi), istoriografia, încă mai caută lămuri pentru a demonstra unul dintre punctele de vedere asupra acestei aşezări romane. Încă din epoca premodernă, în portul oraşului Galaţi au existat mici şantiere navale dedicate construcţiei de ambarcaţiuni. Comerţul a cunoscut un aflux semnificativ în secolul al XIX-lea, după declararea oraşului Galaţi *porto-franco* în anul 1837. La acestea se adaugă apariţia Comisiei Europene a Dunării, cu sediul la Galaţi, în 1856, dar şi Unirea Principatelor Române din anul 1859.

---

exercitarea profesiei pentru supusul străin Herbet Holste, domiciliat în Brăila, motivând că prezenţa sa în ţară este necesară, pentru supravegherea transporturilor de cereale, rugându-vă a lua cunoştinţă, a cerceta şi referi Ministerului, odată cu restituire lucrării", în *ibidem,* f. 212.

167 Arthur Tuluş, *Interese economice şi politice la gurile Dunării între 1936 şi 1940,* pp. 249-250.

168 *Ibidem.*

Acest context geopolitic a constituit pentru oraşul Galaţi, dar, mai ales pentru zona portuară, un prilej de maximă dezvoltare economică. Situaţia favorabilă a fost recunoscută şi de către statele europene şi nu numai, interesate de a avea aici un „om de încredere”. În acest sens, au deschis reprezentanţe diplomatice care să le înlesnească nu doar reprezentarea populaţie străine la Galaţi, ci şi atenta supraveghere şi implicare în relaţiile economice desfăşurate în acest perimetru[169]. După Primul Război Mondial şi adoptarea sistemul de pace de la Versailles, lumea a început să-şi revină la coordonatele obişnuite. Schimburile comerciale şi reapariţia ataşaţilor diplomatici se produc în paralele. În cele ce urmează dorim să facem o scurtă prezentare a modalităţilor şi implicit a celor mai importante afaceri desfăşurate de către consulii străini din Galaţi, în perioada interbelică, dar şi a celor care au fost înlesnite, într-un mod straniu, de către aceştia.

În anii ’20 ai secolului trecut populaţia Galaţilor era estimată la 150.000 de locuitori şi îşi desfăşurau activitatea pe o suprafaţă de aproximativ 1.500 de hectare[170]. Oraşul era alcătuit din trei părţi: Valea, Platoul şi Dealul. Pentru studiul nostru ne vom opri asupra primelor două, datorită situării aici a magaziilor şi a sediilor diverselor consulate sau agenţii comerciale. Valea oraşului se întindea de la strada Portului spre Lacul Brateş şi Bădălan dispunea de foarte multe dintre magaziile şi hambarele de cereale şi coloniale, dar şi numeroase agenţii, fabrici şi prăvălii, care comercializau cu amănuntul mărfurile aduse de navele sosite pe Dunăre în portul Galaţi. Locuitorii acestei zone erau în principal muncitori portuari, meseriaşi şi comercianţi, componenţa etnică fiind extrem de variată[171].

În zona Portului erau prezente cele mai importante instituţii comerciale gălăţene: Palatul Navigaţiei Fluviale Române, Camera de Comerţ, Bursa, Pescăriile, şi Moara Steaua[172]. Gara oraşului dispunea

---

[169] Primele misiuni consulare străine la Galaţi au fost deschise de către Rusia şi Imperiul Habsburgic, în scopul de a încerca acapararea gurilor Dunării. La sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul veacului următor, supremaţia asupra navigaţiei şi comerţului pe această arteră fluvială au început să stârnească şi interesul Marilor Puteri.

[170] Gheorghe N. Munteanu Bârlad, *Galaţii*, p. 37.

[171] *Ibidem.*

[172] *Ibidem*, pp. 38-39.

de opt magazii de mărfuri, rampe de vinuri, depozite de maşini agricole, depouri de locomotive, ateliere pentru reparaţia materialului rulant, linii de garaj. La acestea se adăugau şi linii care legau gara de Docuri, uzine şi fabricile de pe cheiul Dunării[173].

O atentă numărătoare a lui Gh. N. Munteanu Bârlad din 1927 îl face pe acesta să estimeze numărul de străini din oraş la aproximativ 55.000 de locuitori. Cifra uriaşă, aproape 1/3 din populaţia oraşului Galaţi, era calculată după un algoritm ce ţinea de numărul de străini înscrişi la Siguranţa Statului, dar şi cei care nu au nevoie de acte speciale pentru a putea lucra în Galaţi. Ar rezultat o cifră de aproximativ 11.000 de bărbaţi, capi de familie care lucrau pentru întreţinerea gospodăriei. Se cunoaşte că în epocă, numărul mediu de membrii ai unei familii era situat la 5. O înmulţire a numărului capilor de familie cu numărul de membrii ar da exact suma prezentată, 55.000 de supuşi străini[174]. Numărătoarea poate fi refăcută parţial şi de numărul de enoriaşi ai bisericilor eterodoxe. Se cunoaşte faptul că românii sunt majoritari creştin ortocşi, iar celelalte naţiunii purtate în arealul gurilor de activităţile negustoreşti aeste de o cu totul altă confesiune. Majoritatea acestei populaţii lucra în activităţi ce se legau de mediul portuar şi de consum.

Dacă până la începutul primei conflagraţii mondiale activitatea economică a celor mai mari porturi dunăre ale României, Brăila şi Galaţi, a fost considerată o epocă de aur, după a început un declin resimţit şi astăzi. Cel mai important port al importului românesc, Galaţii, aduna înainte de Primul Război Mondial mărfuri ale caselor comerciale apusene, dar şi orientale şi chiar americane. Din spaţiul central şi vest european erau importate prin Galaţi următoarele produse trebuincioase pieţei autohtone: stofe, obiecte de metal, ceasornicărie, fierărie, sticlărie, cărbuni de pământ, cocks, uleiuri vegetale. Spaţiul oriental oferea Galaţilor şi României accesul la colonialele extrem de accesibile românilor din mediul urban[175].

Contemporanii puneau situaţia defavorabilă a perioadei interbelice pe seama deprecieri valutei şi sporirii taxelor ce însoţeau un transport. Costurile pe care un vapor cu marfă adusă la Galaţi erau

---

[173] *Ibidem*, p. 41.
[174] *Ibidem*, pp. 56-57.
[175] Istoricul gălăţean, Gh. N. Munteanu Bârlad, a realizat în 1927 un studiu comparativ al diferenţelor economice, ale Galaţilor, înainte şi după Primul Război Mondial. Vezi *ibidem*, pp. 98-102.

reprezentate de plata muncitorilor care realizau transportul produselor de la vapor la doc, aproximativ 40-50 de lei pentru o tonă de marfă în 1926-1927, la care se adaugă taxele impuse de CED. În cazul cerealelor, costul unei tone creştea cu aproximativ 10 lei datorită cerinţelor exagerate ale muncitorimii gălăţene, dar şi a incapacităţii autorităţilor române de a dota infrastructura portuară cu utilaje mecanice[176]. În cazul portului Brăila, diferenţele dintre epoca anterioară Primului Război Mondial şi perioada interbelică au fost mult mai dramatice.

Cu toate acestea, deficienţele traficului din portul Galaţi au continuat să fie la cote semnificative în ceea ce priveşte cheresteaua. În anul 1924, România, datorită portului gălăţean, s-a aflat pe prima poziţie la exportul de cherestea dintre porturile Europei. Acest record semnificativ a venit pe fondul majorării taxelor la exportul de cherestea cu 50% din cauza utilizării transportului C.F.R. Cu această ocazie, România a exportat 600.000 tone de cherestea, aproximativ 70.000 de vagoane. Au existat două modalităţi de transport a lemnului la Galaţi: cu ajutorul plutelor pe Siret, apoi pe Dunăre până în raza porturilor şi ulterior erau încărcate pe vapoare, varianta cea mai veche şi utilizată, dar şi cea pe căile ferate, mai costisitoare, dar care asigura un transport cantitativ compact şi fără mari pagube. Din exportul de cherestea, Municipiul Galaţi încasa anual, în prima jumătate a anilor ’20, între 15 şi 20 de milioane de lei, aproximativ un sfert din venitul bugetar[177]. Cheresteaua provenea din Bucovina, Ardeal, dar şi din Vechiul Regat, şi avea ca destinaţie: Turcia, Grecia, Egipt, Spania, Italia, Franţa, Algeria, India, America şi Portugalia. Ultima dintre ele, după cum vom vedea, era o doritoare de lemn de stejar pentru doage[178].

Pentru a observa diferenţa dintre perioada de dinainte şi cea interbelică vă prezentăm datele statistice realizate de inginerul I. Popovici între anul 1911 şi anul 1923. În anul 1911, se importau prin portul Galaţi 302.375 tone de mărfuri şi se exportau 763.006 de tone, în timp ce situaţia de după război arăta astfel: 124.607 de tone

---

[176] *Ibidem.*
[177] *Ibidem*, p. 99.
[178] Mai multe informaţii despre legăturile comerciale dintre Portugalia şi mediul economic din Galaţi ţin de prezenţa în postura de consul al Portugaliei la Galaţi al localnicului, Cristopher Macry. Vezi dosarele de la SJAN Galaţi din fondul *Consulatul Portugaliei la Galaţi* destinate comerţului.

importate şi 513.566 tone exportate. În anul 1911, suma totală de mărfuri a fost de 1.065.381 tone, în timp ce în cel de al doilea an al studiului, 1923, se înregistrau de abia 638.173[179]. Un deficit total de 427.208 de tone de mărfuri ce făceau uzul comerţului în portul Galaţi. Acest raport nefavorabil apărea cu toate că mărfurile din Ardeal, Bucovina şi Basarabia, vecină, luau, în mod normal, cursul porturilor Brăila şi Galaţi. Pe lângă cerealele Moldovei, integrale, a colonialelor şi a cherestelei, prin portul Galaţi, se mai exportau: şi peşte proaspăt[180], transportat în vagoane frigorifice până la Budapesta şi Viena, dar şi petrol, benzină, sare, vin, legume etc. Importul, cel care a făcut din portul Galaţi să fie primul din România în epoca modernă, se baza pe navele occidentale care aduceau: baloturi de manufactură, colete de coloniale, lăzi de şampanie, saci cu banane, lăzi cu apă de Vichy, lăzi cu portocale, lămâi, smochine, curmale şi chiar castraveţi şi bostănei, care apăreau pe piaţa românească doar vara[181].

Dacă ar fi să prezentăm o situaţie pe state, putem afirma că navele olandeze aveau înclinaţie către mii de tone de aramă, provenită din URSS cu destinaţia minele din Bordeaux. Vapoarele sub pavilion grecesc transportau cocks şi brichete de Anvers pentru minele din Siberia, iar agenţia fluvială *N.F.R.* se ocupa cu exportul de păcură. Majoritatea navelor veneau la Galaţi cu marfa necesară aici, în special coloniale, manufacturi şi medicamente, pentru a pleca cu cherestea, dar şi cu grâne, lucruri absolut fireşti în cadrul „jocurilor schimbului”. Portul Galaţi începe în perioada interbelică, datorită declinului portului Brăila şi a surplusului de cereale venit din Basarabia, să conteze semnificativ pe piaţa internaţională[182]. În această stare de incertitudine şi decădere a exportului de cereale

---

[179] I. Popovici, *Necesitatea mărirei şi organizării Porturilor noastre*, Galaţi, 1924, p. 37, *apud* Gh. N. Munteanu Bârlad, *op. cit.*, p. 98.

[180] În zilele noastre, pare o simplitate ca restaurantele şi pieţele din orice colţ al lumii să se aprovizioneze cu peşte proaspăt. De la navele pescăreşti acesta ajunge, în lăzi frigorifice, rapid la aeroporturile internaţionale şi de acolo în orice colţ al lumii. În perioada interbelică situaţia era cu totul diferită şi necesita eforturi substanţiale.

[181] Gh. Munteanu Bârlad, *op. cit.*, pp. 91-110.

[182] Declinul exporturilor de cereale prin Brăila s-a datorat dezvoltării căii ferate Cernavodă - Constanţa, dar şi a incapacităţii găsirii unor soluţii la concurenţa neloială, dar profitabilă, a muncitorilor portuari din Galaţi. Brăila s-a confruntat în perioada interbelică cu serioase probleme la exportul de cereale şi din cauza deselor greve şi pretenţii exagerate ale muncitorilor rujari şi docheri.

româneşti intervin şi agenţiile de navigaţie şi comerciale aflate sub administrarea unor agenţi diplomatici străini, în deosebi cei din Brăila. Incapacitatea unor familii ca Vuccino, Boscoff, Grupper sau Mendl, a făcut ca acest derapaj să fie mai semnificativ între exportatori, pieţele de desfacere şi muncitori[183].

Trebuie precizate şi agenţiile de vapoare care îşi desfăşurau activitatea în portul Galaţi la jumătatea anilor '20: *Watson & Youell*, *Theodoridi & Co.*, a consulului polonez la Brăila, *Gattorno et. Co.*, a consulului statului Panama la Brăila, *Marine Atreprise, Greco-Român, Intercontinentala, Agenţiile Maritime Unite, Embericos et. Co., Wiliam Iacob Owen et. Co., G. M. Colucundis, Danubiana, C. Xydias & Sons, M. Pettinato, G. M. Vasiliadis, S.G. Avherinos, E. Sachelis, Schenker et Co., Lloyd Triestino, Troiano Brothers* şi *Valsamachis et. Co*. Multe dintre acestea au fost proprietatea unor ataşaţi diplomatici străini la Brăila şi Galaţi ori au fost reprezentate de către aceştia[184].

În continuare, ne vom referi la câteva dintre cele mai importante afaceri în care au fost implicaţi ataşaţii diplomatici la Galaţi, în perioada interbelică. Pentru a fi mai accesibilă o percepţie asupra celor întâmplate, vom prezenta aceste lucruri în ordine cronologică ci nu pe fiecare consul în parte, cu o singură excepţie, cazul consulului Estoniei la Galaţi şi Brăila. Acesta din urmă prezintă câteva menţiuni demne de un film, descoperirea aparţinându-i lui Silviu Miloiu, în arhivele de la Tallin şi Bucureşti. În comparaţie cu studiul economic asupra implicării consulilor în economia brăileană, cel asupra Galaţilor prezintă câteva deficienţe. Neajunsurile constau în câteva aspecte semnalate de noi mai departe. Unul dintre acestea constă în imposibilitatea investigării societăţilor de navigaţie din perimetrul gurilor Dunării, deoarece acestea erau reprezentate sau aparţineau unor consuli de la Brăila. Alt factor ţine de inexistenţa unor unităţi arhivistice destinate domeniului economic al Galaţilor şi judeţului Covurlui pe întreaga perioada a studiului nostru la arhivele gălăţene

---

[183] Agenţia franceză, *Société Française de Navigation Danubienne*, a fost controlată de familiile Vuccino şi Boscoff. Ambele au dat, în perioada interbelică, viceconsulii Franţei la Brăila. Aceştia au intrat frecvent în conflicte de muncă cu muncitorii rujari sau docheri, iar nu de multe ori au avut de câştigat la curţile de arbitraj locale.

[184] Date coroborate din Gh. Munteanu Bârlad, *op. cit.*; şi anuarele statistice gălăţene interbelice.

La acest aspect se adaugă lipsa studiile serioase, contemporane evenimentelor, asupra mediului economic gălăţean. În afara micilor referiri din anuarele gălăţene interbelice şi a presei, mereu aflată sub influenţa economică a unor întreprinzători, interesaţi şi ei în parte, lipsesc studiile ample şi pe cât se poate de obiective asupra economiei gălăţene interbelice şi, mai cu seamă, a zonei portuare. Cum lucrarea reputatului istoric gălăţean Paul Păltănea[185] se opreşte la anul 1918, iar istoriografia acestei epoci încă îşi mai caută încă istoricul, vom utiliza ca date statistice şi comparative pe cele furnizate de redactorii de la „Analele Brăilei”[186]. În afară de aceste materiale, o să utilizăm documentele de arhivă păstrate în fondurile şi colecţiile aflate în arhivele locale. Cele mai numeroase referiri vor fi, neintenţionat, ci datorită materialelor existente, la relaţia economică a consulului Portugaliei Cristopher Macry. Acest lucru mai are la bază şi faptul că, spre deosebire de Brăila, la Galaţi au fost numiţi şi mulţi consuli de carieră. În acest caz, şederea lor a putut fi de scurtă de durată, iar deschiderea unor afaceri durabile aici nu le-ar fi fost favorizată. Pe lângă acestea, trebuie adus la cunoştinţă şi faptul că în perioada interbelică reprezentanţii diplomatici ai Angliei, Franţei şi Italiei la Galaţi şi-au reprezentat statele la CED.

După cum am putut observa, pe lângă importantele importuri realizate prin portul Galaţi, chiar cu toate neajunsurile şi scăderea gravă a mărfurilor importate, la ramurile de export tradiţionale, cum ar fi cheresteaua, s-au adăugat şi altele. Un aplomb important l-a luat în această perioadă exportul de cereale, în deosebi grâu, ce provenea şi din noua provincie unită cu ţara, Moldova dintre Prut şi Nistru

---

185 Academicianul, Paul Păltănea (1924-2008), s-a remarcat prin lucrări de o fineţe istoriografică nemaiîntâlnită în studiile ce privesc zona oraşului Galaţi. În lucrarea, *Istoria oraşului Galaţi de la origini şi până 1918*, Galați, 1994, distinsă cu Premiul „A. D. Xenopol” al Academiei Române, prezintă, cel mai bine situaţia Galaților până la Primul Război Mondial. La această lucrare se adaugă şi opera lui Ştefan Stanciu, *România şi Comisia Europeană a Dunării: diplomație, suveranitate, cooperare internațională*, Galaţi, 2002; care atinge şi perioada interbelică.

186 Grupul redacţional de la „Analele Brăilei” a cuprins în paginile revistei lor articolele lui Paul Demetriad sau Radu Portocală despre navigaţia pe Dunăre şi declinul celor două porturi, Brăila şi Galaţi. Majoritatea studiilor lor prezintă o comparaţie a celor două oraşe. Mereu, concluzia autorilor a fost, poate şi subiectivă, că activitatea economică mai prosperă în domeniul exportului cerealier din portul Galaţi a fost favorizată de concurenţa neloială şi de angajarea muncitorilor necalificaţi pentru activităţi de rujărit cu salarii sub minimul reglementat de lege.

până la gurile Dunării. S-au adăugat, în mică parte, exporturile, dar mai ales cererea, de carne, conserve şi petrol.

Nevoia unor state în curs de dezvoltare şi de revenire de după prima conflagraţie mondială (cel mai bine se înscrie aici Portugalia) a făcut ca societăţile din aceste state să ceară în repetate rânduri un export crescut al României în domeniul: cerealelor, produselor din carne şi al petrolului. Oscilând între a duce o politică protecţionistă, a-şi reface propriile decalaje dintre provincii şi a deschide larg porţile pentru capitalul străin, România a reînceput să fie o piaţă importantă de desfacere pentru statele occidentale. În perioada interbelică au început să fie interesate de produsele româneşti, dar şi de a desface aici mărfurile lor, mici state în curs de dezvoltare. Noile standarde mondiale în privinţa cerealelor şi a produselor din carne au făcut ca sectorul agricol al României să facă un pas important înapoi. Cu toate aceste neîmpliniri, state de nivelul României au văzut o oportunitate în a începe o colaborare strânsă cu aceasta. Cum taxele impuse pe sectorul Brăila – Sulina de către CED începeau să fie considerate prohibitive, doar statele neapărat în nevoie îşi întrebuinţau serios diplomaţia pentru a identifica noi pieţe de desfacere, dar şi a găsi materie primă ieftină. Cerealele au continuat să fie exportate într-o mai mare măsură şi de portul Galaţi. Dar cum linia ferată Cernavodă – Constanţa şi tarifele subvenţionate ale acesteia au făcut ca mare parte a cerealelor Munteniei să întrebuinţeze această rută, Galaţii au fost, faţă de Brăila, mai puţin dezavantajaţi. Producţia scăzută de grâne a României din primii ani interbelici a avut mai muţi factori: pierderile omeneşti din timpul şi de după război, incluzând aici şi pagubele gripei spaniole, reforma agrară şi parcelare terenurilor agricole, dar şi retardarea sistemului de producţie local, în comparaţie cu SUA şi ţările Europei occidentale.

În lipsa unei agriculturi puternice, Portugalia şi-a îndreptat atenţia către România. Schimbul de corespondenţă dintre ataşaţii diplomatici ai Portugaliei de la Galaţi şi mediul economic portughez priveau solicitarea de informaţii asupra nivelul taxelor de export ale României şi realizarea rapidă de către aceştia a unor legături cu posibilii exportatori. Pentru că vasele nu puteau veni goale la Galaţi, ele trebuiau să aducă produse care ar putea interesa piaţa gălăţeană. În acest sens, nevoia de a extinde orizontul de export al Portugaliei, firma *Osorio Pereiras & Pacheco Lda*. dorea în 1924 ca ataşatul diplomatic portughez la Galaţi să intermedieze cu societăţile locale o

tranzacţie cu sardine în saramură[187]. Aceste lucruri veneau după o perioadă în care se făceau solicitări din partea societăţilor portugheze pentru identificarea unor producători de fasole albă necesară pe piaţa lusitană[188]. În continuare, vă vom prezenta datele celor mai importante tranzacţii economice, ale statelor care dispuneau de un reprezentat diplomatic aici, efectuate prin portul Galaţi pe parcursul anului 1924, având în vedere statistica realizată de Gh. N. Munteanu Bârlad.

Numit consul al Marii Britanii la Galaţi în ianuarie 1924 Laurence Milner Robinson a avut de supravegheat pentru interesele britanice exportul a aproximativ 16 milioane kg de produse britanice, prin portul Galaţi pe piaţa românească, şi mai puţin de 600 de mii kg[189] de produse româneşti importate de britanicii prin intermediul portului gălăţean[190]. Aproximativ 60% din mărfurile britanice importate de România prin „Vama – Doc" a Portului Galaţi, au fost manufacturi, 30% din fierărie şi 10% din drogherie. Exportul românesc către Anglia s-a bazat pe 581.110 kg de grozură de grâu, 170 de kg de piei tăbăcite şi 78.475 kg de piei de vite mari[191].

Michel Angius, consulul Austriei la Galaţi, a avut de intermediat pentru interesele austriece un trafic comercial de aproximativ 1,8 milioane de kg de mărfuri prin portul Galaţi. Aproape întreaga cantitate a reprezentat importul de produse austriece, 70%, majoritatea acestora au fost articole de fierărie. Exportul românesc, desfăşurat prin portul Galaţi şi dedicat Austriei a constat în 143.244 de kg de rumegătură de zinc[192].

Prima poziţie în importul de mărfuri străine prin portul gălăţean în 1924 a aparţinut produselor din Germania. Peste 37,5 milioane de kg, din care 80% erau constituite din fierărie în stare brută, iar restul erau ţesături şi articole de drogherie, au ajuns în portul dunărean. Exportul românesc către Germania s-a clasat pe locul al VI-lea, 5,7 milioane de kg de turte de floarea-soarelui, aproximativ 178 de mii

---

[187] SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 5/1921, f. 7.
[188] *Ibidem*, f. 6.
[189] Vom utiliza ca unitate de măsură pentru datele statistice ale anului 1924 kilogramul, păstrând varianta iniţială a lui Gh. N. Munteanu Bârlad.
[190] Gh. N. Munteanu Bârlad, *op. cit*., pp. 101-102.
[191] *Ibidem*.
[192] *Ibidem*, p. 101.

de kg de clei pentru tâmplărie şi aproximativ 500 de mii de kg de seminţe de floarea-soarelui[193].

Gabriel Gaston Philippe Mouille, consulul Franţei la Galaţi, cunoscut în spaţiul Moldovei ca fiind descendentul unei familii cu importanţă în Iaşii veacului al XIX-lea, a avut de apărat exportul românesc către Franţa, situându-se pe pe poziţia a doua în clasamentul pe anul 1924, şi doar a IV-a în cel al importului românesc de produse fabricate în Franţa. Din statul reprezentat de Mouille, s-au importat peste 11 milioane de kg de ţesături de lână şi bumbac, maşini agricole (catalogate de autorul statisticii ca fiind de lux) şi o cantitate redusă de coloniale[194].

Totalul general al sumelor încasate la import pe anul 1924 de către autorităţile statului român a fost de 429.599.631 de lei şi a reprezentat 85% din total. Exportul a reprezentat „doar" 15% din acest total şi a însumat 388.053.273 de lei[195].

Pe parcursul anilor 1925 şi 1926, reprezentanţii economici portughezi au continuat încercările de apropriere economică de piaţa românească în privinţa exportului de conserve de peşte şi importului de cereale[196]. O problemă majoră de care s-au lovit iniţiativele portugheze a constat în politica liberală din România de stopare a capitalului străin, dar şi de reforma agrară de la sfârşitul războiului. Aceasta din urmă a redus semnificativ producţia şi potenţialul de export al unor grâne calitative şi aducătoare de beneficii financiare majore.

În luna aprilie 1926, *Asociaţia Comercială şi Industrială* din Setubal (Portugalia) a solicitat intervenţia ataşatului lor diplomatic în chestiunea *KOFLER et ZETTLIN* pentru ca aceasta să nu se desfăşoare, deoarece conflictul s-a încheiat[197]. Nu se cunosc amănuntele primei scrisori ale acestei asociaţii din Setubal, emise pe 8 aprilie, şi cauzele declanşării divergenţelor între cei doi agenţi

---

193 *Ibidem.*
194 *Ibidem*, pp. 101-102.
195 *Ibidem.*
196 Situaţia economică a Portugaliei anilor '20 a fost mai dramatică, în comparaţie cu cea a României. Astfel că, pentru micul stat din Peninsula Iberică exporturile tradiţionale compensate cu importurile de cereale, fie şi de calitate îndoielnică, reprezentau o soluţie care să redreseze, în opinia lor, acest derapaj. Fondurile Consulatului Portugaliei din Galaţi sunt pline de astfel de cereri adresate consulului lor pentru găsirea unor firme dispuse să efectueze comerţ cu Portugalia.
197 SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 5/1921, f. 26.

economici. Asupra acestei chestiuni nu putem continua detalierea din cauza nepăstrării tuturor documentelor care aveau legătură cu misiunea diplomatică portugheză din Galaţi.

Societatea comercială a lui A. Moraes Nascimento a intervenit pe parcursul toamnei anului 1926 pentru obţinerea de date privitoare la comercianţii din Galaţi, interesat fiind de firmele care ar dori exportul de cereale spre Portugalia prin intermediul societăţii sale[198]. Problema ridicată de această chestiune era concurenţa pe care agentul economic portughez ar fi prilejuit-o agenţiilor comerciale conduse de către consulii Franţei, Angliei, Greciei etc. la Brăila, cunoscându-se faptul că aceştia din urmă controlau societăţile de export de cereale din cel mai important port de profil din România. În acest sens, între aceşti agenţi economici, dar şi prin implicarea Consulatului Portugaliei şi a celorlalţi ataşaţi diplomatici, se crea o luptă directă pentru exportul de grâne româneşti. Deşi se cunoaşte calitatea relativ mai slabă a produselor româneşti, datorată retardării sistemului de producţie românesc şi a seminţelor în comparaţie cu cel apusean, piaţa românească nu ducea lipsă de oferte concrete.

Cererea societăţii portugheze a venit într-o perioadă în care producţia cerealieră a României creştea. Pentru anul 1925 s-au înregistrat aproximativ 9 milioane tone de cereale produse în România, iar în anul 1926 se înregistra pentru prima dată o depăşire a situaţiei antebelice, 12,1 milioane de tone[199]. În acest context, Portugalia, care şi ea producea conform statisticilor undeva la o mie de kilograme de grâu la hectar după război, a simţit nevoia unui import semnificativ pentru acoperirea deficitului intern. Cu toate acestea, producţia Portugaliei era cu mult în creştere faţă de perioada de dinainte de război, 600 de kilograme la hectar[200].

În ceea ce priveşte comerţul de conserve de sardine în ulei portugheze la Galaţi, trebuie precizat că prin portul Galaţi se exportau importante cantităţi de peşte proaspăt iar accesul localnicilor la acest produs era uşor de realizat, mai ales, în intervalul temporal din primăvară şi până la îngheţ. Cele mai multe zile de post

---

[198] *Ibidem*, f. 31 urm.

[199] Date statistice oferite de către Bogdan Murgescu pe baza lucrării lui Victor Axenciuc, *Evoluţia economică a României. Cercetări statistico-istorice 1859-1947*, vol. II, *Agricultura*, Bucureşti, 1996, pp. 516-517; Bogdan Murgescu, *România şi Europa. Acumularea decalajelor economice (1500-2010)*, Iaşi, 2010, p. 226.

[200] B. Murgescu, *op. cit.*, p. 228.

cumulate, în care era permisă populaţiei ortodoxe majoritare consumul de peşte erau primăvara şi vara, lucru ce nu putea fi suplimentat de consumul de conserve de sardine portugheze, cu mult mai scumpe şi exotice faţă de peştele proaspăt pescuit, de multe ori de capii familiilor, din Dunăre.

În luna decembrie 1926, Consulatul Portugaliei din Galaţi a trebuit să intervină pe lângă agenţia de vămuire şi depozitare *Jaques Kűhnberg*, pentru a permite vapoarelor *Derindje* şi *Pontos* să-şi continue activitatea comercială şi să îşi descărce marfa în port. În acest sens, consulul Portugaliei a intermediat actele între firma de vămuire şi *Banca Română de Credit*[201].

Din 1927, consul al Portugaliei la Galaţi a fost numit Christopher Macry, fost angajat la *Banca Chrissoveloni*, şi a demarat un schimb interesant de corespondenţa între consulat şi bancă în cauză. Relaţiile la nivel înalt ale familiei Macry, înrudite cu personaje influente din politica portugheză, au făcut ca acest consulat să constituite o sursă importantă de implicare a intereselor străine în activitatea economică a Galaţilor. Cu menţiunea că, nu i-am lua în calcul pe ataşaţii diplomatici străini ai Angliei, Franţei şi Italiei, care aveau şi atribuţii în structurile de conducere ale CED[202].

J. Froes, L.da. din Lisabona solicita pe data de 23 iunie 1927 să pregătească actele necesare şi să facă informările către aceştia cu privinţă la casa comercială a lui Heinrich Freifeld din Oradea. Tranzacţia dintre firma portugheză şi cea românească a fost intermediată de o societate austriacă şi privea comerţul cu răşină neclasificată portugheză destinată firmei orădene[203]. Alte situaţii similare, între societatea portugheză şi Consulatul din Galaţi, au continuat pe perioada verii şi a toamnei anului 1927[204]. Printre aceste discuţii se numără şi cea din 5 septembrie 1927 cu I. Bunea prin care solicita firmei orădene date privind calitatea produselor aflate în butoaie şi cantitatea aflată în acestea, dar şi dacă acestea sunt intacte. I se cerea să expertizeze mostre din fiecare butoi, oferindu-i suma de 1.500 de lei pentru cele efectuate[205]. Între timp, a sosit înştiinţarea din Portugalia că solicitantul acestei operaţiuni comerciale, Heinrich

[201] SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 5/1921, f. 34.
[202] *Ibidem*, f. 38 urm.
[203] *Ibidem*, ff. 51-52.
[204] Vezi *ibidem*, f. urm.
[205] SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 15/1921, f. 35.

Freifeld a decedat în iulie, iar cel care a preluat afacerile acestuia a fost Alexandre Cordu, dar afacerea cu 10 tone de răşină neclasificată a continuat[206].

În luna octombrie 1927, Cristopher Macry a fost rugat să intervină pentru societatea de import şi export *Sociedade Samaral, L.da.*[207], cu sediul pe strada Santa Justa nr. 82 din Lisabona. Expeditorul nota date despre numirea şi relaţiile avute de Macry la Ministerul de Externe al Portugalie şi despre o anumită sumă de bani, 330 dolari, plătibilă ca impozite. Este un text ambiguu care lăsă să se înţeleagă mult mai multe lucruri. Unele dintre acestea ar fi un anumit şantaj sau mai de grabă o cerere de susţinere a respectivei firme pentru Marintinho Nobre de Melo, cumnatul consulului de la Galaţi.

Ca răspuns la una dintre solicitările făcute de către administratorul general al Portului Lisabona, Cristopher Macry a expediat către acesta pe data de 21 iulie 1927 o listă cu 23 de agenţii de navigaţie şi adresele a câtorva dintre ele[208]. Printre acestea se găseau inevitabil cele care aveau (aproape) monopolul pe sectorul Dunării maritime, aflate sub administrarea CED. Afirmăm aceste lucruri cunoscând relaţiile dintre aceste societăţi şi reprezentanţii lor legali, viceconsulii Franţei, Angliei sau Italiei la Brăila, subalternii consulilor din Galaţi, care erau reprezentanţii statelor lor la CED. Sunt amintite aici societăţi precum: *Vuccino & Boscoff*, *Lloyd Triestino*, *Watson & Youell* şi *Theodoridi & Co*. etc[209]. Pe parcursul anului 1928, consulul Portugaliei la Galaţi este rugat, în termenii normali postului, să întocmească liste cu posibilii armatori din portul Galaţi interesaţi să lucreze cu societăţile portugheze. Un asemenea demers a fost şi cel al companiei *A. Freitas & Gameiro*, iar Cristopher Macry a răspuns favorabil acestor cereri[210].

În perioada interbelică, România a fost cunoscută ca un producător important de produse petroliere. Doar după 1926 producţia mondială de petrol a depăşit-o pe cea de dinaintea dprimei

---

[206] „[…] *Le titulaire étant mort voici deux mois* […]” (traducerea din limba franceză în limba română: […] Proprietarul a murit acum două luni […]), în *ibidem*, f. 37.

[207] SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 5/1921, f. 58.

[208] *Ibidem*, dosar 15/1921, f. 34.

[209] Pentru a vedea relaţiile dintre ataşaţii diplomatici la Brăila şi agenţiile de navigaţie cu capital românesc şi străin, controlate de către aceştia, vedeţi studiul nostru dedicat relaţiilor dintre aceştia şi mediul economic din Brăila.

[210] SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 5/1921, f. 62.

conflagraţii mondiale[211]. Pe fondul uni export al României de aproximativ 2 milioane tone de petrol, în anul 1927 Portugalia şi-a îndreptat atenţia către piaţa românească pentru completarea necesarului propriu. *Societatea Anonimă pentru Industria şi Comerţului Petroleului Aquila Franco Română* anunţa pe 3 aprilie 1928 faptul că nu poate da curs solicitării din 28 martie, acelaşi an, a consulului Portugalie la Galaţi. Solicitarea consulului a fost legată de vânzarea către societăţile portugheze a unor produse petrolifere. Răspunsul societăţii române a cuprins următoarele argumente: „avem onoarea a vă face cunoscut că din cauza producţiei restrânse ce avem actualmente, regretăm a nu putea da reprezentanta noastră pentru vânzarea de produse petrolifere”[212]. Un răspuns asemănător l-au primit autorităţile portugheze pe 5 aprilie 1928 şi din partea societăţii *Petrol Block*[213].

Luna august 1928 a adus firmele portugheze în situaţia de a solicita reprezentatului portughez din Galaţi date privind societăţile româneşti exportatoare de cereale şi legume, în special porumb şi fasole. În această situaţie, doreau întocmirea unei liste cu astfel de firme interesate să efectueze exporturi către Portugalia[214].

Firma *Sciaky* din Galaţi a oferit un răspuns la 11 ianuarie 1929 cu cei interesaţi din Galaţi de comercializarea sardinelor în ulei produse de firmele portugheze[215]. La finele anilor ’20, în luna ianuarie, se resimţea nevoia pe piaţa gălăţeană de produse din peşte, iar importul era necesar pentru completarea necesarului. Pe 30 ianuarie, acelaşi an, firma portugheză *The Iberic Import and Export C. Ltd.* din Lisabona a solicitat date privitoare la exportul pe piaţa

---

[211] B. Murgescu, *op. cit.*, f. 245.
[212] SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 5/1921, f. 65.
[213] „[…] regretăm însă de a nu fi în măsură de a satisface cererea acelei firme”, în *ibidem*, f. 66.
[214] „[…] *Desejando entrar em relações com as principais firmas exportadoras dessa praca, dos seguintes: CEREIAS E LEGUMES, especialmente MILHOS E FEIJAO, venho mui respeitosamente solicitar de V. exa, obsequio de me fornecer uma lista da sobreditas firmas e de me informar quais os centros de exportacao desse pais, o ques antecipadamente agradeco*”. (traducerea din limba portugheză în limba română: […] Dorim să intrăm în relaţii cu piaţa principală de firme exportatoare, cu următoarele: cereale şi legume, în special porumb şi fasole, vin, foarte respectuos vă solicit a examina dur şi a-mi oferi o listă a societăţilor menţionate anterior şi informaţi-mă de centrele de export din această ţară, întrebarea la care vă mulţumesc în avans.), în *ibidem*, f. 68.
[215] *Ibidem*, f. 70.

românească de produse portugheze. Se dorea exportul de: conserve de peşte, ulei de măsline, vin de consum şi dopuri de plută[216]. Răspunsul către *The Iberic Import and Export C. Ltd*. din Lisabona a fost expediat pe data de 22 februarie 1929[217] de către Cristopher Macry[218]. Un prim semn al faptului că afacerile din acest sector, intermediate de către consulul Portugaliei, s-au bucurat de un oarecare succes se observă din corespondenţa dintre consul şi firmele româneşti. Un asemenea caz este scrisoarea de răspuns a lui Macry către Rudolf Habermann din Sibiu.

Deoarece Galaţii erau principalul port de import din România, consulul Portugaliei era rugat de către firmele şi autorităţile statului pe care-l reprezentau să expună nivelul taxelor aplicate de români la importul unor produse portugheze, iar una dintre aceste referiri a fost cea din 8 februarie 1929. Macry a solicitat date lui G. Dimitriu, taxator vamal din Galaţi[219]. Produsele portugheze care urmau să fie vândute pe piaţa gălăţeană erau: vinurile de Porto, de masă şi lichiorurile la sticlă şi butoaie, conserve ambalate în cutii ermetice de peşte (sardele, scrumbie şi anchois), în ulei, oţet şi saramură. De asemenea, se mai dorea aducerea pe piaţa românească a crustaceelor în ulei, oţet şi saramură, moluşte, ghivece, zarzavaturi, vânat, fructe, dulceţuri, marmelade, compoturi, dar şi plută şi manufacturi din lemn[220].

Un principal cotidian local gălăţean din perioada interbelică a fost condus de către viitorul consul al Estoniei la Galaţi şi Brăila, Devy Calmanovici. Pe 19 februarie 1929, Calmanovici, doar pretendent la ocuparea unor consulate ale Ţărilor Baltice, îi adresa lui Macry o scrisoare în care îşi arăta intenţiile de a efectua un voiaj

---

[216] Preponderent agrară, Portugalia îşi revenise după Primul Război Mondial şi avea nevoie de o piaţă de desfacere care să-i cumpere produsele, care nu îşi găseau cumpărători în statele din vestul Europei, în *ibidem*, f. 73.

[217] SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 15/1921, f. 47.

[218] „On RUDOLF HABERMANN, Piaţa Regele Ferdinand n. 6 Sibiu. Am primit scrisoarea Dv. din 26 Junie a. c. şi vă fac cunoscut că puteţi întra în legătura du firma „THE IBERIC IMPORT AND EXPORT Ltd." din Lisabona, rua Arco Bandeira 16. care tocmai doreşte de a desvolta debouchеurile sale [...], în *ibidem*, f. 50.

[219] Se prezintă o listă detaliată de produse portugheze care ar putea interesa piaţa românească. Printre acestea se numărau fructele de mare şi produsele din peşte, vezi *ibidem*, dosar 15/1921, f. 46.

[220] *Ibidem*.

în Portugalia[221]. Cu ocazia vizitării ţării reprezentate de Macry, Calmanovici dorea să fie însoţit de către un redactor economic. Cel din urmă avea misiunea de a redacta studii despre economia Portugaliei şi eventualele relaţii economice dintre cele două state. Pe lângă acestea, directorul de la „Vocea Galaţilor" solicita informaţii despre posibile relaţii la care ar putea apela în sejurul lor în Peninsula Iberică.

Portugalia este cunoscută ca o mare producătoare de vin, în acest sens, avea nevoie de mari cantităţi de lemn destinate butoaielor şi dopuri pentru recipiente. În a doua parte a perioadei interbelice s-au intensificat schimburile de corespondenţă şi comerciale între firmele româneşti şi cele portugheze pe această temă. Intermediar a fost, ca mai mereu, Consulatul Portugaliei la Galaţi. În 1930 s-a intensificat un schimb de corespondenţă între Consulatul Portugaliei la Galaţi, Camera de Comerţ şi Industrie din mai multe localităţi din România şi diverse societăţi comerciale. Principalul subiect a fost identificarea unor posibili producători români de „douelles". Acest produs reprezenta echivalentul în română a termenului de „doage", produs din stejar care în România nu era întrebuinţat la confecţionarea butoaielor[222]. De o asemenea afacere au fost interesate societăţile din Transilvania, unde meşterii ar fi dorit să lucreze în atelierele lor asemenea produse. În acest sens, Camera de Comerţ şi de Industrie Arad a solicitat mai multe explicaţii legate de dimensiunile şi calitatea materialelor necesare societăţilor portugheze[223]. Posibilii exportatori români de doage au fost identificaţi la Arad şi Sibiu[224]. Societăţile din Arad erau gata să producă asemenea produse, dar nu posedau la acea oră, vara lui 1930, materia primă. La Sibiu situaţia a fost mult mai favorabilă cererilor portugheze, aici existând „aproximativ 100 de vagoane pentru doage". Reprezentantul statului român îi oferea lui Macry ca punct de plecare pentru solicitările sale

[221] *Ibidem*, dosar 5/1921, f. 74.

[222] Adresa Camerei de Comerţ şi de Industrie din Arad, din 1930, menţiona următoarele: „ […] la noi sub expresiunea „douelles" se înţelege un material de stejar /duşumele/ care însă nu este întrebuinţat la confecţionarea butoaielor […], în *ibidem*, dosar 7/1922, f. 35.

[223] […] vă rugăm, să binevoiţi a ne comunica calitatea şi dimensiunile materialului căutat de Dvs. şi în posesiunea acestor date vom putea răspunde, dacă acest material este procurabil ori nu în circumscripţia noastră […]", în *ibidem*.

[224] *Ibidem*, f. 38.

adresa antreprenorului Dumitru Sârbu din Sibiu, str. Pământul Olarilor nr. 6[225].

În 7 iunie 1930, firma de transport *Albert Gross* din Arad a început demersurile legale pe lângă Consulatul Portugaliei la Galaţi „pentru a transporta lemne pentru dogărie din România la Portugalia". Pentru acest transport aveau „nevoie de certificate de origine legalizată […] cari urmează a fi prezentat la autorităţile vamale Portugheze"[226]. Pe 13 iunie, Macry a dat indicaţiile necesare firmei *Albert Gross* din Arad pentru a putea solicita la Camera de Comerţ şi de Industrie Arad actele necesare exportului de lemn către piaţa portugheză[227]. Dintr-o scrisoare a lui Macry către Ştefan Leopold din Dej aflăm dimensiunile doagelor din stejar cioplite de mână solicitate de portughezi. Dimensiunile erau următoarele:

Tabelul III.1.
Dimensiunile doagelor cerute pe piaţa portugheză[228]

Lungime (în cm)	Grosime (în mm)	Lăţime (în cm)
150	55	8-16
100	45	8-14
85	45	8-16
75	55	8-16

Declanşarea crizei economice mondiale în SUA, în toamna anului 1929, a început rapid să-şi facă simţită prezenţa şi-n restul lumii. În acest nou context socio-economic planetar au fost implicate şi relaţiile comerciale din porturile situate la Dunărea maritimă. Printre demersurile de revenire la situaţia economică favorabilă de dinainte de „joia neagră" s-au aflat şi ataşaţii diplomatici străini din Galaţi. Pe parcursul anilor 1930-1931 erau recunoscute la Galaţi 19 misiuni diplomatice, unele chiar exotice precum cel al Guatemalei – reprezentată de Eduardo Schwab. Una din încercările consulului Portugaliei la Galaţi a fost cea de a încuraja comerţul cu arme prin

225 *Ibidem*, f. 39.
226 *Ibidem*, dosar 5/1921, f. 92.
227 *Ibidem*, dosar 15/1921, f. 60.
228 Conform datelor trimise de consulul Portugaliei la Galaţi lui Ştefan Leopold din Dej, în *ibidem*.

portul gălăţean[229]. Prea multe date despre aceste aspiraţii ale consulului Macry nu se cunosc, dar acesta ar fi intrat în concurenţă cu societatea *Theodoridi* din Brăila, a consulului Poloniei la Brăila.

Pe parcursul anilor 1932 şi 1933 criza economică a început să nu îşi mai facă simţită prezenţa în lume şi au reînceput schimburile economice importante şi implicit interesele străine. Sursele documentare ale Consulatului Portugaliei din Galaţi conţin schimburi de corespondenţă între ataşatul diplomatic al Portugaliei la Galaţi şi firmele portugheze exportatoare de conserve de peşte. Cristopher Macry a încercat intervenţii, în limita legii şi reglementărilor diplomatice internaţionale, pentru a găsi o piaţă de desfacere a produselor portugheze[230].

În intervalul cuprins între Primul Război Mondial şi până la instaurarea regimului nazist în Germania, ataşaţii diplomatici străini de la Galaţi ai celor trei state care contau au fost: Anglia, Franţa şi Italia, fiind cele care alături de România constituiau CED. În lipsa unor surse documentare asupra implicării directă, prin firmele lor, a consulilor acestor state şi cunoscând modalităţile efectuării activităţilor economice străine prin intermediul diplomaţilor lor de la Brăila, putem afirma că cei din Galaţi au fost paravanul legislativ şi de control al CED pentru efectuare tranzacţiilor economice prin firmele celor de la Brăila[231]. Astfel, cei de la Galaţi aveau obligaţia de a controla din punct de vedere legislativ şi al navigaţiei pe Dunăre, iar cei de la Brăila prin societăţile controlate de ei sau care le aparţineau se ocupau direct de negoţul dintre România şi statele lor. Cum Galaţii, încă din epoca modernă, a fost principalul port de import al României, aici se descărcau mărfurile occidentale pentru a încărca mărfurile româneşti la Galaţi şi, în special, la Brăila. La acestea se adaugă un argument extrem de important în acest sens. Consulii de la Brăila au fost preponderent localnici, în timp ce cei de la Galaţi erau diplomaţi de carieră. Acest fapt semnifică în mod cert nevoia de a controla direct şi de către cunoscători ai mediul

---

[229] Se fac referiri la dorinţa Portugaliei de a dezvolta cu mediul economic din Galaţi relaţii bazate pe schimburi comerciale cu armament, în *ibidem*, dosar 8/1922, f. 84 urm.

[230] *Ibidem*.

[231] În perioada interbelică, cele patru state care aveau reprezentanţi la CED au fost: Anglia, Franţa, Italia şi România; şi erau cele care lua deciziile pe sectorul de la Brăila la Sulina.

economic local, aceştia erau cei din Brăila, şi de cunoscători ai legislaţiei internaţionale la consulatele din Galaţi şi la CED. Trebuie menţionat faptul că multe din reprezentanţele diplomatice din Brăila erau la nivel de viceconsulat, aflându-se în circumscripţia consulară Galaţi[232].

După venirea lui Hitler la putere în 1933 situaţia internaţională şi implicit cea de la Dunărea maritimă s-au schimbat în favoare intereselor celui de al Treilea Reich, contând şi alunecarea uşoară a României către interesele germane. Partea a doua a anilor ’30 are în prim plan disputa dintre Anglia şi Franţa, pe de o parte, şi Germania şi Italia (aliate pe alocuri), pe de cealaltă parte. Acestă luptă economică şi politică a vizat şi portul Galaţi şi activităţile comerciale existente acolo.

În acest timp, la Galaţi s-a deschis şi un consulat al Estoniei, care urma să deservească zona Brăila şi Galaţi. Pe 28 august 1933, autorităţile estoniene au dat curs solicitărilor lui Devy Calmanovici, datând din 1928, pentru a fi reprezentantul diplomatic al celei mai nordice dintre cele trei state baltice[233]. Calmanovici deţinea, din 1918, cotidianul local „Vocea Galaţilor” şi era dispus să-şi pună ziarul să servească intereselor statului de adopţie. Pentru funcţia sa au garant numeroşi localnici, dar şi consulul Letoniei de la Galaţi, Avgherinas[234]. Interesant este că la jumătate de an după eliberarea *exequatur*-ului său a fost implicat într-un scandal public cu iz economic. În mai multe scrisori anonime adresate Ministerului Afacerilor Externe de la Tallin, un anume „Cerc al comercianţilor din Galaţi” aducea la cunoştinţa autorităţilor estoniene că numirea lui Calmanovici poate aduce prejudicii statului lor. Dorinţa celor care au semnat această scrisoare a fost de îndepărtarea din funcţie a lui Devy Calmanovici. După trimiterea unor persoane şi noi referinţe din partea autorităţilor locale, centrale, dar şi a consulului Letoniei la Galaţi, s-a constat contrariul. Pe 21 martie 1934, într-un nou cotidian local gălăţean, „Noutatea”, un anume B. Marian semna un articol denigrator la adresa consulului Estoniei. Acesta îl descria ca fiind:

---

[232] Pentru mai multe detalii vezi studiul asupra implicării ataşaţilor diplomatici străini la Brăila în interesele economice.

[233] Arhivele Naţionale ale Estoniei, pachet 3, dosar 608, f. 25 (decizia nr. 2635) *apud* Silviu Miloiu, *România şi Ţările Baltice în perioada interbelică*, ediţia a II-a, Târgovişte, 2012, p. 103.

[234] *Ibidem*, pp. 103-104.

„mic de suflet, murdar în afaceri, speculând totul pentru a-şi crea situaţii personale […] acest domn a reuşit să-şi creeze în Galaţi o demnitate de director al unui cotidian şi acum, în urmă, consul”[235]. După câteva zile se revenea cu un alt articol ce îşi punea aceeaşi întrebare, ce fel de stat este acela care îşi numeşte un asemenea consul. Dar se adăugau şi noi acuzaţii. Acelaşi autor declara că Devy Calmanovici este „omul tuturor turpitudinilor, afacerilor veroase şi a mult discutatei diplome falşe”[236].

Au fost trimişi să verifice acuzaţiile reprezentantul Estoniei la Varşovia şi fost ministru de externe, Kaarel Pusta, şi Consulul general al Estoniei la Bucureşti, Ion D. Mataki. Pe 17 aprilie 1934, K. Pusta a primit o scrisoare a anchetei care conţinea concluziile acesteia. Denigratorii lui Calmanovici au fost identificaţi ca fiind doi tineri jurnalişti gălăţeni, proprietarii noului cotidian din Galaţi, „Noutatea”. Aceştia au dorit să-i creeze o imagine publică defavorabilă lui Calmanovici pentru a se răzbuna pe faptul că au fost disponibilizaţi de la „Vocea Galaţilor”. Pe lângă acest argument, se aduceau drept garanţie scrisori semnate de către: primarul oraşului Galaţi, prefectul judeţului Covurlui, Serviciul de Siguranţă, Parchetul Tribunalului Covurlui etc. Toate îl descriau asemănător primarului, ca fiind o persoană cu o „reputaţie excelentă […] serioasă, onorabilă şi perfect corectă”[237]. Consulul Letoniei îl descria pe omologul său estonian ca fiind: „om stimat, de o excelentă reputaţie, foarte corect şi foarte serios”[238]. Grigore Trancu-Iaşi a constituit cea mai bună armă în apărarea lui Calmanovici. Într-o scrisoare pentru ministrul Estoniei la Varşovia, acesta, demonstra că fostul său elev la cursul superior al Şcolii de Comerţ era o persoană „foarte onorabilă, având relaţii excelente în înalta societate, corect”[239]. Din documentele cercetate de istoricul român Silviu Miloiu, specialist în spaţiul baltic, rapoartele lui Calmanovici au avut o amprentă economică. Consulul

---

[235] *Ibidem.*

[236] *Ibidem.*

[237] *Ibidem,* p. 105.

[238] *Ibidem.*

[239] Trancu-Iași Grigore (23 octombrie 1874, Târgu Frumos - 7 ianuarie 1940, București) a fost un om politic, economist, avocat, profesor universitar, scriitor și memorialist român de origine armeană, figură importantă a perioadei interbelice din România. Acesta a reprezentat o garanţie serioasă pentru fostul său elev de la sfârşitul Primului Război Mondial, în *ibidem.*

la Galaţi fiind o sursă pentru informarea autorităţilor estoniene asupra comerţului de la gurile Dunării[240].

După un an 1933 plin de schimbări pe plan mondial şi spectrul economic al portului Galaţi s-a modificat. Pe parcursul lui 1933 au lucrat legal în portul Galaţi 1.590 de muncitori. Cei mai mulţi dintre aceştia, 611, au fost „cherestigii”[241]. Pentru portul Galaţi şi pentru ataşaţii diplomatici din Galaţi perioada 1934-1940 a fost una extrem de „ciudată” şi s-a înscris în politica internaţională a statelor pe care le reprezentau. În lipsa unei societăţi gălăţene pe care să o controleze, consulii Germaniei la Galaţi, Wilhelm Otto Fritz Schonberg şi Gerhart Lutkens, au făcut jocurile centralei pentru a adera la CED. Pentru a favoriza comerţul german la gurile Dunării teoria lui Arthur Tuluş este valabilă. Germania nazistă a închiriat, în deosebi, vase greceşti, dar a beneficiat şi de aportul unei firme din Brăila care aparţinea familiei de origine elenă Besi, care prin Jean Bessi deţinea funcţia de consul al Germaniei la Brăila[242].

În acest context politico-diplomatic, consulii Angliei şi Franţei au avut de luptat şi în plan economic împotriva Germaniei şi a aliatei sale Italia. Dar din studiile efectuate nu se poate înţelege motivul abandonării timpurii a intereselor economice de către Franţa. De reţinut este că Franţa prin *Société Française de Navigation Danubienne* – condusă de către viceconsul Franţei la Brăila, subordonat celui din Galaţi – deţinea supremaţia numărului de vase străine pe Dunăre. Cu o asemenea armă economică la îndemână, Franţa, la fel şi Anglia, au demara, în ceea ce priveşte apărarea intereselor lor economice la gurile Dunării, o politică conciliatoristă timpurie. La 1 martie 1939, Germania a fost primită în componenţa CED şi a avut parte de *jure* de un statut preferenţiat la masa celor

---

[240] Din păcate, pentru studiile ulterioare, ce ar putea pleca de la incursiunea lui Silviu Miloiu în arhivele estoniene, cartea publicată de acesta nu conţine anexe documentare care să probeze, dar mai ales, să constituie o sursă bibliografică accesibilă tuturor cercetătorilor din România, fără a mai fi nevoiţi să parcurgă şi ei încă o dată aceleaşi fonduri, în *ibidem*, p. 106.

[241] „Buletinul Comisiunilor de muncă din porturile României” (editat de Inspectoratul Muncii Brăila), Brăila, an II, nr. 1-12, decembrie 1933, pp. XXII-XXIII.

[242] Vezi Arthur Tuluş, *România şi neutralizarea Dunării (septembrie 1939-iunie 1940),* în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos Galaţi”seria XIX – istorie”, an VI, nr. 6, 2007, pp. 137-146.

care controlau comerţul prin braţul Sulina[243]. Alături de armatorii greci, consulatul acestui stat a reprezentat un punct de sprijin pentru armatorii, comercianţii şi, indirect, pentru marina germană şi interesele celui de al Treilea Reich.

Abandonul Franţei şi al Angliei şi neputinţa reprezentanţilor ei consulari de a contracara expansiunea germană au condus la scăderea comerţului pe Dunăre al statelor importante şi utilizarea portului Galaţi pentru interesele germane, dar mai ales ale unor state cu valută slabă. În acest scop, consulii Olandei, W. Roth, cel al Belgiei, Alfred Hermann, sau cei ai Greciei au jucat, fără să vrea, într-un război economic din care, pentru început acestea cât şi piaţa românească, au avut de câştigat, ca mai apoi învingătoare, pentru moment, să iasă Germania. La acestea se adaugau şi lupta economică deschisă în 1940 dintre franco-englezi şi germani prin utilizarea flotei comerciale de la Dunărea maritimă. Sub aceste auspicii belicoase, Marea Britanie a constituit pentru acest gen de război o societate de navigaţie, care alături de cea franceză, urma să lupte contra vaselor ce deţineau mărfuri destinate Germaniei. Societatea *Goeland* nu s-a ridicat nici pe departe la nivelul adversarei sale[244]. Trebuie amintit faptul că interesele în această zonă erau dictate de consulii de la Brăila şi de societăţile lor, Galaţii fiind iarăşi deficitar la a intra în această luptă economică. Familiile implicate direct fiind cea româno-germană cu origini elene Bessi, de partea Germaniei, şi Boscoff şi Vuccino, de partea Franţei, plus nou apăruta societate condusă din umbră şi de către ataşaţii diplomatici englezi din arealul dunărean.

În lipsa unor probe concludente şi cunoscând faptul că exporturile semnificate se realizau prin portul Brăila, Galaţii rămân reprezentativi pentru cherestea şi importuri, nu putem dezbate amplu cazuri de implicare directă a ataşaţilor diplomatici străini de la Galaţi în activităţile economice desfăşurate aici. Adăugăm menţiunea că

---

[243] De *facto* prin abandonarea de către Franţa, în special, şi Anglia în mâinile flotei Italiei şi a Germanie, cu ajutorul armatorilor greci, Germania a controlat comerţul pe Dunăre din 1936. Pentru mai multe detalii privind cantităţile exportate în intervalul 1936-1940, vezi Arthur Tuluş, *Interese economice şi politice la gurile Dunării între 1936 şi 1940*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos” Galaţi seria XIX – istorie”, an IV, nr. 4, 2005, pp. 229-253.

[244] Pentru mai multe detalii vezi Arthur Tuluş, *România şi neutralizarea Dunării…*; şi Paul D. Quinlan, *Ciocnire deasupra României. Politica anglo-americană faţă de România (1938-1947)*, Iaşi, 1995, p. 57.

state precum Anglia, Franţa şi Italia îşi aveau aici consulatele, iar subalternii lor erau viceconsulii de la Brăila. Aceştia din urmă erau cei însărcinaţi să se ocupe de activităţile economice, iar superiorii lor din Galaţi de chestiunile legislative şi de funcţia de membrii supleanţi la CED.

În concluzie, se poate afirma că în cazul reprezentanţilor diplomatici străini la Galaţi implicarea directă acestora în actele de comerţ nu a fost în aceeaşi măsură ca a celor din Brăila. În afara cazului lui Crystopher Macry, consulul Portugaliei la Galaţi, nu există cazuri concrete de implicare în comerţul local şi de mijlocire a tranzacţiilor economice[245]. Aplecarea acestora a fost către domenii precum literatură, cazul lui Alfred Herman, consulul Belgiei, dar şi director la *Societatea de Gaz Aerian*, şi, mai ales, diplomaţie de carieră. Un alt caz de literat şi consul la Galaţi a fost cel al lui Osorio Duttra, consulul Braziliei.

Galaţii au constituit şi-n perioada interbelică principala poartă de import pe Dunăre a României. Ataşaţii diplomatici străini s-au aplecat mai mult către spectrul legislativ şi de reglementare a activităţilor comerciale şi de navigaţie pe sectorul maritim al Dunării, lăsând în seama omologilor lor de la Brăila, de multe ori subalterni, deţinerea controlului asupra comerţului naval din hinterlandul Dunării de Jos. Fără doar şi poate, consulii de la Galaţi, precum şi cei de la Brăila, „au jucat într-o piesă” dictată de interesele economice impuse din centralele lor, dar de multe ori au ştiut să pună deasupra tuturor propriile lor dorinţe.

---

[245] Nu putem afirma că fondurile arhivistice din întreaga lume au fost epuizate de către cercetarea noastră. Aşa că oricând sunt bine venite completări ale acestui studiu. Cazul Brăilei este elocvent pentru politică economică a Marilor Puteri interbelice de a domina spaţiul economic de la gurile Dunării.

CAPITOLUL IV
CONSULII STRĂINI ŞI ACTELE DE PROPAGANDĂ IDEOLOGICĂ ŞI SPIONAJ

Pe lângă prerogativele oficiale şi reglementate de convenţiile internaţionale, consulii străini de la Dunărea de Jos au întreprins şi acte de propagandă ideologică şi spionaj. Aceste îndeletniciri secrete sunt probate de documentele păstrate în arhivele locale şi centrale, înscriind perimetrul gurilor Dunării pe harta războaielor economice şi ideologice. Principalele acte de acest gen, în care au fost implicaţi ataşaţii diplomatici străini ai Italiei şi Germaniei, au avut loc în anii '30 ai secolului trecut. Dar în astfel de chestiuni s-au remarcat şi diplomaţii Marii Britanii şi ai Franţei. Misiunile de acest profil au constat în schimburi de materiale propagandistice sau directive de acoperire a unor spioni nazişti sau de contracarare acţiunilor acestora. Ele au începutul în perioada crizei economice dintre anii 1929-1932 şi au avut în prim-plan încercarea de depăşire a simplelor acte de informare, colegialitate şi prietenie dintre factorii consulari italieni şi administraţia locală brăileană. Ele au continuat cu acte de implicare totală a trimişilor Germaniei în treburile interne ale spaţiului politico-economic de la gurile Dunării[1].

În data de 9 ianuarie 1930, viceconsulul regent al Italiei la Brăila a expediat directorului Biroului Muncii Brăila un exemplar din nr. 10 al publicaţiei italiene „Feuille d' Informations Corporatives", varianta în limba franceză[2]. Relaţiile dintre cele două persoane erau destul de

---

[1] Italia şi Germania au fost cele mai interesate de astfel de activităţi. State precum Marea Britanie şi Franţa deţineau alte mijloace de constrângere (economice şi CED) şi nu vedeau în actele de spionaj ideologic o modalitate de control a porturilor de la Dunărea maritimă în care să investească. Aceste fapte au avut loc şi pe fondul conciliatorismului franco-britanic la adresa cererilor germano-italiene, dar şi a incapacităţii Societăţii Naţiunilor de a da un răspuns concret şi de amploare statelor revizioniste.

[2] Publicaţia a fost editată la Roma în noiembrie 1929 şi cuprindea: actele legislative, reformele din domeniul agriculturii, activitatea sindicatelor corporatiste etc., realizate de fascişti. Atât adresa regentului, cât şi publicaţia se găsesc în România, SJAN BR, fond *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila,* dosar 12/1930, ff. 3-13.

cordiale, aşa că partea italiană a încercat atragerea părţii române la noul model implementat în Italia. Pe 30 ianuarie acelaşi an, Viceconsulatul Italiei revine pentru aceleaşi rugăminţi de rezolvarea ale unor chestiuni nemenţionate în documente, dar de care aveau cunoştinţă cele două părţi. La acestea se adăuga un nou număr din aceeaşi publicaţie de propagandă[3]. Pe 24 februarie a fost expediată aceleiaşi instituţii un exemplar din cartea *Le contract de travail des journalistes* a lui Ermanno Amicucci[4]. Numărul din ianuarie 1930 al „Feuille d' Informations Corporatives” a fost trimis la 3 martie 1930, dată la care directorul Biroului Muncii semnează pe această adresă hotărârea de a da curs unor cereri necunoscute de noi, formulate anterior[5].

Propaganda şi încercarea de a obţine anumite avantaje din partea funcţionarului român au continuat. Pe 12 martie 1930, acelaşi regent al viceconsulatului Italiei la Brăila a alăturat cererii sale[6], de rezolvarea a chestiunilor în care era implicat, şi 5 exemplare din „Le contrôle sur l’exportation italienne des pommes de terre”. Începând cu luna martie 1930, noul viceconsul titular al Italiei la Brăila a fost Vicenzo Gulli. Acesta a adresat, în 31 martie 1930, directorului Corporaţiei Meseriaşilor o solicitare a chestiunilor amintite cu altă ocazie. Dar continua cu bună pricepere expedierea de materiale cu profund caracter propagandistic[7]. Vicenzo Gulli a cerut, în 3

---

[3] Se expediază la acel moment nr. 11-12 din decembrie 1929. Din sumarul acestuia enumerăm: *Bilanţul activităţii sindicatelor corporatiste pe anul 1929,* activitatea legislativă, activitatea sindicatelor corporatiste, activitatea instituţiilor de cultură din Italia etc., în *ibidem,* ff. 14-21.

[4] Ermanno Amicucci (1890-1955) era, la acea dată, deputat în Parlamentul italian şi Secretar al Sindicatului Naţional Fascist al Ziariştilor. Acesta a deţinut mai multe funcţii în conducerea unor publicaţii cu tentă radicală. În 1938, el a fost printre semnatarii *Manifestului* privind introducerea legilor rasiale în Italia, după un model propriu asemănător variantei celui de al Treilea Reich. Între 1943 si 1945 a deţinut funcţia de director al cotidianului „Corriere della Sera”, iar după război a fost condamnat la moarte. Ulterior, pedeapsa a fost comutată în închisoare pe 30 de ani şi s-a bucurat de o amnistie. Date despre E. Amicucci pe http://www.treccani.it/enciclopedia/ermanno-amicucci/ (consultat pe 21.01.2014). Cartea nu a fost găsită ca făcând parte din acest fond aflat la SJAN Brăila, în comparaţie cu pagini existente ale celorlalte publicaţii amintite, în *ibidem,* f. 29.

[5] *Ibidem,* ff. 30-34.

[6] *Ibidem,* ff. 38-59.

[7] La această dată a fost alăturat solicitării nr. 2 din publicaţia „Feuille d’ informations corporatives”, în *ibidem,* ff. 61-72.

noiembrie 1930, Inspectorului Muncii Regiunea a V-a informaţii privind condiţiile de lucru pe diverse ramuri, rata şomajului şi alte date asemănătoare[8]. Aceasta era o ultimă tentativă, în acel an, pentru propagarea ideilor fasciste, dar şi un preambul la informaţiile din presă.

Cotidienele locale abundă de informaţii privind criza din portul Brăila. După cum putem observa, aceste acte se petreceau pe parcursul unei acute crize economice mondiale, cu profunde victime pe piaţa românească, mai ales într-o epocă în care, pe lângă ieşirea din criza economică, românii îşi căutau un model de ieşire din criza identitară. Cotidianul „Expresul" prezintă succint o anchetă[9] în acest sens. Cercetarea scoate la iveală situaţia deplorabilă la care au fost supuşi muncitorii locali şi cât a avut de suferit comerţul local. Problemele au fost, ca de fiecare dată, nemulţumirile salariale ale muncitorilor, care erau specializaţi doar pentru această muncă, spre deosebire de portul Galaţi, unde pentru munci similare erau întrebuinţaţi chiar şi simpli ţărani. Ca răspuns la problema muncitorească, în decembrie 1930 guvernul l-a desemnat pe subsecretarul de stat Virgil Potârcă de la Ministerul de Agricultură şi Domenii să discute cu autorităţile locale şi cu reprezentanţii

---

[8] „Cu onoare vă rog să binevoiţi a-mi da informaţiuni asupra condiţiunilor actuale de lucru, costul manoperei în diferite ramuri (Industrial, comerciale, agricol, etc.) precum şi în privinţa şomajului, proporţia sa în raport cu manopera şi alte informaţiuni de felul acesta". Inspectorul a cerut subalternilor să se dea curs cererii lui Gulli, în *ibidem*, ff. 162.

[9] „Am rugat pe delegaţii muncitorilor manuali: Petre Apostol, Roman Ioan şi Ilie Chiriac, să ne spună câteva din nevoile grupului pe care îl conduc. Interlocutorii noştri încep a ne spune că contractele colective, încheiate cu casele comerciale, expiră la 1 Decembrie. - Actualmente, în baza acestor contracte - zic ei - ni se plăteşte câte 450 lei de vagon, cărat din magazie în căruţe şi din căruţe în vapor. Ni s' a spus că, comercianţii cerealişti intenţionează, ca după expirarea contractelor colective, să ne scadă preţul cu 25%, sub pretext că, munca este prea scumpă şi că, diferenţa ce vor obţine-o dela noi să fie întrebuinţată la majorarea preţurilor cerealelor. Noi avem în sindicatul nostru, înscrişi, 620 muncitori şi cum munca, se face prin rotaţie, pe echipe revenindu-ne la câte două săptămâni, câteva vagoane, nu putem accepta reducerea preţurilor de manipulare […] Un muncitor nu câştigă astăzi nici 70-80 lei pe zi […] Comercianţii locali, ne tot spun, că la Galaţi, munca este mai eftină cu 25% decât cea dela Brăila. Dar trebuie să se ştie că la Galaţi munca nu se face cu muncitori de profesie, ci cu plugari cari n' au ce face, aduşi de cine ştie unde […]", în *Munca în portul Brăila*, în „Expresul", an XXV, nr. 410, (seria a IV-a), Brăila, duminică 12 octombrie 1930, p. 1.

muncitorilor mijloacele de aplanarea a situaţiei existente[10]. Probabil, astfel de acte din partea fascismul italian au continuat, dar în lipsa surselor istoriografice ne oprim la cele de faţă.

La sfârşitul anilor '30 a devenit aproape iminent un conflict armat în Europa în care să fie implicată Germania nazistă. Pentru că situaţia politică a fost de aşa natură, România a intrat, pentru a supravieţui, în sfera de influenţă a celui de al Treilea Reich. În acest sens, cele două state au semnat acorduri privind vânzarea de cereale şi petrol de către România statului militarizat din centrul Europei. Concesiile făcute de către Anglia şi Franţa la München, în 29 septembrie 1938, şi expansiunea rapidă a naziştilor în Europa centrală şi de Est, au făcut ca după 1 septembrie 1939 reprezentanţele diplomatice ale Germaniei să devină adevărate case de spionaj. Nevoia acută de cereale şi de petrol a îndemnat Reichul să instaleze pe lângă misiunile sale diplomatice, dar, mai ales pe lângă cele economice, oameni de încredere. Nici oraşul Brăila, mai cu seamă perimetrul portului, nu a fost scutit de personaje misterioase.

Un raport al serviciilor secrete române pentru Armand Călinescu, întocmit în 1938-1939, prezenta în concluziile sale următoarele: „după părerea germană, România, incomplet înarmată astăzi, va capitula uşor în faţa unui puternic atac dat prin surprindere de către armata maghiară, susţinută de cea germană. România cu resursele în produse agricole, petrol şi vite, va constitui cea mai bună, sigură şi imediată bază de aprovizionare spre continuarea

[10] „Pe peronul gărei, se aflau, pentru întâmpinare, d. Avesalom, prefectul judeţului, d. Ionel Marinescu, prefect administrativ, d. Mihail Pantely, preşedintele Camerei de comerţ, d. Florian Cristescu, chestorul municipiului, d. I. Berceanu, etc." […] A urmat ceaiul la ora 9 la cofetăria „Palace" după care s-au prezentat la negocieri. „Au luat parte la această consfătuire şi d-nii. D. Vârnav, Tufli, inspector a muncei, comandor Muhuţu, Luciliu Oprean, preşedintele Camerei de agricultură, C. Grupper, A Draculis, Witzling şi un însemnat număr de cerealişti şi muncitori […] La urmă s' a hotărât ca să se facă un memoriu în care se vor expune doleanţele cerealiştilor şi muncitorilor şi totodată cerând desfiinţarea asoc. muncitoreşti şi înfiinţarea unui birou oficial pentru distribuirea muncii în port". Nici după două zile datele prezentate nu au fost mai concludente şi dătătoare de speranţă pentru revigorarea activităţii economice brăilene. Materiale detaliate din presa vremii aduc în atenţie nume de ataşaţi diplomatici precum Grupper. *Guvernul şi problema muncitorească la Brăila*, în „ Expresul", an XXV, nr. 460 (seria a IV-a), Brăila, vineri 12 Decembrie 1930, p. 3; şi nr. 462, duminică 14 decembrie 1930, p. 1.

expansiunii germane spre est sau spre sud”[11]. Acelaşi raport cuprindea şi referiri la tendinţa nazistă de a controla gurile Dunării: „Cea mai probabilă intenţiune a Germaniei, în acest an, este să realizeze etapa cea mai uşoară, şi mai sigură, adică penetraţiunea spre sud-est prin România, pentru a stăpâni gurile Dunării, a-şi amenaja o bază puternică la Marea Neagră şi a-şi crea o puternică şi largă bază de operaţii (strategică şi economică), pentru ca să poată trece apoi la ultima şi cea mai grea etapă în expansiunea sa spre est şi sud-est”[12].

Corpul detectivilor a descoperit pe 11 august 1939, în cadrul cercurilor de presă româneşti, următorul aspect îngrijorător pentru România: „Reichul ar fi pregătit un plan pentru ocuparea militară a României şi în special a triunghiului Galaţi – Delta Dunării – Constanţa, cu scopul de a asigura posesiunea petrolului românesc”[13]. După trei zile, aceeaşi instituţie descoperea, pe filiera biroului Partidului Naţional Socialist German din Bucureşti, informaţia că pe parcursul lunilor mai-iulie 1939 au intrat în România cu 300% mai mulţi germani, în comparaţie cu cele trei luni anterioare. În realitate, această masă imensă de supuşi germani intrată în România ocupa legal posturi la agenţiile de comerţ sau ca tehnicieni, dar scopul lor era cu totul altul, cel de a mări numărul de agenţi nazişti infiltraţi în posturile cheie ale comerţului exterior al României. Din informaţiile furnizate spionajului românesc, la Hamburg se organizau de către Serviciului de spionaj german cursuri pentru instruirea agenţilor care urmau să fie trimişi în Balcani sub acoperirea de comişi voiajori[14] şi veneau în contrapondere la manevrele similare duse de englezi şi francezi.

La 23 august 1939 se semna Pactul Ribbentrop–Molotov, cu protocolul adiţional secret privind Moldova dintre Prut şi Nistru şi accesul URSS-ului la gurile Dunării. La adăpostul şi beneficiind de

---

[11] Raportul generalului Florea Ţenescu pentru prim-ministrul Armand Călinescu în ianuarie 1939.Vezi Arhivele Naţionale ale României, fond Diplomatic vol. III - 926, Bibliotecă, vol. II., pp. 1-926, *apud* Horia Brestoiu, *Acţiuni secrete în România în preajma şi la începutul celui de-al doilea război mondial*, Bucureşti, 1973, pp. 30-31.

[12] *Ibidem*.

[13] Arhivele Naţionale al României, Fond Diplomatic, dos. 22, vol. 232, p. 16, *apud* H. Brestoiu, *op. cit.*, p. 85.

[14] *Ibidem*, p. 86.

complicitatea sovieticilor, Germania a atacat pe 1 septembrie 1939 Polonia şi a izbucnit cel de al Doilea Război Mondial. Pe 7 septembrie, în cercul serviciilor de informaţii româneşti circula, pe filiera jurnaliştilor germani acreditaţi la Bucureşti, informaţia că britanicii o să facă tot posibilul ca să distrugă sondele din regiunea petroliferă. Totodată, se afirma că în cadrul societăţilor petroliere avea să fie introduşi agenţi englezi, specialişti în astfel de practici de sabotaj[15]. Tot în această perioadă, se vehicula informaţia că, pentru apărarea şi exploatarea resurselor petroliere din România, Germania o să-i împingă pe maghiari să cucerească acest spaţiu vital, necesar maşinării de război a Wehrmachtului[16].

În acest context de război economic, ambasadorul francez la Bucureşti, Thierry, şi R. Hoare, cel al Marii Britanii, au început, cu acceptul tacit al lui Armand Călinescu şi cu susţinere semnificativă din partea statelor lor, un plan de sabotaj al instalaţiilor petroliere din Prahova şi de blocare a Dunării. În cadrul grupului francez se aflau şi conducătorii societăţii franceze de navigaţie pe Dunăre (S.F.N.D), şi implicit a consulilor lor din întreaga ţară, printre care şi cei de la Brăila, foarte bine plasaţi în cadrul organizaţiei. Contribuţia engleză a constat în readucerea în România a multora dintre cei implicaţi în operaţiunile similare din toamna anului 1916. Printre aceştia s-a aflat şi maiorul Wiliam Watson, viceconsulul Marii Britanii de la Brăila[17].

Pe Dunăre, încă din primăvara anului 1939, se desfăşurau acte de sabotaj împotriva germanilor, coordonate de către agenţii consulari englezi. Aceştia au utilizat logistica pusă la dispoziţie de societăţile coordonate de către ei: *Watson et Youell* (engleză) şi *Société Française de Navigation Danubienne* (franceză). Ambele aveau sediile la Brăila şi erau conduse de către ataşaţii diplomatici ai statelor lor în acest oraş. Pentru sporirea operaţiunilor, în toamna anului 1939, a fost înfiinţată la Londra societatea *Goelland Transport et. Limited*, care şi-a deschis o sucursală la Bucureşti pe strada Alexandru Lahovari nr. 14. Fiind frecventată de mediul spionajului franco-englez, această societate a preluat imediat toată infrastructura

---

[15] *Ibidem,* p. 97.

[16] Germania dorea să mascheze acţiunea sub doleanţele revizioniste ale Ungariei hortyste, care cerea public Transilvania şi nu recunoştea prevederile Tratatului de la Trianon.

[17] H. Brestoiu, *op. cit.*, pp. 104-105.

societăţilor *Watson et. Youell* şi *Anglo-Danubian*. La conducerea noii structurii se afla englezul W. H. Burland [18].

Arhivele locale păstrează amprenta câtorva dintre aceşti „supraveghetori ai comerţului". În data de 4 ianuarie 1940, a fost semnalat de către Serviciul Migraţiuni faptul că „firma George Besi & Fii din Brăila are reprezentanţa firmei germane Deutsche Levant Linie din Hamburg care are ca om de încredere de Dl Günther Froreich". Acesta a fost omul de „legătură dintre cele 2 firme şi personalul vaselor Soc. D.L.L". El avea drept atribuţii transmiterea corespondenţei la centrala din Germania. De asemenea, a fost specificat faptul că salariul lui G. Froreich „îl primeşte dela D.L.L prin firma G. Besi fii care-l decontează". A fost menţionată şi ideea că trimisul german nu se amestecă în administraţia internă a societăţii G. Besi[19]. Un caz asemănător a fost cel al lui Karl Heinz Werner, venit în România la 1 mai 1939. Acesta a locuit la Rudolf Spiesswinkel, membru în consiliul Reichului pentru cereale, furaje şi alte produse agricole. R. Spiesswinkel aparţinea de secţiunea comercială *Berlin Vilmersdorf* şi se ocupa de supravegherea cerealelor cumpărate în baza acordului din 10 decembrie 1938. K. H. Werner nu dispunea de o firmă sau un birou propriu şi salariul îl primea de la Berlin în mărci, fiind dependent de Spiesswinkel[20].

În primăvara anului 1940, războiul era în faza de aşteptare şi se pregătea războiul fulger al Germaniei pe frontul de vest. Autorităţile

---

[18] *Ibidem,* pp. 139-140.

[19] „Reprezentantul firmei G. Besi declară că acest sistem este utilizat de firma germană în toate ţările, şi la noi a avut întotdeauna câte un asemenea reprezentant pe care îl schimbă din 3 în 3 ani. În astfel de situaţii, întrucât i s'a aprobat şi până acum termen de şedere în ţară, suntem de părere a i se da şi anul acesta". Încercând să liniştească lucrurile şi să obţină aprobarea prelungirii şederii în ţară a acestui „supraveghetor", reprezentantul firmei *Besi & Fii,* şi totodată cei care apărau interesele cetăţenilor germani prin simplul fapt că unul dintre acţionari a fost consulul Germaniei, a dezvăluit că Germania apelase la asemenea procedee cu mult înainte de semnarea acordului economic româno-german şi izbucnirea războiului. O altă cerere a fost înregistrată la Direcţia Muncii Brăila în 14 decembrie 1939, în SJAN BR, fond *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila,* dosar 14/1939, ff. 176-177.

[20] „D-l Karl Heinz Werner e funcţionar la D-l Spiesswinkel, încă cu alţi 6 funcţionari germani. - N'are firmă. - Un birou comun pentru toţi în str. Bălcescu Nr. 22. - Salariul îl primeşte dela Berlin în mărci. - Posedă adeverinţă dela M. Muncii Nr. 7618, din care reiese că are prelungirea până la 31 Decembrie 1940", în *ibidem,* f. 194.

din porturile dunărene au fost înştiinţate să nu lase vasele britanice şi pe cele franceze să se apropie de cele germane, pentru a nu risca incidente şi o eventuală blocare a şenalului navigabil, lucru care ar fi agravat circulaţia şi schimburile economice ale României, atât de apărate de CED, atunci când interesele europene corespundeau.

Se vehiculau zvonuri conform cărora vasele: *Princess Elisabeth, Brithania* şi *Bayard*, proprietatea britanicilor, respectiv ultimul închiriat de la o firmă elenă, transportau armament şi muniţie[21]. Vasele *Princess Elisabeth, Brithania* şi *Bayard* aparţineau *Watson et. Youell* şi erau staţionate la Brăila. În celula de conducere a misiunilor de sabotaj pe Dunăre din primăvara anului 1940 se găseau W. H. Burland, George Marschall (viceconsulul englez de la Sulina), Wiliam Watson (consulul englez de la Brăila), Blakay (inspectorul societăţii *Anglo-Danubian-Transport Ltd.*) şi Richard Macnabb. Aceştia au avut misiunea de a bloca şenalul navigabil al Dunării în zona Porţilor de Fier. În acest fel se dorea sabotarea transporturilor de cereale şi petrol românesc către Germania, ştiindu-se faptul că mare parte din produsele româneşti destinate Germaniei părăseau România pe cale Dunării în amonte, către Austria şi Germania. Acţiunea se desfăşura cu complicitatea francezilor, prin S.F.N.D., dar sub stricta observare a agenţilor români şi din câte se pare şi a celor nazişti. În acest sens, au început să angajeze piloţii *Comisiei Internaţionale a Dunării*, pentru ca aceştia să nu poată trece vasele germane prin cataractele din sectorul de la Porţile de Fier[22].

Operaţiunile britanice aşteptau sosirea noilor membrii pentru echipajele lor, care trebuiau să fie în totalitate cetăţeni englezi, şi a muniţiei pentru a se apăra în cazul deconspirării activităţilor întreprinse. Acţiunea s-a bucurat de sprijinul serviciilor române. Misiunea a fost un eşec din cauza cunoaşterii de către germani a activităţii prea vizibile a lui Blakay şi a faptului că la Giurgiu au fugit câţiva din marinarii eleni de pe vasele convoiului britanic.

Grecii s-au prezentat la Consulatul german din Giurgiu şi de acolo vestea şi ei au ajuns rapid la centrală din Bucureşti. La

---

[21] SJAN BR, fond *Căpitănia Portului Brăila*, dosar 30/1940, f. 43, vezi şi Arthur Tuluş, *România şi neutralizarea Dunării (septembrie 1939 - iunie 1940)*, în „Analele Universităţii *Dunărea de Jos* Galaţi, Seria 19 – istorie”, an VI, nr. 6, 2007, pp. 137-146. Astfel de zvonuri erau frecvente în acea perioadă, în care şi interesele României începeau să se apropie din ce în ce mai mult de partea germană.

[22] H. Brestoiu, *op. cit*., pp. 140-141.

solicitarea germanilor, românii au efectuat noi controale pe vasele engleze, care de data aceasta au arătat şi oficial ceea ce autorităţile române ştiau, faptul că navele sunt pline cu armament. Sub complicitatea românilor, englezii au fost îmbarcaţi pe navele lor din porturile Dunării maritime şi Constanţa, fiind trimişi spre Marea Britanie, iar armamentul a fost dus la Arsenalul Statului din Bucureşti. Diplomaţii englezi au solicitat ca tehnica militară să fie transportată la Brăila, ca să le fie mai uşor atunci când o vor prelua de la români, oricând s-ar face acest lucru[23].

Directorul Marinei Comerciale, Nicolae Păiş, transmitea portului Brăila, pe data de 5 februarie 1940, înştiinţarea că pe unele remorchere aparţinând Germaniei şi Olandei se aflau agenţi Gestapo. Atenţionarea prevedea şi supravegherea vaselor în cauză de către autorităţile române[24]. În luna martie 1940, Herbet Holste a fost implicat în astfel de procedee. Legaţia Germaniei a intervenit ca el să-şi poată exercita profesia de supraveghetor a transporturilor de cereale[25]. În mai 1940, Căpitănia Portului Brăila a informat Direcţia Marinei Comerciale de modalitatea suspectă a cetăţeanului german Reinichter, care încerca să dezvolte agenţia de spionaj din Brăila. Agenţie de spionaj era plătită direct de către autorităţile germane prin societăţile sale de navigaţie şi comerţ, reprezentate în portul Brăila de către familia de origine elenă, Bessi. Aceasta dădea în perioada interbelică şi reprezentantul consulatului german din Brăila, pe Jean Bessi[26].

---

[23] Pentru desfăşurarea în întregime a operaţiunilor vezi H. Brestoiu, *op. cit*. La Brăila armamentul ar fi urmat să-i fie predat consulului Wiliam Watson, care l-ar fi scos din România la bordul navelor britanice.

[24] SJAN Brăila, fond *Căpitănia Portului Brăila*, dosar 30/1940, ff. 43 şi f. 18; şi A. Tuluş, *România şi neutralizarea Dunării…*, p. 140

[25] „Alăturat, trimitem adresa Legaţiunii Germaniei [nu a fost păstrată] jurn. no. 10105/1940, care intervine pentru prelungirea termenului de şedere cu drept de exercitarea profesiei pentru supusul străin Herbet Holste, domiciliat în Brăila, motivând că prezenţa sa în ţară este necesară, pentru supravegherea transporturilor de cereale, rugându-vă a lua cunoştinţă, a cerceta şi referi Ministerului, odată cu restituire lucrării”, în *ibidem,* f. 212.

[26] Vezi Cristian Constantin, *Activităţi şi rapoarte diplomatice cu privire la oraşul şi portul Brăila (1919–1940)*, în „Analele Brăilei”, Seria Nouă, an XII, nr. 12, 2012, pp. 197-215; şi idem, *Etniile din Brăila–o problemă europeană (1919-1940)*, în *„… Greci, evrei, ruşi lipoveni, turci… Brăila. Reactivarea memoriei culturale a oraşului”*, ed. Camelia Hristian, Ghena Pricop şi Evdochia Smaznov, Brăila, 2012, pp. 439-457.

În foarte multe din cazuri, J. Bessi a intervenit în favoarea supuşilor germani bănuiţi de acte de spionaj şi a dezminţit zvonurile, garantând seriozitatea acestora. În luna iunie, războiul luase o turnură defavorabilă taberei franco-engleze, iar la Dunărea de Jos au început actele de război economic. Tabăra germană, prin agenţii ei, atrăgea de partea naziştilor muncitorii portuari. Muncitorii primeau sume de aproximativ 200 de lei pentru a refuza participarea la activităţile oferite de către societăţile franco-engleze. Acest conflict aducea faţă în faţă societăţile lui Bessi, consulul german din Brăila, şi pe cele ale lui Vuccino şi Boscoff, viceconsulii Franţei la Brăila în perioada interbelică. Tot în această perioadă confuză pentru ce urma să se întâmple cu Europa şi vechile orânduiri politico-statale, se zvonea ideea germanilor ca fiecare vas francez sau britanic, al inamicilor, să fie escortat de către un vas german, cu precădere remorcher[27]. Remorcherele plătite de germani aveau rolul de a păzi şenalul navigabil şi al barei Sulina, pentru ca actele de sabotaj franco-englez să nu se concretizeze cu blocarea Dunării. Blocarea navigaţiei dinspre Dunăre spre Marea Neagră ar fi stopat accesul Germaniei la produsele de pe piaţa Mării Negre, petrolul şi cerealele URSS-ului, încă aliată până în iunie 1941, în baza Pactului Ribbentrop-Molotov.

Începând cu 1940, multe din societăţile amintite mai sus au devenit un instrument de luptă directă în cel de al Doilea Război Mondial, iar vasele societăţilor de navigaţie au devenit arme în acest conflict economic şi strategic de aprovizionare. Pe parcursul anului 1940 au fost exportate prin gurile Dunării 370.757 tone, un sfert faţă de anul precedent[28], semn clar al conflictului izbucnit, dar mai ales al noilor reglementări impuse de România privind navigaţia pe Dunăre şi avantajarea vaselor sub pavilion german, cu toate că s-a constat în primăvara şi vara lui 1940 un tranzit important al vaselor sub pavilion francez şi englez[29]. Acţiuni de acest gen au avut loc şi dincolo de implicaţiile economice şi ideologice şi nu ar fi putut avea loc fără colaborarea directă a ataşaţilor diplomatici străini ai statelor

---

[27] SJAN BR, fond *Căpitănia Portului Brăila*, dosar 30/1940, ff. 17-18; şi A. Tuluş, *România şi neutralizarea Dunării…*, p. 140.

[28] Idem, *Interese economice şi politice la gurile Dunării între 1936 şi 1940*, în „Analele Universităţii *Dunărea de Jos* din Galaţi, seria 19 – istorie”, an IV, nr. 4, 2005, pp. 249-250.

[29] SJAN BR, fond *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila*, dosar 14/1939-1940, f. 177 urm.

implicate. Un caz elocvent a fost numirea maiorului Wiliam Watson în funcţia de consul al Marii Britanii la Brăila.

Noul consul al Italiei la Brăila

Aflăm cu plăcere că amicul nostru d. dr. Belafronte, a fost numit consulul Italiei la Brăila, demnitate pe care până acum a deţinut-o d. Sonino.

Incepând de astăzi noul consul şi-a luat demnitatea în primire.

Felicitând pe d. dr. Belafronte, trebue să arătăm că numirea d-sale a produs o excelentă impresie d-sa bucurându-se de multe simpatii în sânul coloniei italiene din localitate.

D. dr. Belafronte aparţine tineretului care militează pentru succesul şi buna reputaţie a fascismului italian în afară, astfel că numirea d-sale este, desigur, o alegere bine făcută.

Fig. 2
Relatarea în presă a numirii lui Belafronte
în funcţia de consul al Italiei la Brăila[30], august 1933.

[30] „Ancheta”, an V, nr. 649, marţi 22 august 1933, p. 1.

CAPITOLUL V
RELAŢIA DINTRE CONSULI ŞI SUPUŞII STRĂINI DIN BRĂILA[*]

Brăila a fost, este şi trebuie să rămână un loc al cooperării şi toleranţei între etnii. Şi unde se putea realiza acest lucru dacă nu într-un port de o asemenea importanţă economică, care a atras, precum un magnet, negustori şi armatori din cele patru zări. Pentru că apa, din Antichitate şi până în zilele noastre, a rămas cea mai activă, ieftină şi sigură cale de comunicaţii, de realizare a schimburilor comerciale, dar şi a interferenţelor culturale.

Mulţi dintre etnicii din Brăila nu au deţinut cetăţenia română. Aflaţi sub diverse protecţii, au fost în contact cu reprezentanţii diplomatici ai altor state. Vă prezentăm, pe baza rapoartelor diplomatice şi documentelor de arhivă, mediul multicultural al Brăilei interbelice. Pe lângă istoria orală, memoria comunităţilor etnice şi amintirile publicate până acum, sursele arhivistice locale, mult mai bine reorganizate în ultimii ani, sursele arhivistice străine, dedicate exilului evreilor, precum şi cel ale consulatelor străine au rolul de a aduce noi informaţii interesante. În ultimii ani au fost editate de factorii culturali din Brăila două volume dedicate etniilor din localitatea în care îşi desfăşoară activitatea. Primul dintre ele dezbate problema grecilor[1] din Brăila, iar cel de al doilea este dedicat atât vieţii comunităţii elene, cât şi turcilor, evreilor, ruşilor lipoveni etc.[2]. Volumele de faţă vin să completeze istoriografia de specialitate dedicată în mare parte evreilor şi grecilor[3].

---

[*] O variantă a acestui capitol a apărut în Cristian Constantin, *Etniile din Brăila – o problemă europeană (1919-1940)*, în *„… Greci, Evrei, Ruşi lipoveni, Turci… Brăila. Reactivarea memoriei culturale a oraşului”*, ed.: C. Hristian, G. Pricop şi E. Smaznov, Brăila, 2012, pp. 439-461.

[1] *Un grec, doi greci, trei greci… Brăila*, ed.: Camelia Hristian, Ghena Pricop, Brăila, 2009.

[2] Vezi *„… Greci, Evrei, Ruşi lipoveni, Turci… Brăila. Reactivarea memoriei culturale a oraşului”*.

[3] Ion Ursulescu, *Valori ale patrimoniului evreiesc la Brăila*, Brăila, 1998, şi Cristian Filip, *Comunitatea Greacă de la Brăila: 1864-1900*, Brăila, 2004.

Familia Mendl s-a aflat în situaţia de a i se intenta de-a lungul timpului multe procese. Un caz demn de reţinut a fost cel al lui Alfredo B. Mendl, viceconsul al Norvegiei la Brăila, din 1916. Pe 3 iulie 1922, Panait Statos cerea Prefecturii Brăila lămuriri cu privire la calitatea diplomatică a lui Alfredo B. Mendl. Cererea lui Statatos avea ca ţintă aflarea statului lui Mendl pentru a putea continua acţiunea de evacuare a imobilului ocupat de către presupusul diplomat. Din informaţiile deţinute şi oferite Prefecturii Brăila de către Statatos, Alfredo B. Mendl se folosea de un certificat eliberat de Prefectura Brăila din care „rezultă că în Martie 1916 Ministerul de Interne a comunicat Prefecturei numirea sa ca vice-consul al Norvegiei”[4]. Cum respectiva adresă nu mai exista, solicita „un certificat în acest sens, şi anume că dela Martie 1916 şi până astăzi nu s,a mai primit nici o altă comunicare că dl. Mendl este menţinut în această funcţie, iar adresa Ministerului de Interne nu mai există în dosar”[5].

Panait Statatos dorea ca prefectul să ceară „Ministerului de Externe relaţiuni în ce condiţiuni funcţionează dl. Alfredo B. Mendl ca vice-consul al Norvegiei, întrucât d-sa din cunoştinţele noastre este numai vice-consul onorific, şi dacă dl. Alfredo B. Mendl a mai fost recunoscut de Statul respectiv în funcţiunea de vice-consul după Martie 1916 […] şi care este situaţiunea în diplomaţie al d-lui Alfredo B. Mendl în raport cu dreptul internaţional”[6]. Prefectul Şerban Răducan a urmat întocmai cele cerute pentru soluţionarea chestiunii atribuirii acelui imobil lui Alfredo B. Mendl. Nu se cunoaşte adresa care a făcut uzul acestui act, dar, din sursele vremii adresa la care era trecut Alfredo B. Mendl a fost cea de pe Str. Călăraşilor nr. 6[7].

Pe 14 iulie acelaşi an, prin adresa nr. 35014, Ministerul Afacerilor Străine a înaintat Prefecturii Brăila următorul răspuns:. „Domnul Alfredo B. Mendl funcţionează în calitate de Vice-Consul onorific (deci nesalariat) al Norvegiei la Brăila, dela 25 februarie 1916, dată când i s’ a acordat de către Maiestatea Sa Regele exequaturul. De atunci şi până în prezent, a continuat să funcţioneze

[4] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 117/1922, f. 29.
[5] *Ibidem.*
[6] *Ibidem.*
[7] Adresa se regăseşte în *Anuarul General al oraşului şi judeţului Brăila, 1922*, Brăila, 1922, p. 97.

în zisa calitate, fără a fi avut nevoie de nici o confirmare sau acordare de nou exequatur”[8]. Ca urmare a acestor fapte, Serviciul Administrativ al Prefecturii judeţului Brăila a eliberat un „Certificat” pe care Panait Statatos să-l utilizeze în evacuarea imobilului. Conform reglementărilor diplomatice ale vremii, Alfredo B. Mendl, în calitatea sa de viceconsul onorific şi nesalariat, nu putea deţine o reşedinţă consulară din partea statului român.

Consulatul italian din Brăila, condus la acea vreme de armatorul Alexandru Gattorno, s-a confruntat cu un episod interesant legat de unul dintre supuşii săi. Ckiem Giuseppe a intrat, fără să vrea, într-un conflict cu şeful postului de jandarmi din comuna brăileană Brăiliţa. Consulul italian a semnalat, prin adresa 31/5/923, Prefecturii Judeţului Brăila că supusul italian a fost chemat în biroul şefului de post din Brăiliţa, unde a fost agresat fizic, după care a fost eliberat[9]. La 4 iunie 1923, Prefectul Brăilei solicita administratorului plasei Silistraru demararea unei anchete în ceea ce priveşte afirmaţiile făcute de consulul italian, lucru repetat şi în data de 8 iunie acelaşi an[10].

Răspunsul oferit de către administratorul plasei Silistraru aducea noi elemente la cele afirmate până atunci. Din ancheta efectuată, se arată că supusul italian a fost găsit de către locotenentul I. Rădulescu în data de 30 mai, la ora 12 noaptea, în faţa plutonului pe care-l conducea. Cu ajutorul unui jandarm, l-a condus în incinta clădirii aparţinând plutonului, unde a încercat să afle date despre acesta, lucru realizabil prin intermediul actelor. După legitimare, s-a trecut la eliberarea acestuia, fără să existe vreun act de violenţă[11].

Declaraţia lui C. Giuseppe cuprinde date care arată că cele petrecute în data de 30 mai 1923 rămân incerte din lipsa martorilor care să susţină cele afirmate de către italian la consulatul de care aparţine, dar şi faptul că este lucrător la Societatea Franco Română[12]. În urma cercetărilor efectuate de autorităţile locale, s-a constat că „în noaptea de 30 Maiu a.c. pe la orele 12, Domnul Locotenent I. Rădulescu comandantul Plutonului de jandarmi Brăiliţa, venind acasă a zărit în faţa plutonului rezemat de gard un individ ce şedea

---

[8] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 117/1922, f. 34.
[9] *Ibidem*, dosar 82/1923, f. 51.
[10] *Ibidem*, f. 52-53.
[11] *Ibidem*, f. 58.
[12] *Ibidem*, f. 59.

dosit şi acesta cu toate întrebările D-lui Locotenent nu a răspuns nimic; atunci D-l Locotenent a luat un jandarm şi l-a dus la pluton unde cercetându-l a aflat cine este şi după ce i-a văzut actele în regulă i-a dat imediat drumul, după ce mai întâi i-a făcut morală şi i-a pus în vedere ca să numai umble noaptea târziu prin sat”[13].

În 10 septembrie 1923, consulul Italiei la Brăila, Alexandru Gattorno, a înmânat autorităţilor locale reclamaţia lui Silvio Tomasich prin care afirma că a fost lovit de un jandarm în timp ce aştepta cu mai mulţi prieteni tramvaiul pe Strada Regală[14]. Compania de Jandarmi Brăila a efectuat cercetări, la solicitarea Prefecturii Judeţului Brăila, pentru cazul Silvio Tomasich. Căpitanul Gherghescu, comandantul batalionului II jandarmi, afirma că erau în faţa companiei trei indivizi ce se urinau. „Făcându-le observaţii ce este neruşinarea asta, nu vede că este o autoritate, unul din ei anume Fortunescu Ion a făcut obraz mic, pentru care lucru a fost admonestat, ceilalţi doi au plecat imediat”[15]. După un interval de timp, căpitanul Gherghescu „aşteptând tranvaiul în Strada Regală colţ cu Griviţa […] aude pe supusul italian Silvio Tomasich, înjurând şi spunând lui Fortunescu să reclame, atunci l-au dus frumos la Companie unde i s’ a luat declaraţie ce se trimite în copie spre a fi dat judecatei la bunele moravuri şi ultraj. I s’ a dat drumul imediat şi nu a fost nici bătut nici arestat. […] În caz că supusul italian Silvio Tomasich nu va cere scuze ca fi dat judecăţei […]”[16]. Compania de jandarmi se afla la 50 de metri de locul unde cei trei urinau. Consulatul a primit la sfârşitul lunii o copie după ancheta Jandarmeriei Brăila iar cazul s-a închis.

Fapte, precum această reclamaţie privind abuzul autorităţilor locale la adresa unor supuşi străini, sunt numeroase. Ele au la origine nivelul precar al educaţiei de ambele părţi, contextul şi locul unde se produceau, cartiere mărginaşe ale Brăilei în plină industrializare. Iar noua situaţie socio-economică interbelică tindea să transforme componenta umană din pescari şi muncitori portuari, în simplii muncitori în fabricile nou apărute.

Maximilian Koch a fost un cetăţean austriac care în 1923 îşi desfăşura meseria de tehnician dentar în cadrul cabinetului doctorului

---

[13] *Ibidem.*
[14] *Ibidem*, ff. 76-77.
[15] *Ibidem*, f. 75.
[16] *Ibidem.*

Leo Balter din Brăila. Conform adresei consulatului Austriei din Galaţi, din data de 6 octombrie 1923, Maximilian Bloch s-a prezentat în acea zi la consulat „cu paşaportul No. 20870, bilet de liberă petrecere No. 4947 cu termen la 13 Septembrie 1923 a Brigadei de Siguranţă, Brăila, spre a aduce la cunoştinţă, că este ameninţat din partea Domnului Doctor Leo Balter, că va dispune prin Brigada de Siguranţă din Brăila să părăsească România”[17]. Motivul că „Leo Balter recurge la această ameninţare este un diferend între patron şi techniceaunul-dentist, Maximilian Koch, care pentru diferite motive nu poate sta în serviciul Domnului Leo Balter şi vroeşte să treacă în serviciul unui alt medic-dentist din Brăila, concurent al Domnului Doctor Balter”[18]. Consulul austriac la Galaţi, Michel Angius, solicita Prefecturii Judeţului Brăila realizarea unei anchete şi lăsarea liber a lui Koch, până când justiţia i-ar putea da dreptate doctorului Balter.

Prefectura Poliţiei Brăila, în urma cercetărilor efectuate în cazul de faţă, a oferit pe 23 octombrie autorităţilor brăilene şi consulatului Austriei la Galaţi următoarea concluzie: „s’ a constatat că D-l. Dr. Leo Balter a avut un contract făcut la Viena cu reclamantul Macsimilian Koch, în care acesta era obligat, că după ce termină angajamentul, să părăsească ţara, nu are nimic cu numitul şi nu Dr. Balter poate să ia măsuri contra lui Koch, care de altfel posedă la brigada de siguranţă locală dosarul individual No. 4947 ca supus strein şi biletul de liberă petrecere cu acelaş No. eliberat în basa ordinului Dir. Pol. şi Sig. Generale No. 66107 din 1 Sept. 1923, valabil până la 2 Decembrie 1923 […]”[19].

Un alt episod demn de reţinut a fost cel din 3 ianuarie 1925. La această dată, consulul elen la Brăila a adresat Prefecturii Brăila adresa nr. 1139/1925 prin care se aducea la cunoştinţa factorilor locali brăileni incidentul din ziua respectivă[20]. Conform afirmaţiilor reprezentantului diplomatic grec, un anume Dennis Milliaresis, fiul lui Milliaresis Spyridion, a provocat un scandal în incinta reprezentanţei diplomatice. Venit să solicite un certificat, pe fondul nemulţumirilor legate de timpul care i se solicita pentru aşteptare, Dennis Milliaresis a început să adreseze injurii, iar consulul s-a simţit nevoit să intervină pentru a-l scoate cu forţa pe recalcitrant din

---

[17] *Ibidem*, f. 80.
[18] *Ibidem*.
[19] *Ibidem*, f. 88.
[20] *Ibidem*, dosar 68/1925, f. 3.

incinta consulatului. Tot din aceasta relatare se observa faptul că nu ar fi fost prima oară când cetăţeanul grec s-a dedat la astfel de fapte, iar pentru a numai exista conflicte, consulul solicita punerea sub atenta monitorizare a acestui tânăr. În consecinţă, Prefectul Brăilei a răspuns clar solicitând Prefecturii Poliţiei oraşului Brăila luarea de „măsuri urgente contra acelui individ spre a numai comite asemenea fapte”[21].

Prefectura Poliţiei Brăila a avut grijă să-l facă pe Milliaresis să regrete cele făcute, aşa cum reiese din comunicarea din 22 ianuarie 1925 dintre poliţiei şi prefectura judeţului: „numitul Miliaresis a fost chemat de noi, şi i sa pus în vedere de a nu se mai deda la asemenea fapte faţă de acel Consulat”[22]. La finele lunii ianuarie au fost transmise consulatului grec datele anchetei efectuate la solicitarea Prefectului Judeţului Brăila. Prefectul Judeţului Brăila Ignat a comunicat consulatului elen concluziile anchetei, dar şi „rugămintea de a înştiinţa dacă în viitor sus numitul Domn va mai avea atitudini necuviincioase”[23].

În 13 iulie 1925, grecul Georges Panaghi Kavopoulos a fost arestat „sub motivul că nu a făcut serviciul militar în România. Numitul ar poseda un certificat cu care justifică că este de naţionalitate Grec şi că a satisfăcut obligaţiile militare în Grecia”[24]. În acest sens, au avut loc schimburi de corespondenţă între Prefectura Judeţului Brăila şi autorităţile militare din localitate. Conform consulului grec, „autorităţile militare din Brăila au procedat la arestarea D-lui. … de 26 de ani pe motivul că acest tânăr om nu a făcut serviciul militare în România or D-l …. a fost inputernicit de un certificat după care el justifică toate drepturile de cetăţean elen că şi-a făcut serviciul militar în Grecia”[25]. Şansa tânărului grec a fost telegrama Arsenalului Grec, dată consulatului elen din Brăila, pe care o găsim în acelaşi document prezentat mai sus, care sună astfel: „În sfârşit Direcţiunea Arsenalului Grec a făcut cunoscut Consulatului prin telegrama No. 111.598 cu data de 15 Aprilie că supusul … aparţine la rezervă în Marina de războiu elenică”[26]. În

[21] *Ibidem*, f. 4.
[22] *Ibidem*, f. 9.
[23] *Ibidem*, f. 10.
[24] *Ibidem*, f. 65.
[25] *Ibidem*, f. 68.
[26] Vezi date suplimentare în *ibidem.*

acest sens, consulul Greciei a solicitat prefectului Brăilei să intervină la „autorităţile militare de recrutare din Brăila astfel că supusul elen … să fie lăsat în libertate fără a i se aplica rigoriile legii căci acest tânăr om în chestiune este incontestabil un supus grec”[27].

În spaţiul balcanic lipsurile materiale au continuat şi in perioada interbelică. În plină dezvoltare economică, România a reprezentat un punct de atracţie pentru statele din Balcani. Un asemenea caz a fost cel al lui Jsmail Harun Behlul, zis şi Sucri, în vârstă de 23 de ani. Acesta era originar din Istanbul şi domicilia din martie 1925 la Brăila, la cafeneaua lui Suleiman Efendi. Tânărul lucra la fabrica de ciment din oraş. Consulatul Turciei de la Bucureşti solicita informaţii în acest sens pentru a i le putea oferit tatălui acestuia, îngrijorat de părăsirea domiciliului de către fiul său[28]. Pe 19 august 1927, Serviciul de Siguranţă Brăila a trimis Prefecturii Judeţului Brăila concluziile anchetei sale în acest caz. Conform datelor obţinute de ofiţerii brăileni „în urma cercetărilor făcute atât la adresele indicate în Ordinul D-voastre de mai sus cum şi pe la toţi cafegii şi supuşii turci din localitate, am constatat că numitul ISMAIL HARUM BEHLUL zis SUCRI, nu este cunoscut”[29].

De străinii care au locuit în Brăila nu au stat departe nici crimele. Un caz interesant, în care a fost implicat un supus grec datează din vara anului 1927. Consulatul Greciei din Brăila anunţa autorităţile brăilene de uciderea lui Constantin Chr. Joanu şi solicita o anchetă temeinică în acest sens[30]. Cel care a anunţat crima la consulat a fost un alt cetăţean grec, Dumitru Vas. Manta, domiciliat în Brăila pe strada Hepites, la nr. 2. Victima a „venit din Grecia, intrase la sosirea lui în serviciul D-lui Stoica Drăgan, cetăţean Român, negustor de brânzeturi în acest oraş din Piaţa Regală, care îl trimise pentru contul lui să lucreze la stâna din satul Batogu”[31]. Tot din petiţia lui Manta, s-a aflat că „Const. Chr. Joanu, cetăţean Elen, a fost găsit mort în ziua de 18 Julie a.c. în sus numita localitate (n.n. Batogu), având trei răni de cuţit în regiunea abdominală, după cum s’ a constatat la Spitalul Gărei din Dudeşti, unde corpul său fusese

---

[27] *Ibidem.*
[28] *Ibidem*, dosar 341/1927, ff. 33-32.
[29] Adresa Serviciului Special de Siguranţă al Judeţului Brăila către Prefectul judeţului Brăila din 19 august 1927, în *ibidem* f. 42.
[30] *Ibidem,* f. 34.
[31] *Ibidem.*

transportat"[32]. Consulatul grec din Brăila solicita concluziile anchetei efectuate, dacă aceasta au avut loc. Din cercetări a reieşit că „şeful postului de jandarmi Batogu fiind înştiinţat […]" a constat că „în pârâul Călmăţui se află înecat individul Constantin Hadjian"[33].

Din 1 septembrie 1927 datează adresa Consulatului General al Regatului Sârbilor, Croaţilor şi Slovenilor din Bucureşti prin care se cerea efectuarea unei anchete de către autorităţile locale brăilene pentru aflarea unor informaţii despre Alexa Vasiljevici-Matici. Acesta „şi-a lăsat familia în localitatea Turkana din Serbia, venind la noi în ţară pentru a găsi de lucru. Soţia sa, anume Suzana şi fiica sa, Vaska, a făcut în două rânduri plângeri suscitatului consulat arătând că numitul le-a părăsit, lăsându-le fără existenţă"[34]. Autorităţile brăilene solicitau notarului comunei Însurăţei realizarea unei cercetări. Concluziile acestui caz lipsesc.

Pe parcursul anului 1927 a avut loc falimentul Băncii Eleno-Române în care au fost implicate şi personalităţi locale brăilene. Pe 17 septembrie 1927, preşedintele Băncii Eleno-Române, Nicolae Anninos, a fost găsit împuşcat în sediul băncii pe care o conduse timp de un an[35]. Din datele pe care Prefectura Judeţului Brăila le deţinea în aprilie 1927, „Ministerul Grec al afacerilor străine a numit pe d-l Andrei Draculis locţiitor extraordinar al acestui consulat (n.n. consulatul Greciei la Brăila)"[36]. Pe 20 octombrie, Ministerul de Interne al României înştiinţa că Michel Sakellariadis a fost numit consul al Greciei la Brăila în locul lui D. Iglessis. Banca Eleno-Română a fost declarată în stare de faliment o zi mai târziu, când Sakellariadis era deja consul. Arestarea lui Draculis a avut loc pe 19

---

[32] *Ibidem.*

[33] Documentul a fost emis de către Serviciul administraţiei generale din cadrul Prefecturii Brăila pe 11 septembrie 1927. Datele cuprinse aici conţin ştersături şi corecturi care conduc la ideea că cel ucis a fost alt cioban angajat la stână, ci nicidecum supusul grec, în *ibidem*, f. 51.

[34] Date oferite pe 6 septembrie 1927 de Serviciul Administraţiei Generale al Prefecturii Judeţului Brăila către Notarul comunei Însurăţei după datele oferite de consulatul Iugoslaviei la Bucureşti, datând din 1 septembrie acelaşi an, vezi *ibidem*, f. 46.

[35] Nicolae Anninos făcea parte dintr-o familie de armatori şi comercianţi cu cereale din porturile Galaţi şi Brăila, de numele acestuia se leagă primul zbor civil din România pe distanţa Bucureşti - Galaţi. Pentru detalii despre Nicolae Anninos vezi: http://www.adevarul.ro/actualitate/Povestea_primului_pasager_oficial_pe_o_cursa_aeriana_romaneasca_0_618538413.html# (consultat pe 06.10.2012).

[36] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 341/1927, f. 59.

octombrie, când deja în funcţia de ataşat diplomatic elen la Brăila fusese deja numit Sakellariadis[37], o neconcordanţă cu realitatea taxată de Ministerul Afacerilor Externe al României pe 28 decembrie 1927. Documentul mai conţine şi faptul că Tribunalul Brăila, la momentul arestării lui Draculis nu a făcut referiri la calitatea de consul al Greciei.

Un lucru este cert, în momentul arestării, Draculis a putut să-şi exercite şi să beneficieze de prerogativele de consul al Greciei, de privilegiile funcţiei fără nici o piedică. Afacerea falimentului Băncii Eleno-Române a fost una extrem de controversată, iar numirea lui Draculis în postura de locţiitor consular pe parcursul anului 1927 pare să fi făcut parte din jocul celor care l-au pus şi pe Nicolae Anninos în postura de a semna, fără să aibă habar, acte ce au condus la faliment şi apoi l-au împins la sinucidere.

În octombrie 1928 are loc un alt incident, în care a fost implicat un supus grec, care îşi desfăşura activitatea în Brăila, şi un ofiţer local de poliţie. Constantin Skambavias se plângea Consulatului elen din Brăila că fiind chemat la Prefectura Poliţiei Brăila, pentru a fi anchetat într-o afacere, a fost agresat fizic de către comisarul „Mişu Stoenescu cu o vână de bou şi cu pumnul în felul că el suferă (n.n. Constantin Skambavias) de pe urma acestor răni conform certificatului medical" care i-a fost prezentat consulului grec.[38]. Pe 3 decembrie 1928 a sosit pe adresa consulatului Greciei din Brăila răspunsul Serviciului de Siguranţă Brăila, la ancheta în cazul Skambavias contra comisarul Stoenescu, raportul fiind trimis spre cercetare Inspectoratului de Siguranţă Constanţa[39].

Cel de al III-lea Reich, a fost denumirea atribuită regimului politic care a condus destinele Germaniei între 1933 şi 1945. Acest stat, cât, şi populaţia sa s-au aflat sub controlul ferm al partidului nazist (*Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*) şi al Führerului Adolf Hitler. Şi în perioada interbelică, Germania a manifestat un interes pentru spaţiul economic al Dunării de Jos. În

---

[37] *Ibidem*.

[38] *Ibidem*, dosar 32/1928, f. 70.

[39] Cum raportul lipseşte ne vom raporta doar la a menţiona că a existat o anchetă în acest caz, care a obligat Serviciul de Siguranţă Brăila să ceară superiorilor de la Constanţa o analiză şi eventuale sancţiuni. Din ce rezultă de aici cel vinovat ar fi fost comisarul Stoenescu, atâta vreme cât ancheta continuă în cadrul Siguranţei, în *ibidem*, ff. 89-90.

acest context, în deceniului al IV-lea al secolului trecut, se reînfiinţează la Brăila un consulat[40].

La începutul anilor 1930, ataşaţii diplomatici germani s-au mulţumit cu simplele adrese de acreditare transmise autorităţilor locale. În cea de a doua parte, a deceniului amintit, au început să se implice mai activ în viaţa oraşului. Primele referiri la consulatul german din Brăila, în perioada interbelică, sunt adresele consulului german, Jean Bessi, către Prefectura judeţului Brăila. Acestea au avut loc cu ocazia numirii lui V. Albu în funcţia de prefect al judeţului în cauză[41]. Conform surselor epocii, sediului consulatului german din Brăila, în 1933, era situat pe strada Împăratul Traian, la numărul 42. Consulatul fiind condus de Jean Bessi[42]. Pe parcursul anilor 1933-1934, au avut loc relaţii cordiale între instituţiile locale şi reprezentanţii diplomatici ai Republicii de la Weimar, care au constat în invitaţii reciproce la evenimentele naţionale ale celor două state[43].

La 2 august 1934, s-a înregistrat decesului preşedintelui german von Hindenburg. Dispariţia celui de al doilea preşedinte al Republicii de le Weimar a lăsat cale liberă ascensiunii naţional-socialismului, propagat de ideile lui Hitler. Pe acest fundal, a apărut şi prima adresă dată autorităţilor locale pentru participarea la ceremoniile tipice regimului nazist, adresate comemorării lui Hindenburg[44]. Ceremonia a avut loc marţi 7 august 1934, la Biserica Evanghelică din Bulevardul Cuza nr. 15, de la ora 11. Cu această ocazie, prefectul Eugen Stănescu „fiind rugat să binevoiască a participa la eveniment"[45].

La 5 aprilie 1938, consulul german la Brăila, J. Bessi, a adresat Prefecturii Brăila o cerere prin care solicita transmiterea către Comandamentul Diviziei din localitate a faptului că în seara zilei de 7 aprilie, acelaşi an, în localul şcolii Evanghelice de pe Bulevardul Cuza, aveau să se întâlnească toţi cetăţenii germani şi foşti austrieci ce domiciliau în Brăila. Scopul a fost acela de a stabili modalităţile

---

[40] Vezi Cristian Constantin, *Activităţi şi rapoarte diplomatice cu privire la oraşul şi portul Brăila (1919–1940)*, în „Analele Brăilei", Seria Nouă, an XII, nr. 12, 2012, pp. 197-215.
[41] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 148/1931, ff. 7, 13.
[42] S. Semilian, *Anuarul Economic…*, p. 93.
[43] SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăila*, dosar 46/1934, f. 27-28.
[44] *Ibidem*, f. 46.
[45] *Ibidem*.

călătoriei spre Constanţa, ce a urmat în ziua de 10 aprilie. Deplasarea s-a realizat în interesul de a participa la alegerile generale din Germania[46]. Prefectul Eugen Stănescu a aprobat a doua zi această cerere din partea ataşaţilor Germaniei.

În data de 18 aprilie 1938, *Deutsches Konsulat Brăila* a cerut Prefecturii Brăila concursul pentru a organiza în cele mai bune condiţiuni aniversarea Führerului Adolf Hitler. Reprezentanţa germanilor din Brăila a dorit ca la data de 20 aprilie, în cadrul şcolii Evanghelice din localitate, să se desfăşoare şedinţa festivă cu ocazia sărbătorii naţionale în cauză. Autorităţile române au făcut tot posibilul pentru a face pe placul germanilor. În acest sens, Prefectura a dat ordin Comandamentului local pentru ca evenimentul să dispună de o bună organizare[47]. De consemnat faptul că se păstrează metoda de aniversare tipică naziştilor. Ele legau centrele de interes ale comunităţi germane, biserica şi şcoala, cu ideologia nazistă prin manifestări tipice ce creau o aură mistică şi de trăinicie pentru noul imperiu construi la Berlin.

Conform legilor rasiale de la Nürenberg, din 1935, apar şi cereri din partea ataşaţilor Germaniei din Brăila pentru a se clarifica situaţia unor cetăţeni germani născuţi Brăila. La 10 august 1938, consulatul german a adresat Prefecturii Brăila o solicitare de emitere a unui certificat de botez pe numele lui Benţion Avram Voinov. Cetăţeanul german era născut la 20 aprilie 1883, în comuna Izlaz, din judeţul Brăila[48]. Atât pentru petiţionar cât şi pentru autorităţile germane cea mai importantă menţiune era cea a religiei. Până în toamna anului 1940 au continuat cererile de aprobare a manifestărilor cu ocazia diferitelor serbători naţionale ale Germaniei naziste. Ultima referire la consulatul german din Brăila este cea din 5 octombrie 1940, prin care se solicita aprobarea întrunirii din data de marţi 8 octombrie, cu ocazia zilei recoltei ce trebuia să aibă loc încă din 1 octombrie[49].

Brăila a fost, de la 1830 şi până la instaurarea regimului comunist în România, adăpost pentru un număr mare de străini. În vecinătatea portului, unii dintre ei au făcut negoţ, alţii au descărcat sau încărcat vase, unii au fost locuitori oneşti, alţii au fost bandiţi, unii s-au îmbogăţit sau au dus un trai decent, alţii au trăit la limita

---

46 *Ibidem*, dosar 32/1938, ff. 28-29.
47 *Ibidem*, ff. 36-37.
48 *Ibidem*, f. 62.
49 *Ibidem*, dosar 50/1940, f. 39.

sărăciei. Au coexistat şi au influenţat viaţa majoritarilor. Am prezentat mai sus doar câteva aspecte neexplorate, mărturii ale modului de convieţuire a românilor cu grecii, evrei sau italienii stabiliţi în portul Brăilei. Cu toţii au visat la un „El Dorado danubian”, dar mulţi dintre ei au sfârşit rujari în port.

CAPITOLUL VI
CONSULATUL PORTUGALIEI LA GALAŢI*

Istoria lumii a cunoscut în scurgerea sa temporală nenumărate imperii care au avut ca punct de plecare în ascensiunea acestora un teritoriu redus, câteva ambarcaţiuni şi foarte mult curaj pentru a înfrunta căile necunoscute ale mărilor. Capitalul investit în curajul unor aventurieri dornici de faimă şi înavuţire rapidă, mai de grabă proprie şi ulterior a statului – creditor, a fost o cheie a succesului rapid plătit pentru clădirea unor imperii în care soarele apune cu greu. Într-o manieră sau alta, globalizarea a cuprins Europa occidentală cu mult înaintea expansionismului american din secolul al XX-lea. Nevoia de resurse a alimentat un capitalism pe alocuri păgubos în care metropola trebuia aprovizionată cu orice preţ, iar acapararea unor noi teritorii şi dominarea rutelor comerciale a fost gramatica identică a civilizaţiilor care au făcut parte din jocul pe care marile puteri l-au pus în scenă[1]. Secolul naţiunilor (al XIX-lea) şi declanşarea primei conflagraţii mondiale au schimbat radical harta şi aspiraţiile unora dintre aceste imperii multinaţionale, dar cu toate acestea şi-n perioada interbelică conectarea la Oceanul Planetar şi nevoia de resurse au alimentat schimburile comerciale şi dorinţa unor state de a-şi impune propria politică.

În ultima vreme a devenit o preocupare pentru cercetătorii din România să investigheze relaţiile dintre diverse state şi Principatele Române/ România în epoca apariţiei ideii, creării şi consolidării statului naţional român. Mare parte dintre aceste studii au în vedere spaţiului gurilor Dunării şi a principalelor porturi româneşti după o

---

* O variantă a acestui capitol a apărut în Cristian Constantin, *Câteva informaţii cu privire la interesele Portugaliei la Dunărea de Jos (1919-1940)*, în „Danubius", vol. XXXII, 2014, pp. 265-277.

[1] Fernand Braudel, *Structurile cotidianului; posibilul şi imposibilul*, vol. I, trad. Adrian Riza, Bucureşti, 1984, pp. 143-194, 206-252; idem, *Gramatica civilizaţiilor*, trad. Dinu Moarcăş, Bucureşti, 1994, pp. 17-34, 73-81.

profundă comă indusă de controlul otoman[2]. Pentru exploratorii arhivelor diplomatice completarea studiile deja clasice ale lui Paul Cernovodeanu cu privire la relaţiile româno – britanice sau a seriilor de documente diplomatice şi comerciale publicate constituie un tărâm demn de cercetat precum o pădure ecuatorială[3]. În domeniul relaţiilor româno-portugheze s-au detaşat studiile Alinei Stoica, care prezintă pe baza documentelor aflate la Bucureşti şi Lisabona evoluţia intereselor lusitane asupra Peninsulei Balcanice[4]. Principalul pion în jurul căruia gravitează cercetările este Martinho Brederode, însărcinatul cu afaceri externe al Portugaliei în acest spaţiu şi şef de legaţie la Bucureşti. După Primul Război Mondial se înfiinţează o agenţiei consulară portugheză la Galaţi. Păstrarea unui fond

---

[2] Vezi o listă sumară a cercetărilor româneşti în domeniul relaţiilor diplomatice şi economice ale românilor cu alte state în secolele XIX şi XX: Paul Cernovodeanu, *Relaţiile comerciale româno-engleze în contextul politicii orientale a Marii Britanii (1803-1878)*, Cluj-Napoca, 1986; Constantin Ardeleanu, *Evoluţia intereselor economice şi politice britanice la gurile Dunării (1829-1914*), Brăila, 2008; idem, *Gurile Dunării – o problemă europeană. Comerţ şi navigaţie la Dunărea de jos în surse contemporane (1829-1853*), Brăila, 2012; Ștefan Stanciu, *România şi Comisia Europeană a Dunării: Diplomație, suveranitate, cooperare internațională*, Galaţi, 2002; idem, *Transporturi de mărfuri efectuate de flota elenă pe Dunărea maritimă în perioada 1847-1861*, în „Danubius”, vol. XXIII, 2005; Constantin Buşe, *Comerţul exterior prin Galaţi sub regim de port-franc (1837-1883)*, Bucureşti, 1976; Cornelia Papacostea-Danielopolu, *Le commerce balkanique des ports danubiens et les progrès de la marine marchande française*, în „Revue des Etudes du Sud-Est Européenne”, t. XXIV, nr. 1, 1986, pp. 17-26; Ela Cosma, *Reprezentanţele consulare austriece în Moldova, Muntenia şi Serbia (1782-1848)*, Cluj-Napoca, 2012; eadem, *Consulatele, agenţiile consulare şi starostiile Austriei din principatul Moldovei (1846-1850)*, în „Anuarul Institutului de Istorie Cluj”, tom XLVI, 2007, pp. 119-157; Ana-Maria Vele, *Reprezentarea diplomatică a Franţei în România (1866-1914)*, în „Anuarul Institutului de Istorie G. Bariţiu” din Cluj-Napoca, tom XLVII, 2008, pp. 143-156.

[3] Vezi noţiuni despre „capitalism” din epoca premodernă şi până în secolul al XX-lea în Fernand Braudel, *Dinamica Capitalismului*, trad. Adriana Gheorghe, Bucureşti, 2002.

[4] Alina Stoica, *Relaţii diplomatice româno-portugheze 1919-1933. Martinho de Brederode. Ambasador la Bucureşti*, Oradea, 2011; eadem, *The image of România and the Romanians, the Portuguese Legation Perspective in Bucharest*, în *Ethno-Confessional Realities in the Romanian Area. Historical Perspectives (XVIII-XX Centuries)*, Oradea, 2011, pp. 157-170; eadem, *Politica internă românească din primii ani de după Primul Război Mondial în viziunea diplomatului portughez Martinho de Brederode*, în „Analele Universităţii Dimitrie Cantemir”, Seria Nouă, an IV, nr. 1-2, 2013, pp. 93-117.

documentar în arhivele gălăţene, pentru intervalul 1920-1946, ne face să ne îndreptăm atenţia asupra acestui oficiu consular[5]. Se nasc întrebări legitime: Care au fost relaţiile şi nevoile unui stat de nivel mediu în perioada interbelică, ca Portugalia, la gurile Dunării? Sau ce anume determină un studiu asupra acestei agenţii consulare? – iar în continuare vom încerca să oferim răspunsuri în acest sens. Existenţa unui bogat izvor primar, la care se adaugă interesele economice şi de rudenie dintre ataşatul diplomatic portughez la Galaţi şi persoane din înalta societate portugheză, constituie încă un atu pentru un asemenea studiu.

În perioada interbelică, Portugalia era la distanţă enormă de statutul său de mare imperiu colonial din perioada marilor descoperiri geografice. După revoluţia din 1910, Portugalia devenise republică, iar haosul părea să cuprindă statul din Peninsula Iberică, cu toate că resurselor venite din coloniile sale – din Africa, Asia, şi din insulele din oceanele: Atlantic, Indian şi Pacific – reprezentau o bogăţie semnificativă. Deţinerea în continuare a resurselor sale din: Mozambic, Angola, Guineea-Bissau, Insula Capului Verde, Sao Tome şi Principe, Timorul de Est şi Macao nu a putut depăşi inconstanţa politică şi economică din ţară, dar şi concurenţa Imperiului Britanic sau al celui francez[6]. Portugalia s-a înscris în lupta pentru interesele economice şi politice la gurile Dunării în perioada ocupării funcţiei de consul al său la Galaţi de către Christophe Macry[7].

În timpul Primului Război Mondial producţia agricolă a scăzut dramatic în ţările beligerante din cauza mobilizării populaţiei pentru război şi din lupta purtată pentru coloniile africane şi asiatice. După revenirea la economia tipică perioadei de pace s-a constatat o supraproducţie, iar preţurile au scăzut. Reducerea preţurilor s-a

---

[5] Sursa documentară dedicată acestui capitol cuprinde un fond propriu numit *Consulatul Portugaliei la Galaţi* (1920-1946). Acesta dispune de 47 de unităţi arhivistice păstrate la SJAN GL. Sunt arhivate discuţiile dintre: consulatul gălăţean şi centrala Ministerului Afacerilor Externe de la Lisabona, Legaţia Portugaliei din Bucureşti, Viceconsulatul Portugaliei din Brăila, Corpul Consular din Galaţi şi diverşi agenţi economici.

[6] Portugalia, cu toate eforturilor depuse, a rămas un stat care încă îşi căuta traiectoria spre revenirea în elita marilor imperii, aşa cum a fost în secolele XV-XVII.

[7] Christophe/ Christopher/ Christofer Macry apare sub mai multe forme în funcţie de cel care întocmea actele.

aplicat cel mai mult în cazul cerealelor[8]. Comparativ, produsul intern brut/locuitor în dolari internaţionali Geary-Khamis 1990[9] arată o superioritate a României în perioada antebelică faţă de Portugalia. Astfel, în 1913, România avea un produs intern brut/locuitor de 1.741 de dolari faţă de 1.250 de dolari ai Portugaliei[10]. În 1919, războiul afectase economia României iar principala sa marfă de export, cerealele, luase în anii de război calea Puterilor Centrale, fără ca acestea să plătească despăgubiri pentru intervalul de ocupaţie (1916-1918). Pentru anul 1919, se constată o revenire a Portugaliei datorată perioadei sale de neutralitate, în comparaţie cu perioada de participare directă a României la eforturile de război. Portugalia a înregistrat, în anul 1919, un produs intern brut/locuitor de 1.173 de dolari, dar cu mult mai mult, în comparaţiei cu multe dintre statele de nivelul său participante la război[11]. La sfârşitul anilor ’20, în raport cu România, Portugalia a beneficiat de 1.610 dolari pe cap de locuitor, faţă de cei 1.152 ai României[12]. În 1938, situaţia defavorabilă României a continuat, Portugalia a înregistrat un produs intern brut/locuitor de 1.747 de dolari, comparativ cu cei 1.242 de dolari ai României. Situaţia din 1938 nu era nici pe departe una demnă de o ţară înstărită a Europei, cu toate că exporturile de petrol şi cereale către Germania nazistă, în deosebi, au sporit.

Cea mai mare parte din perioada interbelică, Portugalia s-a aflat sub dictatura de factură fascistă a lui António de Oliveira Salazar. În timp ce, România îşi păstrase forma de organizare statală, monarhia constituţională. Au existat şi sincope, în intervalele 1927-1930 şi 1938-1940, prilejuite, în special, de capriciile lui Carol al II-lea. Interesele portugheze la Dunărea de Jos au constat în crearea, aparentă, unei concurenţe marilor puteri europene ale epocii interbelice, Marea Britanie, Franţa, Italia şi, ulterior, Germania nazistă.

Cei doi consuli ai Portugaliei la Galaţi în perioada interbelică, Jean D. Vlassopoulo şi Christopher Macry, au stat în jurul intereselor

---

[8] Bogdan Murgescu, *România şi Europa. Acumularea decalajelor economice (1500-2010)*, Iaşi, 2010, p. 208.

[9] Moneda etalon artificială impusă de Geary-Khamis în anul 1990, cunoscută şi ca dolar internaţional.

[10] B. Murgescu, *op. cit.*, p. 211.

[11] *Ibidem*.

[12] *Ibidem*.

portughezo-române din portul Galaţi. Principalele activităţi ale unui consul, pe lângă cele de eliberare de acte, paşapoarte şi respectarea eventualelor prevederi ale convenţiilor internaţionale şi cele prevăzute de către Statutul Corpului Consular din Galaţi, au constat în implicarea în activităţile economice locale. La astfel de practici s-au pretat şi cei doi, cu precădere C. Macry datorită relaţiilor de familie.

Datele despre Jean D. Vlassopoulo sunt relative şi au în prim-planul lor activitatea sa diplomatică, relaţiile sale contractuale şi ierarhice cu Ministerul Afacerilor Externe al Portugaliei, Legaţia Portugaliei din Bucureşti, consulatul din Brăila şi supuşii portughezi din teritoriul arondat biroului său. Oficiile consulare portugheze din spaţiul Balcanilor, în perioada interbelică, apar la solicitările şi sub stricta observaţie a diplomatului portughez Martinho Brederode[13]. În cadrul contextului de instabilitate politică şi economică de după prima conflagraţie mondială, Portugalia a decis deschiderea unei legaţii consulare în Balcani. După tatonarea terenului la Belgrad şi pe fondul divergenţelor interne din cadrul Regatului Sârbilor, Croaţilor şi Slovenilor, la 10 mai 1919 a luat fiinţă, la Bucureşti, Legaţia Portugaliei, care avea ca circumscripţie teritoriile: României, Greciei şi Iugoslaviei[14]. Politica diplomatică portugheză constituită de Bredorede în Balcani reprezenta, în principal, dorinţa lusitanilor de a găsi pieţe de desfacere a debuşeurile existente în Portugalia. Personalitatea lui Bredorede nu a fost nici pe departe pe placul multor români. Mateiu Caragiale îl considera ca fiind un „fanfaron” cu relaţii sus puse în ţara sa[15].

---

[13] Martinho Brederode a fost un important diplomat portughez care în perioada interbelică s-a ocupat de relaţiile Portugaliei cu spaţiul politic din Balcani. A fost ministru plenipotenţiar al Portugaliei la Belgrad şi Atena, ulterior la Bucureşti. Prin corespondenţa sa cu diverşi lideri politici, din spaţiul amintit, se creionează relaţiile economico-diplomatice dintre Portugalia şi Iugoslavia, Grecia, România etc. Vezi o lucrare destinată acestuia semnată de Alina Stoica, *Relaţii diplomatice româno-portugheze 1919-1933. Martinho de Brederode. Ambasador la Bucureşti*, Oradea, 2011.

[14] Cf. Alina Stoica, în *ibidem*.

[15] Pentru a înţelege nivelul la care erau în epoca interbelică şefii direcţi ai consulilor din Galaţi, în cazul acestora lui Jean D. Vlassopoulo şi Christopher Macry, vă propunem descrierea lui Mateiu Caragiale, din propriul jurnal, la adresa lui Martinho Brederode, ministrul plenipotenţiar al Portugaliei pentru zona Balcanilor şi inclusiv a gurilor Dunării: „24 ianuarie. Întâlnesc în capul Podului pe Brederode; fanfaronul e în ţinută, dar miroase ca o damă ieftină. Mă îmbrăţişează afabil, însă îl cunosc

Problemele agricole ale Portugaliei au făcut ca această ţară să-şi îndrepte atenţia către România. Schimbul de corespondenţă dintre ataşaţii diplomatici ai Portugaliei în România, de la Galaţi, şi mediul economic portughez privesc solicitarea de informaţii privind nivelul taxelor de export ale României şi realizarea rapidă, de către aceştia, a unor legături cu posibilii exportatori. Portughezii au considerat că efortul financiar era de a aduce vase deşarte la Galaţi era mare aşa că trebuiau să aducă produse care ar putea interesa piaţa gălăţeană. În acest sens, în nevoia de a extinde orizontul de export al Portugaliei, firma *Osorio Pereiras & Pacheco Lda.* dorea, în 1924, ca ataşatul diplomatic portughez la Galaţi să intermedieze cu societăţile locale o tranzacţie cu sardine în saramură[16]. Astfel de cereri au venit perioadă în care se făceau solicitări, din partea societăţilor portugheze, pentru identificarea unor producători de fasole albă necesară pe piaţa iberică[17]. În luna aprilie 1926, „Asociaţia Comercială şi Industrială” din Setubal, Portugalia, solicita ca intervenţia ataşatului lor diplomatic în chestiunea „Kofler et Zettlin” să numai aibă loc, deoarece conflictul s-a încheiat[18]. Nu se cunosc amănuntele primei scrisori ale acestei asociaţii din Setubal, emise pe 8 aprilie 1926, şi cauzele declanşării divergenţelor între cei doi agenţi economici. Asupra acestei chestiuni nu putem continua detalierea din cauza nepăstrării tuturor documentelor care aveau legătură cu misiunea diplomatică portugheză din Galaţi. Societatea comercială a lui A. Moraes Nascimento a intervenit, pe parcursul toamnei lui 1926,

bine, e un parşiv. Zice că vrea să combinăm din nou împreună, îl ascult, dar sunt convins: *il me met dans une sale affaire*. Într-adevăr, în câteva minute mă ia părtaş într-o speculare a leului pe piaţa europeană şi îmi vinde pontul cu acţiunile Concordiei, care vor sări *précisément* săptămâna viitoare de la 2.225 la cel puţin 2.400 lei. Mă asigură de bunăvoinţa şi prietenia lui, ignorând toate încurcăturile în care m-a băgat! nu sunt nici zece ani de la scandalul din redacţia Universului iscat de evocarea lui Mendonça; m-am răcit cu Stelică pentru o chitanţă! Nu meritam asta. Nici eu, nici Vasco da Gama”. Brederode încearcă să reia vechea legătură de prietenie cu Mateiu Caragiale pentru a-l susţine cu mărturia sa la combaterea reclamaţiile trimise la Lisabona de negustorii portughezi care cer rechemarea violentului lor compatriot înainte de a fi declarat indezirabil de autorităţile române. Brederode a izbutit să-şi menţină postul graţie fratelui său Fernando, ministru al pescuitului în guvernul portughez. Vezi Ion Iovan, *Index la ultimele însemnări ale lui Mateiu Caragiale*, în „România literară”, nr. 1, 12.01.2007 – 18.01.2007, 2007.

16 SJAN Galaţi, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 5/1921, f. 7.

17 *Ibidem*, f. 6.

18 Idem, dosar 5/1921, f. 26.

pentru obţinerea de date privind comercianţii din Galaţi, dar şi spre a identifica acele firme care ar dori exportul de cereale în Portugalia prin intermediul societăţii sale[19]. Problema în această chestiune era, fără îndoială, concurenţa pe care agentul economic portughez ar fi prilejuit-o agenţiilor comerciale conduse de către consulii Franţei, Angliei, Greciei etc. la Brăila, cunoscându-se faptul că aceştia controlau societăţile de export de cereale din cel mai important port, specializat pe export, de la Dunărea maritimă. În acest sens, între aceşti agenţi economici, dar şi prin implicarea consulatului Portugaliei şi diplomaţi, se crea o luptă directă pentru exportul de cereale româneşti. Deşi se cunoaşte calitatea relativ mai slabă a produselor româneşti, datorată retardării sistemului de producţie autohton în comparaţie cu cel apusean, piaţa românească nu ducea lipsă de oferte concrete.

Cererea societăţii portugheze a venit într-o perioadă în care producţia de cereale româneşti a crescut. Pentru anul 1925 s-au înregistrat aproximativ 9 milioane de tone de cereale produse în România. Iar în anul 1926, pentru prima dată, se constată o depăşire a situaţiei antebelice, 12,1 milioane de tone[20]. În acest context, Portugalia care şi ea producea conform statisticilor undeva la o mie de kilograme de grâu la hectar, după război, a simţit nevoia unui import pentru asigurarea deficitului. Cu toate acestea, producţia Portugaliei era cu mult în creştere faţă de perioada de dinainte de război, 600 de kilograme la hectar[21].

În cazul comerţului de conserve de sardine în ulei portugheze la Galaţi, trebuie precizat că prin portul Galaţi se exportau importante cantităţi de peşte proaspăt. Accesul localnicilor la acest produs era uşor de realizat, mai ales, în intervalul temporal din primăvară şi până la îngheţ. În decembrie 1926, Consulatul Portugaliei din Galaţi a trebuit să intervină pe lângă *Agenţia de vămuire şi depozitare Jaques Kűhnberg* pentru a permite vapoarelor *Derindje* şi *Pontos* să-şi continue activitatea comercială şi să poată descărca marfa în port.

---

[19] *Ibidem*, f. 31 urm.

[20] Date statistice oferite de către Bogdan Murgescu pe baza lucrării lui Victor Axenciuc, *Evoluţia economică a României. Cercetări statistico-istorice 1859-1947*, vol. II, *Agricultura*, Bucureşti, pp. 516-517; B. Murgescu, *op. cit.*, p. 226.

[21] B. Murgescu, *op. cit*., p. 228.

În acest sens, consulul Portugaliei a intermediat actele între firma de vămuire şi *Banca Română de Credit*[22].

Ataşaţii diplomatici ai Portugaliei, din anul 1927, au intervenit pentru a rezolva cererile societăţii portugheze *J. Froes, L.da.* din Lisabona. Societatea portugheză solicitase consulatului, pe 23 iunie 1927, să pregătească actele necesare şi să facă informările necesare către aceştia cu privire la casa comercială a lui Heinrich Freifeld din Oradea. Tranzacţia dintre firma portugheză şi cea românească a fost intermediată de o societate austriacă şi privea comerţul cu răşină neclasificată portugheză destinată firmei din Oradea[23]. Situaţii similare au continuat pe perioada verii şi a toamnei anului 1927[24]. În 5 septembrie 1927, Consulatul Portugaliei, în corespondenţa cu Bunea, solicita firmei orădene date privind calitatea şi cantitatea produselor aflate în aceste butoaie, dar şi dacă acestea sunt intacte. Îi cerea să expertizeze mostre din fiecare butoi, oferindu-i suma de 1.500 de lei pentru cele efectuate[25]. Între timp, a sosit înştiinţarea din Portugalia conform căreia solicitantul acestei operaţiuni comerciale, Heinrich Freifeld, a decedat în iulie, iar cel care a preluat afacerile acestuia a fost Alexandre Cordu. Afacerea cu 10 tone de răşină neclasificată a continuat[26].

Din 26 octombrie 1927, Christopher Macry a fost numit consul al Portugaliei la Galaţi. La acea vreme era un fost angajat la *Banca Chrissoveloni* şi începe un schimb interesant de corespondenţa între Consulat şi bancă în cauză. Relaţiile la nivel înalt ale familiei Macry, înrudite cu personaje influente din politica portugheză, au făcut ca acest Consulat să constituite o sursă importantă de implicare a intereselor străine în activitatea economică a Galaţilor.

Christofer Macri a fost fiul doctorului Nicolae Macri şi al Elenei Climis, căsătoriţi în anul 1889[27]. S-a născut, la fel ca sora sa, Alexandra, la Constantinopol unde tatăl lor a fost medic voluntar. La 16 mai 1919, Christofer Macri a obţinut diploma de licenţă în

---

[22] SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 5/1921, f. 34.
[23] *Ibidem*, f. 51-52.
[24] *Ibidem.*
[25] Idem, dosar 15/1921, f. 35.
[26] „[…] *Le titulaire étant mort voici deux mois* […]" (traducerea din limba franceză în limba română: […] Proprietarul a murit acum două luni […]), în *ibidem*, f. 37.
[27] Ion N. Caşu, *Consulatul Portugaliei - Casa Macri*, în „Altă Viaţă magazin", an V, nr. 4540, 16-17 octombrie 2004, p. 4.

domeniul ştiinţelor fizico-chimice la Universitatea din Geneva. După revenirea sa în România, a efectuat un stagiu timp de jumătate de an la *Banca Crissoveloni*. Cariera diplomatică a fost legată de căsătoria surorii sale, în 1921, cu Martinho Nobre De Mello. Cumnatul său a fost un important avocat şi om politic portughez, fiind fiul unui fost guvernator al Insulelor Capului Verde. Iar prin ocuparea funcţiei de prim ministru al justiţiei în Portugalia, a putut înlesni o carieră diplomatică pentru rudele sale[28]. Căsătoria lui Christopher Macri, la Galaţi, cu Carolina Johanna Anneliesel Ost, a constituit un al prilej de înrudire şi obţinerea unui statut social superior. Înrudirea cu familia Carolinei Johanna a adus stabilitatea economică şi sprijinul unei familii influente în mediul economic internaţional. Soţia sa a fost fiica reprezentantului companiilor engleze *Bessler, Waechter & Co. LTD. Lincoln*, la Galaţi, administrator delegat al *Uzinelor Metalurgice Unite, Titan, Nădrag, Călan S.A.R*[29].

Cristopher Macry a intervenit, în octombrie 1927, pentru societatea de import şi export *Sociedade Samaral, L.da.*[30], cu sediul pe strada Santa Justa nr. 82 din Lisabona. Din notările expeditorului se deduce că acesta cunoştea date despre numirea şi relaţiile avute de Macry la Ministerul de Externe al Portugaliei, dar şi despre o anumită sumă de bani, 330 dolari, plătibilă ca impozite. Textul este ambiguu şi lăsă să se înţeleagă mult mai multe lucruri. Se poate deduce că solicitarea poate să fie un şantaj sau, mai degrabă, o cerere de susţinere din partea respectivei firme pentru Marintinho Nobre de Melo, cumnatul consulului de la Galaţi.

C. Macry a trimis către Căpitănia Portului Lisabona, pe data de 21 iulie 1927, o listă cu 23 de agenţii de navigaţiei şi adresele a câtorva dintre ele[31]. Printre acestea se găseau inevitabil cele care aveau, aproape, monopolul pe sectorul Dunării maritime, aflate sub administrarea indirectă a CED. Acest aspect este cunoscut datorită relaţiilor dintre aceste societăţi şi reprezentanţii lor legali, viceconsulii Franţei, Angliei sau Italiei la Brăila, subalternii consulilor din Galaţi, care erau reprezentanţii statelor lor la CED. Sunt prezentate aici societăţile: *Vuccino & Boscoff*, *Lloyd Triestino*,

---

[28] Valentin Bodea, *Casa Macri* în „Dunărea de Jos”, Seria Nouă, an IX, nr. 99, mai 2010, pp. 44-45.
[29] *Ibidem*.
[30] SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 5/ 1921, f. 58.
[31] Idem, dosar 15/ 1921, f. 34.

Watson & Youell, *Theodoridi & Co.* etc., cu mare impact economic şi politic internaţional. În anului 1928, Consulatul Portugaliei la Galaţi se ocupă, în special, cu atribuţii normale postului. Se întocmesc liste cu posibilii armatori din portul Galaţi interesaţi să lucreze cu societăţile portugheze. Merită amintit cazul companiei *A. Freitas & Gameiro*, pentru care Cristopher Macry a răspuns favorabil acestei cereri[32], dar nici celelalte nu au fost omise, răspunzându-se în limita posibilităţilor[33].

România a fost cunoscută ca un producător important de produse petroliere. Din 1926, producţia mondială de petrol a depăşit-o pe cea de dinainte de război[34]. Pe fondul unui export al României de aproximativ 2 milioane de tone de petrol, în anul 1927, Portugalia şi-a îndreptat atenţia către piaţa românească, pentru completarea necesarului său. *Societatea Anonimă pentru Industria şi Comerţului Petroleului Aquila Franco Română* anunţa, pe 3 aprilie 1928, faptul că nu poate da curs solicitării din 28 martie, acelaşi an, a consulului Portugalie la Galaţi. Solicitarea consulului a fost legată de vânzarea către societăţile portugheze a unor produse petrolifere. Argumentele societăţilor române au cuprins următoarele idei descurajatoare pentru portughezi: „avem onoarea a vă face cunoscut că din cauza producţiei restrânse ce avem actualmente, regretăm a nu putea da reprezentanta noastră pentru vânzarea de produse petrolifere"[35]. Răspunsuri identice au fost date portughezilor pe 5 aprilie 1928şi de către firma *Petrol Block*[36],. Consulatul Portugaliei, prin consulul C. Macry, a întocmit, în august 1928, pentru solicitanţii portughezi date despre firmele româneşti exportatoare de cereale şi legume, în special porumb şi fasole, doritoare să-şi trimită produsele pe piaţa portugheză[37].

---

32 SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 5/1921, f. 62.
33 Din nefericire nu am putut consulta şi arhivele din Portugalia.
34 B. Murgescu, *op. cit.*, p. 245.
35 SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 5/1921, f. 65.
36 „[…] regretăm însă de a nu fi în măsură de a satisface cererea acelei firme", în *ibidem*, f. 66.
37 „[…] *Desejando entrar em relações com as principais firmas exportadoras dessa praca, dos seguintes: CEREIAS E LEGUMES, especialmente MILHOS E FEIJAO, venho mui respeitosamente solicitar de V. exa, obsequio de me fornecer uma lista da sobreditas firmas e de me informar quais os centros de exportacao desse pais, o ques antecipadamente agradeco*". (traducerea din limba portugheză în limba română: […] Dorim să intrăm în relaţii cu piaţa principală de firme exportatoare,

Societaea *Sciaky* din Galaţi a oferit consulatului Portugaliei un răspuns pe 11 ianuarie 1929, cu cei interesaţi, din Galaţi, de comercializarea sardinelor în ulei produse de firmele portugheze[38]. Firma portugheză *The Iberic Import and Export C. Ltd.* din Lisabona coresponda, la sfârşitul lunii ianuarie 1929, cu ataşatul diplomatic la Galaţi pentru oferirea de date privind exportul pe piaţa românească de produse portugheze. *The Iberic Import and Export C. Ltd.* dorea exportul pe piaţa românească de: conserve de peşte, ulei de măsline, vin de consum şi dopuri de plută[39]. Pe 22 februarie 1929[40], Cristopher Macry[41] a oferit răspunsurile la cererile firmei din Lisabona. Una dintre aceste referiri a fost cea din 8 februarie 1929. Macry a solicitat, în acest sens, date lui G. Dimitriu, taxator vamal din Galaţi[42]. Produsele portugheze care urmau să fie vândute pe piaţa gălăţeană erau: vinurile de Porto, de masă şi lichior la sticlă şi butoaie, conserve ambalate în cutii ermetice de peşte (sardele, scrumbie şi anchois), în ulei, oţet şi saramură. De asemenea, se mai dorea aducerea pe piaţa românească a: crustaceelor în ulei, oţet şi saramură, moluşte, zarzavaturi, vânat, fructe, dulceţuri, marmelade, compoturi, dar şi plută şi manufacturi din lemn[43].

Macry a intrat, în numele Consulatului Portugaliei, într-o corespondenţă cu patronul unui cotidian local[44] din Galaţi, viitorul

---

următoarele: cereale şi legume, în special porumb şi fasole, vin, foarte respectuos vă solicit a examina Dvs. şi a-mi oferi o listă a societăţilor menţionate anterior şi informaţi-mă de centrele de export din această ţară, întrebarea la care vă mulţumesc în avans.), în *ibidem,* f. 68.

38 *Ibidem,* f. 70.

39 Preponderent agrară, Portugalia îşi revenise după Primul Război Mondial şi avea nevoie de o piaţă de desfacere care să-i cumpere produsele, deoarece nu-şi găsea cumpărători în statele din vestul Europei, în *ibidem,* f. 73.

40 Idem, dosar 15/1921, f. 47.

41 „On RUDOLF HABERMANN, Piaţa Regele Ferdinand n. 6 Sibiu. Am primit scrisoarea Dv. din 26 Junie a. c. şi vă fac cunoscut că puteţi întra în legătura du firma „THE IBERIC IMPORT AND EXPORT Ltd." din Lisabona, rua Arco Bandeira 16. care tocmai doreşte de a desvolta deboucheurile sale [...], în *ibidem,* f. 50.

42 Se prezintă o listă detaliată de produse portugheze care ar putea interesa piaţa românească. Printre acestea se numărau fructele de mare şi produsele din peşte, vezi idem, dosar 15/1921, f. 46.

43 *Ibidem.*

44 Cotidianul local în cauza este „Vocea Galaţilor". A fost înfiinţat de Calmanovici după Primul Război Mondial.

consul al Estoniei la Galaţi şi Brăila, Devy Calmanovici. Pe 19 februarie 1929, Calmanovici îi adresa lui Macry o scrisoare în care îşi arăta dorinţa de a pleca într-un sejur în Portugalia[45]. Cu acesta ocazie, Calmanovici dorea să fie însoţit de către un redactor economic, având misiunea de a realiza articole despre economia Portugaliei şi posibilele relaţii economice dintre cele două state. Directorul de la „Vocea Galaţilor" a cerut, cu această ocazie, şi informaţii despre posibilele relaţii la care ar putea apela în sejurul lor în Portugalia. Probabil era o referire clară la cumnatul influent al lui C. Macry.

Intervenţiile Consulatului Portugaliei din Galaţi s-au îndreptat şi spre domeniul viticol. Relaţiile dintre Consulat şi factorii industriali români au constat în căutarea unor producători de dopuri pentru butoaiele în care se depozita vinul portughez. Schimburile de corespondenţă, pe această temă, au crescut la finele anilor '20, în plină criză economică. Cererea venită pentru piaţa românească sosea pe fondul cunoaşterii exporturilor masive de cherestea din România pe piaţa occidentală, cu precădere britanică. Intermediar al discuţiilor de acest gen a fost Consulatul Portugaliei la Galaţi. În 1930, a avut loc un schimb de corespondenţă între Consulatul Portugaliei la Galaţi, Camera de Comerţ şi Industrie din mai multe localităţi din România şi diverse societăţi comerciale. Principala chestiune adusă în discuţie a fost identificarea unor posibili producători români de „douelles". Acest produs reprezenta echivalentul în română a termenului de „doage", produs din stejar care în România nu era întrebuinţat la confecţionarea butoaielor[46]. C. Macry a identificat în zona Transilvaniei ateliere meşteşugăreşti interesate de o asemenea afacere. Meşterii au fost interesaţi să lucreze în atelierele lor asemenea produse pentru piaţa portugheză. Între Consulatul Portugaliei din Galaţi şi Camera de Comerţ şi de Industrie Arad a avut loc un schimb de corespondenţă, prin care cei din urmă solicitau

---

[45] SJAN GL, fondul *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 5/1921, f. 74.

[46] Adresa Camerei de Comerţ şi de Industrie din Arad, din 1930, menţiona următoarele: „ […] la noi sub expresiunea „douelles" se înţelege un material de stejar /duşumele/ care însă nu este întrebuinţat la confecţionarea butoaielor […], în *ibidem*, dosar 7/1922, f. 35.

mai multe explicaţii legate de dimensiunile şi calitatea materialelor[47]. Consulul Portugaliei din Galaţi a identificat posibilii exportatori români de doage la Arad şi Sibiu[48]. Cei din Arad erau gata să producă asemenea produse, dar nu se aflau în posesia materiei prime. Situaţia la Sibiu a fost favorabilă cererilor portugheze, acolo fiind disponibile „aproximativ 100 de vagoane pentru doage". Reprezentantul statului român a oferit consulatului portughez din Galaţi adresa antreprenorului Dumitru Sârbu din Sibiu (str. Pământul Olarilor nr. 6)[49] în scopul contactării acestuia în vederea efectuării comenzilor. Firma de transport *Albert Gross* din Arad a început, pe 7 iunie 1930, demersurile legale pe lângă Consulatul Portugaliei la Galaţi „pentru a transporta lemne pentru dogărie din România la Portugalia". Pentru acest transport aveau „nevoie de certificate de origine legalizată […] cari urmează a fi prezentat la autorităţile vamale Portugheze"[50]. După şase zile, Macry a dat indicaţiile necesare firmei *Albert Gross* din Arad, pentru a putea solicita la Camera de Comerţ şi de Industrie Arad actele necesare exportului de lemn în Portugalia[51].

O altă preocupare a Consulatului Portugaliei din Galaţi a fost încurajarea comerţul cu arme prin portul Galaţi[52]. Nu se cunosc foarte multe date despre aceste aspiraţiile lui C. Macry. Însă, aceasta ar fi intrat în concurenţă cu agenţia de navigaţie şi transport de armament *Theodoridi* din Brăila, care aparţinea lui Anton Theodoridi, consulul Poloniei la Brăila. Este posibil ca interesele lui C. Macry, pentru o asemenea afacere, să fi intrat în conflict cu cele ale omologului său polon din Brăila. Fie, cel mai probabil, au fost doar o simplă intenţie nereuşită din cauza interesului scăzut din partea celor două state şi al societăţilor de profil[53].

---

[47] […] vă rugăm, să binevoiţi a ne comunica calitatea şi dimensiunile materialului căutat de Dvs. şi în posesiunea acestor date vom putea răspunde, dacă acest material este procurabil ori nu în circumscripţia noastră […]", în *ibidem*.
[48] *Ibidem*, f. 38.
[49] *Ibidem*, f. 39.
[50] Idem, dosar 5/1921, f. 92.
[51] Idem, dosar 15/1921, f. 60.
[52] Se fac referiri la dorinţa Portugaliei de a dezvolta, cu mediul economic din Galaţi, relaţii bazate pe schimburi comerciale cu armament, în idem, dosar 8/1922, f. 84 urm.
[53] În lipsa unor surse concrete acestea sunt doar simple supoziţii lipsite de un argument concret.

În anii 1932 şi 1933, lumea a început să-şi revină după criza economică, dar efectele erau încă vizibile. Cu acest prilej, au reînceput schimburile economice importante şi, implicit, interesele străine. Sursele documentare ale Consulatului Portugaliei din Galaţi conţin schimburi de corespondenţă între ataşatul diplomatic al Portugaliei la Galaţi şi firmele portugheze exportatoare de conserve de peşte. Cristopher Macry a încercat, din nou, intervenţii, în limita legii şi reglementărilor diplomatice internaţionale, pentru a găsi o piaţă de desfacere a produselor portugheze[54].

Mare parte din economiile personale sau cele ale oficiului consular portughez din Galaţi au fost depuse sau au avut legătură cu *Banca Chrissoveloni*. Banca începând să fie vizată de către Consulatul Portugaliei la Galaţi din perioada în care C. Macry îşi desfăşura stagiatura în cadrul băncii, la începutul anilor ’20. Apoi, datorită intereselor portugheze pentru a dirija şi politica fostei lor colonii braziliene, Macry a deţinut pentru o scurtă perioadă de vreme şi atribuţiile consulare ale Braziliei la Galaţi, înainte ca să fie numit consul al Portugaliei în toamna anului 1927[55]. După numirea lui Macry, schimburile de corespondenţă dintre *Banca Chrissoveloni* şi consulat au presupus cotaţii ale monedelor internaţionale, dar şi sume virate de către Legaţia din Bucureşti pentru cheltuielile existenţei consulatului[56]. Sunt prezente şi documente care arată interesul lui Macry pentru aflarea, câteodată, a cotaţiei zilnice a lirei italiene în raport cu leul.

O sursă de venit pentru misiunile diplomatice străine au constituit-o taxele pentru eliberarea paşapoartelor, vize sau alte acte care necesitau eliberarea şi/sau vizarea lor de către consulat. În martie 1940, Consulatul Portugaliei la Galaţi a înregistrat intrarea a 2.777 escudo[57], reprezentând acumularea de taxe consulare pentru emiterea de acte cetăţenilor portughezi[58]. Pe 30 septembrie 1940,

---

[54] *Ibidem*.

[55] Intensa corespondenţă dintre *Banca Chrissoveloni* şi Consulatul Portugaliei poate da de gândit în privinţa unor afaceri dincolo de prevederile legii.

[56] Vezi dosarele economice ale fondului *Consulatul Portugaliei la Galaţi*.

[57] Escudo a fost moneda naţională a Portugaliei între anii 1911 şi 2002, fiind precedat de real şi succedat de euro.

[58] SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 41/1940, f. 42. Data întocmirii actului a fost 31 martie 1940 şi reprezenta cumularea taxelor pentru primul trei luni ale anului.

consulatul înregistra din taxele consulare 2.765 de escudo[59]. De asemenea, s-a observat de-a lungul studiul nostru o importantă corespondenţă întreţinută de către ataşaţii diplomatici ai Portugaliei la Galaţi cu diverşi agenţi economici, dar pentru atragerea acestora au fost utilizaţi şi consulii din Brăila şi Legaţia de la Bucureşti condusă de Brederode.

Pe parcursul existenţei Consulatului Portugaliei la Galaţi, consulii săi au făcut parte din Corpul Consular din Galaţi, organism care reglementa relaţiile dintre ataşaţii diplomatici din oraş. Atât Jean D. Vlassopoulo cât şi Christopher Macry au cotizat la fondurile instituţiei diplomatice gălăţene, dar au şi făcut parte dintre cei care au luat decizii asupra *Statutului Corpului Consular din Galaţi* cât şi a *Uzanţelor diplomatice*, aplicate, în acest oraş, de către Corpul Consular local[60]. Datorită bunei păstrări a acestui fond documentar putem cunoaşte astăzi regulile la care au căzut de acord consulii locali, conform reglementărilor internaţionale, în organizarea şi funcţionarea *Corpului Consular din Galaţi* şi respectiv a *Uzanţelor* aplicate de către acesta[61]. La acestea se adaugă înştiinţările primite de la Legaţia din Bucureşti, pe parcursul anului 1940, cu privire la supravegherea şi ulterior revocarea din funcţie a consulului portughez de la Brăila, Panaghi Teodosatos[62]. Acesta din urmă a fost acuzat că a ar fi luat un exemplu negativ în epocă de la Sousa Mendes[63] şi a eliberat paşapoarte false unui număr important de persoane. În acest scop, Teodosatos a intrat în conflict cu autorităţile române, iar Legaţia de la Bucureşti l-a rugat pe C. Macry să găsească o persoană care să se ocupe de atribuţiile oficiului consular din Brăila, după ce vechiul consul a fost îndepărtat[64].

---

[59] *Ibidem*, f. 48.

[60] Idem, dosar 28/1927, f. 11 urm.

[61] Însemnării păstrate din anul 1927, în limba franceză, în corespondenţa dintre C. Macry şi decanul *Corpului Consular Galaţi*, Laurence Milner Robinson - consul Marii Britanii la Galaţi şi delegat supleant la CED, în *ibidem*.

[62] Vezi SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 41/1940, numeroase file dedicate acestui subiect pe parcursul anului 1940.

[63] Aristides de Sousa Mendes (19 iulie 1885–3 aprilie 1954) consul al Portugaliei la Bordeaux, care pe parcursul anului 1940 a eliberat paşapoarte unui număr imens de persoane, majoritatea evrei, pentru a putea părăsi Franţa, aflată în conflict cu Axa, şi a se stabili, măcar pentru moment, în Portugalia lui Salazar; vezi: http://sousamendesfoundation.org/ (consultat pe 07. 03. 2014).

[64] *Ibidem*.

Pentru Galaţi, dar şi pentru interesele portugheze la gurile Dunării, stabilirea unui oficiu consular în acest oraş a reprezentat o încercarea de atragere a pieţei româneşti la produsele exotice portugheze şi găsirea, la nevoie, a unor soluţii locale pentru acoperirea deficitului agricol al Portugaliei. Acestea nu au fost mereu pe placul localnicilor. Peste toate însă a rămas personalitatea internaţională a lui Christopher Macry şi a puternicilor sale relaţii politice şi economice în cele două state. Pe de o parte, Macry a fost român prin existenţa sa în România, dar nu trebuie uitate originile sale mediteraneene şi legăturile de rudenie cu personalităţi influente din Portugalia. Consulatul Portugaliei din Galaţi a constituit o alternativă trainică la relaţiile consulare şi cele de la Comisia Europeană a Dunării, ale Angliei, Franţei şi Italiei[65]. Subiectul nu este nici pe departe epuizat, oricând între filele dosarelor acestui fond[66] se pot face legături cu mediul economic local sau cu factorii politici, culturali locali şi internaţionali. Aşteptăm aplecarea atentă şi răbdătoare a cuiva asupra celor de faţă în scopul completării unui hiatus din existenţa intereselor străine la Dunărea maritimă.

[65] Membrele CED, prin intermediul consulilor lor din Galaţi, au făcut o sumedenie de jocuri politice şi diplomatice favorabile lor. Consulii locali au avut printre priorităţi transformarea regiunii Dunării maritime într-o proprie colonie.

[66] Fondul Consulatul Portugaliei la Galaţi de la SJAN GL.

CONCLUZII

Lucrarea de faţă reprezintă un studiu introductiv într-un domeniu extrem de complex şi cu aplicaţii interdisciplinare. Până la acest moment, nimeni nu s-a aplecat asupra acestei chestiuni, creându-se astfel un gol în istoriografie. Un studiu asupra activităţilor desfăşurate de către diplomaţii străini la gurile Dunării aduce în atenţie nu numai o perspectivă strict diplomatică, ci una cu mult mai complexă. Plurivalenţa acestei teme ţine de legăturile personale ale consulilor acreditaţi în porturile Brăila şi Galaţi, dar şi de nevoile economice ale statelor pe care le reprezentau. Într-o lume care îşi căuta identitatea după Primul Război Mondial, perimetrul Dunării maritime a rămas un factor esenţial al geopoliticii internaţionale.

Noutatea acestei lucrări constă în aducerea în atenţia specialiştilor, dar şi a simplilor pasionaţi de istorie, a unor surse arhivistice neexploatate până la acest moment, dar şi prin interpretarea unor lucrări apărute în istoriografia românească, în special, după evenimentele din 1989. De la apariţia lucrării lui Ştefan Stanciu, *România şi Comisia Europeană a Dunării: Diplomaţie, suveranitate, cooperare internaţională*, şi până la *Dunărea maritimă între Aranjamentul de la Sinaia şi Acordul de la Belgrad (1938-1948)* a lui Arthur Tuluş, plus alte nenumărate articole ştiinţifice, s-a adus în prim-plan ideea diplomaţiei internaţionale la gurile Dunării în perioada interbelică.

Implicarea ataşaţilor diplomatici la Brăila şi Galaţi în chestiuni economice profitabile a ţinut de necesitatea controlului mediului financiar local de către Marile Puteri, dar şi de dorinţa de ascensiunea a unor state medii. Se cunoaşte faptul că principala preocupare a oricărei reprezentanţe diplomatice la gurile Dunării a ţinut strict de controlarea comerţului din acest hinterland prosper. Apariţia şi creşterea numărului de consuli străini din porturile Brăila, Galaţi şi Sulina a ţinut exclusiv de creşterea comerţului internaţional, şi, în special, de producţia de cerealele româneşti. În perioada interbelică, nu s-au schimbat cu mult percepţiile occidentale asupra celor două porturi româneşti în ceea ce priveşte comerţul exterior. În

acest sens, Brăila a continuat să reprezinte o piaţă bună pentru exportul de cereale româneşti pentru marile antrepozite. Pentru acest aspect s-au păstrat şi dezvoltat instituţiile comerciale şi de navigaţie franceze, engleze şi italiene. Acest lucru venea şi pe fondul participării directe a acestor trei state în luare deciziilor Comisiei Europene a Dunării, alături de singur stat riveran, România. Încrengătura de politică şi simţ economic a condus la o luptă pentru controlul mediul financiar local.

Reprezentanţii diplomatici străini la Brăila au deţinut, în special, rangul de viceconsul, fiind în circumscripţia consulatului din Galaţi. Au avut drept atribuţii administrarea filialelor societăţilor naţionale de navigaţie şi comerţ de la gurile Dunării. Fiind în strânsă legătură cu superiorii lor ierarhici de la consulatul din Galaţi, care de multe ori îndeplineau şi funcţia de delegat supleant la CED, au luat cele mai importante decizii pentru profitul naţional al statelor lor. Dar de multe ori interesul economic a devenit şi personal. În această goană după un profit important s-au înscris şi state cu un apetit crescut pentru exploatarea navigaţiei. State cum ar fi Grecia, Belgia sau Olanda au reprezentat alternativa la cele trei Mari Puteri din CED. De această sferă nu s-a ţinut departe nici Germania, cu precădere în epoca dictaturii lui Hitler.

Între politica CED şi nevoia de profit s-au răspândit în cele două porturi, mai mult decât nişte simple oraşe, idei pe care doar cele mai active căi de comunicaţii le pot realiza. Dinspre Dunăre, şi uneori şi cu ajutorul consulilor străini, s-au răspândit în rândul populaţiei ideologiile extremiste şi spiritul de solidaritate, sindicalism şi grevă. Dacă anii 1919-1929 s-au desfăşurat sub semnul renaşterii economice a acestui spaţiu şi obţinerea unui profit maxim, anii crizei economice şi cei ai expansiunii fascismului şi nazismului au constituit pentru perimetrul Dunării maritime o alternativă la grevele cu substrat comunist. Pe canalul propagandei ideologice, un factor substanţial l-a reprezentat relaţia personală, dincolo de cea instituţională, dintre persoana consulului şi cea a reprezentanţilor statului român. Cea de a doua jumătate a deceniului patru semnifică expansiunea şi nivelul crescând al implicării Germaniei naziste în treburile CED, dar şi în cele interne a statului riveran, România.

De la sfârşitul Primul Război Mondial şi până la începutul celui de al Doilea Război Mondial, cele două porturi dunărene au fost tărâmul revenirii economice, din anii ’20, şi cel al profundei lupte

dintre lumea democratică şi cea totalitară. Evoluţia intereselor străine la gurile Dunării în perioada interbelică se poate observa clar şi din numărul consulatelor existente la Brăila şi Galaţi. Prin reprezentarea diplomatică la nivel de consulat şi viceconsulat celelalte state nu se limitau doar la activităţile strict reglementate de dreptul diplomatic şi consular, ci căutau să devină de la agenţii comerciale şi de navigaţie la case conspirative şi centre ale spionajului şi clasificărilor etnice.

După începerea celui de al Doilea Război Mondial, spaţiul Dunării maritime şi, implicit, politica dusă de consulatele străine din Brăila şi Galaţi s-au adaptat noii stări de fapt. Urmările războiului şi-au pus amprenta şi asupra existenţei unei reprezentări diplomatice străine în cele două oraşe. Până la mijlocul anilor ’50, toate reprezentanţele consulare străine din cele două oraşe au fost închise. Acordarea *exequatur*-ului nu mai depindea strict de hotărârea capului politici externe româneşti, ci de decizia care se lua la nivelul structurilor înalte de partid şi de stat din URSS, care reprezenta atunci reperul de necontenit pentru tovarăşii de drum din România.

Brăila şi Galaţii redeveneau, după aproape un secol şi jumătate, din oraşe eminamente portuare, activitatea care le-a conferit statul internaţional, simple aşezări de interes local. Din acel moment au fost angrenate involuntar în procesul de industrializarea de tip sovietic. În acest context, nu numai societăţile de navigaţie şi comerţ, cu numeroasele lor filiale din cele două oraşe, au dispărut. Dar până la finele deceniului şase acea Europă în miniatură care caracteriza perimetrul controlat de CED s-a transformat într-un ţinut al utopiei. Pe străzile centrale şi pe cele din porturi, locul limbilor franceză, italiană şi greacă a fost înlocuit de cel al rusei, iar celebrele Bălţi ale Brăilei nu mai erau simbolul legendelor internaţionale cu bandiţi, ci locul de punere în valoare a muncii inamicilor de clasă. În lipsa unui număr semnificativ de străini, dar şi a vreunui interes economic, consulatele străine s-au închis pe rând după 1945, lăsând locul unei zone a izolării şi deznădejdii. Strada Mistiilor sau strada Domnească au devenit apanajul nomenclaturii şi a unor conaţionali infiltraţi, în special, de partidul stat în locuinţele fostei burghezii pentru a o distruge.

Nici după 1990, interesul occidental, în primul rând, nu a condus la redeschiderea unor consulate, fie ele şi onorifice, în cele două oraşe şi reprezintă semnul clar al unui argument care contribuie să întărească ideea că pentru a putea să ai parte de o importantă

reprezentare străină la nivel consular este nevoie de dezvoltarea căilor de comunicaţii. Excepţie face inaugurarea în anul 2013 a unui consulat onorofic al Kazahstanului la Galaţi. Pentru spaţiul românesc plasarea sa între Orient şi Occident a fost importantă dintr-un singur punct de vedere: achiziţia produselor agricole autohtone la un preţ extrem de scăzut, iar în perioada interbelică a apărut şi nevoia de produse petrolifere. Liberalizarea traficului şi comerţului în Marea Neagră şi la gurile Dunării a făcut din cele două porturi riverane, Brăila şi Galaţii, centre eminamente comerciale în interesul celor care nu s-au ferit să înfrunte apa. Pentru Brăila şi Galaţi nicio altă investiţie făcută, în afara liberalizării comerţului cu produse agricole obţinute cu o mână de lucru ieftină, nu a adus, în nici o epocă, un profit la fel de mare precum utilizarea Dunării.

În concluzie, consulatele străine stabilite la gurile Dunării nu au ţinut de vreo nevoie a politicii externe româneşti, ci, în mod exclusiv, de un nivel ridicat al comerţului şi utilizarea Dunării. Pentru un secol şi jumătate, de la războaiele napoleoniene şi până la lăsarea „cortinei de fier”, cele două oraşe româneşti au fost în conştiinţa occidentalilor, ceea ce pentru coloniştii marilor descoperiri geografice au fost porturile africane sau sud americane, teritorii demne de a devenii proprii colonii. De aceea nu trebuie uitată afirmaţia lui Karl Marx, conform căreia cine ţine în mâinile sale gurile Dunării este stăpân pe Dunăre. Iar noi adăugăm la spusele lui Marx faptul că Dunărea nu avut în esenţă numai sensul de arteră navigabilă, ci şi pe acela de cale de întrepătrundere a ideilor. În acest sens, cine manipulează acest lucru o face cu bună ştiinţă controlând dincolo de comerţ şi oamenii.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. SURSE INEDITE:

• Arhivele Naţionale ale României.

Colecţii:

Colecţia *Microfilme Germania*, rola 4.

Colecţia *Microfilme Franţa,* rola 205.

• Serviciul Judeţean al Arhivelor Naţionale Brăila. Fonduri şi colecţii:

Colecţia *Agenţii de vapoare Brăila* (1919-1940).

Fondul *Camera de muncă Brăila* (1919-1940).

Fondul *Căpitănia Portului Brăila* (1919-1940).

Fondul *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila* (1919-1940).

Fondul *Prefectura judeţului Brăila* (1919-1940).

Fondul *Primăria municipiului Brăila* (1919-1940).

• Serviciul Judeţean al Arhivelor Naţionale Galaţi. Fonduri:

Fondul *Comisia Europeană a Dunării. Delegatul României* (1927).

Fondul *Consulatul Portugaliei la Galaţi* (1919-1940).

Fondul *Prefectura judeţului Covurlu*i (1919-1940).

Fondul *Primăria municipiului Galaţi* (1919-1940).

• Arhivele Naţionale ale Angliei (*The National Archives of the United Kingdom*). Fonduri:

Cabinet Papers (1918-1920):

CAB/24/84; CAB/24/145; şi CAB/24/148.

• Arhivele Naţionale ale Olandei (*Nationaal Archief)*. Fonduri şi inventare:

Inventaris van het archief van den Nederlandse Consulaten in Roemenie, 1860-1954. Nummer archiefinventaris 2.05.337. Nationaal Archief, Ministerie van Onderwijs, Cultur en Wetenschap.

II. SURSE EDITE:

II.1. Colecţii de documente:

• CRISTOCEA, Spiridon, *Oraşul Brăila în Catagrafia din anul 1838*, Brăila, 2012.

• MOCIOIU, Nicolae; BOUNEGRU, Stanca; IAVORSCHI, Gheorghe; VIDIS, Gabriela; *Brăila file de istorie. Documente privind istoria oraşului 1919-1940*, vol. II, Bucureşti, 1989.
• SCURTU, Ioan; DORDEA Ioan (coord.), *Minorităţile Naţionale din România 1925-1931. Documente*, Bucureşti, 1996.

II.2. Izvoare şi anuare statistice:

• *Anuarul Brăilei 1913*, Brăila, 1913.
• *Anuarul General al Municipiului şi Judeţului Brăila, ediţia 1937-1938,* editat de ziarul „Busola”, Brăila, 1938.
• *Anuarul General al oraşului şi judeţului Brăila*, 1922, Brăila, 1922.
• *Anuarul Municipiului şi Judeţului Brăila*, Brăila, 1940.
• *Anuarul Statistic al României 1922*, Bucureşti, 1923.
• *Anuarul Statistic al României 1923*, Bucureşti, 1924.
• *Anuarul Statistic al României 1924*, Bucureşti, 1925.
• *Anuarul Statistic al României 1925*, Bucureşti, 1926.
• *Anuarul Statistic al României 1926*, Bucureşti, 1927.
• *Anuarul Statistic al României 1927*, Bucureşti, 1928.
• *Anuarul Statistic al României 1928*, Bucureşti, 1929.
• *Anuarul Statistic al României 1929*, Bucureşti, 1931.
• *Anuarul Statistic al României 1930*, Bucureşti, 1932.
• *Anuarul Statistic al României 1931-1932*, Bucureşti, 1933.
• *Anuarul Statistic al României 1933*, Bucureşti, 1934.
• *Anuarul Statistic al României 1934*, Bucureşti, 1935.
• *Anuarul Statistic al României 1935-1936*, Bucureşti, 1937.
• *Anuarul Statistic al României 1937-1938*, Bucureşti, 1939.
• *Anuarul Statistic al României 1939-1940*, Bucureşti, 1940.
• ARDELEANU, Constantin, *Comerţul exterior şi navigaţia prin gurile Dunării: serii statistice: 1901-1914,* Galaţi, 2008.
• AXENCIUC, Victor (coord.), *Evoluţia economică a României. Cercetări statistico-istorice 1859-1947*, vol. II, *Agricultura*, Bucureşti, 1996.
• *Ibidem*, vol. III, *Monedă - credit - comerţ - finanţe publice*, Bucureşti, 2000.
• „Buletinul Comisiunilor de muncă din porturile României”, anul al II-lea, nr. 1-12, Brăila, 1933.
• „Buletinul comisiunilor de muncă din porturile României”, anul al III-lea, nr. 1-6, ianuarie-iunie 1934.

- „Buletinul comisiunilor de muncă din porturile României”, anul al IV-lea, nr. 7-9, iulie-septembrie 1935.
- „Buletinul comisiunilor de muncă din porturile României”, anul al IV-lea, nr. 10-12, octombrie-decembrie 1935.
- „Buletinul comisiunilor de muncă din porturile României”, anul al V-lea, nr. 4-9, aprilie-septembrie 1936.
- *Comerţul exterior al României 1928-1937. Volumul I – Partea I-a. Consideraţii generale privitoare la comerţul exterior al României şi comerţul mondial din anii 1910-1937*, Bucureşti, 1939.
- *Comerţul exterior al României decembrie 1939*, Bucureşti, 1940.
- *Comerţul exterior al României iulie 1938*, Bucureşti, 1939.
- *Comerţul exterior al României în anii 1929 şi 1930*, Bucureşti, 1932.
- *Comerţul exterior al României în anul 1927*, Bucureşti, 1931.
- *Comerţul exterior al României în anul 1940. Tabele rezumative*, Bucureşti, 1941.
- *Comerţul exterior al României în trimestrul octombrie-decembrie şi totalul anului 1931*, Bucureşti, 1932.
- *Comerţul exterior al României în trimestrul octombrie-decembrie şi totalul anului 1932*, Bucureşti, 1932.
- *Comerţul exterior al României în trimestrul octombrie-decembrie şi totalul anului 1933*, Bucureşti, 1934.
- *Comerţul exterior al României în trimestrul octombrie-decembrie şi totalul anului 1934*, Bucureşti, 1935.
- *Comerţul exterior al României în trimestrul octombrie-decembrie şi totalul anului 1935*, Bucureşti, 1936.
- *Comerţul exterior al României în trimestrul octombrie-decembrie şi totalul anului 1936*, Bucureşti, 1937.
- *Comerţul exterior al României în trimestrul octombrie-decembrie şi totalul anului 1937 (cifre preliminare) Partea a II-a*, Bucureşti, 1938.
- Denmark Udenrigsministeriet, *Udenrigsministeriets kalender*, Trykt hos F.E. Bording, 1938.
- *Enciclopedia României, vol. IV, Economie şi Comerţ*, Bucureşti, 1941.
- *Export Directory of Denmark*, Kraks legat., 1938.
- Great Britain. Dept. of Overseas Trade, *Report on Economic and Commercial Conditions in Roumania*, H.M. Stationery Office, 1920.
- IORDACHE, Teodor, *Albumul Galaţilor 1935-1936*, Galaţi, 1936.
- LĂZĂRESCU, Petrică; VOLBURĂ, Radu, *Siluete Gălăţene*, Galaţi, 192?.

- *Le commerce extérieur de la Roumanie 1928-1937. Importations et exportations. Données Générales*, Bucureşti, 1939.
- *Lloyd's Register of Shipping*, vol. II, Wyman and sons, 1933.
- *Lloyd's Register of Shipping: Register book. Register of ships,* vol. II, 1938.
- MUNTEANU BÂRLAD, Gheorghe, *Galaţii*, Galaţi, 1927.
- PRICE, E.D.; HALL, Hammond, *Hazell's annual*, Hazell, Watson & Viney.ld, 1919.
- PRICE, E.D.; PALMER, William; HALL, Hammond; INGRAM, Thomas Allan, *The New Hazell Annual and Almanack*, Oxford University Press, 1921.
- *Recensământul general al populaţiei României din 29 decembrie 1930, vol. II: neam, limbă maternă, religie*, Bucureşti, 1938.
- *Ibidem*, vol. IV: *locul naşterii, situaţia în gospodărie, menaje colective, mărimea gospodăriilor, cunoaşterea limbii române, cetăţenia, vârsta*, Bucureşti, 1938.
- *Recensământul populaţiei din 1891*, în *Marele Dicţionar Geografic al României*, vol. I, Bucureşti, 1898.
- *Rezumatul Comerţului exterior al României în 1926*, București, 1932.
- SEMILIAN, S., *Anuarul economic al Municipiului Brăila pe anul 1933*, Brăila, 1933.
- *Sveriges statskalender*, Almqvist & Wiksells, 1940.
- *The British Corporation Register of Shipping and Aircraft*, 1928.
- *The Foreign Office List and Diplomatic and Consular Year Book*, Harrison and sons., 1928.
- *The Glasgow University Calendar*, 1906.
- *The Ship Compendium and Yearbook*, Compendiums Ltd., 1922.
- VOLBURĂ, Radu, *Anuarul oraşului Galaţi şi judeţului Covurlui 1936-1938*, Galaţi, 1938.

III. INSTRUMENTE DE LUCRU:

- CÂNDEA, Ionel; CROITORU, Costin, *O bibliografie istorică a Brăilei*, Brăila, 2012.
- EDROIU, Nicolae (coord. general), *Bibliografia Istorică a României XIII 2009-2010*, București, Cluj-Napoca, 2011.
- MÂNDRUŢ, Stelian (coord.), *Bibliografia Istorică a României XI 2004-2006*, Bucureşti, 2007.

- Idem, *Bibliografia Istorică a României XII 2007-2008*, Bucureşti, 2009, Cluj-Napoca, 2010.
- VERGATII, Radu Ştefan, *Populaţie. Timp. Spaţiu – privire asupra demografiei istorice universale*, Brăila, 2003.
- VOLCU, Ion, *Dicţionarul presei brăilene (1839-2007)*, Brăila, 2009.

IV. PERIODICE:
- „Acţiunea”, din Galaţi.
- „Adevărul”, din Bucureşti.
- „Analele Brăilei”- seria veche, Brăila, 1929-1940.
- „Ancheta”, din Brăila.
- „Cuvântul”, din Brăila.
- „Expresul”, din Brăila.
- „Monitorul Oficial al României”.
- „The Belfast Gazette”.
- „The Edinburgh Gazette”.
- „The London Gazette”.
- „Viaţa Liberă”, din Galaţi.

V. LUCRĂRI GENERALE:
- ANTIPA, Grigore, *Dunărea şi problemele ei ştiinţifice, economice şi politice*, Bucureşti, 1921.
- ARDELEANU, Constantin, *Evoluţia intereselor economice şi politice britanice la gurile Dunării (1829-1914*), Brăila, 2008.
- Idem, *Gurile Dunării – o problemă europeană. Comerţ şi navigaţie la Dunărea de jos în surse contemporane (1829-1853*), Brăila, 2012.
- BOTEZ, Eugeniu P., *Cum se desleagă chestiunea Dunării, Conferinţă*, Chişinău, 1919.
- BRAUDEL, Fernand, *Mediterana şi lumea mediteraneană în epoca lui Filip a II-lea*, vol. I, traducere de Mircea Gheorghe, Bucureşti, 1985.
- CAZACU, Matei, *România interbelică*, Bucureşti, 2006.
- FILIP, Cristian, *Comunitatea Greacă de la Brăila: 1864-1900*, Brăila, 2004.
- GIURESCU, Constantin. C., *Istoricul oraşului Brăila din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Bucureşti, 1968.
- *„… Greci, Evrei, Ruşi lipoveni, Turci… Brăila. Reactivarea memoriei culturale a oraşului”*, ed. C. Hristian, G. Pricop şi E. Smaznov, Brăila, 2012.

- IORGA, Nicolae, *Locul românilor în istoria universală*, ediţie îngrijită de Radu Constantinescu, Bucureşti, 1985.
- Idem, *Studii şi documente cu privire la istoria românilor*, XXIII, Bucureşti, 1913.
- LAHOVARY, Alexandru, *Interpelarea domnului ~ în Chestiunea Dunării*, Bucureşti, 1881.
- LICA, Elena Emilia, *Localism creator la Dunărea de Jos în perioada interbelică*, Brăila, 2003.
- MARIN, Ion; PIŞLEAG, Ţuţu, *Geopolitica şi terorismul* Craiova, 2009.
- MARX, Karl; ENGELS, Friederich, *Opere*, vol. IX, Bucureşti, 1959.
- MEHEDINŢI, Simion, *Legăturile noastre cu Dunărea şi Marea*, Bucureşti, 1938.
- MUNTEANU, Ioan, *Stradele Brăilei. Documente pentru viitor*, vol. II, Brăila, 2009.
- MURGESCU, Bogdan, *România şi Europa. Acumularea decalajelor economice (1500-2010)*, Iaşi, 2010.
- NETTA, Gheron, *Expansiunea economică a Austriei şi exploatările ei orientale*, Bucureşti, 1930.
- PĂLTĂNEA, Paul, *Istoria oraşului Galaţi de la origini şi până 1918*, Galaţi, 1994.
- PETROVICI, Nicolae, *Brăila sub ocupaţie, 23 Decembrie 1916-10 Noembre 1918*, Brăila, 1939.
- Popovici, I., *Necesitatea mărirei şi organizării Porturilor noastre*, Galaţi, 1924.
- QUINLAN, Paul D., *Ciocnire deasupra României. Politica anglo-americană faţă de România (1938-1947)*, Iaşi, 1995.
- STANCIU, Ştefan, *România şi Comisia Europeană a Dunării: Diplomaţie, suveranitate, cooperare internaţională*, Galaţi, 2002.
- STOICA, Maria, *Brăila. Memoria oraşului. Imaginea unui oraş românesc din secolul al XIX-lea*, Brăila, 2009.
- ŞTEFĂNESCU, Ştefan, *Demografie, dimensiune a istorie*, Timişoara, 1974.
- TULUŞ, Arthur Viorel, *Dunărea maritimă între Aranjamentul de la Sinaia şi Acordul de la Belgrad (1938-1948)*, Galaţi, 2008.
- *Un grec, doi greci, trei greci… Brăila*, ed. Camelia Hristian, Ghena Pricop, Brăila, 2009.

• URSULESCU, Ion, *Valori ale patrimoniului evreiesc la Brăila*, Brăila, 1998.

VI. LUCRĂRI SPECIALE:

• ANGHEL, Ion M., *Dreptul consular*, Bucureşti, 1978.
• Idem, *Dreptul diplomatic. Diplomaţia ad-hoc şi diplomaţia multilaterală*, Bucureşti, 1987.
• BODEA, Valentin, *Casa Macri*, în „Dunărea de Jos", Seria Nouă, an IX, nr. 99, mai 2010, pp. 44-45.
• BRESTOIU, Horia, *Acţiuni secrete în România în preajma şi la începutul celui de-al doilea război mondial*, Bucureşti, 1973.
• CAMBON, Jules, *Le diplomate*, Paris, 1926.
• CAŞU, Ion N., *Consulatul Portugaliei - Casa Macri*, în „Altă Viaţă magazin", an V, nr. 4540, 16-17 octombrie 2004, p. 4.
• CERNOVODEANU, Paul, *The setting up of the English Consulate in the Romanian Principalities (1803) and its activity until 1807*, în „Revue Roumaine d'études international", an V, nr. 1 (11), 1971, pp. 139-162.
• CHEBELEU, Traian, *Dreptul diplomatic şi consular*, Oradea, 2000.
• CHEŞCU, Ana-Maria, *Reprezentanţe consulare europene la Galaţi în prima jumătate a secolului al XIX-lea: (Franţa, Anglia, Sardinia)*, Iaşi, 2015.
• CIOBANU, Vasile T., *Comentarii asupra activităţii portului şi docurilor Brăila între anii 1911-38. Concluzii pentru viitor*, în „Analele Brăilei", an XII, nr. 1-2, ianuarie-iunie 1940, pp. 30-40.
• CONSTANTIN, Cristian, *Activităţi şi rapoarte diplomatice cu privire la oraşul şi portul Brăila (1919–1940)*, în „Analele Brăilei", Seria Nouă, an XII, nr. 12, 2012, pp. 197-215.
• Idem, *Etniile din Brăila – o problemă europeană (1919-1940*), în „*… Greci, evrei, ruşi lipoveni, turci... Brăila. Reactivarea memoriei culturale a oraşului*", ed.: Camelia Hristian, Ghena Pricop şi Evdochia Smaznov, Brăila, 2012, pp. 439-460.
• Idem, *Câteva informaţii cu privire la interesele Portugaliei la Dunărea de Jos (1919-1940)*, în „Danubius", vol. XXXII, 2014, pp. 265-277.

- DAVID, Alexandru, *Aspecte ale traficului naval derulat prin portul Brăila între anii 1920-1928*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi seria XIX – istorie", an IV, nr. 4, 2005, pp. 213-228.
- Idem, *Lucrările tehnice efectuate pe Dunărea maritimă în perioada 1918-1938,* în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi seria XIX – istorie", an IX, nr. 9, 2010*,* pp. 119-144.
- Idem, *Trade and Shipping on the maritime Danube during the Interwar Period (1919–1938*), în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi seria XIX – istorie", an X, nr. 10, 2011, pp. 113-133.
- DEMETRIAD, Paul, *Activitatea porturilor şi docurilor Brăila în perioada 1 aprilie 1934 - 31 martie 1935, faţă de activitatea anilor precedenţi*, în „Analele Brăilei", an VII, nr. 1, ianuarie-martie 1935, pp. 190-212.
- DIACONU, Ion, *Tratatul de drept internaţional public*, vol. II, Bucureşti, 2003.
- DOCEA, Vasile; *Înfiinţarea reprezentanţei consulare a Prusiei la Galaţi (1837)*, în „Danubius", nr. 13-14, 1992, pp. 145-154.
- MARINESCU, Gh. T., *Note* în „Analele Brăilei", an I (1929), nr. 4-6, pp. 106-112.
- MĂRIEŞ, Steluţa, *Înfiinţarea Agenţiei consulare austriece în Principatele Române*, în „Danubius", nr. 6-7, 1972-1973, pp. 69-80.
- MIHĂILESCU, Gh., *Populaţia Brăilei studiu de demografie dinamică şi statistică*, în „Analele Brăilei", an IV, 1932, pp. 106-137.
- MILOIU, Silviu, *România şi Ţările Baltice în perioada interbelică,* ediţia a II-a, Târgovişte, 2012.
- NĂSTASE, Dan, *Drept diplomatic şi consular*, Bucureşti, 2006.
- NEGRU, Leontin, *Identităţi etnice la Dunărea de Jos şi ultimatumul sovietic (23 august 1939-28 iunie 1940)*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi seria XIX – istorie", an IV, nr. 4, 2005, pp. 267-276;
- Idem, *Contribuţii la cunoaşterea stării de spirit şi activităţii politice a populaţiei ţinutului Dunărea de Jos în anul 1939*, în „Buletinul cercurilor ştiinţifice studenţeşti.", an VII, nr. 7, 2001, pp. 233-238.
- POPESCU, M., *Catagrafia locuitorilor şi venitului din oraşul şi judeţul Brăila în 1828*, în „Analele Brăilei", an V, nr. 2-3, 1932, pp. 59-82.

- PORTOCALĂ, Radu, *Evoluţia negoţului internaţional al Brăilei. Probleme economice regionale*, în „Analele Brăilei”, an I, nr. 2-3, martie-iulie 1929, pp. 54-68.
- *Rapoarte consulare şi diplomatice engleze privind Principatele Dunărene 1800-1812*, ed. Paul Cernovodeanu, Brăila, 2007.
- Semilian, S., *Emigranţii şi revoluţionarii bulgari în Brăila. Rolul Brăilei în renaşterea naţională şi culturală bulgară*, în „Analele Brăilei”, an IV, nr. 2-3, 1932, pp. 106-137.
- Idem, *Presa brăileană sub ocupaţie „Donau- Armee- Zeitung”* în „Analele Brăilei”, an II, nr. 3-4, 1931, pp. 151-156.
- STOICA, Alina, *Relaţii diplomatice româno-portugheze 1919-1933. Martinho de Brederode. Ambasador la Bucureşti*, Oradea, 2011.
- Eadem, *The image of Romania and the Romanians, the Portuguese Legation Perspective in Bucharest*, în *Ethno-Confessional Realities in the Romanian Area. Historical Perspectives (XVIII-XX Centuries)*, Oradea, 2011, pp. 157-170.
- TULUŞ, Arthur, *Situaţia refugiaţilor în judeţul Covurlui între 1939-1940*, în „Analele „Universităţii „Dunărea de Jos” din Galaţi seria XIX – istorie”, an II, nr. 2, 2003, pp. 103-120.
- Idem, *Interese economice şi politice la gurile Dunării între 1936 şi 1940*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos” din Galaţi seria XIX – istorie”, an IV, nr. 4, 2005, pp. 229-253.
- Idem, *Dunărea maritimă în anii celui de-al Doilea Război Mondial (1941-1945)*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos” din Galaţi seria XIX – istorie”, an V, nr. 5, 2006,pp. 155-193.
- Idem, *România şi neutralizarea Dunării (septembrie 1939-iunie 1940)*, în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos” din Galaţi seria XIX – istorie”, an VI, nr. 6, 2007, pp. 137-146.
- Idem, *Cereri şi intenţii interbelice de aderare ale unor state la Comisia Europeană a Dunării,* în „Analele Universităţii „Dunărea de Jos” din Galaţi seria XIX – istorie”, an VIII, nr. 8, 2009, pp. 89-102.
- VELE, Ana-Maria, *Reprezentarea diplomatică a Franţei în România (1866-1914)* în „Anuarul Institutului de Istorie G. Bariţiu” din Cluj-Napoca”, tom. XLVII, 2008, pp. 143-156.
- VIANU, Al., *Aplicarea tratatului de la Kuciuc-Kainargi cu privire la Moldova şi Ţara Românească (1775-1783)*, în „Studii”, vol. XIII, 1960, nr. 5, pp. 71-103.

VII. SURSE ELECTRONICE:

- http://books.google.com/ - bază de date dedicată publicaţiilor ştiinţifice.
- http://gallica.bnf.fr/ bază de date dedicată publicaţiilor ştiinţifice.
- http://mae.ro/ - site-ul oficial al Ministerului Afacerilor Externe al României.
- http://sousamendesfoundation.org/ - site-ul Fundaţiei Sousa Mendes.
- http://www.abendblatt.de/kulturlive/article1843808/Diplomatenberichte-aus-der-Nazi-Zeit.html – site-ul publicaţiei „Hamburger Abendblatt”.
- http://www.athenian-legacy.com/2008/12/salazar-biografie-si-personalitate/ - site dedicat bibliografiei unor personalităţi, în acest caz a lui Salazar.
- http://www.athenian-legacy.com/2008/12/salazar-biografie-si-personalitate/ - site dedicat biografiei omului politic portughez António de Oliveira Salazar (28 aprilie 1889—27 iulie 1970).
- http://www.belfast-gazette.co.uk/ - site-ul publicaţiei „The Belfast Gazette”.
- http://www.biblacad.ro/bnr/brmautori.php?aut=c&page=1800&limit=20 – site-ul Bibliografiei Naţionale Retrospective.
- http://www.cricketarchive.com/Archive/Players/1033/1033291/1033291.html – site-ul Cricket Archive.
- http://www.edinburgh-gazette.co.uk/ - site-ul publicaţiei „The Edinburgh Gazette”.
- http://www.gahetna.nl/ - site-ul Arhivelor Naţionale ale Olandei.
- http://www.istorie.ugal.ro/anale.htm - site Analele „Universităţii „Dunărea de Jos” din Galaţi seria XIX – istorie”.
- http://www.jstor.org/ - bază de date dedicată publicaţiilor ştiinţifice.
- http://www.londongazette.co.uk/ - site-ul publicaţiei „The London Gazette”.
- http://www.nationalarchives.gov.uk/ - site-ul Arhivelor Naţionale ale Angliei.
- http://www.romlit.ro/index_la_ultimele_nsemnri_ale_lui_mateiu_caragiale – site-ul publicaţiei „România literară”.
- http://www.treccani.it/enciclopedia/ermanno-amicucci/ - site dedicat biografiei lui Ermano Amicucci.

ANEXE

Anexa 1

Statutul Corpului Consular din Galaţi în anul 1927

CORPS CONSULAIRE DE GALATZ[1]

1927

STATUS

ORGANISATION CONSULAIRE

ART. 1.

Le Corps Consulaire de Galatz adopte le Statut suivant pour servir de base à son organisation et à ses réunions.

ART. 2.

Le Corps Consulaire de Galatz est constitué dans le but de:

a) resserrer les relations personnelles entre tous ses membres;

b) développer les relations amicales entre les Agents résidant à Galatz et les Autorités Territoriales;

c) sauvegarder les droits et privilèges du Corps Consulaire;

d) discuter toutes les questions d'intérêt commun.

OBLIGATIONS DE SES MEMBRES

ART. 3.

Les membres du Corps Consulaire de Galatz s'obligent à reconnaitre et à respecter l'autorité du Doyen dans l'exercice de ses fonctions.

ART. 4.

Ils s'engagent, dans la mesure du possible :

a) à rendre à tous et à chacun en particulier les services dont leurs Collègues auraient besoin ;

b) à fournir au Doyen, sur sa demande, toutes informations pouvant intéresser le Corps Consulaire ;

c) é se faire représenter, devant les Autorités du Pays ; par le Doyen ; chèques fois qu'il s'agira de l'intérêt général du Corps Consulaire.

d) à se rendre, sur l »invitations du Doyen, aux ce remaniés officielles ;

e) à maintenir la plus parfaite harmonie d'actions.

MEMBRES DE DROIT

ART. 5.

Sont membres de droit du Corps Consulaire de Galatz :

a) Les Consuls Généraux ; les Consuls ; les Vice -Consuls ; Les Agents Consulaire ; les Agent Commerciaux ; de carrière ou honoraires ; nommés par Gouvernements, eu qui out étés agréés par le Gouvernement Territorial :

b) les personnes qui, n'ayant pas obtenu l'exequatur ou l'agrément du Gouvernement Territorial ; exercent cependant à Galatz, nommées ou

[1] Material existent în cadrul SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 28/1927, ff. 11-16.

désignées par leurs Représentants Diplomatiques ; des fonctions consulaires.

LE DOYEN ET LE VICE-DOYEN

ART. 6.

Le Corps Consulaire est représenté par le Doyen ; ou par le Vice-Doyen en cas d'absence ou d'empêchement du Doyen :

ART. 7.

Le Doyen est le Consul Général de carrière le plus ancien dans le post.

ART. 8.

Le Vice-Doyen est le Consul Général de carrière ou le Consul de carrière le plus ancien dans le poste après le Doyen.

ART. 9.

En cas d'absence ou d'empêchement simultané du Doyen et du Vice-Doyen, le Décanat revient au Consul Général de carrière, ou à défaut, au Consul de carrière le plus ancien dans le poste.

ART. 10.

Le Doyen prend la parole, au nom du Corps Consulaire, dans toutes les réunions officielles auxquelles celui-ci doit participer ;

a) Il préside les réunions du Corps Consulaire et du Comité Permanent ;

b) Il signe le procès-verbal avec le Secrétaire du Comité ;

c) Il établit, d'accord avec le Comité, dans la mesure du possible, le protocole à suivre par les membres du Corps Consulaire dans les cérémonies officielles ;

d) Il convoque les membres du Corps Consulaire dans tous les cas où il le juge opportun. Cette convocation peut être par lettre personnelle à tous les membres du Corps Consulaire ou par circulaire.

ANCIENNETE ET PRESEANCE

ART. 11.

Pour établir l'ancienneté des différents membres du Corps Consulaire de Galatz on prend comme point de départ la date) laquelle l'Agent a pris possession effective de ses fonctions, étant donné que la date de l' <<exequatur>> e celle de la nomination ne correspondent pas toujours à la réalité du temps de service dans le poste occupé.

ART. 12.

La distinction des Consuls par classes n'est pas prise en considération.

ART. 13.

On ne fait pas non plus mention des titres universitaires ; ou autres, à l'exception des titres diplomatiques et consulaire.

ART. 14.

L'ordre de préséance du Corps Consulaire de Galatz est établi de façon suivante ;

a) Consuls Généraux de carrière.

b) Consuls Généraux honoraires.
c) Consuls de carrière.
d) Consuls honoraires.
e) Vice-Consuls de carrière.
f) Vice-Consuls honoraires.
g) Gérants d'un Consulat Général.
h) Gérants d'un Consulat :
i) Gérants d'un Vice-Consulat.

ART. 15.

Dans la même catégorie, les chefs de poste passent toujours avant leurs Collègues du mémé grade non titulaires.

ART. 16.

Est considérée comme Gérant d'un poste consulaire la personne qui remplace le titulaire avec l'approbation de son Gouvernement ou du Représentant Diplomatique de celui-ci.

ART. 17.

Le Chancelier du Consulat de France est assimilé à an Vice-Consul de carrière, vu que dans la carrière consulaire française le grade de Vice-Consul n'existe plus et que le grade immédiatement supérieur à celui Chancelier est celui de Consul.

ART. 18.

Le Consul de carrière qui exercerait les fonctions de Doyen a la préséance sur les Consuls Généraux honoraires.

ASSEMBLEE GENERALE

ART. 19.

L'Assemblée Générale est convoquée par le Doyen chaque fois qu'il le juge opportun. Il la convoque également sur la demande écrite, signée par au moins un quart des chefs de poste, spécifiant le motif de la convocation.

ART. 20.

L'Assemblée Générale ordinaire doit avoir lieu dans la première quinzaine du mois de Décembre de chaque année. Elle a pour objet de :

a) examiner la gestion financière et donner décharge au Trésorier ;
b) établir la budget de l'année suivante ;
c) procéder à l'élection des membres du Comité ;
d) fixer la cotisation annuelle ;
e) délibérer sur toutes les questions mises à l'ordre du jour et sur les propositions éventuelles faites par un ou plusieurs de ses membres.

ART. 21.

Toutes les autres réunions de l'Assemblée sont extraordinaires.

ART. 22.

Les décisions sont prises à la majorité. En cas d'égalité, la voix du Doyen est prépondérante.

ART. 23.

A la première convocations, l'Assemblée e peut délibérer que si la présence de la majorité de ses membres ayant droit au vote est assurée.

ART. 24.

A la seconde convocation qui doit avoir lieu dans un délai maximum de huit jours, la présence de la majorité des membres n'est plus requise.

VOTE

ART. 25.

Seuls les chefs de poste ont droite au vote délibératif.

ART. 26.

Les autres membres peuvent prendre part à la discussion, mais ne peuvent voter qu'en cas d'absence de leurs chefs.

ART. 27.

Tout membre ayant droit au vote peut donner délégation pour le représenter à un de ses Collègues ayant également voix délibérative. Cette délégation doit être donnée par écrit et n'est valable que pour une séance.

ORDRE DU JOUR

ART. 28.

L'ordre du jour est établi par Doyen.

ART. 29.

Les questions non inscrites à l'ordre du jour ne peuvent être discutées qu'avec le consentement exprès de l'Assemblée.

COMITES PERMANENT

ART. 30

Pour aides le Doyen dans ses fonctions, il est créé un Comité Permanent composé du Doyen, président de droit, du Vice-Doyen, vice-président de droit, d'un Secrétaire, d'un Trésorier, d'un Secrétaire Adjoint et d'un Trésorier Adjoint.

ART. 31

Les Secrétaires et les Trésorier sent élus pour un a au scrutin secret, et à la majorité, à l'Assemblée Générale ordinaire. Ils sent rééligibles.

ART. 32.

Le Secrétaire et le Trésorier Adjoines remplaceat la Secrétaire et le Trésorier pendant leur absence ou ca cas d'empiècement.

ART. 33.

Les réunions du Comité sent cenaoquaées par le Doyen ou saoul remplaçant cheque fois qu'il le juge nécessaire.

ART. 34.]

Se accord outré les membres du Comité n'est pas possible le Doyen décide en touts autorité

ART. 35.

Sous la directions du Doyen, le Comité s'occupe de routes les questions concernant l'intérêt général du Corps Consulaire ou de ses membres.

ART. 36.

Sans la présence du Doyen ou son remplaçant le Comité ne peut pas se réunir.

LE SECRETAIRE

ART. 37.

Le Secrétaire est chargé, sous la directions du Doyen, de la correspondence et des archives.

ART. 38.

Sauf en cas d'urgence ou d'empêchement, il contresigne la correspondence signée par le Doyen.

ART. 39.

Il tient un registre destiné à l'inscription des noms de tous les membres.

ART. 40.

Il rédige le procès-verbal des réunions de l'Assemblée Générale.

LE TRESORIER

ART. 41.

Le Trésorier est chargé, sous la directions du Doyen, de la comptabilité.

ART. 42.

Il produit des reçus pour toutes les sommes payées ; il donne quittance pour toutes les sommes reçues payées ;

Il donne quittance pour toutes les sommes reçues par lui.

ART. 43.

Toutes les dépenses sont effectuées par le Trésorier d'accord avec le Doyen.

ART. 44.

La cotisation annuelle doit être versée au Trésorier pendant première quinzaine de Janvier. Elle est payée par chaque membre.

LANGUE OFFICIELLE

ART. 45.

La langue officielle du Corps Consulaire du Galatz est la langue française.

<u>Traducere în limba română</u>:

CORPUL CONSULAR GALAŢI

1927

STATUTUL

ORGANIZAREA CONSULARĂ

ART. 1.

Corpul Consular din Galaţi adoptă următorul statut, ca bază pentru organizarea sa şi a reuniunilor sale.

ART. 2.

Corpul Consular din Galaţi este format în scopul de a:

a) să consolideze relaţiile personale dintre toţi membrii săi;

b) dezvoltarea relaţiilor de prietenie dintre agenţii care locuiesc la Galaţi şi a autorităţilor locale;

c) să protejeze drepturile şi privilegiile Corpului Consular;

d) discută toate problemele de interes comun.

OBLIGAŢIILE MEMBRILOR SĂI

ART. 3.

Membrii Corpului Consular din Galaţi se angajează să recunoască şi să respecte autoritatea de Decan în îndeplinirea funcţiilor sale.

ART. 4.

Ei se angajează, în măsura în care este posibil:

a) pentru a ajunge la fiecare şi fiecare, în special, de serviciile pe care colegii lor ar avea nevoie;

b) să furnizeze Decanului, la cerere, orice informaţie de interes a Corpului Consular;

c) de a fi reprezentat în faţa autorităţilor din ţară, de către decan, el va verifica atât de interesul general al Corpului Consular.

d) la cererea Decanului să facă revizuirile necesare;

e) menţinerea armonie perfectă de acţiune.

MEMBRII DE DREPT

ART. 5.

Sunt membri cu drepturi depline ai corpului consular din Galaţi:

a) consulii generali, consulii, vice-consulii, agenţii consulari, agenţii comerciali, de carieră sau de onoare, numiţi de către guvernele, care au fost aprobaţi de Administraţiile teritoriale:

b) persoanele care, nu au obţinut procedura de *exequatur* sau de aprobare a Guvernului Teritorial, cu toate acestea, exercită la Galaţi, fiind numit sau desemnat de către reprezentanţii lor diplomatici, în funcţiile consulare.

DECANUL ŞI PRODECANUL

ART. 6.

Corpul Consular este reprezentat de către decan, sau decan asociat, în absenţa sau incapacitatea de Decanului:

ART. 7.

Decanul este consulul general din cele mai lungi cariere în mesaj.

ART. 8.

Vice-Decanul este vice-consul, consul general de carieră sau o carieră cu o poziţie anterioară, după Decan.

ART. 9.

În caz de absenţă sau incapacitate simultană a Decanului şi Vice-Decanului, Decanul a revenit la Consulului General carieră, sau în lipsa acestuia, consulului din cele mai lungi cariere în mesaj.

ART. 10.

Decanul vorbeşte în numele Corpului Consular, în toate întâlnirile oficiale la care acesta trebuie să participe;

a) prezidează la reuniunile corpului consular şi Comitetul permanent;

b) să semneze procesul-verbal, cu secretarul Comitetului;

c) se stabileşte, în acord cu Comisia, în măsura posibilului, protocolul care urmează să fie urmat de membrii corpului consular la ceremoniile oficiale;

d) convoacă membrii ai corpului consular, în toate cazurile în care le consideră adecvate. Acest aviz poate fi printr-o scrisoare personală a tuturor membrilor Corpului Consular sau circulare.

VECHIMEA ŞI PRIORITATEA

ART. 11.

Pentru a stabili vechimea diferiţilor membri ai corpului consular din Galaţi vom lua ca punct de plecare data de la care agentul a intrat în posesia efectivă a atribuţiilor sale, de la data emiterii exequatur-ului până la numire realitatea de timp nu corespunde întotdeauna cu serviciu la locuri de muncă.

ART. 12.

Distincţia de consuli pe clase, nu este luată în considerare.

ART. 13.

Nu există nici o menţiune a calificărilor academice sau a altor, cu excepţia titlurilor diplomatice şi consulare.

ART. 14.

Prioritatea Corpului Consular din Galaţi se stabileşte după cum urmează;

a) consuli generali de carieră.

b) consulului onorific general.

c) consulii de carieră.

d) consulii onorifici.

e) vice-consulii de carieră.

f) adjuncţi consulilor onorifici.

g) managerii de Consulat General.

h) managerii unui Consulat:

i) directorii unui vice-consulat.

ART. 15.

În aceeaşi categorie, şefii de posturi întotdeauna înainte de a veni colegii lor, în acelaşi rang, fără a mandatului.

ART. 16.

Managerul este considerat un post consular în care o persoană înlocuieşte titularul, cu aprobarea Guvernului sau a reprezentantului său diplomatic din urmă.

ART. 17.

Cancelarul de la Consulatul Franţei este tratat ca vice-consul de carieră la ani, după cum cariera franceză consulară în rang de vice-consul nu mai există şi că următorul rang mai mare decât cel al cancelarul este consulului.

ART. 18.

Consulul de carieră, care ar putea servi ca Decan are prioritate faţă de taxele de consuli generali.

ADUNAREA GENERALĂ

ART. 19.

Adunarea Generală este convocată de către decan ori de câte ori crede de cuviinţă. El, de asemenea, este convocat la cererea scrisă semnată de cel puţin un sfert din şefii de post, precizând motivul pentru întâlnire.

ART. 20.

Adunarea Generală Ordinară se va desfăşura în a doua săptămână a lunii decembrie a fiecărui an. Acesta îşi propune să:

a) analiza de management financiar şi de îndeplinirile Trezorierului;

b) să stabilească bugetul pentru anul următor;

c) de a alege membrii Comitetului;

d) stabileşte taxa anuală;

e) discută orice elemente introduse pe ordinea de zi şi toate propunerile făcute de către unul sau mai mulţi dintre membrii săi.

ART. 21.

Toate celelalte reuniuni ale Adunării sunt extraordinare.

ART. 22.

Deciziile sunt luate cu majoritate de voturi. În caz de egalitate de vot, Decanul are votul decisiv.

ART. 23.

La prima convocare, Adunarea poate delibera numai în cazul în care prezenţa majorităţii membrilor săi cu drept de vot este asigurată.

ART. 24.

A doua întâlnire să aibă loc în termen de opt zile, prezenţa majorităţii nu mai este necesară.

VOTUL

ART. 25.

Doar şefii de posturi au dreptul la un vot deliberativ.

ART. 26.

Alţi membri pot lua parte la discuţie, dar poate vota numai în lipsa liderilor lor.

ART. 27.

Un membru cu drept de vot poate delega să-l reprezinte unul dintre colegii săi, care, de asemenea, votează. Această delegare trebuie să fie în scris şi trebuie să fie valabilă doar pentru o singură sesiune.

ORDINEA DE ZI

ART. 28.

Ordinea de zi este stabilită de Decan.

ART. 29.

Aspectele care nu sunt enumerate pe ordinea de zi pot fi discutate cu acordul expres al Adunării.

COMISIILE PERMANENTE

ART. 30

Pentru a ajuta Decanul în sarcinile sale, el a creat un comitet permanent format din preşedinte de drept, decanul, vice-preşedinte de drept, prodecanul, un secretar, un trezorier, un secretar adjunct şi un trezorier adjunct.

ART. 31

Secretarii şi trezorierul, sunt aleşi pentru o sesiune prin vot secret şi cu majoritatea Adunării Generale ordinare. Ei se sunt realeşi.

ART. 32.

Cele Adjoines secretar şi trezorier remplaceat secretarul şi trezorierul, în absenţa lor sau în cazul în care AC jug.

ART. 33.

Reuniunile comisiilor cenaoquaées simt stare de ebrietate de către decan sau cec de înlocuire, aşa cum se consideră necesar.

ART. 34.]

Acordul este indignat de membri ai Comitetului nu este posibil, decan decide întreguri autoritatea

ART. 35.

Sub direcţia de Decanului, Comitetul se ocupă cu probleme în ceea ce priveşte drumurile de interes general al Corpului Consular sau a membrilor săi.

ART. 36.

Fără prezenţa Decanului sau desemnează Comitetul nu poate îndeplini.

SECRETARUL

ART. 37.

Secretarul, sub conducerea Decanului, corespondenţa şi înregistrări.

ART. 38.

Cu excepţia cazului de urgenţă sau nu, să contrasemneze corespondenţa semnată de către Decan.

ART. 39.

El păstrează un registru de înregistrare a numelor tuturor membrilor.

ART. 40.

El scrie procesele-verbale ale reuniunilor Adunării Generale.

TREZORIERUL

ART. 41.

Trezorierul este responsabil, sub direcţia Decanului, de contabilitate.

ART. 42.

El adună încasările pentru toate sumele plătite, el dă o chitanţă pentru toate sumele plătite primite;

El dă o chitanţă pentru toate sumele primite de el.

ART. 43.

Toate cheltuielile sunt suportate de către trezorierul de acord cu Decanul.

ART. 44.

Taxa anuală trebuie să fie plătite trezorierul în cursul celei de a două săptămâni a lunii ianuarie. Aceasta este plătită de către fiecare membru.

LIMBA OFICIALĂ

ART. 45.

Limba oficială a Corpului Consular din Galaţi este limba franceză.

Anexa 2

Uzanţele generale ale Corpului Consular din Galaţi în anul 1927[2]

CORPS CONSULAIRE DE GALATZ
USAGES GENERALEMENT ADMIS

ARRIVEE OU NOMINATION D'UN COLLEGUE.

1) A sa prise de fonctions, le nouveau Chef de poste en informe par écrit les Autorités Territoriales ainsi que ses Collègues.

2) Il les avise également de la prise de fonctions de ses subordonnés devant dans la liste du Corps Consulaire.

3) Si le Doyen le juge utile, il prie les Secrétaire de visiter un Chef de poste nouvellement arrivé ou nommé, pour lui fournir les renseignements dont il pourrait avoir besoin.

4) Le nouveau Consul visite en premier lieu le Préfet du District.

5) Il visite ensuite le Doyen, qui lui fournit une liste des principales Autorités Territoriales et de ses Collègues, en vue des visites éventuelles à faire.

6) Celles-ci sont rendues dans le délai maximum de huit jours.

7) Elles sont faites et rendues personnellement de part et d'autre et peuvent être effectuées en tenue de ville.

---

[2] Material disponibil la SJAN GL, fond *Consulatul Portugaliei la Galaţi*, dosar 28/1927, ff. 20-22.

8) Le nouveau Collègues fournit au Doyen les renseignements le concernant qui doivent figurer sur la Liste du Corps Consulaire et la Liste des Consulats.

FETES ET CEREMONIES.

1) En dehors de ses propres fêtes nationales, chaque Consulat arbore le pavillon pour la fête nationale roumaine (10 mai). Pour celle-ci la tenue est l'uniforme ou l'habit avec décorations.

2) Pour toute autre cérémonie officielle à laquelle les membres du Corps Consulaire seraient invités, et sauf indications spéciale de la part des Autorités, le Doyen indique la tenue à adopter.

3) Les membres du Corps Consulaire visitent leurs Collègues pour leur fête nationale entre 11 heures et 13 heures. Ces visites sont considérées comme redues par la visite effectuée jour de la fête nationale de chaque Collègue et peuvent être faites en costume de ville.

4) On n'échange pas de visites du Nouvel An entre Collègues.

5) Les visites aux Autorités Territoriales à l'occasion de la Nouvelle Année sont facultatives.

6) Pour les fêtes religieuses, les Consulats sont libres d'arbore ou ne pas arborer leurres pavillons.

VISITE D'UN BATEAU DE GUERRE

1) Lorsque la visite d'un bateau de guerre est annoncée, le Consul intéressé informe la Commission Européenne du Danube de la date et de l'heure de son arrivée à Soulina et la prie de mettre un pilote à la disposition du bateau.

2) Il informe également le Capitaine du Port de Galatz et le prie d'assurer l'emplacement du bateau ainsi qu'un pilote pour le conduire au quai.

3) Sur la demande du Consul intéressé, le Doyen lui fournit une liste des autorités auxquelles il est d'usage de faire visite, ainsi que tout autre renseignement qui pourrait lui être utile.

4) Le Consulat arbore pavillon national pendant toute la durée séjour du bateau de guerre dans le port.

5) Au départ du bateau le Consul intéressé s'adresse à la Commission Européenne du Danube à l'effet d'obtenir un pilote à la descente.

CONGE

1) Les Chefs de poste communiquent aux Autorités Territoriales, au Doyen et à leurs Collègues leur départ en congé, et, si possible, la date, ainsi que le no, de leurs remplaçants.

2) Ils communiquent également la date de la reprise de leurs fonctions.

3) Dans les deux cas aucun accusé de réception n'est obligatoire.

DÉPART D'UN COLLÈGUE.

1) Un Chef de poste qui cesse ses fonctions en informe par écrit les Autorités Territoriales ainsi que tous les autre Chefs de poste et leur fait une visite d'adieu en costume de ville.

2) Il leur communique également la cessations de fonctions d'un de ses subordonnés figurant sur la liste du Corps Consulaire.

3) Le Doyen se renseigne auprès du Collègues quittant son poste de la date et de l'heure de son départ pour en informer les membres du Corps Consulaire.

4) Le Doyen, accompagné d'un ou de plusieurs membres du Comité Permanent, assiste au départ.

5) Si toutefois l'heure n'est pas commode, le Doyen accompagné de ses Collègues ci-dessus désignés, lui fait la veille une visite d'adieu au nom du Corps Consulaire.

Galatz, le 9 Décembre 1927.

Traducere în limba română:

Corpul consular

UZANŢE GENERALE ADMISE

SOSIREA SAU NUMIREA UNUI COLEG.

1) La preluarea mandatului, noul şef de post (consular) înştiinţează în scris autorităţile teritoriale si pe colegii săi.

2) El va notifica în lista de Corpului Consular, de asemenea, asumarea de biroul a subordonaţilor săi.

3) În cazul în care decanul consideră că este necesar, aceasta solicită secretarului vizitarea noului şef de misiune sau cum de a ajuns numit, şi să-i ofere informaţiile de care are nevoie.

4) Vizita Consulului nou prim la prefectul districtului.

5) El îl va vizita apoi pe decan, care oferă o listă a autorităţilor cheie teritoriale şi colegii săi, în scopul de a face vizitele posibile.

6) Acestea sunt realizate într-o perioadă de maximum opt zile.

7) Ele sunt realizate personal şi de către ambele părţi şi poate fi făcute în haine de stradă.

8) Noul coleg furnizează Decanului informaţii care urmează să fie incluse pe lista de Corpului Consular şi lista de consulate.

FESTIVITĂŢILE ŞI CEREMONII.

1) În plus faţă de propriile sale sărbători naţionale, fiecare consulat va marcat Ziua Naţională a României (10 mai). Pentru aceasta este păstrată uniforma sau rochia cu decoraţiuni.

2) Pentru orice ceremonie oficială a membrilor Corpului Consular vor fi invitaţi, şi cu excepţia cazului în instrucţiuni speciale din partea autorităţilor, decanul indică dreptul de a adopta.

3) Membrii Corpului Consular vizitează colegii pentru ziua lor naţională între ora 11 şi ora 13. Aceste vizite sunt considerate de către reduse vizita de Ziua Naţională a fiecărui coleg şi pot fi făcute în haine de stradă.

4) Noi nu facem schimb de vizite între colegi de Anul Nou.

5) vizitele la autorităţile locale cu ocazia Anului Nou sunt opţionale.

6) Pentru sărbători religioase, consulate sunt libere să aleagă dacă arborează sau nu drapelul naţional.

VIZITA UNEI NAVELOR DE RĂZBOI

1) atunci când vizita unei nave de război este anunţată consulul în cauză informează Comisia Europeană a Dunării de data şi ora de sosire la Sulina şi cere unui pilot disponibil de navă.

2) El a informat, de asemenea, căpitanul Portului Galaţi şi a cerut să i se asigure locaţia navei şi un pilot să-l ia de andocare.

3) La cererea consulului în cauză, decanul trebuie să furnizeze o listă a autorităţilor cu care se obişnuieşte să se viziteze, precum şi orice alte informaţii care ar putea fi utile.

4) Consulatul poartă drapelul naţional pe durata de şedere în port a navei de război.

5) Din nava consulului în cauză se aplică la Comisia Europeană a Dunării în scopul de a obţine un pilot pentru coborî.

CONCEDIUL

1) Şefii de birou trebuie să comunice autorităţilor locale, Decanului si colegiilor lor de concediu, şi, dacă este posibil, data, şi subsemnatul, succesorii lor.

2) Ele comunică, de asemenea, data de reluarea a funcţiilor lor.

3) În ambele cazuri, confirmarea nu este necesară.

PLECARE AL UNUI COLEG.

1) Un Şef de post (consul), care părăseşte serviciul, anunţă în scris autorităţilor teritoriale şi pe toţi ceilalţi şefii de birou şi a făcut o vizită de rămas bun, în haine de stradă.

2) Ele comunică, de asemenea, că a încheiat unuia dintre subordonaţii săi de pe lista a Corpului Consular.

3) Decanul va stabili cu colegii care părăsesc postul, data şi ora plecării sale, pentru informa membrii Corpului Consular.

4) Decanul, însoţit de unul sau mai mulţi membri ai Comitetului permanent, va participat la plecare.

5) În cazul în care, cu toate acestea, timpul nu este convenabil, decanul cu colegii săi au identificat mai sus, a făcut cu o zi înainte o vizită de rămas bun, în numele Corpului Consular.

Galaţi, 9 decembrie 1927.

Anexa 3

• 21 decembrie 1935, Brăila, adresa decanului corpului consular Brăila, M. Sekellariadis, către Prefectura judeţului Brăila privind înfiinţarea acestui organism.

Corps Consulaire de Braila

Braila le 21 Décembre 1935

No. 3.

Monsieur le Préfet,

J'ai l'honneur de porter a votre connaissance que tous les Consuls nommes a Braila se sont constitues en "Corps Consulaire" et ont élu comme Doyen Mr. M. Sachellaridis Consul General de Grèce, de carrière, Secrétaire Mr. M. Boscoff, Agent Consulaire de France et Trésorier Mr. Corbu, Vice- Consul de le Grande Bretagne.

En cas d'empêchement le Doyen sera supplée par Mr. A. Mendel, Vice-consul de Norvège.

Veuillez agréer, Monsieur le Préfet, l'assurance de mes considérations très distinguées.

Le Doyen du Corps Consulaire,
M. Sekellariadis.
Monsieur le Préfet du Département de Braila

Traducerea în limba română:

Corpul Consular Brăila Brăila 21 Decembrie 1935
Nr. 3.
Dl. Prefect,

Am onoarea să vă informez că toţi consulii numiţi în Brăila se constituie în „Corpul Consular" şi au ales ca Decan pe domnul M. Sachellaridis, consul general al Greciei, de carieră, secretar pe domnul secretar Boscoff M., agent consular al Franţei şi pe domnul Corbu trezorier, vice-consul al Marii Britanii.

Dacă Decanul se află în incapacitatea de a participa atunci atribuţiile vor fi completate de domnul A. Mendel, vice-consul al Norvegiei.

Vă rog să acceptaţi, domnule prefect, expresia înaltei mele consideraţii.

Decan al Corpului Consular,
Dl. Sekellariadis.

Dl prefect de
Brăila

Sursa: SJAN Brăila, fond Prefectura Judeţului Brăila, dosar 36/1936, f. 4.

Anexa 4

• 12 martie 1940 Brăila, adresa Corpului Consular din Brăila către Prefectura judeţului Brăila prin care este anunţată numirea lui Constantin Al. Sourlas în funcţia de decan.

Corps Consulaire de Braila Braila le 12 Mars 1940

Corps Consulaire de Braila Braila, le 8 Mai 1940

Monsieur le Préfet

Nous avons l'honneur de porter à votre connaissance, que Monsieur Constantin Al. Sourlas, qui a été nommé Consul de Grèce à la date du 1 Mars 1940, est Doyen du Corps Consulaire de Braila, conformément aux statuts de ce Corps.

Veuillez agréer, Monsieur le Préfet, l'assurance de notre considération la plus distinguée.

Le Doyen
Le Secrétaire
Monsieur
Le Colonel V. Atanasiu
Préfet du District de Braila
BRAILA

Traducere în limba română:

Corpul Consular Brăila Brăila, 08 mai 1940

Domnul Prefect

Avem onoarea să vă informăm că domnul Constantin Al. Sourlas, care a fost numit consul al Greciei de la 1 martie 1940, este decan al Corpului Consular din Brăila, în conformitate cu statutul acestui organism.

Vă rog să acceptaţi, domnul administrator, expresia înaltei mele consideraţii.

Decan
[indescifrabil]
Secretar

[indescifrabil]

Dl.
Colonel V. Atanasiu
Prefectul judeţului Brăila
BRAILA

Sursa: SJAN Brăila, fond Prefectura Judeţului Brăila, dosar 50/1940, f. 21.

Anexa 5

• 13 noiembrie 1922, Brăila, tablou de agenţii de vapoare maritime şi birouri de expediţie

Agenţii de vapoare maritime:
1) Watson & Youell
2) Teodoride & Co.
3) M Embiricos & Co.
4) Gattorno & Co.
5) Troianos Brothers
6) Ag. Internaţionala
7) Ag. Intercontinentala
8) Kyriakides & Co.
9) Frasinet & Co.
10) Vucino & Boscoff
11) Eduard Fancioti & Co.
12) Lloydul Triestino
13) Solari Brothers
14) Lloydul M. Român
15) P. Macri & Sohn
16) Oascar Ward şi Solari Freres
17) S. avgherino
18) Lasscaride & Co.
19) Anacreonte C. Gherghtades
20) Fraţii Groedel
21) M. Culucudis
22) Leon R. Chales
23) D.D.S.C.
24) Soc. Nautilius
25) S.M.R.
26) Amarantis & Aliprantis
27) Soc. Trotanos
28) George Portolo

Birouri de Expediţie:
1) Watson & Youell
2) Schender & Co.
3) Soc. Intercontinentala
4) Soc. Inernaţionala
5) P. Macri & Sohn
6) Societatea Viteza
7) Zaharia Hilel
8) H. Braun & Dubov
9) C. Boicekofski
10) D.H. Ivry
11) I. Niţescu
12) I.M. Brociner
13) Lucian St. Pantely
14) Birou Expediţie Doc. Brăila
15) Oficiu Economic Român
16) Rudolf Kohn
17) Samuel H. Rosentveig
18) Axente M. Agopşa
19) Pandele Mihăilescu
20) S. Hussar
21) N.G. Kyriakides
22) Comptor General
23) Soc. Antrepozitelor Brăila
24) Jacques Kuhnberg
25) Ioan Mihăescu
26) S. Chiscăneanu, Gh. Mihăescu şi S. Mincea
27) A. Stoian (Expresul S.A.)
28) I. Zaller
29) Leopold Slah
30) Soc. Nautilius

Sursa: SJAN Brăila, fond *Inspectoratul Regional al Muncii Brăila*, dosar 44/1922, f. 17.

Anexa 6

• 28 mai 1927, Brăila. Adresa prin care Consulatul Italiei la Brăila face cunoscut Prefecturii judeţului Brăila intenţia exprimată de echipajele de război italiene, aflate în rada portului, de a depune flori pe mormintele militarilor italieni decedaţi la Brăila.

Consolato din S.M. il Re d' Italia în Brăila
Nr. 184
Brăila, le 28 Mai 1927
Monsieur le Prefect,

J'ai l'honneur de porter à v. connaissance que dimanche 29 crt. m.m. les officiers et eqquipages des navires de guerre italiens se trouvant dans ce port, ainsi que la colonie italiene de cette ville, visiteront au cimetière St: Constantin les tombeaux des militaires italiens décedés à Braila:

Le cortège partira à 9 heuteres du matin de la dane Nr. 7 du port, où se trouvent accosté les navires susdits

En portant à v. connaissance ce qui précède, j'ai l'honneur, monsieur le prefect; de vous présenter mes hommages et l'assurance de ma parfaite considération.

Le consul royal d'Italie. A Gattorno
A monsiur le prefect du district de Braila.

<u>Traducerea în limba română:</u>

Consulatul M.S. Regele Italiei la Brăila
Nr. 184
Brăila, 28 mai 1927
Domnule Prefect,

Am onoarea a vă aduce la cunoştinţă că duminică, 29 curent, domnii ofiţeri şi echipajele navelor de război italiene care se găsesc în acest port, precum şi colonia italiană din acest oraş, vor vizita la cimitirul Sf. Constantin mormintele militarilor italieni decedaţi la Brăila.

Cortegiul va porni la ora 9 dimineaţa de la dana nr. 7 din port, unde se află acostate navele sus-zise.

Aducându-vă la cunoştinţă cele de mai sus, am onoarea, domnule prefect, să vă prezint omagiile mele şi asigurarea perfectei mele consideraţii.

Consul regal al Italiei. A. Gattorno
Domnului prefect al judeţului Brăila.

Sursa: N. Mocioiu (coord.), *Brăila file de istorie. Documente privind istoria oraşului 1919-1940*, vol. II, Bucureşti, 1989, pp. 168-169. (sursa arhivelor nu este specificată în carte)

Anexa 7

• 2 iulie 1927, Brăila. Adresa prin care Consulatul imperial al Persiei la Brăila aduce la cunoştinţa Prefecturii judeţului Brăila numele noului consul şi adresa unde funcţionează consulatul.

Consul Consulat Impérial à Braila
Nr. 10
Brăila, 1927 iulie 2
Domnule prefect,

Am onoarea a aduce la cunoştinţa domniei-voastre că, redeschizându-se Consulatul imperial al Persiei în acest oraş, Legaţiunea Imperială a Persiei din Bucureşti a binevoit a mă însărcina cu conducerea şi direcţiunea acestui consulat, având sediul în str. Cetăţii nr. 27.

Făcându-vă această comunicare, găsesc că una din primele mele datorii de a vă asigura că, având fericita ocaziune de a fi în relaţiuni cu domnia voastră, voi face tot posibilul de a restabili şi menţine cordialitatea ce a existat odată între defunctul meu predecesor şi onorata prefectură.

Cu această ocasiune, am onoarea a vă prezenta, domnule prefect, expresiunea distinsei mele consideraţiuni.

Le gérant du Consulat Impérial de Perse
Lazar Feibel
Domniei sale, domnului prefect al judeţului Brăila

<Rezoluţia>: Se va răspunde că am luat cu satisfacţie şi deosebită consideraţie act de această numire.

Sursa: SJAN BR, fond *Prefectura judeţului Brăil*a, dosar 34/1927, f. 29, orig; şi N. Mocioiu (coord.), *Brăila file de istorie. Documente privind istoria oraşului 1919-1940*, vol. II, Bucureşti, 1989, pp. 171-172.

Anexa 8

• decembrie 1936, Brăila. Tabel întocmit de Camera de muncă Brăila, cuprinzând evidenţa întreprinderilor comerciale şi industriale din oraşul Brăila. Fragment cu cele aparţinând unor ataşaţi diplomatici:

Nr. crt.	**Denumirea de întreprindere**	**Natura întreprinderilor**	**Adresa**	**Nr. de salariaţi**
1.	Watson şi Youell	navigaţie	Faţa portului	14
2.	S.F.N.D.	navigaţie	Faţa portului	54+29
3.	Alfred Mendl	navigaţie	Orientală	3
4.	George Besi Fii S. A.	navigaţie	Împăratul Traian	7
5.	Gattorno	navigaţie	Împăratul Traian	26
6.	Theodoridi S. A. R.	navigaţie	Împăratul Traian	3
7.	Forestina - Mendl	armator	Roşie	6
8.	G.S.F. Grupper	societate diverse	Împăratul Traian	26
9.	Societatea de navigaţie cehoslovacă	societate	Mistii	3

Sursa: SJAN BR, fond *Camera de muncă Brăila*, dosar 4/1936, ff. 166-169; şi Mocioiu (coord.), *Brăila file de istorie. Documente privind istoria oraşului 1919-1944*, vol. II., Bucureşti, 1989, pp. 390-398.